

Price Rs. 20/- (Rs. 25/- Outside Goa)

ऑगस्ट २०१०

ज्ञानपीठान सोंपलेंवा अजून नोबेल सेवंचें आसा...

42वा
ज्ञानपीठ
पुरस्कार

संस्थापक सचिव, साहित्य अकादमी, गोवा

संस्थापक सचिव, श्रीमती रमा देव

42nd
Jnanpith
Award

Panaji, Goa
31 July 2010

गांधीवादी विचारवंत आनी
गोंयची अस्मिताय तशेंच गोंयचें
स्वतंत्र अस्तित्व कायम दवरपाक आयुश्यभर
संघर्श करपी कोंकणीचे भिष्माचार्य
पद्मभूषण रवीन्द्र केळेकार
हांका ज्ञानपीठ पुरस्कार दिवप
म्हणल्यार गोंयचे राजभाशेचो
आनी समस्त गोंयकारांचो भोवमान !

– दिगंबर कामत
मुखेलमंत्री, गोंय सरकार

Issued by:
Department of Information and Publicity
Government of Goa

Working towards a Secular & Prosperous Goa

वर्स : ९ अंक ८

ऑगस्ट २०१०

मोल २० रुपया

मुखेल संपादक

दिलीप बोरकार

मुद्रक आनी प्रकाशक

दिलीप बोरकार

छापणावळ

सहाद्री ऑफसेट, खोर्ली-तिसवाडी

मार्केटींग व्यवस्थापन

कामिनी किणी

अक्षर जुळवणी आनी मांडावळ

श्वेता नाईक

वर्गणीचे दर

वर्सुकी २०० रु. / तीन वर्सां ५५० रु.

खंयच्याय म्हयन्या सावन
वर्गणीदार जांव येता. वर्गणीचो चेक

‘बिम्ब’ ह्या नांवान धाडचो

संपादकीय पत्रवेव्हाराचो पत्तो

‘धर्म-लक्ष्मी’, सांत लॉरेन्स,

आगशी - गोंय ४०३ २०४

दूरध्वनी : (०८३२) २४३८३५५

E-mail : bimbkonkani@yahoo.co.in

ह्या अंकांत उक्तायल्ले विचार त्या त्या बरोवप्याचे आसात.

संपादक मंडळ ताचेकडेन सहमत आसतच अशें ना.

ज्ञानपीठान सोंपलेना

अजून नोबेल येवंचें आसा.....

- दिलीप बोरकार

संपादकीय / ३

प्रतिबिम्ब / ४

वोवळां - रमेश भगवंत वेळुस्कार / ११

कथा - आशा शानभाग / १४

उश्णी वायणां - नं. ध. बोरकार / १९

शेरवड - लता सत्यवान नायक / २७

काव्योत्सव - तेजश्री गोपाळ प्रभू गांवकार / २९

समिक्षकाचे नदरेंतल्यान - एस. डी. तेंडुलकार / ३०

परमळ - अपर्णा गारुडी / ३३

पोसो - काश्मिरी पावसकार / ३५

भोंवडी - पद्मनाभ नायक / ३७

दिका - विन्सी क्वाट्रूस / ५१

तेफळां - रूपा कोसंबे / ५५

पडवेर - कुसुम अग्रवाल / ५७

भलायकी - डॉ. वंदना धुमे / ५९

इंद्रधोणू - नंदिनी सु. शेणवी मांद्रेकार / ६१

डायरी-ए-काश्मीर - दिलीप बोरकार / ६३

उतरकुवाडें - संतोष शिवराम हळर्णकार / ६८

उश्णी वायणां - उदय देशप्रभू / ७७

रेखाचित्रां

गिरिश नंदा बोरकार

बिम्ब मासिक / ऑगस्ट २०१० / १

कोंकणी मासिक
बिम्ब

मनसंवेदना ४३

मनोहरराय सरदेसाय
विजयाबाय सरमळकार
महेश पारकार
रमेश घाडी
रंजीता बी. नायक
अशोक शिलकार
अन्वेषा सिंगबाळ
अशोक भोंसले

भुरग्यांचें आंगण ४६

धनवीरा राऊत देसाय
डॉ. भिकाजी घाणेकार
अथर्व सुदत्ता शेणवी मांद्रेकार
सिध्देश शिरोडकार
इंदू अशोक गेरसप्पे
पल्लवी जुवारकार
नागेश नायक वडिये

Committed to
cleaner environment and
food security.

Having enough to eat everyday is a boon. Like every forward thinking Indian, we believe so too. Our answer - The Jai Kisaan range of agri-products. Produced in adherence to the highest of environmental standards. And aligned to one critical objective: Ensuring food security and prosperity for the nation.

Zuari Industries Ltd. Jai Kisaan Bhawan, Zuarinagar, Goa 403 726.

www.zuari.in

FERTILISERS • SPECIALITY FERTILISERS • INSECTICIDES • FUNGICIDES • HERBICIDES • MICRO- NUTRIENTS

बिम्ब मासिक/ ऑगस्ट २०१०/२

भोंगूं तांचें आतां, तांका देवाक सोडया..!

३१ जुलै २०१० हो दीस समस्त गोंयकारांखातीर आनी खास करून कोंकणी भाशीक लोकांखातीर भांगराळो दीस. कोंकणीच्या आनी गोंयच्या इतिहासांत हो दीस सासणाचो अजरंवर उरतलो. हे दिसा पणजेच्या कला अकादमीच्या दीनानाथ मंगेशकार सभाघरांत, कोंकणीचे भीष्माचार्य, ज्येश्ठ विचारवंत आनी जाणी गोंयचो फुडार घडोवंक, गोंयच्या समाजाक आदर्श दिका दिवंक आपली जीण झरयली त्या पद्मभूषण रवीन्द्रबाब केळेकार हांका साहित्यांतलो सर्वश्रेष्ठ ज्ञानपीठ पुरस्कार भेटयलो. एकंदर सुवाळो न भूतो: असो आशिल्लो.

कोंकणीक हेर भासांतल्या साहित्यिकांक फाव जातात तशे ज्ञानपीठ पुरस्कार लाबचे अशें समस्त कोंकणी मनशांक दिसत आयिल्लें. जेन्ना जेन्ना हेर भासांतल्या साहित्यकारांक हो पुरस्कार जाहीर जातालो तेन्ना आमचेंय हड्डें मुखार सरतालें. फाटले खेप कवीश्रेष्ठ विंदा करंदीकर हांका हो पुरस्कार भेटयलो तेन्ना अशेंच आमचें हड्डें फुलिल्लें. देशांतल्या हेर भासां परस मराठी ही भास आमकां लागींची आनी विंदा करंदीकरांकडें आमचो व्यक्तीगत संबंध आयिल्लो हें ह्या फाटलें कारण आसूं येता. पूण शेजाऱ्यागेर शिजिल्ल्या सारखरभाता परस आपल्या घरांत शिजिल्ल्या उकड्या तांदळांचे पेजेक चड घोस्त आसता.

ज्ञानपीठ पुरस्कार आमचे भाशेक फाव जावंचो अशें जरी कोंकणी मनशाक दिसतालें तरी कोंकणीच्यो मर्यादाय आमकां खबर आशिल्ल्यो. ज्ञानपीठ पुरस्कार हो साहित्या खातीरचो आशिल्लो सर्वश्रेष्ठ पुरस्कार. म्हणटकच तो पुरस्कार कोंकणीतले सर्वश्रेष्ठ साहित्यकृतीकूच फाव जावपाचो. साहित्याचो एकूच प्रकार जो कोण केळयता ताचेच साहित्यकृतीक हो पुरस्कार लाबूं येतालो.

कोंकणीच्या दुर्दैवान कोंकणी सर्जनशील साहित्यकाराक साहित्य निर्मिती खातीर जी उसरपत जाय आशिल्ली ती केन्नाच

लाबलीना. मराठीक जसो मराठी भाशेची पणटी पेटोवपी ज्ञानेश्वरा सारको द्रष्टो ७०० वर्सां पयलीं मेळ्ळो तसो कोंकणीक मेळ्ळो ना. कोंकणी ही मराठी पयलीं संस्कृतांतल्यान भायर सरूनय तिची सेवा करपी ज्ञानेश्वरा सारको एकलोय सभागी मुखार आयलो ना. मेळ्ळे ते आयतेखायरे, दुसऱ्यांच्या पोशान उदक पियेवपी. हाका लागून आयज जे कोण कोंकणी साहित्यिक म्हूण नावारूपाक आयले तांका आपलें साहित्य रचपा खातीर आपली भास आपल्याकूच घडोवची पडली. भास म्हूण ते भाशेक जितल्यो मान्यतायो मेळोवंक जाय आशिल्ल्यो तितल्योय मेळोवच्यो पडल्यात आनी ती भास म्हूण प्रचार करूंक जे जे तरेचें साहित्य जाय आशिल्लें तें निर्माण करचें पडलें. हें सगळें करतना जे कोण ह्या वावराक विरोध करताले त्या आपल्याच घरच्यांक, कोंकणी मनशांक समजावचें पडटालें. तांचे तकलेंत मराठीचो भरिल्लो घैरांव काडचो पडटालो.

हें इतलेंय करून लेगीत ज्ञानपीठ पुरस्काराचें सपन बाळगप म्हळ्यार एक पिशेपणूच आशिल्लें. पूण कोंकणी मनशाचो हावेस मळबायेदो आशिल्लो. आपूण जें कितें करूंक मुखार सरल्यात आनी अविरत करीत आसात तातूंत येवपी पिळगेचो आनी गोंयचो फुडार आसा हाची घट्ट बरी जाण आशिल्ल्यान ह्या वावराक यश फाव जालें, तेंय बी जाणीं हें सपन पळयल्लें तांचेच जिणेंत. खूब दुर्मिळ अशी घडणूक ही. आजमेरेन खंयचेच भाशेंत घडूंक पावूंक नाशिल्ली. हे मुखारूय घडूंक पावचिना अशी.

रवीन्द्रबाब सदांच म्हणटाले कोंकणीक ज्ञानपीठ जाय. आपल्याक तें मेळचेंना. तें पुंडलीक, मावजो हांका मेळटलें. पूण फाटलीं कांय वर्सां जालीं ते ते भाशेंतले उत्कृष्ट साहित्यकृतीक पुरस्कार दिवपाचे नेम सदळ करून जिवीतभर केल्ले साहित्यसेवेची दखल घेवन हो पुरस्कार दिवपाचें थारलें आनी रवीन्द्रबाबांच्या पोशांत हो पुरस्कार आयलो. हो फक्त योगायोग न्हय तर ही नियतीची येवजण.

कोंकणीक पयलो वयलो ज्ञानपीठ जर मेळटलो जाल्यार तो फक्त साहित्यकृती खातीर मेळचो न्हय तर जंय सत्यम् शीवम् सुंदरम् आसा थंयच तो वचूंक जाय. जाका लागून त्या पुरस्काराची शान अबादीत उरतली. जाणी जाणी कोंकणीच्या यज्ञात समिधा घाल्यात तांचो भोवमान सासणाचो तिगून उरतलो. तो वावर रवीन्द्रबाबांच्या हातांतल्यान घडला आनी ह्या सगळ्याक फाव सारकोच न भूतो: असो सुवाळो पळोवपाचें भाग्य गोंयकाराक याच डोळा याच देही पळोवंक मेळ्ळें.

हें जरी अशें सगळें घडून आयलें तरी गोंयच्या कांय, पडले तरी नाक वयर म्हणपी जातकुळींतल्या मराठीवाद्यानी नखलामी करपाचो यत्न केलोच. खरें म्हळ्यार असल्या मंगलसमयी ह्या लोकांचो उल्लेख लेगीत करप म्हळ्यार विटाळ. पूण दुर्दैवाची गजाल म्हळ्यार ते आमचेच भाव. रवीन्द्रबाबान ज्ञानपीठ हाडलें तें तांचेय खातीर. आज जरी ते आक्रंदन करतात तरी तांची पिळगी ही घडणूक फुडाराक अभिमानान मिरयतली. रवीन्द्रबाबान जें दार उक्ते केलें त्या दारांतल्यान तांचीच पिळगी वतली. देखून तांका परत परत याद करून दिवंची पडटा, सभाग्यानो तुमी आडमेळी हाडलीं., पूण कांयच सादलें ना. तुमी हारत रावले. आतां ह्यो मर्कटलिला सोडात आनी सत्याक फुडो करात. मीरा कुमार हांका तुमी फोन केलो, 'कोंकणी ही भास न्हय तेन्ना तुमी सुवाळ्याक येवं नाकात.' पूण तुमचें कोणें आयकलें ना. ती आयली आनी तुमकां उतरानी शेपलावन गेली. कोंकणीक विरोध करपी एका मराठी दिसाळ्यान कार्यक्रमाचो फोटो पयल्या पानार दिनासतना भितरल्या पानार दिलो आनी आपलो पुरुषार्थ दाखोवपाचो यत्न केलो. कोंबो पाटल्यापोंदा धापलो म्हूण सूर्य उदेवंचो रावना हें आतां तरी मान्य करात. देखूनच आमी हो सुवाळो न भूतो: अशेंच म्हळां. न भविष्यती म्हणूंक ना. फुडाराक आता हे सुवाळे घडतच रावतले. फक्त ज्ञानपीठाचे न्हय तर नोबेलाचेय. ते आमीच घडोवन हाडटले. कित्याक आमी तुमकां आतां देवाक सोडल्यात. आमेन!

Shamant

प्रिय दिलीप,

जुलयाचो 'बिम्ब' मेळ्ळो. रोजवडोच चाळ्ळो. म्हज्यांत रुमेश आसलो. 'दोवळां'त ताचें बाकीबाबाक बरयल्लें पत्र आयलां म्हणटकीच मुमुर्कें शें हांसलो. लेखकाक आपलें प्रसिध्द जाल्लें साहित्य पळेतकीच आगळीच खोस भोगता न्हय? बाळकाक जल्म दिल्ल्याची खोस आवय भोगता तेच परिची ती खोस. ताच्या पत्रांचो हो फॉर्म आवडलो.

'तुजो पावस जाला जिणेचो' हो निबंध म्हाका खूब भावलो. हांव भूतकाळांत पावलों. भुरगेपणांतल्या उटंगार पावसांत भिजलों. त्या याकिनीं चिप्प जालों. मस्त सुखावलों. खूब वेळ तेच तनरेंत आसलों.

हेंच सांगपापासत तुका ही चीठ. सद्या घराच आसां. दोतोराच्या हुकमाक लागून बंदखण भोगतां. पावसांत भायर सरपाचेर बंदी घाल्या. देखुनूच तुजो निबंध चड मानवला जातलो.

'बोरकारी'च्या सुवाळ्याक पावलोना. तुका परबीं.

- सुरेश गुंडू आमोणकार

गुरूकूज, दत्तवाडी,
म्हापशें, गोंय.

संपादक,
नमस्कार,

जुलय २०१०चो अंक हातांत पडलो. सदचे संवयें नुसार 'संपादकीय' आनी 'आयलें तशें गायलें' पानां चाळ्ळीं. नदर थीर जाली 'पावस जाला म्हजे जिणेचो.' खूब-खूब भावलें तुमचें बरप. तुमचें भुरगेंपण दोळ्यां सामकार हाडटना हांवूय तुमचे वांगडा भोंविल्ल्याचो भास जालो.

कितलो सोबीत आनी सुरबूस लेख. शब्दांकणकणी भुरगेपणांतल्यो यादी. म्हाका दिसता तीस-चाळीस वर्सां फाटल्या गांवगिऱ्या वाठारांत रावपी दर एका माणकुल्यांच्या गांठीक असल्यो यादी घुस्पल्ल्यो आसतल्यो. तुमी केल्लें तें चवळ्यांचें/अळसांघांचें तोंडाकाचें वर्णन आनी बरोबर चपात्यो. खरेंच दिलीपबाब यादीनच जिवेक उदक सुटलें. चडवणेचें नुरतें कशें धरताले हाचें केल्लें रसभरीत वर्णन, आतांच्या भुरग्यांच्या नशिबांत ना. हाचें मुखेल कारण आतां आदलीं तीं शेतांच ना नपयत जावपाक लागल्यांत.

आतां आमी त्यो यादी भुरग्यांक सांगल्यार तांका त्यो काणयोशो दिसतात. अन्याय ना, काळ इतको झपाट्यान बदलत आसा. जनऱ्यो गेल्यो आनी खिणां उरल्यांत.

दिलीपबाब तुमच्या लेखा बदल परत एक फावट तुमकां परबीं.

बरें मागून,
तुमची,

- रजनी भेंब्रे

कुडचडे-गोंय
फो.: ९८२२४८६९५५

'बिम्ब' चलता तशें चलोवया नाका!

कोंकणीतल्यान एक दर्जेदार कुटूंबीक मासिक चलचें फॅमिली मॅगझीन चलचें म्हूण तुमकां सगळ्यांक दिसतालें. पूण तुमच्या आंगार हेर खूबश्यो जापसालदारक्यो आशिल्ल्यान तुमच्या मनांत आसुनय तें तुमकां शक्य जालेंना. तुमचो होच वावर हांवें म्हज्या भुजार घेतलो आनी बिम्ब ऑंदू णवव्या वर्साच्या निमण्या पायऱ्यांचेर आसा.

तुमची लागणूक वळखून तुमी नेमान साहित्य धाडटात. कोणाचेंय साहित्य हें तांचे नदरेन श्रेश्ठच आसता देखून बरेंचशें साहित्य आमी संपादकीय प्रक्रिया करून उजवाडाक हाडटात. पूण बरेच लेखक साहित्य धाडटना तें गिचमीड अक्षरांत कागदाच्या दोनीय वाटानी बरोवन धाडटात. आमचे सारके कांय बरोवपी एका काळार 'सोविएत युनियन' चें न्यूज बुलेटीन घेतालें ताच्या फाटल्यान बरयताले. आतांच्या लेखकांच्या वांट्याक काय तितली 'गरिबी' ना. तेन्ना साहित्य धाडटना कागदाच्या एकाच अर्दान दोन इंचाचें मार्जीन सोडून, सुवाच्च अक्षरात बरोवन धाडल्यार उपकार जातले.

आमी दिवाळी अंकाच्या वावराक आरंभ केला. साहित्य मागलेंना म्हूण शिणून जें कोण आमचे ज्येश्ठ लेखक-साहित्यिक साहित्य धाडिनासतना रावतात तांका आमचीं पत्रां गेल्यांत. पूण हेरानी पत्राची अपेक्षा बाळगिनासतना साहित्य धाडचें.

सप्टेंबराचो अंक सदचेवरीं घेतलो. ऑक्टोबर-नोव्हेंबर अंक दिवाळी अंक म्हूण घेतलो. तेन्ना 'दिवाळी अंका खातीर' अशें लाखाट्याचेर बरोवन आपलें साहित्य २० ऑक्टोबर मेरेन पावता तशें धाडचें. एक हर्षा शेटये दर दिवाळी अंकाक जायरात धाडटा. ती आपली लागणूक म्हूण प्रत्येकान एक जायरात धाडली जाल्यार अंक सोबोवपाक बऱ्याक पडटा. बिम्बाखातीर जायरात म्हळ्यार कोणूय दिता. वचूंक मात जाय. खूबश्या परांत प्रकाशन संस्थांय सुरू जाल्यात. त्या प्रकाशकांनी आपली जायरात करूं घेता.

- संपादक

42वाँ
ज्ञानपीठ
पुरस्कार

सम्पादक: एम. एच. जॉर्जिजसट्ट जैन

सम्पादक: एम. श्रीवती रत्ना जैन

42nd
Jnanpith
Award

Pana 60a

31J 116

ज्ञानपीठान सोंपलेना अजून नोबेल येवंचें आसा....

- दिलीप बोरकार

२२ नोव्हेंबर २००८. कला अकादमीत देश-प्रदेशांतल्या लोकांची गर्दी. ३९व्या आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सवाचें उक्तावण जावपाचो वेळ लागीं लागीं येत आसा. चित्रपट मळावेले वेगवेगळे लोक उमेदीन हांगा-थंय बोवाळटात.

इतल्यान म्हजो मोबायल वाजता. प्रशांती तळपणकाराचो फोन. “दिलीप, तुका बातमी कळ्ळी?” काळजांत धस्स जालें. कसली बातमी काय सायबा? बरी बातमी काय येवपाची कसली सुलूस म्हाका लागूं नाशिल्ली. कसलीय बरी बातमी ह्या दिसांनी येवपाची आसा अशी एक सुलूस आमकां तशी लागता आनी मागीर ती कन्फर्म जाता. हो तर नोव्हेंबर म्हयनो. डिसेंबराच्या ह्याच

दिसांनी साहित्य अकादेमीच्या पुरस्काराची घोशणां जाता.

“कसली गो?”

“रवीन्द्रबाबाची रे! ताका ज्ञानपीठ जाहीर जालें!”

प्रशांतीचीं उतरां कानार पडल्यांत मात, चित्रपट महोत्सव उक्तावण सुवाळ्याची खुमखुमी खंयचे खंय नाच जाली. खुशी काळजांत मावना जाता म्हळ्यार कितें हाचें एक जितें जागतें मोस्त्र, एक अनुभूती! म्हज्या मुखार उबी रावताली. ही खोस, ही बातमी कोणाक सांगपाची आतां? कोंकणी मळावेले म्हजे लागीं तर कोणूच नाशिल्ले. इतल्यांत मुखेलमंत्री दिगंबर कामत दिश्टी पडले. म्हळें, सगळ्यांत पयलीं ही बातमी हांव तांका

सांगतलों. गर्देतल्यान वाट काडीत हांव तांच्या म्हन्यांत गेलों. तांकां ती खबर सांगली. तर तेच म्हणूंक लागले, जाणां हांव. हांव रवीन्द्रबाबाच्या घरा वचून तांकां परबीं भेटोवन लेगीत आयलों!

अब्बा! हें इतलें घडलां आनी म्हज्या राज्याक कांयच खबर ना?

दुसऱ्या दिसा सगळ्या वर्तमानपत्रांची हेड लायन हीच. कोंकणीक साहित्यांतलो सर्वोच्च पुरस्कार. रवीन्द्र केळेकारांक ज्ञानपीठ पुरस्कार. हे बातमेन आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सवाच्या उक्तावण सुवाळ्याक दुसरी सुवात दिल्ली. चित्रपट महोत्सवाक आयिल्ल्या बऱ्याच प्रतिनिधींक हो दुग्धशर्करा योग अशें दिसलें. तांकां खरें म्हळ्यार कोंकणीचें कांय पडून गेल्लें नाशिल्लें. रवीन्द्र केळेकार कोण हें ते वळखय नाशिल्ले. तांचें ह्या लोकांनी कांय वाचूंकय नाशिल्लें. पूण हांव गोंयकार, हांव कोंकणी मनीस हें जाणा जाल्ले, जांचेकडेन म्हजी वळख जाल्ले ते सगळे प्रतिनिधी म्हजेलार्गीं येवन म्हाका परबीं भेटोवंक लागले. जणकाय ज्ञानपीठ पुरस्कार म्हाकाच फाव जाल्लो. पूण तांचे खातीर तो कोणाक मेळ्ळो हाका व्हडलेंशें म्हत्व नाशिल्लें. तो कोंकणीक मेळ्ळो. ह्या गोंयाक मेळ्ळो हेंच म्हत्वाचें

आशिल्लें. तांकां गोंयचो भाशावाद लागनाशिल्लो. तेच पासत जे कोण गोंयकार तांकां मेळटाले तांचें ते काळजा थावन अभिनंदन करताले. तातूंत मागीर मराठीवादीय आसताले. जात-धर्म-वाद बी सगळें कुशीक उडोवन सगळ्या गोंयकारांक राष्ट्रीय स्तराचेर भोवमान फावो करून दिल्लो हो पुरस्कार म्हणपाचें हेच घडणुकेंतल्यान सिध्द जातालें. खंयचेय गजालीचें मोठेपण वळखुपाची हीच तरा आसा म्हणपाचें म्हाका त्या खिणाक होलमलें.

इतिहासीक, भांगराचो दीस

कोंकणीक आनी तोय बी रवीन्द्र केळेकारांक ज्ञानपीठ पुरस्कार फावो जालो ही बातमी कानार पडल्या बराबर फक्त कोंकणी साहित्य आनी चळवळीच्या मळावेल्या लोकांकूच न्हय तर जांचो हे चळवळीकडेन संबंद केन्ना येवंक नाशिल्लो तांचीं लेगीत काळजां अभिमानान भरून आयलीं. जण एकल्या कडल्यान उत्सफूर्त प्रतिक्रिया भायर येवंक लागल्यो. ह्यो प्रतिक्रिया फक्त तोंडा पुरत्योच नाशिल्ल्यो तर काळजाच्या दोण्यांतल्यान भरभरून फसफसून ओतताल्यो. ह्यो प्रतिक्रिया फक्त साहित्यिक

गोंयकारांच्योच नाशिल्ल्यो तर कोंक भायल्या हेर भासांतल्या साहित्यिकांच्यो आशिल्ल्यो, राजकारण्यांच्योय आशिल्ल्यो आनी सर्वसामान्य लोकांच्योय आशिल्ल्यो.

नामनेचे मराठी कवी आ. रवीन्द्रबाबांचे इश्ट कवीवर्य मंगे पाडगांवकार तर ही बातमी आयकून खोसले भरले. 'रवीन्द्रान कोंकणी खातीर केल्ले वावरान आयज इतिहास घडयलो. तो कोंक भास म्हूण सांगता, पूण ताचे विरोधक मानपाक तयार नाशिल्ले. आतां ज्ञानपीठ पुरस्कार मेळ्ळे उपरांत कोंकणीचें वर्चस्व सिध्द जालां. आतां तरी कोंकणीच्या विरोधकानी कोंकणीक भास म्हूण मानचीच पडटली. कोंकणीविशींचें सत्य आनी आयज निर्माण जाल्लो इतिहास ह्या विरोधकांवा मानचोच पडटलो. त्या बगर ह्या लोकांवा दुसरो पर्याय ना. रवीन्द्रबाब केळेकारांवा ज्ञानपीठ पुरस्कार हो तांच्या कर्तुबाचो गौरव कोंकणी भाशे खातीर झगडपी ह्या झुजाच्याव आनी म्हज्या इश्टाक ज्ञानपीठ पुरस्कार जाहीर जालो हें आयकून हांव धन्य जालों' अशे म्हणत ताणीं रवीन्द्रबाबांक परबीं भेटयलीं.

कुमार केतकर हे लोकसत्तेचे संपादक. ताणींय बातमी कानार पडनाफुडें उत्स्फूर्त अशी प्रतिक्रिया दिली. कोंकणीच्या सर्जनशील साहित्याचो हो गौरव. कोंकणी ही स्वतंत्रभास हें आयज समेस्त संवसारान मानूंकूच जाय. रवीन्द्रबाब केळेकारान आयज मेरेन कोंकणी खातीर योगदान दिलां. कोंकणीक विरोध करप ही कांय जाणांनी केल्ली प्रक्रियाच व्यर्थ आशिल्ली. आयज देशांतलो सर्वोच्च पुरस्कार तांकां मेळ्ळे उपरांत कोंकणीची तांक सिध्द जाल्या. कोंकणी खातीर हो इतिहासीक दीस म्हणपाचें ताणीं उक्त्या काळजान सांगून उडयलें.

लक्ष्मण जोशी हे गोंयच्या गोमंतक दिसाळ्याचे संपादक आशिल्ले. गोमंतका सारख्या कांय दैनिकांचो एककलमी कार्यक्रम म्हळ्यार कोंकणीक विरोध करप आनी जेन्ना जेन्ना कोंकणीचें कितें बरें घडटा तेन्ना ताळो सरांटून हुयेली मारप. तेच पासत तर हें वृत्तपत्र जल्मल्लें आनी तेंच ध्येय मानून चलतालें. पूण लक्ष्मण जोशी हे वेगळे कालेतीचे. सत्य कितें

रवीन्द्रबाबांचें अभिनंदन करतना मीरा कुमार, फाटल्यान रवीन्द्रबाबांची भाची डॉ. सविता केरकार

सुवाळ्याक रवीन्द्रबाबांचो जिवनपट असो फोटवांतल्यान प्रदर्शित केल्लो.

तें जाणून सत्यावटेन रावप हें सच्चा पत्रकाराचें काम आसता. लक्ष्मण जोशीन तेच गजालीक पाळो दिवन रवीन्द्रबाबांचें अभिनंदन केलें. 'रवीन्द्र केळेकाराक मेळिल्लो हो पुरस्कार तांचे चिकित्सक वृत्तीचो भोवमान. ज्ञानपीठ पुरस्कार हो साहित्याच्या मळावयलो भारतरत्न पुरस्कारूच. एकाच वर्सांत पद्मभूषण आनी ज्ञानपीठ अशे दोन म्हत्वाचे पुरस्कार तांकां मेळप ही गोंयकारांक अभिमानाची आनी उर्बा दिवपी गजाल.' सत्य मान्य करपाकूय एक मोठेपण आंगांत आसचें पडटा. लक्ष्मण जोशी हांच्या भितर जशें तें आसा तशें जर, जांची आवयभास मराठी नासूनय ज्या मराठीवाद्यांनी कोंकणीक विरोध केलो तो करिनासतना सत्याक फुडो केल्लो जाल्यार हें ज्ञानपीठ गोंयांत केन्ना येवपाचें!

कोंकणीक ज्ञानपीठ मेळ्ळां हें कळनाफुडें राजकीय मळारूय खोसयेचें ल्हार

पातळ्ळें. मुखेलमंत्री दिगंबर कामत हांच्या तोंडार इप्फीच्या उक्तावण सुवाळ्या परस हेच बातमेचें चड कौतूक दिसून येतालें. 'गोंया खातीर हो आयचो दीस भांगराळो. रवीन्द्रबाब आमचे खातीर आदर्श. कोंकणीच्या मळार तांणी केल्ल्या वावराची आयज सर्वोच्च अश्या ज्ञानपीठ प्रतिष्ठानान दखल घेतली हाचे परस आनीक खोशयेची गजाल कितें आसूं येत? असो प्रस्न करतां करतांच ताणीं उत्साहान म्हळें, गांधीवादी विचारवंत आनी गोंयची अस्मिताय तशेंच गोंयचें स्वतंत्र अस्तित्व कायम दवरपाक आयुश्यभर संघर्श करपी कोंकणीच्या भिष्माचार्याक हो पुरस्कार दिवप म्हणल्यार गोंयचे राजभाशेचो आनी समस्त गोंयकारांचो हो भोवमान' अशे उद्गार मुख्यमंत्र्यानी काडले.

मनोहर पर्रीकार विरोधी पक्ष फुडारी. तांचेंय मुखामळ खोसयेन भरिल्लें.

रवीन्द्रबाबांक ज्ञानपीठ मेळ्ळां ही खबर आयकून सगळ्याच गोंयकारांचें हड्डें अभिमानान फुलतलें. ह्या पुरस्कारान कोंकणी साहित्या वांगडाच गोंयचो भोवमान जाला अशें ताणीं सांगलें.

खरेंच! ह्यो प्रतिक्रिया उत्स्फूर्त भायर सरिल्ल्यो. फक्त व्यक्त करूंक जाय म्हणून नाशिल्ल्यो. हो प्रसंगूच तसो आशिल्लो. काल पयर कित्याक, कोंकणी आठवे वळेरेंत वचूनय जे कोण आजूय कोंकणीक भास मानूंक तयार नांत, कोंकणीक व्याकरण ना, कोंकणींत साहित्य ना; कोंकणी ही मराठीची बोली, तिका लिपी ना अशें म्हणटात तेन्ना कोंकणीक ज्ञानपीठ पुरस्कार हो देशांतलो सर्वोच्च साहित्यिक पुरस्कार फाव जाता तेन्ना तो गोंयकारांखातीर इतिहासीक, भांगराळो दीस न्हय तर कितें?

ज्ञानपीठ पुरस्कार

साहू श्रीयंस प्रसाद जैन आनी श्रीमती रमा जैन हाणीं आपल्या कुटुंबाचे वतीन भारतीय ज्ञानपीठ ट्रस्ट स्थापन करून १९६१ वर्सा ज्ञानपीठ पुरस्कार दिवपाचें थारायलें.

ज्ञानपीठ हें नांव संस्कृत भाशेंतल्यान घेतलें. ज्ञानपीठ म्हळ्यार गिन्यानाचें आसन.

हो पुरस्कार म्हळ्यार सात लाख रुपया, भोवमानपटो आनी काश्य धातुची वाग्देवीची मुर्त. वाग्देवी ही हिन्दूंची गिन्यान, संगीत आनी कलेची देवता.

१९६१ वर्सा स्थापन केल्लो हो पुरस्कार १९६५ वर्सा मल्याळम लेखक जी. संकरा कुरूप हांकां फावो जालो.

खंयचोय भारतीय नागरीक जो भारतीय अधिकृत भाशेंतल्यान लिखाण करता त्या लेखकाची निवड ह्या पुरस्कारा खातीर जाता.

१९८२ वर्सा पयलीं हो पुरस्कार खंयच्याय लेखकान बरयल्ल्या एकेच उत्कृष्ट साहित्यकृतीक भेटयताले. उप्रांत हो पुरस्कार साहित्यिकाच्या जिवीतभरच्या वावरा खातीर भेटोवंक लागले.

कन्नड आनी हिन्दी भाशेक प्रत्येकी सात, बंगालीक पांच, मल्याळम भाशेक चार आनी गुजराती, उडिया, मराठी आनी उर्दू ह्या भासांक प्रत्येकी तीन. कोंकणी भाशेक मेळिल्लो हो पयलोच पुरस्कार. पुरस्कार वर्साच्या मानान पुरस्कार जाहीर जावपाचें वर्स हातूंत बरोच काळ सरता. २००५ आनी २००६ वर्साचो पुरस्कार २२ नोव्हेंबर २००८ दिसा जाहीर जालो आनी २००५चो पुरस्कार हिन्दी लेखक कुंवर नारायण हांकां आनी २००६चो कोंकणी लेखक रवीन्द्र केळेकार आनी संस्कृत विद्वान सत्यव्रत शास्त्री हांकां फावो जालो. सत्यव्रत शास्त्री हांकां २००९ वर्सा भेटयल्लो हो पुरस्कार संस्कृत भाशेकूय पयलोच जावन आसा.

‘काटा रूते कुणाला? आक्रंदतात कुणी?’ हें गीत खूब जाणो आवडटा. पूण जैत कोणांक मेळटा, आक्रंदन कोण करतात ही गजाल म गोंयकारांक अजापाचो धक्को दिवपा सारकी. हाचे फाटली मानसिक केन्ना कोणाक कळपाची ना.

जांकां गोंयच्या फुडाराचो हुसको लागिल्लो तातूंत रवी केळेकार हांचो नंबर शणै गोंयबाबां उपरांत पयलो लागता. तांचे पयलीं ह वावरांत कांय लोकांनी योगदान दिलांय बी. पूण कोंकणी भास, गोंय घटकराज्य, सगळ्या तासांतलें कोंकणी साहित्य आनी गोंयकार ह गोंयकारूच उरचो, गोंयचेर आपूणच राज्य करतलों ह्या हावेसा गोंयकारान वावुरचें. ताणीं आपलीं मुळां घट करचीं असो हावेस बाळगू अविरत वावर केला तो रवीन्द्र केळेकार हे एकटेच व्यक्तीन अशें ज विधान केल्यार ती अतिताय जातली अशें म्हाका दिसना.

ज्या लोकांनी गोंयचो फुडार पारखिलो ताणीं गोंय सांबाळप खातीर वावर केलो. पूण तो वावर करूंक फावना, तुमी ‘काळोखाचें पुजारी’ अशें म्हणत हड्डें बडयलें तें ह्याच आक्रंदन करपी लोकांनी. ताणें आडमेळीं हाडलीं. पूण तांचें लुकसाण कितें जालें? कांयच ना. जे कोण कोंकणी कोंकणी म्हूण संघर्श करीत आयले ताणीं कोंकणीचें जैत हाडलें जे कोण गोंय हें गोंय उरचें न्हय देखून वावुरताले आनी जांकां गोंय हें गोंयच उरचें अशें दिसतालें आनी त्या पासत ताणीं रगत आटयलें तांका ताणें आडमेळी हाडली. कारण नासतना तांका अदीक शक्त खर्ची करपाक लायली. हें करूंक जे कोण मुखार आशिल्ले तेच आयज ह्या सगळ्या जैताचो फायदो घेतात. तरी आसतना गोंयच्या बऱ्याचें, गोंयच्या हिताचें जें जें कितें घडटा तेन्ना हे नाकशिमेरे, पडले तरी नाक वयर आसा हें दाखोवपा खातीर, जांचीं लाकडां स्मशानांत पावलीं ताणीं ज्ञानपीठ जाहीर जाल्याबराबर हिमट्यो काडून रडपाक आनी आक्रंदन करपाक आरंभ केलो.

ह्या महाराष्ट्रवादाचीं भुतां मानेर बशिल्ल्यानी हें आक्रंदन केलें म्हूण तांची दखल घेवपाची कोणाक गरज ना. कित्याक ते आयुश्यभर हारतच आयल्यात. असत्याचो वांगड धरपी केन्ना जिखूंक शकचनांत हें सत्य. ते शेपडी बडयत बडयत वळवळतले आनी एक दीस ना नपयत जातले.

पूण खंत भोगता ती स्वताक विद्वान आनी बुध्दीजिवी म्हणोवपी कांय लोकांची वृत्ती पळयल्यार. ज्ञानपीठ मेळ्ळ्या उप्रांत ह्या लोकांनी आपले खावंचेले दांत दाखयले तेन्ना रवीन्द्रबाबान एक प्रस्न म्हाका केलो, तुमचे भितर असलेय लोक आसात रे? तांका तुमी मित्र म्हणटात?

गोंयाभायलो एक विद्वान तरनाटो गोंयांत स्थायीक जाल्लो. आपलीं मुळां घट करपाक ताणें कोंकणी, मराठी, इंग्लीश, पुर्तुगीज सगळ्यांकडे संबंद दवरिल्लो. कोंकणीचो फोर्स पळोवन चड ओडो कोंकणीकडे दवरलो. रवीन्द्रबाबाक साहित्य अकादेमीची फेलोशीप आनी पद्मभूषण फाव जालें तेन्ना ताणें जागांत रवीन्द्रबाबाचेर व्हडलो लेख बरयलो. वाचून आमी सद्गदीत जाले. पूण जेन्ना रवीन्द्रबाबांक ज्ञानपीठ जाहीर जालें तेन्ना ह्याच विद्वानान जें कितें एका दिसाळ्यांत बरयलें तेन्ना तो

रवीन्द्रबाब आपल्या पुरस्कारा सयत.

मनीस होच काय म्हूण प्रस्न पडलो. रवीन्द्रबाबान खंती जावन म्हळें लेगीत, 'म्हज्या विरोधकानी म्हजेर खूब टिका केली. पूण ताचें म्हाका वायट दिसलें ना. तांचें कामूच तें! पूण हे तुमी आपले मित्र म्हणटात ते कसले लोक? ताका विचार खंयचें खरें? आज हें मराठी दिसाळ्यांत बरयलां तें काय जागांत बरयल्लें तें!'

म्हाका जाप नाशिल्ली. आयज मेरेन हे लोक अशे दुटप्पी वागतात ताचे फाटली मानसिकता कळपूच मोठी कठीण आशिल्ली.

एक कल्पना करुया, रवीन्द्र केळेकार सारख्या द्रष्ट्या लोकांनी कोंकणी आमची भास न्हय, मराठी आमची भास आनी संस्कृताय अशें म्हणिल्लें जाल्यार कितें जावपाचें? बाकीबाब, रवीन्द्रबाब बी नामना जोडून रावपाचे. पूण तांका ह्या मराठीच्या म्हासमुद्रांत कितलो मान आसपाचो? भेंडे सारके कांय लोक आसात तांची सुवात खंय आसा?

आमची संस्कृताय मराठी, आमची भास मराठी, आमी महाराष्ट्रांत विलीन जावया अशें म्हणून आमी सगळ्यांनी महाराष्ट्रांत घालून घेतिल्लें जाल्यार आयज आमची कितें गत जावपाची? दोन आमदार आनी एक खासदार कितें दिवे लावपाचे? विदर्भा परस आमकां चड मान मेळपाचो काय आमकां कुसकुटाचो मान मेळपाचो?

ज्ञानपीठ पुरस्काराचे मानकरी

वर्स	नांव	साहित्यकृती	भास
१९६५	जी. संकरा कुरूप	ओडाक्कुझल	मल्लयाळम
१९६६	ताराशंकर बंदोपाध्याय	गणदेवता	बंगाली
१९६७	कुप्पाली वेंकटप्पागौडा	श्री रामायण दर्शनम	कन्नड
	पुट्टप्पा (कुवेम्पू)		
१९६७	उमाशंकर जोशी	निशिथा	गुजराती
१९६८	सुमित्रानंदन पंत	चिदंबर	हिन्दी
१९६९	फिराक गोरखपुरी	गुल-ए-नगमा	उर्दू
१९७०	विश्वनाथ सत्यनारायणा	रामायणा कल्पवृक्षम्	तेलगू
१९७१	बिष्णू डे	स्मृती सत्ता भविष्यत	बंगाली
१९७२	रामधारी सिंह 'दिनकर'	उर्वशी	हिन्दी
१९७३	दत्तात्रय रामचंद्र बेंद्रे	नाकुतंती	कन्नड
१९७३	गोपिनाथ मोहंती	पराजा	उडिया
१९७४	विष्णू सखाराम खांडेकर	ययाती	मराठी
१९७५	पी. व्ही. अकिलन	चित्रप्पावई	तमिळ
१९७६	आशा पूर्णा देवी	प्रथम प्रतिसृती	बंगाली
१९७७	के. शिवराम कारंथ	मुकाज्जिया कानासुगलू	कन्नड
१९७८	स. हि. वात्स्यायन 'अज्ञेय'	कितनी नावों में कितने बार	हिन्दी
१९७९	बिरेन्द्रकुमार भट्टाचार्य	मृत्यूंजय	आसामी
१९८०	एस्. के. पोटेकट्ट	ओरू देसाटिंटे कथा	मल्याळम
१९८१	अमृता प्रीतम	कागज ते कॅन्वास	पंजाबी
१९८२	महादेवी वर्मा	यमा	हिन्दी
१९८३	मासती व्यंकटेश अयंगार	चिक्कविरा राजेंद्रा	कन्नड
१९८४	थकड़ी सिवसंकरा पिल्लई	कायर	मल्याळम
१९८५	पन्नलाल पटेल	मानवी नी भवाई	गुजराती
१९८६	सच्चिदानंदा राऊत रॉय		उडिया
१९८७	वि. वा. शिरवाडकर (कुसुमाग्रज)	नटसम्राट	मराठी
१९८८	डॉ. सी. नारायणा रेड्डी	विस्वभरा	तेलगू
१९८९	क्यूरातुलेन हैदर	आखिरे शाब के हमसफर	उर्दू
१९९०	वि. के. गोकक	भारता सिंधू रश्मी	कन्नड
१९९१	सुभास मुखोपाध्याय		बंगाली
१९९२	नरेश मेहता		हिन्दी
१९९३	सीताकांत महापात्रा		उडिया
१९९४	यु. आर. अनंतमूर्ती		कन्नडा
१९९५	एम. टी. वासुदेवन नायर	रंडमुझम	मल्याळम
१९९६	महाश्वेता देवी		बंगाली
१९९७	अली सरदार जाफरी		उर्दू
१९९८	गिरीश कर्नाड		कन्नड
१९९९	निर्मल वर्मा		हिन्दी
१९९९	गुरुदयाल सिंग		पंजाबी
२०००	इंदिरा गोस्वामी		आसामी
२००१	राजेंद्र केशवलाल शाह		गुजराती
२००२	डी जयाकांथन		तामीळ
२००३	विंदा करंदिकर	अष्टदर्शन	मराठी
२००४	रहमान राही		काश्मिरी
२००५	कुंवर नारायण		हिन्दी
२००६	रवीन्द्र केळेकार		कोंकणी
२००६	सत्यव्रत शास्त्री		संस्कृत

कला अकादमीच्या दीनानाथ मंगेशकार सभाघरांत ही अशी गर्दी पडिल्ली.

मराठी आमची भाषा हाये म्हणपी एक-दोन मराठीत शायन जायत आशिल्ले. पूण आयज सर्वसामान्य मनीस रासवळ सभेंत येवन फाड फाड करून कोंकणी उलयता तसलें भाशण तो मराठींतल्यान करूंक शकपाचो? काय मराठी लोक हाडून तांचीं भाशणां आयकून आमी फक्त ताळयो मारपाची परंपराच चालू दवरपाची आशिल्ली?

हें सगळें अणभवान होलमलां तरी हांचें अजून आंकडन?

आरे सभाग्यानो, ज्ञानपीठ रवीन्द्र केळेकाराक मेळूंक ना. रवीन्द्र केळेकार हें फक्त माध्यम. तें गोंयांक मेळ्ळां. तें कोंकणी भाशेक मेळ्ळां. महाराष्ट्राक तीन पुरस्कार मेळ्ळ्यात अशें जेन्ना महाराष्ट्रीय हड्डें फुडें काडून सांगतात तेन्ना तुमीय हड्डें फुडें काडून आमकांय एक मेळ्ळां. फुडें आनीकूय मेळटलीं अशें सांगचें म्हूण तुमकां रवीन्द्रबाबान संद दिल्या आनी तुमी हड्डें बडोवन रडटात? आंकडन करतात? कितें म्हणपाचें तुमचे अकलेक?

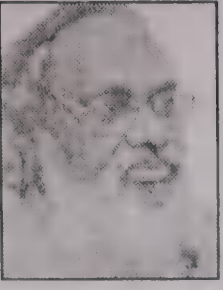
रवीन्द्रबाबाची वळख काळूच दितलो

रवीन्द्र केळेकार कोण हें जरी आमी वळखल्यात अशें कोंकणीचे भक्त म्हणटात आनी तांचे विरोधक तांची वळख जावनूय

तांच्या नांवान बोटां मोडटात त्या दोनूय पंगडांक रवीन्द्र केळेकार कोण हें तशें सारकें कळूंक ना. ताणीं पळयलां तें फक्त म्हासमुद्रांतल्या आयसबर्गाचें तेमूक जें तेमूक दिसता ताच्या कितले तरी पटीन तो समुद्रांत लिपिल्लो आसता. रवीन्द्रबाबांचेय बाबतींत तशेंच म्हणचें पडटलें. रवीन्द्रबाब कोण हें वळखतलो जाल्यार तांचें साहित्य जणएकल्यान परतून बारकायेन वाचपाची गरज आसा. तातूंत ताणीं जे विचार उक्तायल्यात ते सत्यसृश्टीत हाडपाखातीर जेन्ना गोंयकार भाशेचो वाद विसरून, हातांत हात घालून वावुरतले तेन्नाच आमी म्हणूंक पावतले आमी रवीन्द्रबाबांक थोडे तरी वळखूंक पावले. रवीन्द्रबाबान आमकां जैताचे एकेक पावंडे हुपून ज्ञानपीठामेरेन हाडून दवरल्यात. एका साहित्यिकान रवीन्द्रबाबांचेर बरयिल्ल्या लेखांत म्हळां, 'ज्ञानपीठ कोंकणीचें निमाणें सपन आसलें. ताचे बगर कोंकणीक पुर्णत्व येवचें नासलें. आज तें पूर्णत्व आयलां, तें रवीन्द्रबाबा वरवीं आयलां.' साप्प चुकीचें हें. रवीन्द्रबाबांचो हावेस इतलो मोटवो केन्नाच नाशिल्लो. आनी आसचोय बी ना. देखूनच रवीन्द्रबाबांक वळखूंक आमी पावलेनांत, ती वळख आमकां काळूच करून दितलो अशें म्हणचें पडटा. रवीन्द्रबाबांची पिराय आनी काम करपाची शक्त हातूंत खूब अंतर आसा. पिरायेक लागून

ताणीं आपल्याक ज्ञानपीठा मेरेनच्या सोपणा हाडून दवरला. पूण वावर नोबेल पुरस्काराचो तो जरी ते घेवंक पावले ना आसले तरी ताण आमचे सारके वारसदार तयार करून दवरल्यात आनी तांच्या कर्तुत्वाचेर तांचें पुरेपूर विस्वास आसा. त्याच मालवजाचेर कोंकणी चळवळीचे 'भीष्माचार्य' ह्या पदाचें जांका विरोधकानी लेगीत व्हरून दवरल तांचो हावेस ज्ञानपीठा पुरतोच नाशिल्लो. आपली पिराय, आपली शक्त हाची पुराय जाणविकाय आसुनय, हे पिरायेर लेगीत रवीन्द्रबाब कोंकणीतलो वाद सोपोवपाखातीर एक भाशा, एक लिपी हें तत्व घेवन सिंधुदूर्ग सावन कर्नाटकाच्या सुपा, हल्याळ, जोग फॉल्स मेरेनचो कोंकणी भाशीकांचो वाठार एकठांय हाडून 'गोमांचल' करपाचीं सपनां बाळगिता आनी वावुरपाक फुरफुरता त्या फायटराचो, त्या रायटराचो हावेस केदो आसतलो तें वळखुपाक आमची शक्त उणी पडटा. जेन्ना ही शक्त आमच्यांत येतली आनी रवीन्द्रबाबांचें हें सपन पुराय जातलें तेन्नाच ती काळान दिल्ली जाप आसतली, रवीन्द्र केळेकार कोण हाची!

■■■

— रमेश भगवंत वेळुरकार
पालें-शिरदोन

भौमानेस्त बाकीबाब,

बाकीबाब, तुजी शताब्दी चलता. ते निमतान गोंयांत कांय कार्यक्रम जातात. पयर ८/७/२०१० हे दिसा तुजी पुण्यतीथ जाली. ते निमतान गोंयभर जायत्या लोकांनी, संस्थानी तुजेर कार्यक्रम केले.

बारदेस अस्मिताय केंद्रान तर पुण्यतीथ एक दीस आदीं सांजवेळार मनयली. तांचे सगळे सदस्य तुजे पुण्यतीथयेक पांचवे आसले. पूण दीस पावसाचे. पयस पल्ल्याचे वाटेर रावपी सदस्य परत वचपाक रात म्हणटकूच साप्प पयशिल्ले येवंक पावले ना. पूण ल्हानसो कार्यक्रम सगळ्यांनी तुज्यो कविता वाचून तुजी याद केली. हांवूय थंय मुखेल सोयरो म्हूण हाजीर आसलों. हांवें तुज्यो कविता तर वाचल्योच पूण तुज्या कवितांतलीं सौंदर्यथळांय थंय हाजीर आसलेल्यांक उक्तीं करून दाखयलीं. बाकीबाब, तुज्या कवितांतलें गांभिर्य आनी तुज्या कवितांतलें संगीत, तांतली मनाक भूल घालपी गती, उतराउतरांत खेळटली भावनांची कल्पक कलाकुसर आनी तेच बराबर उतरांत वसतली जिवंतसाण आनी तांतली सुक्ष्म आत्मिक रसणाय, कांय जाणांक हीच गजाल आध्यात्मिकूय दिसूं येता, ह्या सगळ्या आंगांक स्पर्श करीत हांवें तुज्या कवितांनी, मराठी तशेंच कोंकणीय कवितांनी दिलखुलास पासयो माल्ल्यो. आयोजकांक ही म्हजी भासाभास जी हांवें तुज्या कवितांचेर केल्ली ती तांकां आवडली. म्हजो इश्ट आनी तुजोय इश्ट प्रकाश पाडगांवकारानूय तुज्या कवितेचेर बरयल्ल्या पेपराचो कांय भाग वाचून दाखयलो.

आठ तारखेक वेगवेगळ्या संस्थांनी

तुजे पुण्यतिथये निमतान

कार्यक्रम आयोजीत केल्ले. फादर आग्नेलोच्या कोंकणी विभागांत शिकोवपी, आनी विभागाचे विद्यार्थी हाजीर आसले. तुज्या कवितांनी तुजी उर्बा भल्लेली आसा ती हे पिढ्येक पावयली.

कोंकणी अकादमी गोवा, हाणीय एक यादस्तीक कार्यक्रम कला अकादमीच्या कृष्णकक्षांत आयोजीत केल्लो. ह्या कार्यक्रमाचें वैशिष्ट्य म्हटल्यार हांगासर तुजी याद तर जालीच पूण तुजें एक सुंदर तैलचित्र रंगयलां, आमचो चित्रकार आनी आमचो इश्ट श्रीधर बांबोळकारान. शिवाय तुज्या कांय कवितांचेरूय ताणें कॅनवास रंगयल्या खंय! नागेशबाबान हे कार्यावळीचें उदघाटन केलें आनी उपरांत कांय कवींनी तुज्यो आवडट्यो कविता वाचल्यो. हांवेंय एक दोन कविता तुज्यो पूण म्हजे आवडीच्यो वाचल्यो. 'दीस गेला खाला' ही तुजी कविता हांवें गावन दाखयली आनी म्हाकां ते वेळार तुजे कवितेवांगडा यादी रवीन्द्रनाथांची. ताची एक कविता सहज म्हाकां याद जाली ती हांवें म्हणून दाखयली. 'दीस गेला खाला, चंद्रीम वैर आयला, कळना कोणें आमोरेचो राग असो लायला.' अशा वेळार ज्यो वळी म्हाका टागोरांच्या कवितांच्यो याद जाल्यो त्यो आसल्यो 'जेते जेते पांथे, पूर्णिमा राते, चाँद उठे छिलो गों गोंने. देखा होंए छिलो तो माते आमाते की जानी की महालागोंने, चाँद उठे छिलो गोंगोंने.' (वाटेवेल्यान वयतना, पुनवेचो चंद्रीम मळबांत वयर सरतालो, काळाच्या ह्या महासंधीकालार, तुवें आनी हांवें एकामेकांक पळयलीं, जीस्त जेन्ना चंद्रीम वैर सरतालो.) हांव सामकार बसलेल्या प्रेक्षकांच्या दोळ्यांत झांकतालें: ते वेळार तांच्या दोळ्यांत भावनांचो चंद्र उदेतना म्हाकां दिसलो.

बाकीबाब तुज्या आनी रवीन्द्रनाथांच्या कवितांनी असल्यो भावपूर्ण प्रतिमा बऱ्योच भल्ल्यात अशें म्हाकां खूब वर्सां सावन दिसता. तुमकां दोगांकूय सैमाचो जो साक्षात्कार जाला तो कितें अदभूतच आसा

अशें दिसता.

मागीर सांजवेळा थंयच तुज्या कवितांचेर आधारीत एक कार्यक्रम कला आनी संस्कृती खात्यान, इंस्टिट्यूट मिनेझीस ब्रागांझ आनी कला अकादमी हांच्या पालवान आयोजीत केल्लो. आनी आमी चार लोकांनी म्हटल्यार हांवें, पुंडलिक नायक, विष्णू वाघ आनी अजय वैद्यान तो पेश केल्लो आनी कितें जालें जाणा, हांवें तुजी 'आबोल्यांची फांती' ही कविता वाचली. ती तुजी कविता म्हटल्यार सामकी जिती कविता.

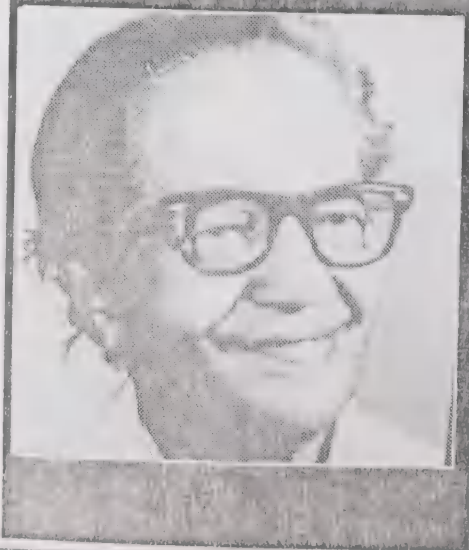
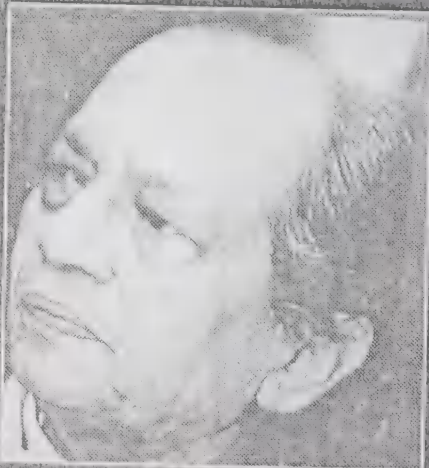
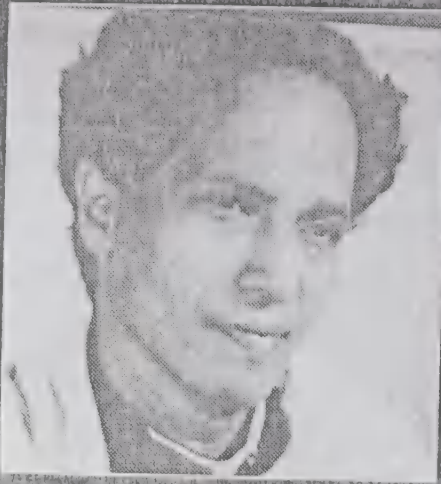
कुपांत जोगूल तशी तुजी आबोल्यांची फांती
वांयगणांची चोळी, कापड रगत खणी-माती

बाकीबाब ह्या दोन ओळींतलो सगळोच अणभव सामकोच एलेक्ट्रीफायडसो. तुजी फांती कशी तर कुपांतल्या जोगलावरी. ते फांतयेवयल्यान केंसाची भरगच्चसाण आनी तांची काळी रस्मी सौंदर्यसरबराय आपशींच लक्षांत येता. जोगलांक लागून ह्या तुज्या केंसांचीं वलयां मनांत ल्हारवन वयता. मागीर मुखार येता पांचवी चार वांयगणाची चोळी. हरवो कंच रुपकार घेवन येता सैमांतलो. तांतलीं हरव्या रंगाचीं तासांय आपलें वेगळें आंग दाखोवन वयता. कविता अशा कितल्याशाच जाग्यानी वाचतल्यांच्या फिशाल अणभवाक आपल्या सांगाता घेवन आसता. हो फिशाल वाचपी ह्यो सुवातो आपल्याक जाय तशो भरीत वयता. तो तिजें वर्णन करता तिच्या कापडाचें. कापड गोंयचे तांबडे मातयेचें, खणींतले मातयेचें, सैमान मनशाच्या आनंद तंद्रांक हे दोन रंग घे म्हण खाणयांनी दिल्यात, वयर मळबाचो निळो रंग तर आपाप येवपी रंग. हांगाय हो निळो रंग आसा. पूण तो तशें आपलें आंग दाखयना. तुमी जर नदर उबारून ताचेर घातली जाल्यार ताचें दर्शन तुमकां जालेंच जालें म्हणून समजुचें.

बाकीबाब, हें सगळें वर्णन फाटीचें

आसा. या सगळ्याचें जिवंत व्हिजुअल आसा तें इतलें सुंदर आनी नदर खेंचून घेवपी आसा तें 'चिरो कशी फाट' ह्या तीन उतरांनी जाता. ह्या तीन उतरांचें रसायन अजापाचें. हरशीं हीं तिनूय उतरां वेगळीं वेगळीं करून पळयलीं जाल्यार तातूंत हाताक कांयच लागपाचें ना. पूण बाकीबाब तुवें ह्या तीन उतरांत कितें गारूड करून उडयलां तें जाणा जावपाक भाशेच्या संवकळीची सामकी गरज आसा. आयज जंय कोंकणीच तोंडांतल्यान नागोवपाचो यत्न करीत आसा तेन्ना आनी कांय काळान लोकांच्या समजांतल्यान तुवें भरून दवरलेलें आमचे लोक जिणेचें दायज आमकां जबरदस्तेन भायर दवरचें बी पडना मू! असो दुबाव लागता, कारण जशो आमी नव्यो वस्ती घरांत हाडटात तेच बराबर घरांतल्यो पोन्न्यो वस्ती भायर करपाची आमची संवयूच आमचेर जबरदस्ती करपाक फाटींफुडें पळयना.

बाकीबाब, हें सगळें जें तूं करता तें वर्णन कशें म्हणचें? हो तर संवाद आनी म्हणून ह्या संवादांतलें चैतन्यूय आगळेंच आसा. तिची घसघशीत काया आनी तेच बराबर तिची नदर धुरंदर उंचाय हें सगळें त्या तीन उतरांतल्यान लखलखून येता. आनी हांका जोडून येता 'कमर करंगुटाचो मुडो.' 'चिरो कशी फाट' ह्या उतरांतल्यान लावण्यांवांगडाच आरोग्याच्या सणसणीतपणाचेंय आग्रही संवेदन दिसता. ह्या उतरांवांगडा सकल देंवता तीं उतरां आसात 'कमर करंगुटाचो मुडो' हांतल्यान तारुण्याची सळसळ तर आसाच. तांतलो मुड्याचो आकार, तांतली गोलाय आनी मुड्यांत सांठोवन दवरपाच्या रोवाचोय संकेत ह्या मुड्यांतल्यान येता आनी हे कुरंगुटाचे मुडयेची प्रतिमा एके वेगळेच उंचायेर पावता. हांगा बाकीबाब कोंकणी भाशेक नव्या अणभवांचें पाजण दिता आनी भाशेंत नव्या अविशकारांची भर घालता. बाकीबाब तिचें फाटमोरें दर्शन हें कशें उज्या किटी चमचमायत वचपी आसा तें आमकां कळटा. म्हणूनच तर तूं म्हणटा की 'उज्या किटी झडैत वता कोंपरामेरेन चुडो.' आनी हो चुडो जो कोंपरामेरेन भल्ला ताच्यो सगळ्यो हालचाली हांगा नृत्यात्म सुरंडारांसयत आमच्या

दोळ्यांमुखार येता. मागीर ताच्या किटी पड्ड सामक्यो सैमीक. अशा वगतार अशे तरेचे जोगूल चमकण जावप होच तर सैमाचो रुपकार. बाकीबाब हांगा तुजी नदर सामकी संवेदनशील मुव्ही कॅमेऱ्यावरी जाल्या.

तुजे नदरेचो कॅमेरो आबोल्यांच फातयेवेल्यान तिच्या तकलेर थारता. आनी मागीर ल्हवू ल्हवू तो चोळयेर म्हणचेच फाटीर देंवता. चोळयेचें वस्त्र अस्तुरेचें फाटीक एक शिल्पाकृती आकार दिता. गळ्याकडचो भाग आनी काशी सावन वयर चोळयेमेरेनचो अनावृत रस्मी आंगाचो चितचोर आवांठ ह्या सगळ्यांचें वर्णन तूं करीच ना बाकीबाब. तें तुकां करपाची गरज पडना कारण ताचे सगळे संकेत तूं अशे तरेन बरोवन गेला की त्या सगळ्यांचो विचार केल्या बगर वाचक फुडेंच वचूंक शकना, हें सगळेंच कशें डिजिटल आनी एलेक्ट्रॉनीकाचो बापूय सोबत अशें अभिव्यक्तीकरण तुजी ही सर्वांग सुंदर कविता करीत वयता. ह्या सगळ्या वर्णनांत एक गजाल महत्वाची सुटल्या तीय सांगतां. हांगा आसा तें ती चापून चोपून न्हेसलेलें तांबडें कापड. त्या लाल वस्त्रांतली, हरव्याचार रंगाचे चोळयेन मंडीत जाल्ली. आनी कोंपरभर कांकणांनी भरलेल्या नाजूक हातांची पकदस्त आकर्शकृती म्हटल्यार एक जितेजागतेपणी पळयल्लें सुंदर सपनूच शें. बाकीबाब तुकां ह्या अदभूत लोकांतल्या सौंदर्याचो साक्षात्कार घडोवपाची कळाशी साधल्या. खूब कमी लोकांक तें साधता. आनी हें करपाखातीर जी उतरावळ लागता ती तर खंयच्याय खिणाक तुजे रसनेक पडत तें काम, पडत तो वावर आंगार घेवपाची मोख दवरूनच तुज्या सयभोंवतणी आसता.

मागीर तुजे नदरेची लेन्स नितंबांचेर तुंबून रावनासतना वस्त्रांतल्यान झळकतले ते पकदस्त अस्तुर सुंदरेचे पोंटेर पडटा.

काळशि जांबळी पोंट नितळ तळपाची कान्त

बाकीबाब, ह्या उतरांनी ते अस्तुरेचो रंग तर कळटाच पूण तिच्यांत आसलें तें ओडलायणेंपणूय अगत्यान जाणवता. बाकीबाब, म्हाकां हांगा सट्ट करून

कितल्योशोच गजाली याद जाता. पयली याद जाता ती द्रौपदेची. द्रौपदी खंय गोरी नासली. ती सांवळी आसली. पूण तिचें वर्णन करपाक उतरांच उणीं पडूं येता इतली ती सुकांत आनी सुंदर आसली. बाकीबाब, तुजे हे सुंदरेची बडूय अशीच द्रौपदेचे कांतीची याद करून दिवपी. ही कान्तूच अशी की निग्रहांतल्या निग्रही मनशांक न्हांवोवन उडोवपाची शक्त सांबाळून आसता. हें तुकां खबर आसा म्हणूनच तर तुवें बरयलां,

पळय म्हाका भंगली कशी पराशरा शांत
बाकीबाब, हे अलौकीक अस्तुरसौंदर्याचो लखलख आनी तळप पळोवन तूं सामको तळसून गेला हाची जाणीव तुज्या उतरांत मेळटा.

दनपारच्या कडार पसून दोळ्यांर येता सांज
वाजता दोनूय कानसुलांनी आकांताळी झांज
तुवें पळयल्या ह्या रानसुंदर सौंदर्याचें रुपान्तर तुज्या मनांत आनी आंगांत संगीत जावन वाजूंक लागता तें ह्या उतरांनी कळटा. तुज्या अणभवाच्या अस्सलपणाचो स्पर्श तुजीं हीं उतरां वाचप्यांक केन्ना स्पर्श करून वयता तें कळ लेगीत ना. कारण तुज्या आंगांत वाजतलें संगीत आतां वाचकांच्याय आंगांत वाजूंक लागलेलें आसता. बाकीबाब ह्या संगीताच्या स्वरांचें अनुरणन वाचकांच्या काळजार शिरड्यांक लागता आनी तुज्या उतरांचें कसब जाहीर जाता.

मागीर तूं ते अस्तुरेक फकत चलतूच राव म्हण सांगता. तुकां तातूंत खंड पडलेलां नाका हें कळटा. तुजें फाटदर्शन इतलें मनखेचक आसा की ताच्यांत खंड पडलेलां तुकां नाकां. तिणे फाटीं वळून पळयल्लें तुका बिलकूल नाकां कारण तशें जालें जाल्यार ह्या येद्या व्हडल्या बायल सौंदर्याचो भार पेलपाचें त्राणूच तुटून वचत हाची तुकां भिरांत दिसता.

बाकीबाब, ही तुजी कविता वाचतना कोणाकोणाची याद जाली तें सांगतां. खासकरून जेन्ना तळपाची कान्त ही प्रतिमा येवन वयता तेन्ना, याद जाली ती हांवें पळयल्ल्या हिमालयांतल्या फातरांची, तळपांची, पार्वतीय सौंदर्याची याद. हिमालयीन तळपतंड्राची ही जाणीव म्हाकां

आयजूय पिशें लायता. म्हाकां हें तळप (तळपुपांतलें तळप) सौंदर्य वळखूंक कळना. कित्याक कळना म्हाकां हाचें हें सौंदर्य? ह्या सोदांतल्यान हीं उतरां गावलीं म्हाकां :

घण घट्ट फातरांचें
म्हाकां खबर ना नातें
थंय एक कंवळें कंवळें
हांलता तणाचें पातें

फातरांचें दर्शन घेता आस्तनाच मन कंवळ्या तणाच्या पात्यावरी लुसलुशीत जाता. वा लुसलुशीत मनातूच ताच्या घणघट्ट कणखरतायेचें सौंदर्य स्पर्श करप शक्य आसा अशें जाणवलें.

आनी एक याद जाली ती पांडुरंगाची. काळ्या पाशाणांतल्या ह्या सौंदर्याक खरें तर कोटीनी भावीकांच्या सुंदरतम नदरेन मनानूच कोरांथून ताच्यातल्या कणखरतायेक भारून तातूंत मोगाळ, पवित्र, तेजःपूज आनी सात्वीक सौंदर्य आकारा हाडलां ताची याद जाली. तुजे तळपाचे कांतींत अशी जादू आसा.

बाकीबाब, तुजे पुण्यतिथीच्या निमतान गोंयभर जायते कार्यक्रम जाल्यात. पयर धा जुलयाक ह्या निमतान गुंडू सीताराम आमोणकार विद्यापिठांत तुजे यादीचो कार्यक्रम जालो. ताणी म्हाकां सोयरो म्हूण आपयल्लो. थंय हांव तुज्यो यादी सांगतना एक याद म्हाकां अकस्मात जाली. हे शिक्षण संस्थेचो तूं एक ट्रस्टी. गुंडू सीताराम हो तुजे भयणीचो घरकार. तुजो इश्ट. जंय हो कार्यक्रम चलिल्लो थंयच कांय वर्सां पयलीं म्हटल्यार १९७७त ८ मेक हांवें पयले फावट सावुलगोरीचें वाचन केल्लें. तेंय बी तुज्या सांगातान. तुजे समक्ष. तुवें म्हाका सावुलगोरीचो अर्थ विचारिल्लो. सावुलगोरी तुका आवडलेली. बाकीबाब तूं तर सौंदर्याचो सिंजोग्राफ. मातलेगीत सौंदर्य आसलें जाल्यार ताचो वेध तुजे नदरेक आपशींच लागता. सावुलगोरीन तुजें मन आपले बटेन ओडलें, २४ जुलयक १९७८क तुवें म्हाकां बरयल्ल्या कार्डांत ह्या सावुलगोरीच्या सौंदर्याचो तुजो उल्लेख खूब

म्हत्वाचो. ते यादीचो थातोमातो पयर जालो. ह्याच म्हज्या सावुलगोरीक राष्ट्रीय भौमानूय मेळ्ळो. तें तिचें पयलें लोकदर्शन ह्या तुज्या ट्रस्टी वातावरणांत आनी वास्तूंत जालें. तुज्यो कविता गायत हांवें तुज्या शाळेंतल्या भुरग्यांक तुजें चित्र, साहित्यिक चित्र उबें केलें. तुजो भाचो सुरेशबाब आमोणकार स्वास्थ्याक लागून ते दीस येवंक पावलो ना. पूण ताणी बरयल्ली सुरबूस चीट आमकां थंय आयकूंक गावली. तुजे शाळेच्या भुरग्यांनी तुज्यो कविता सुंदर पेश केल्यो.

बाकीबाब, पयर म्हटल्यार १३ जुलायाक हांवें तुज्यो कविता आमच्या गांवच्या सरकारी हायस्कुलांत पावयल्यो. खरें म्हटल्यार पाळ्यांत जें शाळेंत हांव शिकलों एक ते चौथी मेरेन तीच शाळा उपरांत सरकारी शाळा जाली आनी ते प्राथमिक शाळेचें रुपांतर हायस्कुलांत जालें. ह्या कार्यक्रमा खातीर कोंकणी अकादमीचो अध्यक्ष शिवदास, दिलीप बोरकार, शशिकांत पुनाजी अशे कवी आयले आनी सगळ्यांनी तुज्यो कविता गायल्यो. शाळेंतल्या विद्यार्थ्यांनीय तुज्यो कविता गायल्यो. शाळेंतल्या भुरग्यांच्या मनांत तूं उबो जाला आसूंकूच जाय. तुवें बरयल्ल्यो भुरग्यां खातीरच्यो कविता तांकां खूब हांसोवन गेल्यो. तुजो झंजाळाचो म्हाळ तर भुरग्यांक खूब आवडली. बाकीबाब तुजी याद गोंयभरूय लोकांनी केल्या. तमाम संस्थानी तुजी याद केल्या. गोंयांत पयले फावट अशी शताब्दी साजरी जाल्या म्हणूंक जाय.

बाकीबाब, तुजे उतरावळींतल्यान व्यक्त जाल्ली बायल नाट्यात्मक अविशकारांत दिसपाची शक्यता आसा. कला अकादमीच्या नाटक शाळेच्या जाळवणदारांक हे विशीं उत्सुकताय निर्माण जाल्या. मागीर तुकां हांव तें कळयतां. पूण ही गजाल तुकां खऱ्यांनीच मानवतली.

बरें बाकीबाब बरें मागून.

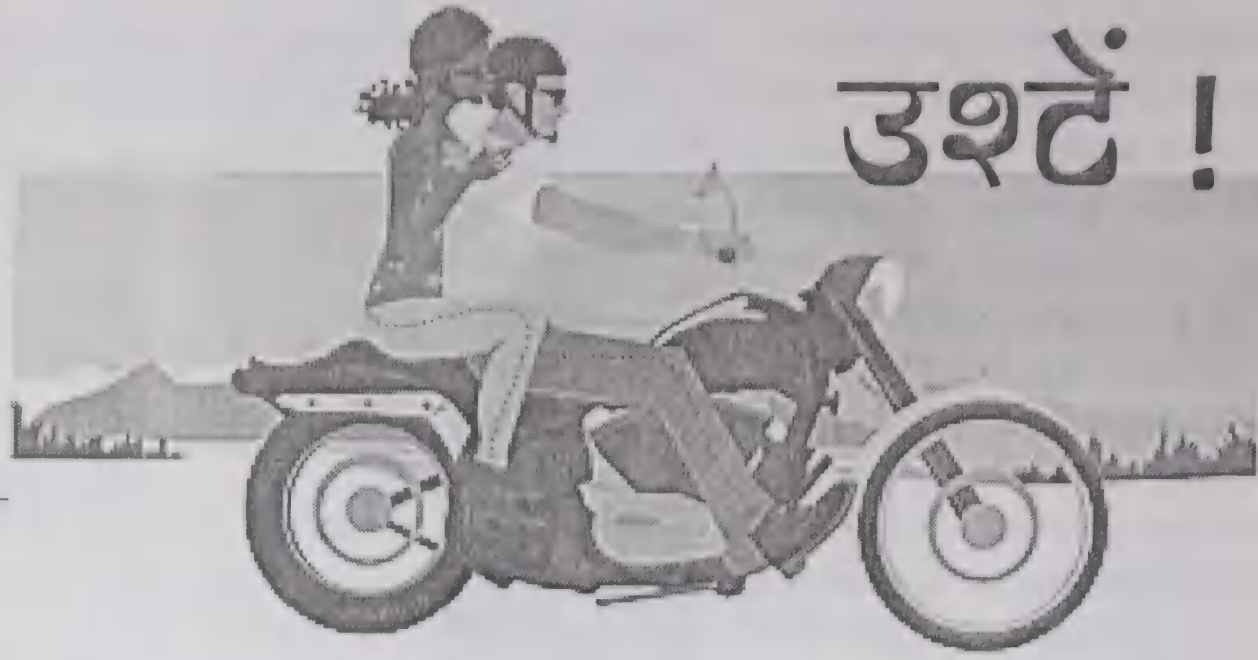
सस्नेह तुजो

रमेश भगवंत वेळुस्कार

— आशा शानभाग
सादोळशें, काणकोण-गोंय
फोन : २६३२२०४

उश्टे !

कितें म्हणप
हे चलयेक.

त्या
राजपालाकडेन
हें लवण
जावपाचें
चिंततालें.
लवणाउपरांत
ताच्या
भुरग्यांची हें
आवय
जावपाचें.
आनी
पाडपडिल्लें
ताची आनी
ताचे
बायलेचीं
भुरगीं
सांघाळटा.

सुषमा, म्हजी जिवाभावाची इश्टीण. बालवाडी ते बारावीमेरेन आमी सांगातान जियेलीं. ल्हानपणांत पेरां, चिंचो वा चारां-बोरां खातना आमी चिमणेच्या दातांनी तोडून खातालीं. आमी म्हळ्यार हांवच, तें सदांच मेळटा त्या फळाक पयलीं घास मारतालें आनी मागीर म्हाका दितालें. हांव बिनदिककत ताचें उश्टे खातालें. पूण तें केन्नांच म्हजें उश्टे खायनाशिल्लें. तेन्नां तें सांगतालें, “हांव म्हज्या घरांतल्यांचें लेगीत उश्टे खायनां तुजें खंयचें?” म्हाका कांयच दिसनाशिल्लें. आमी वाडलीं. शरिरांय वाडलीं आनी तकल्योय वाडल्यो. तेन्ना तें म्हणटालें, “हांव सेकन्डहॅन्ड वस्तु वापरिना. हांव कोणाच्याच उश्ट्याचें खायना.” कितेंय आसूं म्हजी मात तीच जिवाची सखी आशिल्ली.

हांव णववेंत आशिल्लें तेन्नां धावेचो एक भुरगो म्हज्या फाटी फुडें करतालो. “प्रिया, कितेंय मजत जाय? मॅथ्स शिकोवंक जाय?” अशें करून तो म्हाका सहज प्रस्न करी. चवकशी करतकीर कळ्ळें की तो अमोल. जाचेंकडच्यान शाळेक बोर्डांत नंबर घेवपाची अपेक्षा आसा. तोच हो स्कॉलर. त्याच पोरवयांत म्हाका एक दीस ताणें प्रपोज केलें. मोग, आनी तो मोग कित्याबरोबर खातात हाची कांयच गत नाशिल्ली. हांव भियेलें. हांवें बेगोबेग अमोलाचीं उतरां सुषमाक सांगलीं. आनी ताणेंच फुडें सरून म्हजें आनी अमोलाचें जमोवन दिलें. आयज हांव अमोलावांगडा सुखी आसां. Thanks Sushma.

धावीमेरेन हांव आनी तें एका बाकाचीं

वांगडी आशिल्लीं. उपरांत हांव आर्टसाक गेलें आनी तें गेलें C.G.D.M.क. थंयच्यान आमच्यो वाटो विंगड-विंगड जाल्यो. तरी केन्नाकेन्नांय कॅम्पसांत मेळप, फोनार उलोवप, आयताराक मेळप अशेतरेन आमची मैत्री तिगून उरिल्ली. बारावे उपरांत हांवें कॉलेज जांयन केलें जाल्यार सुषमान आपल्या हातांतल्या कलेच्या आदारान बाजारांत कपडे शिवपाचें दुकान घालें. आतां तर गांठ भेट चुकुनच जाताली आमची. एक दिसा तें म्हाका म्हजे कॉलेजीच्या शारांत एका हँडसम चल्याच्या गळ्यांत हात घालून भुरगन मोटारसायकलीचेर बसा तें दिसलें. फटकन हांवें मोबायल केलो. म्हजें नांव स्क्रिनीर पळोवन खुशाल सुषमा जवळ जवळ आड्डलेंच. “प्रिया कितल्या दिसांनी म्हजो उगडास आयलो सो? अमोलमयच जालां काय कितें गो?” “बाय गो सुषमा, उलयतनां ताच्या गळ्याक घट्ट धर ना जाल्यार पडशीत उसळून.”

“प्रिया, तूं खंय आसा? रावणी (ही ताची खास म्हजेखातीर तयार केल्ली गाळ.) तुवें म्हाकां खंय पळेलें?”

“आगो बाये, हांव कामत हॉटेलाकडेन घरा वचपाचे बशीक राविल्लें. तूं येता जाल्यार रावतां. ना जाल्यार ती पळय बस येता!” म्हजें उलोवणें सोंपता मेरेन सुषमा गार्डनाक वळसो घालून म्हजेसरी पावलें. धांवत येवन म्हज्या कानांत कुजबुजलें. “पळय गो, तुका आवडलो मगो म्हजो हो?” “विचारता पळय कशें. जणू हांवें ना म्हणल्यार हाका शेंवटून दुसरो उबो करतलें म्हजे मुखार. आगो, पूण इंद्रो कर मगो आमचो.”

“प्रिया, हो राजपाल. मूळ राजस्थानी. पूण हांगाच तांचीं खूब दुकांनां आसात. स्वीटसांची गो. राजा

ये मेरी सहेली प्रिया.”

“नमस्ते बहनजी.” बरो लांबरूंद राजपाल म्हजेमुखार मात्सो बागोवन नाटकी उलयलो. पळयतांच आवडलो. पूण ताचे दोळे मात्शे बेरकीच दिसले म्हाका. “भाईसाब, देखिये एक बहनजी जो युपी में है वो पुरे देश के लिये काफी है। आप मुझे सिधी तरहसे प्रिया ही पुकारिये.” अशीं फकणां, मस्कऱ्यो जातामेरेन राजपालाचो मोबायल वाजलो. “सुषमा, माँ का फोन है. बात करेगी? मुझे बुला रही है। जाऊँ?” मोगाळ, भावी नवरो कसो सुषमाकडेन निरोपाचें उलोवन, फ्लार्ग कीस हवेंत सोडून वारें कसो गेलो. घरा येतनां बशितल्या आमच्या किरकिरांत समजलें की देड-दोन वर्सांभितर दोगांयचेंय लग्न जातलें.

ताच्या नंतर हांव म्हजे कॉलेजविश्वांत जाल्यार सुषमा ताच्या गिरायकांच्या मापांमदीं दंग उरलें. फोन सुद्धां करप जायना जालें. कारण हांव तर पुराय अमोलच्या मोगांत रंगल्लें. तोवूय बाबडो पयस बेंगलोर शारांत नोकरी करतालो. ताचें एकटेपण घालोवपाक तो वेळ मेळटा तेन्ना म्हाका फोन करतालो. देखून म्हजो फोन सगल्यांकच ऍज्ड मेळटालो. आतां केन्नाय पंदरा-वीस दिसांनी बाजारांत मेळल्यार मेळप इतलोच म्हज्या आनी सुषमामदीं दुवो उरिल्लो. एकदीस हांव दनपारचें गार्डनाकडेन बशीची वाट पळेतालें. इतल्यांत राजपालावांगडा सुषमा बशिल्लें तशीच एक बायल बशिल्ली दिसली, तशीच ताच्या गळ्यांत हात रेवडावन. पूण तिच्या भांगांत मात बोटभर लांब सिंदूर भरिल्लो दिसलो. म्हज्या काळजांत धस्स जालें. एकूण म्हाका ताच्या दोळ्यांनी अंदाज दाखयिल्लो तो खरोच तर! हो महाबेरकीच थारलो.

बशींत चडलें. आरशाकडेन सीट धरलें आनी मोबायल केलो. “कशें आसा गो तू?” सुषमाचो भितर ओडिल्लो आवाज आयकून म्हजेंय काळीज रडलेंच. “सुषमा, आत्तां हांव राजपाला वांगडा वेगळीच बायल...” “प्रिया राज म्हजो उरलो ना.

ताच्या बापायन ताचें फोर्सान लग्न केलें. तांचें ल्हानपणांत खंय पाळण्यांतूच लग्न जाल्लें. बापायच्या मुखार ताचें कांयच चल्लें ना. आतां राज म्हजो उरलो ना.” ताका कशें थाथारतलें हांव? मोबायलच ऑफ केलो. जालें सुषमाच्या आयुश्यांतलो एक अध्याय सोंपलो.

हेवटेन म्हजें शिकप जालें. अमोलय तेवटेन शिर्विशेंत थिरावलो. बेंगलोराक कंपनीन व्हाडलो बंगलो आनी गाडीय दिली ताका. ना रकाद, ना फोन. एक दीस अमोल ताची आई-बाबा आनी भय्या-भाभीक घेवन अचकीत आमगेर पावलो. आनी इतलीं वर्सां म्हज्या मनाच्या कुरकुटांत लिपोवन दवरिल्लें आमचें गुपीत सगळ्यांमुखार उक्तें करून म्हाका नाटकी तरेन मागणी घालूनय मेकळो जालो. दोनी घरच्यांच्या उर्बे भरीत हयकारान हांव आनी अमोल काया-वाचा-मने एक जालीं. आमचो नवो नवलायेचो हनिमून कम संवसार बेंगलोराक रंगलो.

मदींमदीं केन्नांय सुटीशी पळोवन आमी दोगांय गोंयां येवन वतालीं. चार दीस घरा तर एक दीस कुळारा धांवत पळत भेटप अशें चलिल्लें. एक फावट सुषमाक मेळपाक म्हणून खास ताका फोन करूनच गेलें. बेंगलोर सिल्क साडी ताच्या हातांत दिली. सुक्या अंजिराचो एक बॉक्स दिलो. आमचो सदचो फकाणांचो तडाको सुरू जालो. इतल्यान भितरल्यान ल्हान भुरग्याचें रडप आयकलें हांवें. नदर ताच्या गळ्यार मारली. थंय सरपळीच आशिल्ली. राजपालान हांगाय हाचो फायदो घेतलो काय? म्हणीसर तें भितरल्यान धा-अकरा म्हयन्यांच्या एका भुरग्याक हांडीर घेवन आयलें. “सुंदर मगो. चली काय चलो?” तें हांसलें. “प्रिया, गैरसमजूत करून घेव नाका. हें म्हजें न्ही.” म्हाका सुड्ड जालें. राजपालान तसो तरी बदलो घेवंक ना. चल. कोणाचेंय आसत! शेजाऱ्यांचें बी. “प्रिया, हो राजपालाचो चलो. ताची बायल दुसरेफावट प्रेग्नंट आसा. म्हणून हांवें हाका हांगा दवरून घेतला.” सुषमाचीं उतरां

म्हजेर बॉम्बवर्षाव केल्लेवरी कोसळ्ळीं.

कितें म्हणप हे चलयेक. त्या राजपालाकडेन हें लग्न जावपाचें चिंततालें. लग्नाउपरांत ताच्या भुरग्यांची हें आवय जावपाचें. आनी पाडपडिल्लें ताची आनी ताचे बायलेचीं भुरगीं सांबाळटा. “सुषमा, कित्याक तूं ते घाणींत परतें अडकता? तांचीं भुरगीं, तीं सांबाळूं मगो आनी वर्सांभितर परती प्रेगनन्सी येवपाक ताची बायल कितें थार न्हिदिल्ली काय कितें गो?” हांवें म्हजी तिडक उक्तायली. बरींच खर उतरां वापरलीं हांवें. ताचेर सुषमा त्या चल्याक घेवन भितर गेलें तें परतें भायर म्हणून आयलें ना. ताचो निशेध ताणें नोंदयलो. हांवय झक मारत घरा आयलें. हांवें घरा येवचें येवन अमोलालागीं हट्ट केलो की आमी आतांच घरा वचुया म्हण. म्हजें कितेंतरी बिनसलां हें पारखून ताणेंय म्हजे आवय बापायचो निरोप घेतलो. दोन दिसांनीच आमी बेंगलोर गाठलें. थंयचें मस्त वातावरण, भरपूर एकांत आनी अमोलचो रांगडो मोग हातूंत भितर हांव सगल्यांकच विसरलें.

रोकडेच गणपतीचे दीस आयले. अंदू आमगेर पांच दिसांचो गणपती. अमोलान बाबड्यान डे-नायट शिफटी करून आठ दिसांचो बेत केलो. गोंयांत पावल्यापावल्या हांव कुळारा गेलें. मन घट्ट करून सुषमागेर गेलें. “सुषाआई, सुषमा खंय?” तिणें फटकन कपलार हात आपटिलो. “तें आमच्या म्हातान्यांच्या तोंडाक शेण सारोवन त्या फटींग राजपालावांगडा पळून गेलें.” हांव धपकन् सोफार बसलें. केन्नांच कोणाचें उश्टें न खावपी, सेकंडहॅन्ड वस्तू न वापरपी अशो फोकवो मारपी सुषमा आज खंयच्यातरी बायलेन वापरिल्लो..... शी म्हज्यान चितूंक लेगीत जायना जालें फुडलें.

धांवन हांव कुळारा आयलें. कुडींत वचून अमोलाक मोबायल लायलो. “अमोल, I Miss You.” “कितें जालां? कसलें टेन्शन आसा तुका? हांव गाडयेंत आसां. तुका व्हरपाक येतां. तयार राव. रोखडींच परतुवया.” अमोलाच्या थीर, आश्वासक

आवाजान म्हाका थाकाय मेळ्ळी. म्हजें कुळार आनी घर हातूंत मदीं फकत अर्दवर प्रवासाचें अंतर जाल्ल्यान बरें जालें. अमोल आयलो तसो हांव घुसमटील्लेंच गाडयेंत बसलें. थोडो वेळ हांव ओगगी रावलें. “अमोल, सुषमा मरे राजपालवांगडा पळून गेलें खंय.”

“प्रिया तूं तांचो विचार करिनाका. भायल्या गांवच्या मनशांचेर कितलो विस्वास दवरचो हाचो आपणेंच विचार करपाक जाय. तांच्या कर्माचीं फळां तीं भोगतलीं. तूं तांचेखातीर तोंड वाकडें करूं नाका. तुज्या तोंडार सदांच खोशी दवरपाची जापसालदारकी म्हजेर आसा. म्हणून सांगतां तांचो विचार सोड. चवथीचो विचार कर. बाजारांत वचून तुका जाय ती खरेदी करुया. आतां हांस गो फुलू.”

दुसरेफावट दिवाळेच्या वेळार अमोलाक खूब कामां आशिल्लीं म्हणून हांवें पयलीं वचपाचें थारायलें. अमोल फक्त दोन दीस पयलीं येवपाचो आनी वतनां बरोबरच वचपाचें थारलें. अमोलान भाईक फोन करून बेंगलोराक आफयलो. दारार बेल वाजली म्हणून दार उगडल्यार भाई. “भाई अचकीत सो? कांयच कळयलें बी ना? सगलीं बरीं आसात मरे?” हांव उलयत रावलें. “आगो, भितर तरी आफय भाईक.” म्हळ्यार हीं सगलीं हाचींच कर्मां तर. अमोलाक भाईच्या फाटल्यांतल्यान उलयतनां पळोवन म्हाका समजलें.

हांवें दोंगांकय घरांत घेवन च्याची तयारी केली. “भाई, म्हजी घरकान्न हांव तुजे सुवादीन करतां. सांबाळून गोंयां व्हर आनी हांव थंय पावतकीर म्हजे सुवादीन कर.” म्हज्या जल्मासावन म्हजो राखणो आशिल्लो म्हजो भाई, काल-पयर आपले भयणीच्या आयुश्यांत आयिल्ल्या अमोलाचीं उतरां आयकून बाबडोसो हांसतालो. अमोलान दोंगांय खातीर विमानाच्या तिकेटी हाडल्या. आनी आमकां विमानांत चडोवनच तो गेलो. भाईन आपली गाडी वास्को फ्रेंडागेर

दवरिल्ली. म्हळ्यार हांचो पयलींच प्लॅन थारिल्लो तर?

अमोल येवपाक कळाव आशिल्ल्यान म्हाका मांय-मांवान चार दीस कुळारचें सूख भोगपाक दनपारच्या जेवणा उपरांत भाईवांगडाच धाडलें. कुळारचें वारें भाईचे गाडयेंत एसी आसतनाय जाणवतालें. बाजारांत पावनाबराबर सहज सुषमाच्या दुकानाकडेन नदर गेली. “भाई गाडी रिव्हर्स घे. प्लीज.” म्हज्या हट्टा मुखार भाई नमलो. “आरे सुषमाच तें. केन्नां आयलें रे तें परत? आनी प्रॅगनंट आसा मरे तें.” हांव उमळशीकेन दार उगडून देवपाक करतालें. भाईन म्हजो हात धरलो. “पयलीं घरा वचुया. मागीर वच तूं जाय थंय.” भाई रागानसो उलयलो. भाईन गाडयेंत सगली काणी सांगली.

चल्याच्या निमतान सुषमागेर येवपी राजपालाच्या सहवासांत तें उज्या म्हज्यांतल्या लोणयांगत विरगळलें आनी सैमान दाव सादलो. सुषमाक दीस गेले. विचार-पाचार करिनासतनां, आवय-बापायक कांयच म्हणीनासतनां ताणें राजपालावांगडा सावंतवाडी वचून लग्न जावपाचें थारायलें. म्हयन्याभरान भांग भरून, मंगळसूत्र घालून आयिल्ल्या सुषमाक आवय-बापायन एकसुरी

धूव घरा आयली म्हणून मोगान घरांत घेत आनी राजपालाकय स्वीकारलो. ना जाल्यार आनी कितें करपाक शकतालीं तीं? कितलें जालें तरी दुसरेंच लग्न तें. ताका ना कायद्याच मान्यता ना समाजाचें फाटबळ. सगल्यांच नदरेन तें फकत एक कीप, एक मिस्ट्रेसच.

अमोल येता म्हणीसर हांव बंधू मुक्त. सांजची भाईची प्लेजर काडली आनी बाजारांत सुषमाच्या दुकानार गेलें. ताणें म्हाका घट्ट वेंग मारली. हांवय फु-गट्टी विसरून ल्हान जावन ताचे वेंगेंत विरगळलेंच. ताका म्हळें “चल सुषमा, तुजे घरा वचुया. खूब गजाली करपाच्यो आसात.” घरा पावतकीर हांवें ताका खाटीर न्हिदयलें आनी ताच्या पोटाक कान लायलो. “कितें म्हणटा गो तें?” “माशी-माशी करता मगो.” ताच्या प्रस्नार म्हजी जाप. “प्रिया, तूं केन्ना लायता नंबर?” “सुषमा, म्हजें आनी अमोलाचें थारलां. म्हाका चोवीस वर्सां जालेबगर भुरगीं जल्मांक घालप ना.” “आवयस आनीक दोन वर्सां अशेंच रावतलें तर गो तूं?” “ऑफकोर्स” ह्या एकाच शब्दान हांवें पुर्णविराम दिलो.

म्हजी घरा वचपाची वेळ आयली. “सुषमा, विचारतां म्हणून रागार जावं नाका. पूण जेन्नां राजपाल ताच्या पयल्या बायलेच्या घरासावन तुजेसरी येता तेन्ना ताचे वांगडा रोमान्स करतनां तुजी भावना कशी आसता?” म्हजें उतर सोंपतकीर हांवें आवंडो घोटलो. “प्रिया, तुका याद आसतलीच. हांव ल्हानपणासावन कोणांचेंच उश्टें खावनाशिल्लें. सेकंडहँड वस्त वापरचें ना म्हणून फटाके मारतालें मगो? देवान आनी नशिबान म्हजेर ताचोच सूड उगयला. म्हाका सेकंडहँड नवऱ्याच्या साथीन बांदून दवरलां. पयल्या बायलेन उश्टायिल्लो घास हांव खातां. म्हजें आयुश्यच सामकें उश्टें जालां. हुंडक्याहुंडक्यांनी रडपी सुषमाक हांव म्हजे वेंगेंत घेवन मनोमन म्हणटालें. ‘Thanks Sushma. अमोलाकडेन म्हजी गांठ बांदपाक फुडें सरिल्लेखातीर.’

४२ वो ज्ञानपीठ पुरस्कार

स्वीकृतीचें भाशण

३१ जुलाय २०१०
दीनानाथ मंगेशकर सभाघर
कला अकादमी गोंय

- रवीन्द्र केळेकार
(मूळ हिन्दी भाशणाचो कोंकणीत अणकार)

म्हाका एक गजालीची खोस भोगता ती म्हळ्यार देशाचो सर्वोच्च साहित्यिक ज्ञानपीठ पुरस्कार आमची आवय संस्कृत वांगडा फाव जाता. कांय वर्सां पयलीं साहित्य अकादेमीची महत्तर सदस्यता म्हळ्यार फेलोशीप, जी साहित्यिकांच्या संवसारांत एक व्हड गौरव मानतात, ती कोंकणीक फाव जाल्ली. म्हाका ह्या सन्मानाखातीर योग्य समजल्ले खातीर दोनूय संस्थांच्या सगळ्या सदस्यांचें काळजाथावन उपकार मानप हें म्हजें परम कर्तव्य जावन आसा.

‘चडांत चड देव बरें करूं.’

एक म्हत्वाची गजाल हांव तुमकां सांगूंक सोदतां की हो सन्मान अश्या एका लेखकाक दिला, जाचे भाशेक काल-पयर मेरेन व्हडले व्हडले लोक भास मानपाकूच तयार नाशिल्ले. हिका लिपी ना, व्याकरण ना, हातूंत साहित्य ना म्हणत खासा ही भास उलोवपी लेगीत तिची बकच्छायो करताले. ही भास जर आयज अकादेमीची महत्तर सदस्यता आनी ज्ञानपीठ सारको सन्मान मेळोवंक पावली, तर ताचें पुराय स्त्रय त्या लोकांक वता, जे हे भाशेक ‘भाशा’ करपाखातीर

फाटलीं पन्नास साठ वर्सां सावन एक सारके खर संघर्श करीत आयल्यात. तांचें स्मरण करप हें म्हजें एक व्हड कर्तव्य जावन आसा. मोठे नमळायेन हांव त्या सगळ्या ज्ञात अज्ञात-संघर्शकर्त्यांक अभिवादन करून ताणीं हें जैत फाव करून दिल्ले खातीर तांचें अभिनंदन करूंक सोदतां.

जेन्ना साहित्य अकादेमीची स्थापना जाल्ली तेन्ना - भारतीय साहित्याची व्याख्या अशी केल्ली - भारतीय साहित्य वेगवेगळ्या भासांनी बरयतात आसले तरी तें साहित्य एक आसा. Indian Literature is one though written in several languages. हाचो अर्थ असो की आमी आपआपले भाशेंत बरयता आसले तरी आमी निखळ ते भाशेंतले लेखक न्हय, तर भारतीय लेखक जावन आसात.

आत्मसंतोसाखातीर हें टॉनिक बरें आसा. पूण हो आत्मसंतोस आमकां जायते फावट संभ्रमात उडयत आयला. उक्त्या दोळ्यांनी आमी सत्याकडेन जेन्ना पळयतले तेन्ना आमचें काळीज खप्प जातलें. जर आमी इतल्या व्हड देशाचे लेखक, तर सांगात,

आमचीं पुस्तकां ह्या देशांत कोण वाचतात? कितले लोक वाचतात?

फाटल्या पंचवीस तीस वर्सांत कोंकणींतल्यान म्हजीं लागीं लागीं पंचवीस पुस्तकां उजवाडाक आयल्यांत. चडशा पुस्तकांची पयली आवृत्ती १००० प्रतींची आशिल्ली. ह्यो १००० प्रती खपपाक लागीं लागीं धा वर्सां लागतात म्हणपाचें हांवें पळयलां. रोखडीच दुसरी आवृत्ती काडपाचें धाडस आमकां जायना. उण्यांत उणीं वीस वर्सां मेरेन वाट पळोवंची पडटा.

कोंकणी तर ल्हान भासांतली एक भास! हिन्दी? ती तर सगळ्यांत व्हडली भास मू? देशाची राष्ट्रभासूय आसा. राष्ट्रभाशा नाशिल्ली तरीय ती पंजाब, हरियाना, हिमांचल, राजस्थान, मध्यप्रदेश, उत्तर प्रदेश, बिहार च्या लोकांची भास आसा मू? इतल्या व्हडल्या वाठाराचे भाशेंतल्या खंयच्याय पुस्तकाची पयली आवृत्ती कमीत कमी एक लाख प्रती तरी छापूंक जाय आशिल्ल्यो. कितल्यो प्रती छापतात? म्हज्या ‘ओथांबे’ ह्या कोंकणी पुस्तकाचो हिन्दी अणकार जाला. ‘पतझर में टूटी पत्तियाँ’ ह्या नांवान प्रकाशीत

बिम्ब मासिक/ ऑगस्ट २०१०/१७

जाला. प्रकाशनूय खंयच्या साद्या प्रकाशकाचें न्हय तर ज्ञानपीठ सारख्या व्हड संस्थेन केलां. ताच्या बलबचेर 'कोंकणी की यह एक अद्भूत रचना है' अशें बरयला. प्रती कितल्यो छापल्यात? फक्त एक हजार!

हे परिस्थितीचीं कारणां सोदपाचो यत्न करतां तेन्ना म्हाका सगळ्या देशी भाशांच्या माथ्यार काळीं कुपां दाटिल्लीं दिसूंक लागतात - भारत नांवाच्या ह्या 'सार्वभौम प्रजासत्ताक' देशात इंग्रजीचें प्रस्थ आसा. ह्या स्वतंत्र देशांत राजकारभार इंग्रजींतल्यान चलता. कायदे इंग्रजींतल्यान तयार करतात. न्यायदान इंग्रजींतल्यान चलता. इतलेंच न्हय व्हडल्यो व्हडल्यो नोकऱ्यो इंग्रजी शिकिल्ल्या लोकांकूच मेळटात. इतलेंच न्हय, इंग्रजी आमकां 'स्टेट्स'य दीत आयल्या.

अशे हे परिस्थितींत आवयभासांचें कितलेंय व्हडलें स्तोत्र गायत रावले तरी कोणाचेरूच ताचो परिणाम जावपाचो ना. लोक दिसान दीस इंग्रजीबाबूच जायत रावतले. असले हे स्थितींत देशी साहित्य कशेंच मूळ धरपाची शक्यताय ना. खंयचोच 'शिकिल्लो' मनीस आमचीं पुस्तकां वाचचो ना. इंग्रजी पुस्तकांच वाचत रावतलो.

हांव अशें म्हणना की इंग्रजीच्या गिन्यानाची आमकां गरज ना. जेरूल आसा. फक्त हे खातीर की ती आमकां विश्व साहित्याच्या संपर्कांत दवरता. पूण कितल्या लोकांक हे भाशेचें गिन्यान जावंक जाय? देशांतल्या शंबर टक्के लोकांक? अशक्य गजाल ती. देशाच्या विकासाखातीर तर नाच ना. हे सगळे वाठार देशी भाशांचेच. जर्मनी, फ्रांस, जापान, चीन, रशिया सारके देश आपआपले भाशेंतल्यान राजकारभार चलयतात, उदरगत करूंक शकतात, तर आमी करूंक शकनांत?

आमी कितलोय इंग्रजीबाबू जावपाचो यत्न केलो तरी केन्नाच अमेरिकन, इंग्रज जावंक पावचेनांत. आंतरराष्ट्रीय तर मुळीच ना. फक्त आपले भुंयेंतल्यान उखलापे uprooted जातले. Out of place everywhere, at home no

where. न घर केन घाट के.

इंग्रजीच्यो कांय मर्यादा आसात. ती आमकां संवसाराकडेन जोडटा आसत, पूण आपल्या लोकांकडल्यान तोडटा. अध्यात्माच्या संवसारांत अनपढ श्रीरामकृष्ण देशांतल्या कोनश्या कोनश्याक पावंक शकलो. साईबाबाय पावलो. पूण शंकराचार्या उपरांत जाणीं भारतीय तत्वविचारांत मुळावें योगदान दिलां अशे देशांतले दोन म्हापुरुस - श्री ओरोबिन्दो आनी जे. कृष्णमूर्ति आळशी, फॅशनेबल, निश्क्रीय इंग्रजीवाल्या लोकांमदींच घुसपून उरले. राजकारणाच्या मळार एम्. एन्. रॉय सामान्य व्यक्ती नाशिल्ली. एक सशक्त व्यक्तित्व आशिल्ली. क्रांतिकारी आशिल्ले, एक मौलिक चिंतकय आशिल्ले. मेक्सिकोचे क्रांतीचे एक अग्रदूत आशिल्ले. आनी लेनिनाचे उजवो हात आशिल्ले. देशांतली खंयचीय भास तांका येना आशिल्ली. इतलेंच न्हय आपली जल्मभास बांग्लाय विसरिल्ले.

देशाच्या स्वातंत्र्य संग्रमांत वांटो आयिल्ले. पूण लोकां वांगडा मातूय मिस पावले ना- मुंबय आनी कोल विश्वविद्यालयांतल्या कांय प्राध्यापकां व आनी बुद्धीजीवींच्या कंपूत घुसपून उरले.

मुळां छाटून व्हडल्या व्हड रूखांक खुजे करपाची कला जापानी लोकांक मेळयली. माड जो मळबाक स्पर्श करूंक मेरेन वतालो ताका फक्त पांच फूट हे कले माध्यमान केल्लो हांवें पळयला. भोवच दिसता. पूण तो नाल्ल दिवंक शकना. सालाची सोबाय वाडोवंक उपकारा येता. कलेक बोन्साय कला म्हणटात. इंग्रज आमच्या देशांत जायते बोन्साय विद्वान. बोन्साय बुद्धीजीवी, बोन्साय लेखक आ आतां तर बोन्साय वाचकूय निर्माण केल्या. परिसंवादाची सोबाय वाडोवपाक उपकार पडटात. ठोस कांयच दिवंक शकनांत. आमचो देश बोन्साय लोकांचो जात दितले? आमी हें विसरूंक फावना की देव सृश्टी परसूय सरस प्रतिसृश्टी निर्माण करपा हावेस बाळगुपी विश्वामित्रा सारके रूशी देशांत जल्माक आयले. ताका कितें आ बोन्साय लोकांचो देश जावंक दितले? ना तशें जाल्यार आमच्या इंग्रजीचें जें स्तंभ माजलां ताच्या आड विद्रोह करप अपरिहार जावन गेलां. कोण करतलो हो विद्रोह? कोण राजकीय फुडारी? एक नरशार्दुल आशिल्ले जाणें हो विद्रोह सुरू केल्लो - डॉ. लोहिया अकस्मात गेलो. आतां? म्हजी न देशांतल्या साहित्यिकांचेर वता.

विक्टर ह्यूगो व्हडा गर्वान सांगता - इटालीन रिनेसांस ची चळवळ चलयली जर्मनीन रिफॉर्मेशनची चलयली आनी युरो बदल्लो. फ्रांसान फक्त एक वॉल्टेर निर्माण केलो. ताणें रिनेसांस रिफॉर्मेशनच्या वांगडा अर्दे रेव्होल्युशन चलयलें आनी फक्त फ्रांसाचेंच न्हय तर पुराय युरोपाचें रूप पुराय बदल्लें. असो एखाद्रो वॉल्टेर देशांत खंयचेय एके भाशेंत निर्माण जातलो, तेन्नाच

आयची परिस्थिती मुळासाव बदलतली. ह्या उतरावांगडाच हांव ज्ञानपीठ पुरस्कार व्हड नमळायेन स्वीकार करतां.

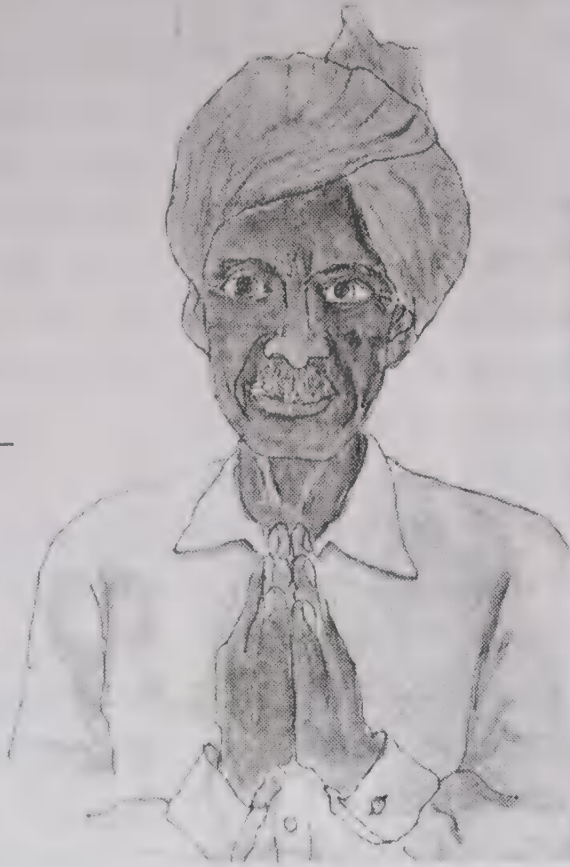
— नं. ध. बोरकार

मास्कारेन्हस वाडो,

व्हडलें - गोंय

फोन : २२१८१४७

इश्टांचें शंका-
समाधान करून
कैलाशान
बोडूक सैल
केलें, आनी
ताका जमनीर
दवरुंक
लागलो. पूण
तो काळो-
गोबरा कोरा
सोरोप रागान
पिसावळ्लो.
बोडूक मोव
पडटांच ताणें
आपली तकली
वयर काडली
आनी
कैलाशच्या
बोटाक फोर्सान
चाबलो आनी
थंयच्यान
धांवलो.

मं
त्र

एक

सांजेचो वेळ आसलो. डॉ. चड्डा गोल्फ
खेळपाचे तयारेक लागिल्लो.

दारांत मोटार उबी आशिल्ली. दोन भोई
मेणो घेवन येताले. मेण्याच्या फाटल्यान एक म्हातारो
बडयेच्या आदारान चलतालो. मेणो आतां
कोन्सूलतरीच्या दारांत येवन रावलो. म्हाताऱ्यान
हळुहळू येवन दाराक लायिल्ल्या चिक-
पड्ड्यांतल्यान तकली घालून भितर पळयलें, इतले
नितळ आनी चकचकीत जमनीचेर पांय दवरपाक
म्हाताऱ्याक धाडस जालें ना. कोणूय धमकायत म्हूण
भंय दिसतालो ताका. डॉक्टर म्हऱ्यांत उबो आसुनूय
ताचेकडे उलोवपाचें धाडस जायनासलें.

डॉक्टरान पड्ड्यां भितरल्यान आड्डेवन
म्हणलें - कोण रे थंय? कितें जाय?

म्हातारो - धनया, हांव गरीब मनीस.
कितले दीस जाले, म्हजो पूत चड बरो ना.

डॉक्टरान सिगार फुसकायत म्हणलें -
फाल्यां सकाळीं यो. ह्या वेळार हांव पेशंटांक
तपाशीना.

म्हाताऱ्यान दिमी घालून तकली जमनीर
घासली आनी म्हणलें - उपकार जातले धनयां, देव
तुजें सदांच बरें करूं. धनया, चार दीस जाले पोराचे
दोळे....

डॉ. चड्डान मनगटार नदर मारली. फक्त धा
मिनटां उरिल्लीं. खुटयेवयलो गोल्फ-स्टिक उतरयतना
ताणें म्हणलें - फाल्यां सकाळीं यो. फाल्यां सकाळीं!
हो आमचो खेळपाचो वगत.

म्हाताऱ्यान पगडी देवोवन चोवकेर थेंयली,
आनी ताणें रडत म्हणलें - धनया, एकच नदर घाल
ताचेर. बस एक नदर! पोर हातांतलो वतलो धनया.
सात पुतांतलो हो एक उरला ह्या संवसारांत. हाका कितेंय
जालें जाल्यार तकली आपटून जीव दिवपाचो वगत
येतलो आमचेर. उपकार करून ताका पळय, देव तुजी
दिसान दीस उदरगत करतलो.

असले असभ्य गांवढळ हांगा चड करून
सदांच येताले. डॉक्टर तांचो सभाव वळखून आशिल्लो.
कोणे कितेंय सांगूं, तो आपलेंच सांगतालो. कोणाचेंच
आयकून घेनाशिल्लो. हळूच पड्डो वयर उकल्लो आनी
भायर येवन मोटारीकडे गेलो. म्हातारो ताच्या फाटल्यान
बडबडत धावलो, म्हणूं लागलो-धनया, देव तुजें बरें
करतलो. धनयां, दया कर! हांव ह्या संवसारांत एकटो
पडटलों. कोण आसचो ना म्हाका. बाबा, काकुळट
कर म्हजी!

पूण डॉक्टरान ताका फाट वळोवन लेगीत
पळयलें ना. मोटारीत बसून म्हणलें - फाल्यां सकाळीं
यो.

मोटार गेली. म्हातारो तिका फाटल्यान

मुर्तीवत, निश्चल - खूट कसो पळेत रावलो. ह्या संवसारांत अशेंय मनीस आसतात, की तांकां फक्त आपलें सुखच दोळ्यांकडे दिसता. दुसऱ्यांचें तांकां कांयच पडिल्लें नासता. कोणाच्याच जिवाची तांकां पर्वा नासता. कदाचीत हे गजालीचेर त्या जाण्टेल्याचो विस्वास बसूं नाशिल्लो जावये! सभ्य संवसार इतलो फातरा काळजाचो - कठोर आसता हाचो मर्मभेदी अणभव ताका अजून येवनाशिल्लो. हो जाण्टेलो आदल्या तेंपावेलो पोरणो जीव आशिल्लो, जो खंयीं उजो लागल्यार तो पालोवंक धांवपी, कोणाचेय खोंपीचें पाखें देंवल्यार तें उबारपी, कोणाचींय केस्तांवां पेटल्यार तीं शांत करपी, कोणाच्याय मड्याक आपूण जावन खांदो दिवपी. हीं कामां तो आपली लागणूक म्हूण करतालो. जो मेरेन म्हातान्याक डॉक्टराची मोटार दोळ्यांकडे दिसली, तो मेरेन तोंड 'आ' करून मोटाराकडे टक लावन उबो रावलो. कदाचीत ताका दिसतालें जावये डॉक्टर सायबाक आपली काकुळट दिसून तो परत येत. उपरांत ताणें भोईक मेणो उबारूंक सांगलें. मेणो जंय सावन आयिल्लो तो आतां थंय गेलो. सगळ्या वाटांनी निराश जावन तो डॉ. चड्डाकडे आयिल्लो. खूब तुस्त आयकल्ली ताणें डॉ. चड्डाची. हांगा निशेल्या उपरांत तो दुसऱ्या खंयच्याच डॉक्टराकडे गेलोना. नशीबच फुटकें जाल्यार तो तरी कितें करतलो!

तेच रातीकडे ताचो सात वर्सांचो भुरगो संवसाराक अंतरलो. म्हातान्या आवय-बापायचो तो एकूच आदार आशिल्लो. ताच्याच तोंडाकडे पळोवन जियेतालीं तीं. हो आशेंचो दिवो पालवलो. जिणेतली काळखी रात तांकां अक्राळ-विक्राळ रूप दाखोवन खावंक येवंक लागली. म्हातारपणांतली विशाळ ममता तुटिल्ल्या काळजांतल्यान भायर येवन, अंधारांत बसून आर्त-सुगंती दुकांचो पावस घालूंक लागली.

दोन

खूब वर्सां गेलीं. डॉ. चड्डान खूब यश आनी धन कमायलें, तेच वांगडा आपली

भलायकीय राखून दवरली. ही गजाल खूबश्या लोकांक जमनां. हे ताच्या नियमीत जिवीताचे आशीर्वाद आशिल्ले. पन्नाशींत लेगीत तो धड-धाकट तरणाट्यांक लजेंत घालतालो. ताच्या प्रत्येक कामाची वेळ निश्चीत केल्ली आशिल्ली. सगळें नेमान चलतालें. चडशे लोक दुयेंत पडटकच भलायकेकडे लक्ष दितात-नेम पाळटात. डॉ. चड्डा संयम आनी इलाजाचें गुपीत बेस बरें जाणटालो. ताची संतत-संख्याय ह्याच नेमाप्रमाण आशिल्ली. ताका फक्त दोन भुरगीं जालीं. एक चलो आनी दुसरी चली. तिसरें भुरगें जालें ना, ताका लागून श्रीमती चड्डा अजून व्हंकल कशी दिसताली. धुवेचें लग्न जाल्लें. पूत कॉलेजींत शिकतालो. तोच एक आतां आवय-बापायचो आदार आशिल्लो. शील आनी विनयाचो पुतळो. रसीक, उदार, विद्यालयाचो गौरव, तरणाट्यांची सोबाय, हांसतें मुखामळ आनी तेजाळ चरो. आयज ताचो विसावो वाडदीस आशिल्लो.

सांजेची वेळ आशिल्ली. पांचवे-पांचवे हरयाळेर कदेलीं मांडिल्लीं आशिल्लीं. शारांतले गिरेस्त आनी अधिकारी एके वटेन, कॉलेजीचे विद्यार्थी दुसरे वटेन बसून जेवणाचो आस्वाद घेताले. विजेच्या दिव्यांनीं आखवें मैदान जगमगून गेल्लें. प्रकाशमय मैदानाचेर चैन आनी ऐश-आरामाचें साम्राज्य पातळिल्लें. असल्या शुभप्रसंगार एक नाटकुलें करपाची तयारी चलताली. नाटकुलें रचता कैलाशनाथान बरयिल्लें. तोच मुखेल नट आशिल्लो. हे वेळार तो रेशमी खोमीस घालून, उगड्या माथ्यान, उगड्या पांयांनी आपल्या इश्टांक येवकार दिवपाक, तांकां कितें जाय-नाका तें पळोवपाक गूंग जाल्लो. कोण म्हणटालो - कैलाश, मातसो हांगा यो. कोण दुसरे वटेन उलो मारतालो - कैलाश थंयच घुसपता काय कितें रे, आमकांय पळय मे मातसो! सगळे ताचीं फकांडां करताले - तिडकायताले, ताची मस्करी करताले. बाबड्याक मातशी उसंत मेळनाशिल्ली. इतलें म्हणसर, एक देखणी चली थंय आयली. तिणें

म्हऱ्यांत येवन म्हणलें - कितें रे कैलाश सोरोप खंय रे तुगेले? दाखय मेरे!

कैलाशान ताचो हात हातांत घेवन म्हणलें - मृणालिनी, ह्या वेळार माफ व्हाका. फाल्यां दाखयतां.

मृणालिनीन हट्ट केलो - ना तुव दाखोवचो पडटलो. हांव आयज कशेंच मानू घेवचें ना. तूं सदांच फाल्यां फाल्यां करता.

मृणालिनी आनी कैलाश, दोंगां एकेच कॉलेजींत शिकतालीं. थंय तीं मोगांत पडलीं. कैलाशाक सोरोप पाळप, खेळोवप आनी नाचोवप खूब आवडटालें. तरेक-तरेचे सोरोप पाळिल्ले ताणें. तांच्या सबावाची आनी चरित्राची परीक्षा करीत आसतालो तो. कांय दीस जाले, ताणें कॉलेजींत सोरपांचेर एक खास अशें व्याख्यान दिल्लें. सोरपांक नाचोवनय दाखयल्ले ताणें! प्राणीशास्त्राचे व्हडले-व्हडले विद्वान व्याख्यान आयकून दंग जाल्ले. ही विद्या ताणें एका व्हडल्या आनी फामाद गारुड्या कडल्यान शिकिल्ली. सोरपाचेर पाळां-मुळांचें वखद सोदून काडपाची ताका खोड आशिल्ली. वखदा पाळ कोणाकडे आसा, हांची सुलूस लागल्यार पुरो, ते मनशाच्या सोदाक धांवलोच समज! ताका सोदून काडले बगर ताका सुशेग नासतालो. ती तो हाडटालोच हाडटालो. हें ताचें व्यसन आशिल्लें. हाचेर तो हजारांनी रुपया खर्च करतालो. मृणालिनी खूबदां आयिल्ली, पूण सोरोप पळोवपाक ती इतली उत्सूक केन्नाच नासली. आयज तिची उत्सुकताय खऱ्यानीच जागी जाल्ली. कदाचीत तिका कैलाशाचेर आपलो अधिकार गाजोवपाची कूय मारिल्ली जावं ये! पूण तिचो आग्रो अवेळार जातालो. एके ल्हानशे कुडींत कितली गर्दी जातली, गर्देक पळोवन सोरोप कितले काचाबूल जातले आनी राती वेळार तांकां चाळोवन घालप मानवतलें काय ना, ह्या गजालींचो तिणें मातूय विचार केलो ना.

कैलाशान म्हणलें - ना, फाल्यां खरेंच दाखयतां. असले वेळार सारकें दाखोवकय जमचें ना म्हाका. कुडींत पांय

दवरुंकय सुवात ना.

एका मानेस्तान तोकासावन म्हणलें - दाखय रे आतां; इल्लेशे कामाक येदूदें करून कित्याक दाखयता? मिस गोविन्द, कसोच सोडूं नाका. पळोवया कसो दाखयना तो!

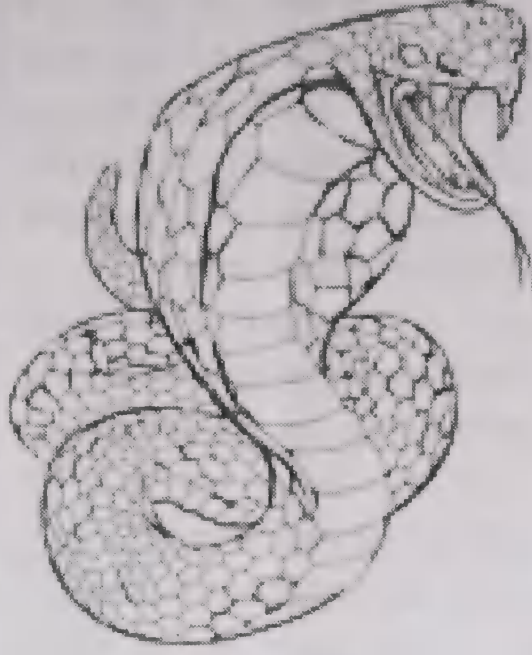
दुसऱ्या एका मनशान आनीक चडयलो - मिस गोविन्द बाबडी सादी-भोळी म्हूण मिजास करता तो. आनी कोणय सुंदरी जाल्ली जाल्यार हेच गजालीक लागून पिकार जावपाची.

तिसऱ्या सायबान फकायलो - आरे बाबा उल्लोवचीच नाशिल्ली. उलयता आनी व्हडलें तोंड घेवन! वेल्यान सांगता मृणालिनीचेर खंय आपलो जीव आसा.

मृणालिनीन पळयलें, कांय तवनास तिची टवाळी करूंक लागल्यात. तिणें म्हणलें - तुमी म्हजी वकिली करूं नाकात. म्हजी वकिली हांव स्वता करतलीं. हांव असलें वेळार सोरपाचो तमासो पळोवंक सोदिना. चलात, हाचेर आनी उलोवप ना!

हाचेर इश्ट खो-खो करून हांसले. तातुंतल्या एकट्यान म्हणलें - पळोवपाची इत्सा सगळ्यांकूच आसा, पूण कोणेंय दाखयल्यार मरे?

मृणालिनीचो भिडेस्त चेरो पळोवन, कैलाशाक कळून आयलें की ह्या वेळावयलो ताचो न्हयकार तिका मानवलो ना. आतां पार्टी सोंपून गीत-गाणीं सुरू जाल्लीं. तो आतां मृणालिनीक आनी कांय इश्टांक घेवन खुराड्याकडे गेलो. पुंगी हातांत घेवन वाजोवंक लागलो. उपरांत एकेक खण उकतो करून एक-एक सोरोप भायर काडूंक लागलो. मागीर कितें पळेतलो! सगळे सोरोप किडे कशे वळवळटाले. अशें दिसतालें की हे सगळे किडे कैलाशाची एकेक गजाल, ताच्या मनांतलो एकेक भाव समजता. कोणाक उबारलो, कोणाच्या बोडकाक हात घालो, कोणाक हाता भोवतीं गुंडाळ्ळो. मृणालिनी परत-परत सांगतालें की बोडकाक आनी मानेक हात लांव नाका. पयसुल्ल्यान दाखय. पुरो, मातसो नाचय कैलाशाच्या गळ्यांत सोरोप

गुंडाळिल्लो पळोवन मृणालिनीच्या हड्ड्यांत कप-कप सुट्टालो. तिका दिसलें, तिणें ताका सोरोप नाचोवपाक सांगपाचें न्हय, तिका आतां पश्चाताप जाल्लो. पूण कैलाश तिचें आयकूंक कसोच तयार नाशिल्लो. आपले प्रेमिके मुखार सर्प-कलेचें प्रदर्शन करपाची संद तो कशी सोडटलो? एका इश्टान टिका केली - दांत तोडल्या बी जातले.

कैलाश हांसून उलयलो - दांत तोडपाचें काम गारुड्यांचें आसता. दांत कोणाचेच तोडूं ना. खरें दिसना जाल्यार दाखोवं? अशें म्हणून ताणें एका काळ्या नागाक पकडलो, आनी उलयलो - म्हजेकडे ह्या परस व्हडलो सोरोप आनी ना. कोणाकूय चाबलो जाल्यार ताका आनीक वखद ना. मनीस तडफडून-फडफडून मरता. ओडी लेगीत येनात. हो चाबलो तर मंत्र चलना. दाखोवं ताचे दांत?

मृणालिनीन ताचो हात पकडून सांगलें - ना, ना. कैलाश, देवा खातीर तशें करूं नाका. पांयें पडटां तुजे!

हाचेर दुसरो एक इश्ट उलयलो - म्हाका खरें दिसना. आतां तूं सांगता जाल्यार मानतां!

कैलाशान मान पकडून म्हणलें -

तशें नाका. तूं तुज्या दोळ्यांनी पळय आनी मागीर सांग. दांत तोडून लागीं केल्यार ताका कितें अर्थ आसा? सोरोप सदांच समजिकायचो आसता.... ताची जर खात्री जाली की मुखावेल्या प्राण्यापसून म्हाका कसलोच धोको ना, तर तो ताका केन्नाच चाबचो ना.

मृणालिनीच्या आतां लक्षांत आयलें की कैलाशाचेर देंवचार बसला. तो आतां आटापा येवचों ना. तेन्ना हो तमासो हांगाच बंद जांवचो म्हूण तिणें म्हणलें - बरें बाबा, आतां मातसो चल पळोवया हांगाचो! पळय गायनां सुरू जालीं. म्हाकाय कितेंय गायन-शें दिसता. अशें म्हणून ताणें कैलाशाच्या खांदार हात घालून ताका वचपाक खूण केली. दोगांय कुडींतल्यान भायर गेलीं; पूण कैलाश आपल्या विरोधकांक दुबावविरयत करून, तांचें शंका-समाधान केलेबगर थंयचो कसोच हालूंक सोदिनासलो. ताणें नागाची बोडकी फोर्सान दामली. इतली दामली की ताचें तोंड तांबडें जालें. ताच्या आंगाची नसान नस ताणली. नागान आयज मेरेन जीवघेणो अणभव केन्ना घेवनाशिल्लो. ताच्या लक्षांत येनाशिल्लें, की ताका कितें जाय. कदाचीत तो भ्रमात पडलो जातलो की तो म्हाका मारूंक सोदता. ताका लागून ताणे आत्मरक्षणाची तयारी केली.

कैलाशान सोरपाचें बोडूक खूब दामलें आनी मागीर उकतें केलें, आनी ताचे विखाळे दांत दाखयत ताणें म्हणलें - जांकां कोणाक दुबाव लागता, ताणें फुडें येवन पळोवन घेवचें. बसलो विस्वास, काय अजून दुबाव आसा? इश्टांनी येवन सोरपाचे दांत पळेले, आनी चक्रीत जाले. प्रत्यक्ष प्रमाणा मुखार दुबावाक कोण खाता? इश्टांचें शंका-समाधान करून कैलाशान बोडूक सैल केलें, आनी ताका जमनीर दवरूंक लागलो. पूण तो काळो-गोबरा कोरा सोरोप रागान पिसाविल्लो. बोडूक मोव पडटांच ताणें आपली तकली वयर काडली आनी कैलाशच्या बोटाक फोर्सान चाबलो आनी थंयच्यान धांवलो. कैलाशच्या

बोटांतल्यान रक्त टप-टपू लागलें. ताणें फोर्सान बोट दामलें आनी आपले कुडीकडे धांवलो. थंय मेजा खणांत एक वखदा पाळ दवरिल्लें आशिल्लें. वखदा पाळ वाटून घायाक लायल्यार, कितलेंय घातक वीख आसल्यार तें निवळटालें. इश्टांमदें आतां बोवाळ जालो. इतलें म्हणसर भायर गायनाचे बसकेत खबर पावली. डॉक्टरसायब भिवन धांवलो. ताणें वेळ केलो ना. पयलीं बोट कसून बांदलें. पाळ वाटूंक दिलें. दंश केल्लो बोटो वांटो डॉक्टर कानेतीन कापूंक सोदतालो, पूण कैलाशचो पाळां-मुळांचेर पुराय विश्वास आशिल्लो. मृणालिनी पियानोचेर बशिल्लें. ही खबर मेळटांच धांवलें आनी कैलाशच्या बोटोचें व्हांवतें रगत आपल्या लेंसान पुसूंक लागलें. पाळ घासूंक लागलें. पूण त्याच एका मिनिटांत कैलाशच्या दोळ्यांक झापडी येवंक लागली. वोंठांचेर हळदुवसाण दिसूंक लागली. ताच्यान आतां उबो रावंक जायना जालें. तो फर्शेर बसलो. सगळे सोयरे-धायरे सालांत जमा जाले. कोण एक सांगतालो, तर कोण दुसरें! इतल्यान वाटिल्लें वखदा पाळ आयलें. मृणालिनीन बोटोक लेप लायलो. एक मिनीट गेलें. कैलाशान दोळे बंद केले. तो आडवा जालो आनी हातांनी पंखो हालोवपाची खूण केली. आवयन धावून वचून ताची तकली आपले मांडयेर घेतली, आनी वीजेचो टेबल फॅन चालू केलो.

डॉक्टर सायबान ओणव्यानीच विचारलें - कैलाश, कशें दिसता रे पुता म्हज्या! कैलाशान हळूच हात उकल्लो. पूण तो कांयच उलोवंक शकलो ना. मृणालिनीन करुणतायेन म्हणलें - पाळाचो कांयच परिणाम जावचो ना?

डॉक्टरान कपलार हात दवरून म्हणलें - कितें सांगूं आतां हांव? हांव ताच्या सांगण्यार गेलों. आतां कसलोच उपाय ना.

अदें वर जालें तरी फरक कसलोच पडलो ना. कैलाशची स्थिती एकसारकी बिगडत आशिल्ली. इतली की ताणें दोळे वरशे केल्ले, हात थंड पडिल्ले. नाडी चलपाची बंद

जाल्ली. चेंरो बाविल्लो आनी कांतीविरयत जाल्लो. मरणाचीं सगळीं लक्षणां दिसूंक लागिल्लीं. घर शोकयुक्त वातावरणान भरिल्लें. मृणालिनी एकेकडे बसून कपल आपटूं लागली. आवय बेशुद्धावस्थेत पडून आशिल्ली. डॉ. चड्डाक इश्टांनी वेंग मारली. ताका घट्ट पकडून धरलो. ना तर तो स्वताकच चाकवान तोपून घेतलो आशिल्लो.

एका म्हाशयान म्हणलें - झाडो घालपी मेळत जाल्यार अजून जीव वाचपाची शक्यताय आसा. एक मुसलमान सज्जनान समर्थन दिलें - अरे साब! कब्रस्तानांत गेल्लीं मडीं जितीं जावन घरा येयल्यांत मरे! कसले-कसले मनीस आसात रे ह्या संवसारांत!

डॉ. चड्डान मनांतलें उलोवन दाखयलें - म्हजी अक्कल चरपाक गेली, ना तर ताच्या फंदांत पडचो नासलों. चाकू लावन मेकळो जातलों आशिल्लों. ही पाळी येवची नासली म्हजेर. हजारदां सांगलें, बाबा रे सोरपांचे भानगडीक पडूं नाका. पूण म्हजें आयकता कोण? आपयतां झाडो-फूंक करतल्याक! व्हरूंदी म्हजें आशिल्लें - नाशिल्लें. सगळी गिरेस्तकाय ताच्या पायांकडे सोडून, लंगोटी न्हेसून घर-दार सोडीन. पूण म्हजो कैलाश-अपुरबायेचो कैलाश उठून बसल्यार पुरो. देवा खातीर आपयात कोणाकय!

एक म्हाशय खंयच्यान तरी झाडोवाल्याक वळखतालो. तो धावून वचून ताका घेवन आयलो, पूण कैलाशच्या चेऱ्याकडे पळोवन ताका मंत्र म्हणपाचें धाडस जालें ना. ताणें म्हणलें- आतां कितें उरलां धनयां, कितें जावपाहलें तें जावन गेलें!

“आरे मुर्खा, तूं हें कित्याक सांगना की जावंक जायनाशिल्लें तें जालें. जावंक जायनासलें तें खंय जालां? आवय-बापायन पुताचें तोंड खंय पळेलां? मृणालिनीचो कामना-तरू पालेवन ताका फुलां-भार आयला? मनांतलीं भांगराळीं सपनां जांचे पसून जीवन आनंदाचो स्रोत निर्माण जाल्लो- तीं पुगय जालीं? जिणेच्या नृत्यमय तारिका

- मंडित सागरांत खोशयेचो भार लुटटना तां व्हडें जळमग्न जालें ना? जें घडूं व्हावनाशिल्लें, तें घडलां.”

तेंच पांचवेंचार मैदान आशिल्लें तेंच भांगराळें चान्नें निःशब्द संगीता प्रमाण सैमाचेर पांगरूण घालून आशिल्लें इश्टसमाजूय तोच आशिल्लो. मनोरंजनाचो सामानय तेंच आशिल्लें. पूण जंय हाश्याचो ध्वनी आशिल्लो, थंय करुण-रुदन चलतालें आनी दुकांच्यो झरी व्हांवताल्यो.

तीन

शारापसून कांय मैलांच्या अंतरास एक म्हातारो आनी म्हातारी शेगडे म्हऱ्यांत बसून शियांची रात सारतालीं. म्हातारो आडसर पितालो आनी मदें-मदें खोंकतालो. म्हातारी दोनूय धोपरांचेर तकली दवरून शेगडेंतलो उजो तेळटाली. म्हऱ्यांत पेत्रोलाचो दिवो जळटालो. घरांत ना एक खाट आशिल्ली, ना बिछानो! ह्याच कुडांत एक चूल आशिल्ली. म्हातारी दिसभर मळार भोवन शेणी आनी सुकीं लाकडां एकठांय करून हाडटाली. म्हातारो दोरयो वळोवन बाजाराक व्हरून विकतालो. ह्याच धंद्याचेर जगतालीं तीं दोगांय. तांकां ना कोणे रडटना पळेलीं, ना हांसतना. तांचो सगळो वेळ कशेयतरेन जगपाक खर्च जातालो. मरण दारार उबें आशिल्लें, रडूंक आनी हासूंक वेळ कोणाक आशिल्लो?

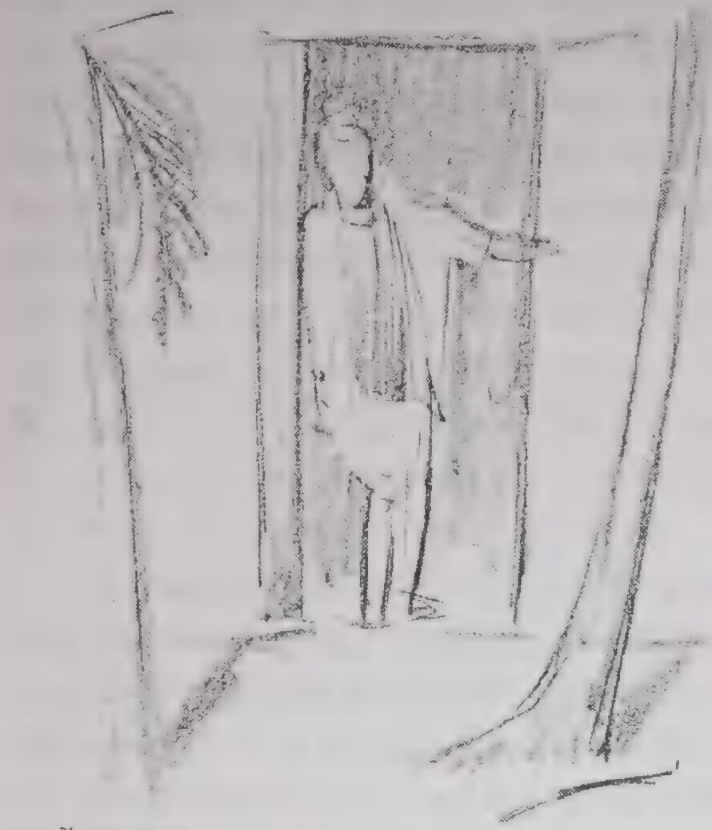
“फाल्यांक दोरयो वळपाक सण ना, कितें करुया?” म्हातारेन खंती जावन प्रस्न केलो.

“झगडूकडल्यान धा सेर सण उदार हाडचे म्हणटां.”

“आदले पयशे अजून दिले ना, मागीर तो उदार कसो दितलो?”

“दिवचो ना खरो, पूण तण तरी आसा काय ना? दनपारमेरेन आणो दोन आण्यांचें तरी कापतलो काय ना?”

इतल्यान एका मनशान दारार मारलें - भगत, भगत! भगत न्हिदलो काय कितें?

मातशें दार उगड.

भगतान उठून दार उगडलें. एका मनशान भितर येवन म्हणलें - “तुज्या कानार पडलां, डॉ. चड्डाबाबूल्या चल्याक सोरोप चाबला.”

भगतान काचाबूल जावन म्हणलें - चड्डाबाबूल्या चल्याक? चड्डाबाबू तोच मरे जो छावणेंतल्या बंगल्यांत रावता?

“हां-हां तोच. शारांत व्हडलो बोवाळ चल्ला. वता जाल्यार वच, बऱ्याक पावतलो.”

म्हातान्यान रागान न्हयकार दिलो- हांव वचना. संकश्ट वचूं म्हजेवयलें. ह्या चड्डाक बरो वळखतां हांव. भैयाक घेवन हाचेचकडे गेल्लों हांव. खेळूंक वचूंक भायर सरिल्लो. पांयां तकली दवरून सांगलें - मातसो येवन नदर मार वायटकाराचेर. पूण तोंडांतल्यान एक उतर भायर पडलें ना ताच्या. देव बसून पळयतालो वयर. आतां कळटलें, पुताचें दुख्ख कशें आसता तें! खूब चले आसात.

“नारे बाबा, हो एकूच चलो आशिल्लो. अशें आयकतां की सगळ्यांनी फाट केली.”

“देव सगळें वेवस्तीत करता. त्या वेळार म्हाका रडयल्लो. तेन्ना मातूय दया आयलीना ताका म्हजी.”

“तशें जाल्यार वचना म्हणटा? बरें आसा, वचूं नाका. हांवें जें आयकलें तें तुका सांगलें.”

“बरें केलें-खूब बरें केलें. जीव थंड जालो म्हजो. काळीज थंड जालें, दोळे थंड जाले आनी चलोय थंडावलो आसतलो. तूं वच, हांव न्हिदतां सुशेगाद (बायलेक) चल गो, इल्लो तंबाखू घेवन यो. चिलमीचो आनीक एक झुरको मारतां. आयज कळटलें, डॉ. चड्डाक. सगळी घमंड उतरतली, म्हजें कितें वता? चलो मेलो म्हूण राज्य तर

वचपाचें ना? जंय स गेले, थंय आनी एक. तुजें राज्य सोंपल्यार म्हाका कितें? लोकांचे गळे दामून-दामून गिरेस्तकाय एकठांय केल्ली, आतां कितें करतलो? खा माती! एक दीस पळोवंक वतलों, पूण आतां न्हय आनी थोडे दिसांनी. मद निवळळा काय कितें तें पळोवपाक.”

मनीस गेलो. भगतान दारां बंद केलीं. उपरांत चिलमीचेर तंबाखू दवरून ओडूंक लागलो.

म्हातारेन म्हणलें-येदे राती थंडे-वाऱ्याचो कोण वतलो?

“आगे, दनपारचो लेगीत हांव वचपाचों न्हय. गाडी दारांत आयिल्ली तरी वचचों नासलों. विसरूं ना हांव फाटले दीस. पन्नाचें मुखामळ अजून फिरता दोळ्यां मुखार. ह्या फातरा काळजाच्यान एकदांय नदर मारली ना ताचेर. तो वाचचो ना, ही म्हाका कितें खबर नाशिल्ली? खूब कळटालें म्हाका. डॉ. चड्डा देव न्हय. एक नदर मारिल्ली जाल्यार दोळ्यांतल्यान अमृत व्हांवचें नासलें. फक्त मनाचो खेळ आशिल्लो तो. इल्लें समादान मेळटलें आशिल्लें इतलेंच. ताकाच लागून गेल्लों हांव ताच्या पांयांकडे. आतां एक दीस वचून विचारतलों - डॉक्टरबाब, सांग-कितें भोगता? जग कितेंय म्हणू, म्हाका ताची परवा ना. ल्हान मनशांमदें सगळे तरेचे दुर्गुण आसात. व्हडल्या मनशांत ते नासतात. कारण ते देव आसतात न्हय?

भगताच्या जिवितांत हो पयलोच प्रसंग आशिल्लो की तो घरा बसून रावलो. सोरपाची खबर ताच्या कानार पडली आनी तो धावून गेलो ना. अशें फाटल्या ऐशीं वर्सांच्या काळांत केन्नाच जालें ना. पौश-माघांतली काळखी रात, चैत्र-वैशाखांतलें कडक आनी रखरखीत वत, शिरवाण-भाद्रपदांतल्यो तुडूंब भरिल्ल्यो न्हंयो आनी व्हांवत्या व्हाळांची परवा करिनासतना घरांतल्यान भायर सरून धांवले बगर रावनासलो तो! निस्वार्थ-निश्काम. देणेघेण्याचे विचार केन्नाच मनांत आयले ना ताच्या. तसलें काम नासलें तें, जाणून-बुजून जीव धोक्यांत कोण घालतलो? हें एक पुण्य-कार्य आसलें. शेंकड्यांनी निराशांक ताच्या मंत्रांनी जिवनदान दिल्लें. पूण आयज तो घरांतल्यान भायर पावल घालूंक शकलो ना. खबर आयकून तो न्हिदूंक गेलो.

म्हातारेन सांगलें - तंबाखू शेगडे कुशीक दवरला. उदार हाडला. दिना म्हणटाली.

म्हातारी हें सांगून आड पडली. तिणें दिवो वाडयलो. म्हातारो कांय वेळ उबो रावलो. उपरांत बसलो. शेकीं तोय आड पडलो, पूण ही गजाल ताच्या काळजाक रोमिल्लेवरी जाल्ली. काळजार वजें जावन राविल्ली ती. ताका दिसतालें; जशें काय ताच्या आंगावेली सगळी मुस्तायकी भिजून ओली जाल्या वो ताच्या पायांक दाट चिखल लागला. ताका दिसतालें, ताच्या मनांत कोण तरी बसून ताका घरांतल्यान भायर सरूंक धोंगशिता. म्हातारी बरेच वेळान घोंगवंक लागली. म्हातारी उलयतां-उलयतां न्हिदतात, आनी मातशें खुट्ट जालें की उट्टात. आतां भगत उठलो. आपलो दांडो हातांत घेतलो आनी हळूच दार उगडलें.

म्हातारेन विचारलें - खंय वता?

“खंय ना. पळयतालों, रात कितली जाली काय म्हण.”

“रात अजून खूब आसा. न्हीद तू!”

“न्हीद लागना.”

“न्हीद कशी येतली? शितीद आसा चडडाच्या घराकडे.”

“चड्डान कसले उपकार केल्यात म्हजेर, तागेर वचपाक? ताणें येवन म्हज्या पांयांचेर घालून घेतलें, तरी हांव वचपाचो ना तागेर!”

“ताकाच लागून तर तू उठला.”

“ना गे, तितलो पिसो ना हांव, म्हजे पांयांकडे काटे गेयतल्याच्या पांयांकडे फुलां शिंपडावपाक!”

म्हातारी परत न्हिदली. भगतान दार लायलें आनी परत येवन बसलो. पूण ताच्या मनाची अशी दशा जाल्ली की उपदेश आयकुप्याच्या कानार पेटयेचे सूर पडचे! दोळे उपदेशकाचेर आसले तरी कान पेटयेच्या सुगांचेर आसतात, तशे! काळजांतय पेटयेचें सूर गाजत आसतात. लजेक लागून जागेवेलो हालना. निर्दयी सूड भगताचे दिश्टीन उपदेशक आशिल्लो, पूण काळीज त्या दुदैवी तरणाट्याकडे - जो ह्या वेळार मरणादेगेर आशिल्लो - ओडटालें, जाच्या खातीर एकेक खीण घातक आशिल्लो.

ताणें परत एकदां कवडी उगडली, इतली हळू की म्हातारेक पत्तां लेगीत लागलां ना. भायर आयलो. त्या वेळार गांवचो चौकीदार गस्त घालतालो, ताणें म्हणलें - भगत कित्याक उठलो? बरेंच शीं पडलां आयज. खंय वचपाक भायर सरला बी काय कितें?

भगतान म्हणलें - ना रे बाबा! वतलों खंय? पळयतालों, रात कितली जाली काय म्हण?

चौकीदारान म्हणलें - एक वाजलें आसतलें. आतांच थाण्यावयल्यान आयलां हांव. डॉ. चड्डाबाबूल्या बंगल्यार बरीच गर्दी

आशिल्ली. ताच्या चल्याचे हाल कशे जाल्यात तें तुवें आयकलांच आसतलें. कीड लागल्या ताका. वाचता काय ना, देवाक खबर! तूं वचत जाल्यार वाचत घडये. हांव अशें आयकतां, धा हजार लेगीत दिवंक तयार आसा तो!

भगतान म्हणलें - धा हजार न्हय, धा लाख दिल्यार लेगीत वचपाचो ना हांव. म्हाका धा हजार आनी धा लाख घेवन कितें करपाचें आसा? फाल्यां मरतलों, मागीर कोण भोगतलो हें सगळें?

चौकीदार गेलो. भगतान एक धेंप फुडें मारलें. बेबदो जसो पावल दवरता एके कडे आनी तें पडटा भलतेचकडे. उलयता एक आनी जिबे वयल्यान भायर पडटा दुसरेंच, अशें हाल जाल्लें भगताचें. मनांत प्रतिकार आशिल्लो, पूण कर्म मनसुवादीन नाशिल्लें. जाणे तलवार केन्नाच हातांत घेतली ना, तो मनांत आयलें तरी तलवार चलोवंक शकचो ना. ताचे हात थरथरतले, वयर येवंक पावचे नांत.

भगत बडी खट-खट करीत कुटत-कुटत चलतालो. चेतना आडायताली ताका, पूण उपचेतना आयकनासली. स्वामी-सेवकाचो संघर्श चलता, तशें चालिल्लें हांगा!

अर्दी वाट चलल्या उपरांत भगत सहज थांबलो. हिंसेन क्रियेचेर जैत मेळयलो - इतलो पयस ओगीच चलून आयलों हांव. शियान कुडकुडत चलपाची कसली गरज आसली म्हाका? सुशेगाद न्हिदून कित्याक रावलें ना? न्हीद येना, येव नाका आसली. दोन-चार भजनां तरी म्हणटलों आसलों. फुकट धावून आयलों इतले पयस-चड्डालो पूत मरूं वा उरूं म्हाका कांयच पडूं ना. ताणें म्हजें कितें बरें केलां म्हण हांव ताच्या खातीर मरूं? ह्या संवसारांत हजारांनी जगतात आनी मरतात. कोणूय जगूं आनी कोणूय मरूं. म्हाका कोणाचें कांयच पडिल्लें ना.

पूण उपचेतनेन आतां एक दुसरें रूप धारण केलें, हें रूप हिंशेकडे मेळटा - जुळटा तसलें आसलें. तो झाडो-बिडो घालूंक

वचनासलो. तो आतां पळेतलो, लोक कि करतात पळे तें! डॉक्टर सायब हात-पां बडोवन कसो रडटा तें तो आतां पळेतलो. कशे तरेन कपलां धाडावन बेशुध्दावस्थेत पडूं आसा, तें तो पळेतलो. तो हेंय पळेतलो क व्हडले मनीसूय ल्हान मनशां बरी रडटात क कितें! काय शांत रावतात. ते लोक तर विदुवा आसतात, धीर धरून आसतात जातले मनांतलें हिंसा-भावनेंक धीर दीत तो आत फुडें गेलो.

इतल्यान दोन मनीस येतना ताका दिसले. दोगूय उलयत-उलयत येताले - चड्डाबाबूलें घर आतां मरण जालें. एकूच दिवो जळटालो घरांत, पालवलो. भगताच्या कानार हो आवाज पडलो. ताचे चालीक आनीकूय नेट आयलो. थकव्याक लागून पांयें उकलनाशिल्ले ताचे! तकली इतली सणसणटाली की घुंवळ येवन तो केन्ना जमनीर घालून घेत, हें सांगूंक जायनासलें. अशें तरेन तो धा भिनटां चललो जांवये, ताका डॉक्टर सायबाचो बंगलो नदरेक पडलो. बीजेचे दिवे जळटाले. तरी भयंकर शांतकाय पातळिल्ली थंय. रडपाच्यो हुयेली मारपाचो आवाजूय कानार पडनासलो. भगताचें काळीज धड-धडटालें. म्हाका चड वेळ बी जालो ना मू? तो धावूंक लागलो. आपल्या आयुश्यांत तो इतलो केन्नाच धांवलो ना. बस, ताका इतलेंच जाणवतालें की मरण ताचे फाटीक लागलां.

चार

आतां दोन वाजलीं. सोयरे-धाथरे गेले. रडप्यांमदें फक्त नखेत्रां आशिल्लीं. आतां सगळे रडून-रडून थकिल्ले. व्हडा उत्सुकतायेन लोक निरुपायान मळबाकडे दोळे लावन बशिल्ले. चिंतताले की केन्ना सकाळ जातली आनी मडें व्हरून गंगेच्या होटयेंत सोडटले.

इतल्यान भगतान दाराकडे पावतकच उलो मारलो. डॉक्टराक दिसलें, कोणूय तरी पेशंट आयला जावये. आनी खंयचोय दीस जाल्लो जाल्यार डॉक्टर दारार

आयिल्ल्याक धांवडायतलो आशिल्लो. पूण आयज आयलो भायर. पळे जाल्यार एक म्हातारो दाराकडे उबो आसा - भेंडाक बाग आयल्या, चैरो सुरकुत्यांनी भरला. भुवयो लेगीत धव्यो जाल्ल्यो. बडयेच्या आदारार थरथरतालो. ताका पळोवन डॉक्टर चड्डान व्हडा नमळायेन म्हणलें - कितें म्हज्या भावा, आयज आमी व्हडा संकश्टांत सांपडल्यात. कितें करचें कांयच समजना. तूं आनी केन्नाय यो बाबा! फुडें एक म्हयनो तरी हांव पेशंटाक तपासतलों, अशें म्हज्यान सांगूं जायना.

भगतान म्हणलें - आयकलां बाबा हांवें, ताकाच लागून आयलां. बाब खंय आसा? मातसो दाखयशात? देव मोटो जादूगार आसा. ताच्या मनांत आयल्यार तो मडीं लेगीत जितीं करूंक शकता. चड्डान जड उतरांनी म्हणलें - चल, पळय; पूण तीन-चार वरां जावन गेलीं. जावपाचें आशिल्लें तें जावन गेलें. कितलेशेच झाडेकार येवन पळोवन-पळोवन गेले.

डॉक्टर चड्डा आशा सोडून बशिल्लो. म्हातान्याची ताका काकुळट दिसली. ताका तो भितर घेवन गेलो. भगतान मडें एक मिनीट पळेलें. उपरांत ताणें भितरले भितर हांसून म्हणलें - अजून कांयच बिगडूं ना बाबूजी. त्या नारायणाची इत्सा आसल्यार अर्दे वराभितर बाबा उठून बसतलो, भिवपाची कांयच गरज ना. मानायांक मात्शें उदक मात भरूंक लाय.

मानायांनी उदक भर-भरून कैलाशाक न्हाणोवंक सुरवात केली. पायप बंद जालें. मानाय चड नाशिल्ले. ताका लागून सोयऱ्यांनी भायले बांयचें उदक काडू-काडून मानायांकडे हाडून दिलें. मृणालिनीय कैलाशा खातीर उदक हाडून दिवंक लागलें. म्हातारो भगत स्मितहास्य करीत, मंत्र म्हणटालो. ताच्या म्हऱ्यांत आतां यश उबें आशिल्लें. भगत एक खेप मंत्र म्हणून विसव घेतालो. उपरांत तो कैलाशाक हातांतलें पाळ हुंगूंक दितालो. अशे तरेन ताणें कितलेशेच उदका कळशे कैलाशाच्या माथ्यार ओतूंक लायले,

आनी कितलेशेच मंत्र ताणी फुंकले. अखेर फांतोडेन आपले तांबडे-तांबडे दोळे उकते केले. तेन्ना एका खिणांत कैलाशान आपलें आंग वळोवन घेतलें. आतां ताका उदकाची याद जाली. ताणें उदक मागून घेतलें. डॉ. चड्डान धावन वचून नारायणीक वेंग मारली. नारायणीन धावन येवन चड्डाच्या पांयांकडे घालून घेतलें. मृणालिनी कैलाशाच्या कुशीक उबी रावन सजळ नेत्रांनी कैलाशाक तुकू-तुकू करून पळोवंक लागली. ताणें विचारलें - कशी आसा आतां तब्बेत !

एका खिणांत चारय वाटांनी खबर फां-फां जाली. इश्ट परबीं दिवंक येवंक लागले. डॉक्टर सायब व्हडा मानान भगताचें यशगान करीत फिरूंक लागलो. लोक भगताच्या दर्शनाक उत्सुकतायेन फुडें येवंक लागले. पूण भितर वचून पळय जाल्यार भगताचो खंयच पत्तो नासलो. चाकरांनी सांगलें - आतांच हांगा बसून चिलम फुंकतालो. आमी तंबाखू दिवंक काडलो पूण ताणें घेतलो ना. आपलो तंबाखू काडून चिलमीत भरलो.

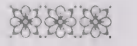
आतां चारय वाटांनी भगताचो सोद जावंक लागलो. भगत घरा दिकेन अशे तरेन

धेपां मारतालो की म्हातारी उठचे आदींच तो घरा पावचो.

जेन्ना घरांतले सोयरे गेले, डॉक्टरान नारायणीक म्हणलें - म्हातारो खंय गेलो देवाक खबर! तंबाखू तरी इल्लो ओडचो आशिल्लो आमच्या म्हऱ्यांत बसून?

नारायणी - म्हजे मनांत आयिल्लें, एक मोठी रक्कम दवरची ताच्या हातार!

चड्डा - रातचो वळखलोना ताका हांवें. पूण मातशें निवळटकच वळखलों. एकदां वायटकाराक घेवन आयिल्लो. म्हाका आतां याद जाता की हांव तेन्ना खेळूंक वचूंक भायर सरिल्लों. आनी पेशंटाक पळोवपाक न्हयकार दिल्लो. म्हाका त्या दिसाची याद जातकच इतलें दुख्ख भोगता की तें उतरांनी सांगूं शकना. हांव आतां ताचो सोद घेतां आनी ताच्या पांयांर तकली दवरून ताची क्षमा मागतां. तो घेवचो ना कांयच! म्हाका खबर आसा ती. ताचो जल्म अपेश भोगूंक न्हय, यशाचो पावस घालूंक जाला. ताच्या सज्जनपणान म्हाका असो आदर्श दाखोवन दिला, की तो आयज सावन मर-मेरेन म्हज्या मुखार आसतलो.

HLN PRINT & PACKAGING

Speciality Print Packaging for Farma Induatry

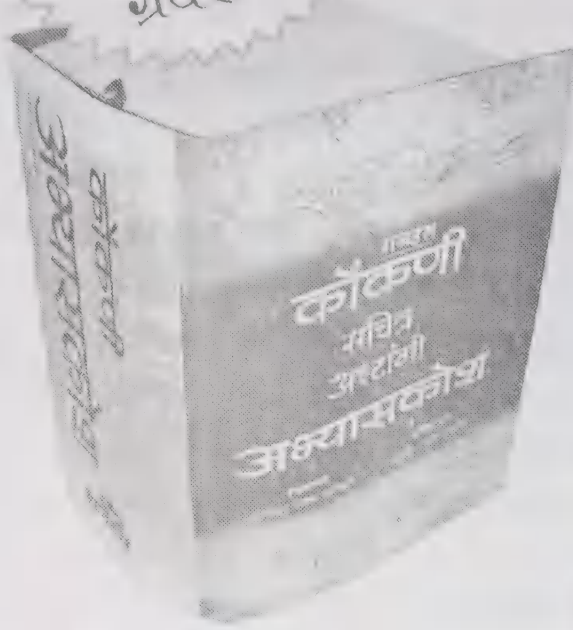
DIVISION
OF
H. L. NATHURMAL

MINING - PHARMA - TRADING - FINANCE

301 - 305 RIZVI CHAMBERS,
THIRD FLOOR
CAITANO ALBUQUERQUE ROAD,
PANAJI - GOA.
PH. : 2423218-19

भारतीय भाषांमधील कोषविश्वातील एक अपूर्व निर्मिती

एकखंडी
गडगंज
ग्रंथराज

अस्तित्वाचा लढा देत
श्रीमंत शब्दसामर्थ्यातून
समृद्धीकडे वाटचाल करीत
आपल्या भाषाभगिनीची
उतुंग भरारी...

राजहंस कोंकणी सचित्र अश्टांगी अभ्यासकोश

वैशिष्ट्ये :

- आवश्यक तिथे उच्चार
- उलट अर्थाचे शब्द
- व्याख्या आणि वापर
- पोर्तुगीज आणि इंग्रजी शब्दांची मूळ रूपे
- क्रियापदांचे धातू
- नकारार्थी क्रियापदांची मूळ रूपे
- नामांची सामान्य रूपे
- बहुवचने
- ❑ पन्नास हजारांहून अधिक शब्द
- ❑ सातशे पन्नासांपेक्षा जास्त रेखाटने

रचनाकार - दामोदर केशव घाणेकर
तांत्रिक भार - सुरेश जयवंत बोरकर

आकार : A5

पृष्ठे : 2200

कागद : पांढरा 80 gsm

सुबक शिलाई बांधणी

ग्रंथालयांसाठी मूल्य रु. 3300/-

व्यक्तिगत ग्राहकांसाठी

स्वयंअनुदानित मूल्य रु. 1200/-

ट. ख. नि.

राजहंस वितरण

1 - मीनाक्षी बिल्डिंग, डॉ. व्होल्फांगु द सिल्ह मार्ग, पणजी, गोवा 403001

Ph.: 91 - 0832 2220320 / 2232177 email : rajhansvitaran@dataone.in

– लता सत्यवान नायक
सातेरी अपार्टमेंट्स
चर्चवाडो, माशेल-गोंय
फोन नं. : २३९९८९४/२२८७३९६

मत्स्य पुराणांत
लेगीत

पारजताच्या
रुखाचो संदर्भ
सापडटा.

त्याप्रमाण
अमृतमंथनावेळार
पारजत निर्माण
जालो आनी
ताका

‘कल्पवृक्ष’
अशें म्हणून
संबोधपाक
लागले.

‘कल्पवृक्ष’
म्हळ्यार
स्वर्गीय वृक्ष
जो बुद्धीमत्तेचें
प्रतीक आसता.

श्रावण म्हयन्यांत पारिजातकाचें झाड फुलांनी भरून वता. सांजेच्या वेळार हीं फुलां फुलतात तेन्ना पांचव्याचार झाडाचेर धवींफुल्ल मोतयां शिपडल्यावरी दिसतात. फुलांचो परमळ तर मनाक पिशें लायता. नाजूक-नाजूक, मंद-मंद सुवासान सगळो वांठार सुगंधीत जाता. पारिजातकाक कोंकणींत पारजत अशें म्हणटात. देवाक हीं फुलां घालतात, श्रावणांत आयतार पुजतात, त्या वेळार शेरवडांबरोबर पारजताचीं फुलां आसूंकूच जाय. तशेंच गोकुळाष्टमी दिसा पुजतात त्या गोकुळाक लेगीत पारजताचीं फुलां घालून सजयतात.

धर्तरेचेर पारजत कसो आयलो हाची एक दंतकथा आसा. देव आनी दानवांचे मजगती अमृताच्या हावेसाखातीर समुद्रमंथन जालें. ह्या दुदाच्या सागराक घुसळपाक मंदार पर्वताचो उपेग देवांनी आनी दानवांनी केलो. तशेंच वासुकी नांवाच्या सोरपाची दोरी करून हो पर्वत घुसळ्ळो. सागर घुसळटांना जायत्यो वस्तू वयर सरल्यो. तांचेपयकीं एक आशिल्लो हो मंदार वृक्ष म्हळ्यारूच पारिजातक. संस्कृतांत पारिजातकाक मंदार अशेंय म्हणटात. तर कायजणांच्या मतानुसार अमृतमंथनावेळार जें थोडेंशें अमृत धर्तरेचेर रकलें, ताचेपासून पारजत उत्पन्न जालो. अमृतमंथनावेळार जो पारजत निर्माण जालो ताचीं फुलां खरेंच रत्नावरी दिसतालीं. इंद्राची बायल शची हिका तो पळयनाबरोबर आवडलो आनी तो आपले बागेंत आसचो असो हट्ट तिणें आपल्या घोवालागीं धरलो. ती ह्या रुखा खातीर

खरीच पिशी जाली. बायलेचो हट्ट तो! इंद्र तरी कितें करतलो बाबडो? इंद्रान बायलेचो हट्ट पुरयलो. शचीक मनासावन दिसतालें की पारजताचीं फुलां म्हळ्यार आमच्या घोव-बायलेच्या प्रेमाचें प्रतीक! ती पारजताच्या फुलांनी पारजतमय जावन गेली. फुडें ह्या रुखाची सुलूस सत्यभामेक लागली. तिणेंय श्रीकृष्णाकडेन पारजताचो हट्ट धरलो. इंद्राभशेनूच कृष्णाचीय अवस्था बिकट जाली. कृष्णान इंद्राकडेन युद्ध केलें. शेवटाक इंद्रान श्रीकृष्णाक तो पारजताचो मोलादीक रुख दिलो. कृष्णान सत्यभामेच्या प्रासादामुखारच्या उद्यानात हो रुख लायलो. पूण जालें कितें? रुख सत्यभामेच्या दारांत आनी ताचीं फुलां मात रुक्मिणीच्या दारांत पडपाक लागलीं. ह्या संदर्भान एका कवीन सुंदर कविता बरयल्या, सत्यभामेची घुस्मट सांगपी हे कवितेची एक ओळ अशी, ‘बहरला पारिजात दारी, फुले का पडती शेजारी?’

ह्या रुखाचें नांव tree of sorrow अशें म्हणटात, ताच्या फाटल्यानूय एक लोककथा आसा. ती अशी- एक राजकन्या आशिल्ली. ती सूर्यदेवाच्या मोगान पडली. सूर्यदेवानूय तिच्या मोगाचो स्वीकार केलो पूण कांय तेपान तिका एकलेकूच सोडून सूर्य ना जालो. राजकन्येक हो आघात सहन जालो ना आनी तिणें स्वताकूच मरणाचे सुवादीन केलें. तिचे कुडीचे अंत्यसंस्कार जाले, थंय तयार जाल्ल्या रक्षेंतल्यान म्हळ्यार गोबरांतल्यान एका झाडाची निर्मिती जाली, तोच रुख म्हळ्यार पारजताचो रुख!

सुर्याच्या विरहान गळयतल्या तिच्या दुकांचो तो रूख देखून tree of sorrows पारजताचो रूख तसो पळोवंक गेल्यार खोल खोल रानामदीं सावळेंत जाता, कारण अशें मानतात की सुर्याक लागून राजकन्या ह्या संवसाराक अंतरली देखून तिचें प्रतीक आशिल्लो पारजत आनी ताचीं फुलां सुर्याचो प्रकाश सोसूंक शकचीं नात. ह्या झाडाचीं फुलां सूर्य अस्ताक गेलो काय फुलपाक लागतात. आपल्या परमळान सगळ्यांक पिशें लायता. फुलांचो आनंद घेयत सैमातलो जण एकलो उमेदीन आसता. आनी नकळटांच सुर्याच्या पयल्या किरणांचो स्पर्श जावच्या आदींच हीं फुलां टपटप आवाज करीत धर्तरेचेर मोतयांचो सडो घालतात. सुर्याविशींची कडू भावना कायम राजकन्येच्या मनांत उरली देखून सुर्याचेर आपलो राग उक्तायतात हीं नाजूक नखऱ्याचीं पारजताचीं फुलां!

मत्स्य पुराणांत लेगीत पारजताच्या रूखाचो संदर्भ सापडटा. त्याप्रमाण अमृतमंथनावेळार पारजत निर्माण जालो आनी ताका 'कल्पवृक्ष' अशें म्हणून संबोधपाक लागले. 'कल्पवृक्ष' म्हळ्यार स्वर्गीय वृक्ष जो बुद्धीमत्तेचें प्रतीक आसता. पारजताविशीं मत्स्य पुराणांत आनीक एक समज आसा आनी तो म्हळ्यार पारजत आमच्या वांगडा आमच्या जल्मापासून आसता. आनी ह्या झाडाचे सावळेंत जी इत्सा आमी उक्तायतात, ती पुराय जाता.

भागवत पुराणांत वेगळोच संदर्भ मेळटा, अमृत मंथनावेळार पारजताची निर्मिती जाली आनी तो इंद्रान आपल्या वैकुंठांतल्या उद्यानांत व्हरून लायलो. ताची सोबितकाय पळोवन नारदाचे दोळे दिपकावले. ताणें धर्तरेचेर वचून सत्यभामेंक ह्या रूखाचें बऱ्यापयकी वर्णन केलें. तें वर्णन आयकुनूच सत्यभामा पिशी जाली, नारदमुनीन सांगिल्ले खबरेची खात्री करून घेवपाक स्वता सत्यभामा वैकुंठाक त्या झाडाच्या दर्शनाक गेली. पारजताचें तें धव्याफुल्ल फुलांनी भरून गेल्ल्या त्या रूखाक पळोवन ती सामकी अजापली. बायलांक खंयचीय वस्त आवडली काय ती आपल्याकडेन जायच अशें दिसता. सत्यभामाय स्वभावानुसार सपनां रंगोवपाक लागली की हो रूख म्हज्या म्हालाचे बागेंत आसत जाल्यार म्हज्या म्हालाचीच न्हय तर सगळ्या वाठाराचीच सोबा वाडटली. तिणें कृष्णाक सांगलें की कशेय तरेन तो रूख म्हज्या दारांत जायच. बाबड्या कृष्णाक सत्यभामेचो हट्ट पुराय करपाखातीर देवांकडेन युद्ध करून, विष्णूचें मन मोडून तो रूख बायले खातीर धर्तरेचेर हाडचो पडलो.

असो हो देवांचो आवडटो रूख. धर्तरेचेर तोच मान ताका मेळटा आसत काय? स्वर्गीय असो हो रूख कोणायचे बागेंत वा थंयच्या वाठारांत जावप म्हळ्यारूच भाग्याची गजाल. ताचो सांबाळ करप त्या रूखाच्या मालकाचें नीज कर्तव्य! देवतुल्य अशा पारजताचेर उश्टें उदक, नुस्त्याचो कोयर, हळशीक उडोवन ताचो अपमान करचो न्हय, विनाकारण ताच्यो खांदयो कापून ताका 'विकलांग' करपाचो अधिकार कोणे गाजोवंक फावना. ताचीं मोतयावरीं फुलां देवाक

घालतात. हो रूख वखदी लेगीत आसता. त्याचबरोबर पारजत सगळ्या वाठाराक आपल्या फुलांच्या परमळान सुगंधीत करता, प्रसन्न करता. ताका सांबाळून दुर्मिळ जायत वचपी पारजताची मनासावन काळजी घेव्या. ही काळजी घेवपाफाटल्यान आनीक एक कारण आसा आनी तें म्हळ्यार, ताचेभितर मनीसजातीक जावपी विंगड विंगड दुयेंसां बरीं करपाचे जायते गूण आसात. ही थोडी म्हायती पारजताच्या वखदी उपेगांची करून घेव्या.

ह्या रूखाचीं पानां, परतून परतून येवपी जोराचेर उपेगी आसात. पानांचो कसाय रोगी मनशाक दिल्यार जोराचें प्रमाण कमी जाता. वाताक लागून जर आंगाची कणकण जाणवता जाल्यार पारजत पोटांतूय घेतात आनी आंगाक वयल्यान लेगीत तो वांटून लायतात. सांधेदुखी हो हालीं सगळ्यांक जावपी त्रास. जायतेजाण सांधेदुखीच्या दुयेंसाक लागून बेजार जाल्ले आसतात. अशा वेळार धोपरांचेर पारजताचीं पानां गरम करून बांदून घेवपाचीं. आनी एक सांगपा सारकी गजाल म्हळ्यार पारजताचीं फुलां कुटून तांचे देंठ वेगळे करतात आनी ते सुकोवन तांचो पिठो करतात, तो हळदुव्या रंगाचो जाता. हो हळदुवो पिठो आयुर्वेदीक भस्म स्वरूपांतल्या वखदांनी घालतात, त्या वखदाक मागीर बरो असो हळदुवो सैमीक रंग येता तर असो हो देवतुल्य, वखदी पारजत जाका कोण पारदस म्हणटा आनी कोण पार्दीक अशेंय म्हणून वळखतात तो आमच्या पोरसांत लाव्या आनी ताची बरेतरेन जतनाय घेव्या.

बिम्ब मासिकाक शुभेच्छा :

माणिक बार अँड रेस्टोरंट

कदंब बस स्टॅण्डा सामकार

दिवचल - गोंय

प्रोप्रा. - प्रकाश नायक

**उत्कृष्ट शाकाहारी, मांसाहारी,
गोमंतकीय जेवण**

– तेजश्री गोपाळ प्रभू गांवकार

करंझाळे - गोंय.

दिसलें म्हाका

दिसलें म्हाका
वात पळोवन
जळचें जिवीत
दिवले परी
मंद जरी
पेटत आसा
धाय दिकांत
उजवाड सारी
दिसलें पळोवन
पेटती बॅटरी
झोत जांवचें
उजवाडाचो
आनी घालचो
काळ्या कर्मार
प्रकाश लखख किन्नांचो
लायट पळोवन
अशेंच दिसलें
सोदचे कोनशान कोनशे
दुश्टपापी कुकर्म्यांच्या
कर्माचेर घालचे हारशे
सूर्याचे हजार दोळे
चराचरार घुंवणारेशे
पळोवन दिसलें
घरच्या ताऱ्यांक
दिवचें हांवें उश्णें हांशें
चंद्रीम भेटलो तेन्ना मात
मन जालें शांत शांत
अमृताचो शिंवर करप्या
देवाक हांवें जोडले हात

म्हारगाय

कांद्यान दोळ्यांत
व्हावयलीं दुकां
तोंडाचींय व्हेलीं उदकां
साखरेची गोडसाण
चुरचुरपाक लागल्या
मिठाची खारसाण
आंबट जाल्या
नुस्त्यान तर
बुडोवन मारलें
दुदांतय उदक चडलें
कामत पोरसूं
शेत भाट
पावसान पुराय
गिळांत घालें
वता थंय
म्हारगाय म्हारगाय
येणावळीचेर ना उपाय
म्हारगेयेच्या राक्षसान
जिवीत काबार केलें
गरजेची मीठ साकर
शिंता गोटे रोटि भाकर
खुर्यावेल्या सायबांनी
हाचेर उपाय कितेंय करचे

कळसूत्री बावली

हांव एक कळसूत्री बावली
चावी ताणें भरल्या
दोरो तो ओडटा
चलता तोवेर नाचप
म्हजें म्हजें म्हणप
म्हजें कांय नासता
मोजकेच श्वास घेवन आयलां
सोपले की गाडी बंद
कोणाच्या हातांत कांय नासता
दोतोर वाचयता अशें दिसता
पूण सोंपलें जाल्यार तो मेळना
ना तर वखद मेळना
योग्य निदान जायना
एकूण कितें?
खंयचेकडेन कांय ना
मातयेंतल्यान किल्ललां
मातयेभरवण जावपाचें
नवे 'कुडीन' परत किल्लप
हां हो नवो जन्म
तुज्या म्हज्या संचितानुसार
मेळूं येता
संचित ह्याच जन्मांतल्या
बऱ्या वायट कर्मांनी
जोडूं येता
म्हणून दुसरो जन्म आसल्यार
तो बरो मेळचो
म्णून बरें वागचें
समर्पीत जावन जगचें

बुळमे फुटले काळजांनी

अटंग रानांत फुटलें कूप
पावस पडलो कुंभानी
जीर्ण शीर्ण जालीं रानां
शक्त सोंपली झाडांनी

मात लेगीत उबारीची
दोंगुल्लेक उरूंक ना आस
माती फातर गिळत वळत
उदक देंवलें गांवांनी

गांव तरी उरले खंय
गोरूं व्हेरूं मरून गेलीं
मातयेभरवण जावन घरां
व्हावून गेलीं दर्यानी

उक्ताडार पडलीं पिलां
कुडकुड्यांत पडलीं पोरां
शेत गेलें खोरेंय गेलें
बुळमे फुटले काळजांनी
आतां बुळमे फुटले काळजांनी

असोय एक भिकारी

देवळा भायर भिकारी
कळकट मळकट
साका फट्यार बसला

पांय सुजल्यात
घावे बांदल्यात
आंगार म्हेळीं म्हेळीं
बुरशीं लुगटां

सदांच हात वयर
'बाये कितेंय घाल गो
बाबा कितेंय घाल रे'
सदांच हात वयर

एक दिसा सोंपलो कळलें
साका फट्या भितर खंय
लाख लाख मेळ्ळे

विष्णू सूर्या वाघ हांच्यो गजलो

— एस्. डी. तेंडुलकार

गोंयांतलो सद्याचो 'स्टार साहित्यीक'

कोण अशें म्हाका कोणूय विचारीत जाल्यार हांव एकूच नांव घेतलों आनी तें बाब विष्णू सूर्या वाघ हांचें. गोंयांत साहित्यीक खूब आसात पूण 'स्टार साहित्यीक' एकलोच आनी तो विष्णू सूर्या वाघूच. आनी हें हांव सारकेंस्टिकली म्हणिना. म्हजें प्रांजळ मत तें. ह्या मनशाकडे अनेक क्वालिटीज आसात. लेखक, कवी, वक्तो, नाटककार, अभिनेतो, दिग्दर्शक, चित्रकार, प्रवचनकार, राजकीय सल्लागार, संपादक अश्यो अनेक भुमिका तो आपले जिणेंत वठयत आसा. आनी तातूंत बऱ्याच प्रमाणांत तो यशस्वीय जाला. इतले सगले गूण आशिल्लो साहित्यीक गोंयांत ना म्हटल्यारूच जाता. त्याखातीरूच विष्णू वाघाक हांव 'स्टार साहित्यीक' म्हणटां.

सभा गाजोवपी एक उत्कृष्ट वक्तो हें ताचें रूप म्हज्या मनार ठसलां. व्यासपिठावेले ताचें कवितेचें प्रेजेंटेशन म्हाका आवडलां. ताचें 'विष्णूपुराण' वाचून हो एक बरो भाष्यकार आनी ओवीछंदाचेर ताचें जबरदस्त प्रभुत्व आसा हेंवूय म्हाका जाणवलां. ताणें धव्या कावळ्यांचेर बरयल्लें विष्णुपुराण तर एकदम फॅन्टॉस्टिक. इतलें आसून तो राजकारणांतूय आसा आनी राजकीय सल्लागार म्हणुनूय वावुरता. पूण थंय तो कितलो यशस्वी आसा हें मात खबर ना. ह्या मनशान नाटकां बरयल्यांत, नाटकां केल्यांत. पूण तीं मात्शीं आचार्य अत्रे वा वसंत कानेटकार हांच्या परंपरेंतलीं. लोकप्रिय बाजाचीं. पूण त्या नाटकांत गिरीश कर्नाड, महेश एलकुंचवार, बादल सरकार ह्या सारक्या नाटककारांचे 'ऑफबीट' पण दिसनां हेंवूय म्हाका जाणवलां. कितेंय आसूं, पूण ह्या मनशाचें अष्टतासांचें 'कलावंत व्यक्तिमत्व'

म्हाका आवडटा हें मात खरें. (वाघाचो आनी म्हजो केन्नाच पर्सनल काँटेक्ट येवंक ना आनी पर्सनली आमी एकमेकांक वळखना हेंवूय हांगा लक्षांत धरपा सारकें.) तरीय एक सामको व्हर्सटायल मनीस अशी ताचेबद्दल म्हज्या मनांत प्रतिमा तयार जाल्या. गोंयांतल्या सामाजिक, राजकीय आनी कलाक्षेत्रांत बरीच उलथापालथ करपी आनी उलथापालथ घडोवन हाडपीय बी.

विष्णू वाघाच्या लेखनाक 'मास अपिलिंग'चो एक गूण आसा. त्या खातीरूच ताचें वक्तृत्व, लेखन हें 'टाळीबाज' आनी ऑन द स्पॉट 'वाहवा' मेळोवपी जावन आसा. आनी गजल सारक्या काव्यप्रकारांत तर प्रत्येक 'शेरा' फाटल्यान 'व्वा' असो रसिकांचो प्रतिसाद जायच आसता. ते नदरेन विष्णू वाघाच्या एकूण वाडमयीन प्रकृतीकडे जुळपी 'गजल' हो काव्यप्रकार ताणी 'बिम्ब' जुलाय २०१०च्या काव्योत्सवांत भाग घेवन केळयला. तातूंत ताच्यो स गजलो वाचूंक मेळटात. पयल्या तीन गजलांचो मीटर लांब आसा आनी निमण्या तीन गजलांचो मीटर ताणी आखूड दवरला. ह्यो स य गजलो वाचनीय आनी छंदाचे नदरेन बेस बऱ्यो उतरल्यात. 'कंटेंट'चे बाबतींत ताच्या नंबर 'एक'च्या गजलेचो मुद्दम उल्लेख करूंक जाय. त्या खातीर तांतले कांय शेर पळयात :

चंद्रीमाच्या आदोळेचेर मळब कांतता रात
काळशा कुपांवयल्यान भोवता उजवाडाचो हात
रस्त्यावयल्यान वयता कोण हातींत घुंगूरकाठी
पेडावयल्या पिपळाचेर ठणठण वाजता लात
तामडी भडंग भगभगता बांदार बाये चूड
लामणदिव्यान कांचवेता थंडशीतळ वात
आमकां कोणे लिपोवन थेयला वडारूखार वयर
देवय सकयल आता गड्या दिवन तुजो हात

— हांतल्या सगल्या अणभवां

गोंयच्या मातयेचो वास आसा. असल्यो ओळी खंयचोच उर्दू-हिंदी कवी बरोवंक शकचो ना. त्या खातीर विष्णू वाघ सारको समर्थ गोंयकार कवीच जाय पडटलो. आनी तो अणभव खासा कोंकणी भाशेंतूच व्यक्त करचो पडटलो. देखीक, तांतलें 'गड्या' उतर पळयात. मराठींतलो 'गड्या' वेगळो आनी हांगा कोंकणींतलो 'गड्या' वेगळो कोंकणींत 'गडो' ह्या उतराक देवचाराचो 'मॅजिकल टच' आसा, तो मराठींत येवंकूच शकचो ना. ते नदरेन ही एक अस्सल कोंकणी गजल अशें म्हणचें पडटलें.

'गजल' हो काव्यप्रकार मूळ पर्शियन. उर्दू-हिंदींत ह्या काव्यप्रकाराचें उत्तुंग रूप पळोवपाक मेळटा. मोग, शृंगार हे गजलेचे मूळ रूप. पूण उपरांत तातूंतय शायरानी सामाजिक, राजकीय विशय हाताळून 'गजल' ह्या काव्यप्रकारांत नव-नवे प्रयोग केल्यात. श्रीधर तिळवे सारक्या तरनाट्या मराठी बंडखोर कवीन तर गजलेची मोडतोड करताना चक्क इंग्लेजींत गजलो बरोवन त्यो आपल्या 'क. व्ही.' - ह्या मराठी काव्यज्ञेत्यांत छापल्यात. तांतलो नमुनो हांगा दिवपासारको आसा :

I don't know what will happen?
Everywhere asks crow what will happen?

I know you are an answer of life
But yet questions grow what will happen?

The unwilling earth didn't give me grave yard
If skies also throw what will happen?

कोंकणींत ह्या आदीं कांय कवींनी गजलो बरोवपाचो यत्न केला. पूण विष्णू वाघाच्यो ह्यो गजलो तंत्राचे नदरेन अदीक सफाईदार आनी 'कॅची' आसात. देखीक, 'चार' नंबरची गजल पळयात :

बंद कुडीन एकलोच हांव
उक्त्या जगान एकलोच हांव
ह्यो माजरांच्यो राजवटी रे
धरून चलात बुकलोच हांव

बंदखणीक या सांगचें पडटलें
धल्लो तरी मेकळोच हांव

वयर सकयल हो प्रवास
वयलो खंय, सकलोच हांव

वजळोन घे व्हाळांत म्हाका
उनतामदीं सुकलोच हांव

घावो तुज्या काळजावयलो
मोग दी, पेखलोच हांव

- हातुंतलो कंटेण्ट आनी गजलेचें
'काफिया-रदीफ' चें तंत्र फिशालकायेन
हाताक हात घालून चलता. पूण सगल्याच
गजलेंत सगलीचकडे हें सादलां अशें ना.
कारण एक-दोनकडे शेर/ओळी कमजोर
जाल्यात. अशेंय दिसता. देखीक, स नंबरच्या
गजलेंतलो हो शेर पळयात :

पाखां ओलीं फाफुडपाक
सवण्यांकय जाय फणी

- हातूंत फकत कल्पना आसा. पूण
'शेर' ह्या प्रकारांतलें काव्य दिसना. गजलेंत
ह्यो ओळी 'शेर' म्हणूनय फिटूट बसनांत. खरें
म्हळ्यार ह्यो गजलेच्यो न्हय तर कवितेच्यो
ओळी कश्यो दिसतात.

तशेंच तीन नंबरचे गजलेंत कवी
झरलेल्यो सांकेतीक वळी बरयता. देखीक,

१. तुज्या हांसपान मोगच्यांचो परमळ घमघमता
२. तुज्या कुडीचें शिल्प हांवें गो काळजान घडयलां

- ह्या प्रकारच्यो झरलेल्यो प्रतिमा,
उतरां आमी कांय कोंकणी कवींच्या कवितांनी
आजुनूय वाचीत आसात. त्यो प्रतिमा
वापरून-वापरून इतल्यो झरल्यात की
तातुंतलें काव्य सामकें मरून गेलां पूण त्या
कवींक ताची फिकीर ना. पूण विष्णू वाघ
सारक्या संवेदनशील कवींक हें सोबचें ना.
असल्यो झरलेल्यो सांकेतीक प्रतिमा आपल्या
कवितेंत येवंक फावना हाची जतनाय ताणें
घेवंची पडटली.

विष्णू वाघाच्यो ह्यो गजलो, गजल

म्हणून ठिकठाक आसातूच. आनी तातुंतल्यो
कांय म्हाका आवडल्याय बी. पूण रसिक
म्हणून म्हजी भूक मोटी आसा. 'गजल' ह्या
काव्यप्रकारांत वाघान आपलें नवें कितें con-
tribution दिलां हाचेर हांव जेन्ना विचार
करतां तेन्ना कंटेण्टचे बाबतींत फकत पयली
गजल म्हाका रसिक म्हणून कितें तरी नवें दिता
अशें दिसता. उलट बाकीच्यो गजलो ('चार'
नंबरी गजल सोडून) ह्यो टिपिकल गजलो
जावन आसात. 'काफिया' आनी 'रदीफ'
म्हळ्यार यमक आनी 'फिनिशिंग यमक' हांचेर
हुकमत आयली की गजल अक्षरशा पाडूं येता.
जश्यो पाडलेल्यो कविता आसतात तशीच
पाडलेली 'गजल' लेगीत आसूं येता.

आतां हो मुद्दो हांव सादया,
नवोदीत कवींच्या बाबतींत उपस्थित करचोंच
नासलों. तो उपस्थित केला कारण कवी कोण
सादोसुदो आनी नवोदीत ना. उलट विष्णू
वाघासारको प्रस्थापीत आनी सिध्दहस्त
आसा. म्हणूनूच रसिक म्हणून ताचे कडल्यान
म्हज्यो अदीक अपेक्षा आसात.

आतां 'पाडलेली गजल' आनी
'भितरल्यान आयल्ली गजल' हांतलो भेद
कसो वळखुपाचो? तर तो वळखपाक ताका
कांय ठोकताळे, आडाखे, नियम नात. पूण
पोरनोंच अणभव जेन्ना नवो ताल्ल जावन,
अनेक अर्थआशयाचीं वलयां घेवन आमकां
भिडटा तेन्ना तो कवीच्या 'भितरल्यान'
आयिल्ल्याचें खंयतरी जाणवता. नारायण सुर्वे
सारको कवी जेन्ना आपले गजलेंत म्हणटा
की :

भरल्या पोटी अगा पाहतो जर चंद्र
आम्ही ही कुणाची याद केली असती

- हांगा ह्या शेरांत कवी आशयाचीं
अनेक वलयां निर्माण करता. प्रेम, शृंगार,
भाकरी, गरीबी, भुकेची वेदना ह्यो सगळ्यो
गजाली कवी रोमॅन्टीसिझम आनी रिअॅलिझम
हांच्या संघर्शांतल्यान फकत दोन वळींतूच
ताकदीन मांडटा. भुकेचो मोटो अणभव व्यक्त
करता. ताचें तांतलें दर एक उतर रिलायेबल

दिसता. कवीच्या भितरल्यान आयल्ल्यावरी
दिसता.

तशेंच जेन्ना 'मोमीन' सारको शायर
म्हणटा की :

तुम मेरे पास होते हो गोया
जब कोई दुसरा नहीं होता

- तेन्ना जीणेंतल्या एकमुळेपणाचो
आनी नात्याचो एक उत्कट, अतृप्त अणभव
थंय आकार घेता. रसिकांक त्या उतरांच्या
पोटांतल्या 'गहिराई'त परत-परत देवूशें
दिसता.

कवितेकडे पळोवपाचो रसिक
म्हणून म्हजो एक दृष्टीकोन आसा. जी कविता
मेंदूतल्यान आयल्या, ती बरी कविता आसूं
येता. जी काळजांतल्यान आयल्या, ती बरी
कविता आसतलीच. पूण जी पोटांतल्यान
आयल्या ती श्रेष्ठ कविता. मेंदूतल्यान
काळजांतल्यान सगलेच कवी बरयतात. पूण
पोटांतल्यान जो कोण कवी बरयता, ताची
कविता श्रेष्ठत्वाक पावतली. आनी ती
पावपाक ताका वेगळी त्कालस घेवची पडची
ना. कसलेंच साहित्यिक राजकारण करचें
पडचें ना. कसलोच पुरस्कार ताका मोटो करचो
ना. ताका मोटो करतलीं तीं ताचींच उतरां.
खोलायेंतल्यान आयिल्लीं, जीणेच्या उर्जेन
चार्ज जाल्लीं उतरां.

हें सगलें बरोवपाचें कारण म्हळ्यार
बाब विष्णू वाघाकडे मोटी प्रतिभा आसा. पूण
रसिकांची दाद मेळोवपाखातीर, रसिकांचे
टाळयेखातीर ताका रसिकांक जें कितें जाय
तेंच बरोवपाचो मोह जावं येता. आनी मागीर
असलें लेखन वा गजल ही भितरल्यान न येतां
ती फकत पाडलेलीच आसूं येता. हो धोको
विष्णू वाघ सारक्या साहित्यीकान टाळूंक जाय
अशें रसिक म्हणून म्हाका मनापासून दिसता.
कारण साहित्यांत, कोंकणी काव्यपरंपरेन
मोलाची भर घालपा इतली ताची तांक आसा
आनी ह्या गजलांच्या निमतान ताणें ती परत
एकदां दाखयल्या.

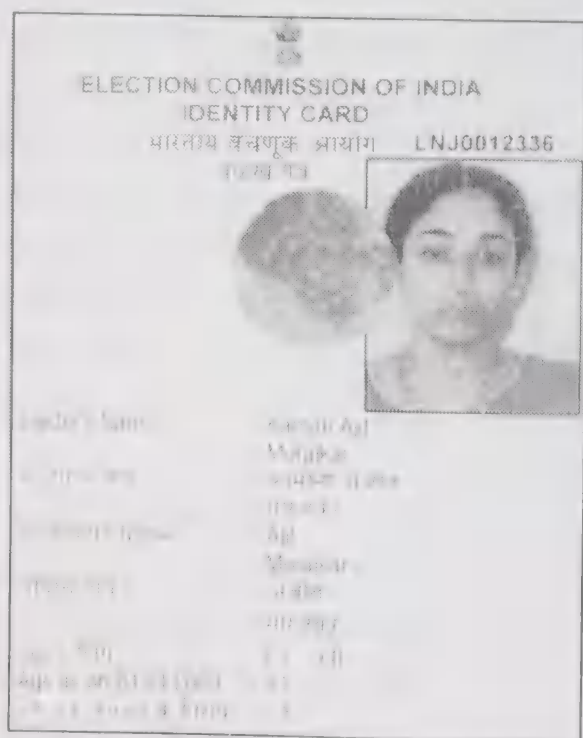

**Welcome
The Booth
Level Officer.
Help him in
helping you.**

The District Election Officer has appointed government officials as Booth Level Officers to help you in your voter list and voter ID card related questions. These Officers visit every family to verify details in voter list and help in checking voter ID status. This saves your time & effort in making trips to the Election Office.

We request you to help the BLOs in carrying out their duties.

**Your Voter ID card, your identity.
Get yours soon.**

**OFFICE OF THE CHIEF ELECTORAL OFFICER
ALTINHO, PANAJI -GOA**

website : <http://www.ceogoa.nic.in>
e-mail : ceo_goa@eci.gov.in

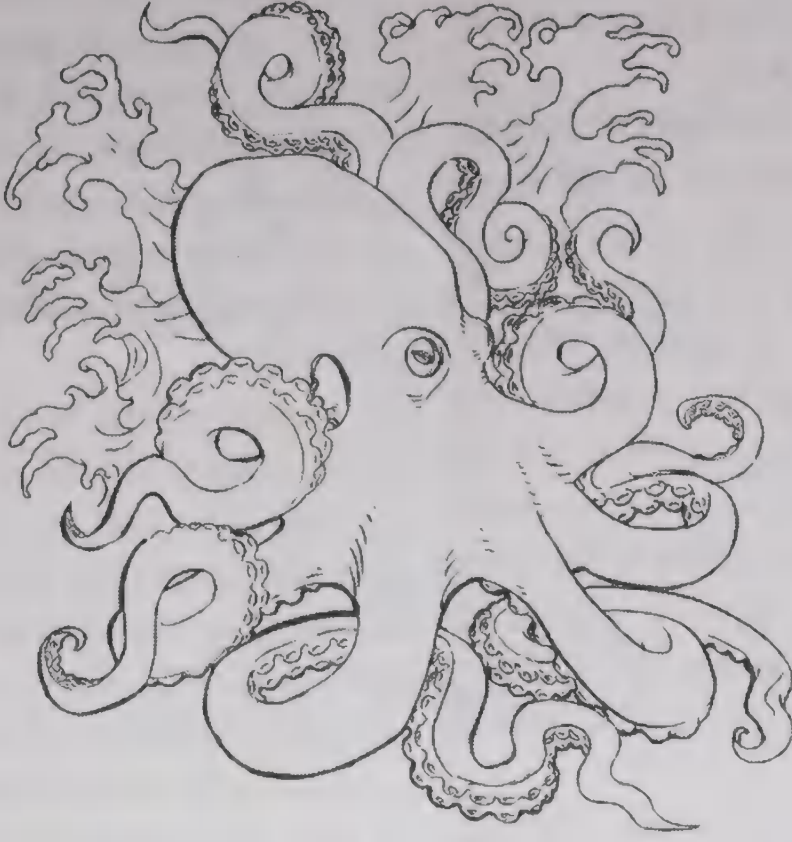

– अपर्णा गारुडी

शिवोली, गोंय

फोन : ९८२३०९८२५४

बाबड्याक
फुटबॉल म्हणचे
कितें? तें तरी
खबर आसा
काय देव
जाणां! प्रसार
माध्यमांनी
'ऑक्टोपस'
गाजयलो.
बाबडो कीर
जांव मागीर तो
सिंगापूरचो.
ताची भविश्य
वाणी
परंपरावादी.
किराण भविश्य
सांगप
भारतीयांक नवें
व्हय. पूण ताचो
जागो 'पॉल'
ऑक्टोपसान
घेतलो.
भविश्याच्या
मळार केदी ही
उदरगत.

भ वि श्य

भविश्य हो सगल्या मनीस जातीचो आवडीचो विशय. कारण मनशाचेर भूतकाळाचो प्रभाव इतलो आसता की ताका वर्तमानांत जगप अशक्य जाता आनी हाचेर उपाय म्हणून तो भविश्याच्या नादाक लागता. संत 'वर्तमानात जगात' अशें सांगत आसतात. पूण मनशाक तें पटना. पटलें तरी वेव्हारांत हाडप जमना. कारण जें ना ताचो हुस्को, जें दिश्टी पडना तें मेळोवपाचो हावेस आनी फुडाराचीं सपनां पळोवप हो मनीस सभाव. 'काल' गेलो काळखा कुडींत, 'आयज' कांयच केले ना, 'फायचे' बेत गिरयत गिरयत आयचो झेत सोबयलो; अशी परिस्थिती.

राशीचक्र पळयलें काय आमकां वर्सुकी अंकात येवपी वर्सुकी भविश्य, आयतारचे पुरवणेंत येवपी सप्तकी भविश्य वा दिसाळ्यांत येवपी दिसपट्टें भविश्य हांची याद जाता. हाली दूरदर्शनाचेर भविश्य सांगतात. सुविचार, विनोद, अध्यात्म आनी राशी भविश्याबगर खंयच्याच दिसाळ्याचें पान हालना. पानां वयल्यान याद जाली. दिसाळ्याच्या दरेका पानाचें खाशेलें भाग्य आसता. दरेका पानांचो वाचकवर्ग वेगळो आसता. नोकरी करपी, पांयांक चक्रां लावन भोवपी वाचक पुराय दिसाळ्यांवयल्यो 'हेडलायन्स' वाचतात आनी पेपराची घडी मारून दवरतात. पेपरांतलें गिन्यान आनी पेपराचें मोल त्या

घडये भितर बंद. पूण आमी 'पेपर' घेतात (वाचतात न्हय) हो झेत. राजकारणांत रस आशिल्ले पयल्या पानांसावन निमाण्या पानांमेरेन राजकारण सोदीत 'पेपर धवळटात'. कांय जाण पयल्या पानावयल्यो बातम्यो 'रुच्चीक' माथाळो वाचून वाचपाक सुरवात करतात; आनी तातूंत कांयच अर्थ ना (तांच्या रुचीची बातमी ना) अशें कळटकच दवरण्या वयलें दवरण्यारूच दवरतात. (सोडटात.) सुशिक्षित बेकार तरणाटे मेळत ताचो 'पेपर' घेवन नोकरेच्यो जायराती सोदतात. १९-२० वर्सांचे 'सपनां की दुनियां में' जगपी कॉलेजकुमार खंयचो सिनेमा खंय लागला. वा नवो SMS कितें आयला तें सोदतात. हाचे भायर कॅम्पसा वयल्यान नदर भोंवडायतात आनी वाचपाचें सोडून खंयचे चलयेचो फोटो बरो आयला हाचेर चर्चा करतात. (हांवें आयकलां म्हणून सांगतां.) जे खऱ्यानीच वाचतात तांका परबीं फावो. जाणटे, दुयेंती, रिटायरमेंटाक लागी पाविल्ले चडशे जाण 'मरणाचें' पान पयलीं उगडटात. आयज कोणाचो कोण सोंपला? तो वळखीचो जाल्यार ताचें 'मरण' वा 'इतेर' केन्ना हाचेर चर्चा करतात.

शिक्षकांक तर दर दिसा स्वताचें गिन्यान पर्जळीत करपाक मेंदूक खावड जाय पडटा. ही गरजय दिसाळें भागयतात. एका खाशेल्या पानांचेर सुविचार, नवे सोद, दिसाचें म्हत्व, उतर कुवाडें, बोधकथा, अध्यात्म, भविश्य, विनोद अशें जायतें आसता. पूण सदांच तें जिरवणेक पडत अशेंय ना. एक मात खरें. हें पान तयार करतल्यांच्या कल्पकतायेची तोखणाय करीत तितली थोडी. जेन्ना पान करतल्यांचे कल्पकतेक खावड

मेळना तेन्ना हीं पानां सामकीं 'बोअरींग' जातात. तींच उतरां, तींच कुवाडीं, तेच सुविचार. तरीकय हें खाशेलें पान गिन्यानांत भर घालपाचें मोलादीक काम करता.

एक पान मात नेणट्यां पासून जाणट्यां मेरेन सगल्यांकच पिशें लायता तें म्हळ्यार निमाणें खेळां बातम्यांचें पान. 'खेळ' मागीर तो कसलोय जांव क्रिकेट, फुटबॉल, टेनीस, खो-खो. दर एकलो उमेदीन वाचता (निदान पळयतातरी). ताची लोकप्रियता पळोवन दिसाळ्याच्या पयल्या पानाक दुस्वास जाता आसतलो अशें कितेशें म्हज्या मनांत येता. हांव इश्कोलांत हिन्दी आनी कोंकणी विशय शिकयतां. एकदां हांवें एक प्रयोग केलो. णववेच्या वर्गाक आठ दीस सुनापरान्त विकत घेवन वाचपाक लायलो आनी मागीर 'दिसाळ्यांतलें म्हजें आवडटें पान' ह्या विशयाचेर निबंद बरोवपाक लायलो. अजाप म्हळ्यार पंचेचाळीसांतल्या चाळीस विद्यार्थ्यांनी 'लगोऱ्यो' ह्या फाटल्या खेळा पानाचेर निबंद बरयलो. दिसाळें हेरांचें दिसपट्टें भविश्य सांगता पूण ताचें भविश्य ताच्या पानांच्या उपयुक्ततेचेर थारता हें ताका बाबड्याक खंय खबर!

दिसाळ्या वयल्या भविश्याचें आनीक एक गुपीत तुमकां सांगतां. दिसाळ्याचेर येवपी भविश्यवाणी ही त्या दिसाळ्याखातीर बरोवपी भविश्यकाराची आसता. ताका दिसता तें भविश्य. ना जाल्यार विंगड विंगड दिसाळ्यांचेर एकेच राशीचें भविश्य वेगळें कशें? तुमी बारीकसाणीन वाचल्यार कळटलें. चडश्या इंग्लीश दिसाळ्यांचेर केन्ना केन्ना ४-५ दीस एकूच भविश्यवाणी येता. आनी आमी तेंच परत-परत वाचपाचीं मूर्खपणा करतात. दिसाळ्यांचे कचेरींत विचारल्यार ते सांगतात; गिरे फिरल्यात, तारे हालल्यात, सगलें एकेच लायनीत आयल्यात देखून ४-५ दीस एकूच भविश्य आनी तेच सारकें आसा.' हांव जाणा पेपर चलोवप सोपी गजाल न्हय. तांच्या भविश्यकारान फुडल्या दिसाचें भविश्य धाडलें ना जाल्यार ते तरी कितें करतले? पूण 'बें' म्हणिनांत. आसूं तें.

देखूनच सांगतां भविश्य वाचून केन्नाच भविश्य घडोवपाक वचूं नाकात. 'अपना हाथ जगन्नाथ' म्हणात आनी कामाक लागात. (जगन्नाथाक हात नात ही वेगळी गजाल.) नाजाल्यार तुमच्या भविश्याचे बारा विरेस्तार तेरा शुक्रार जालेच म्हूण समजात. हालीं मनशांच न्हय तर ऑक्टोपस लेगीत भविश्य सांगपाक (घडोवपा) लागला. ना जाल्यार चंद्रार पावल दवरपी आयचो शाणो, विदवान, विज्ञान मनीस असलीं पिशेंपणां पळोवन ताचेर विश्वास दवरचो नासलो. शाणो पिसो कसलोय जांव. निमाणो मनीसच न्हय तो? ताची अक्कल केन्ना खंय व्हांवत सांगू नजो. देखूनच म्हटलां.

‘गेली सांगून जानेश्वरी

माणसा परास मेंहरं बरी

हांव फुडें अशेंय म्हणटां

गेली सांगून विश्वचषकाची काणी

खेळापरस खरी ऑक्टोपसाची भविश्यवाणी

बाबड्याक फुटबॉल म्हणचे कितें? तें तरी खबर आसा काय देव जाणां! प्रसार माध्यमांनी 'ऑक्टोपस' गाजयलो. बाबडो कीर जांव मागीर तो सिंगापूरचो. ताची भविश्य वाणी परंपरावादी. किरान भविश्य सांगप भारतीयांक नवें न्हय. पूण ताचो जागो 'पॉल' ऑक्टोपसान घेतलो. भविश्याच्या मळार केदी ही उदरगत. धर्तरेवेल्यान ब्रम्हांडातले तारे गिरे हालोवपी भविश्यकारांक फाटीं उडोवन विज्ञान युगांत एका जलचरान भविश्याच्या मळार विश्वप्रसिध्द जावप ही साद गजाल न्हय.

हवामान खात्याचीं 'शिटकावणी' आनी प्रसारमाध्यमांतली भविश्यवाणी केन्ना खरी जाल्या? अशें सामान्य मनीस उलयता तेन्ना ताचेर विचार जावप गरजेचो. वर्तमानपत्र वर्तमानांत भूतकाळांतल्यो गजाली भविश्यवाणीत सांगता काय भविश्याचें अंदाजपत्रक सादर करता तेंच कळना. तेन्ना आमी मनरिजवणेचें एक माध्यम म्हणून प्रसार माध्यमांतल्या भविश्यवाणीकडेन पळोवचें. आमच्या एका भविश्यप्रेमी इश्टाची गजाल सांगतां. तो बँकैत नोकरी करता. दर दिसा सकाळीं दिसाळ्यांचेर भविश्य वाचून भायर सरतालो. एक दीस सकाळी ताणें भविश्य वाचपाक पेपर हातांत घेतलो. पयल्या पानार ताचो फोटो, कुशीक अपघातांत सापडिल्ल्या स्कूटरीचो फोटो. हेडलायन आशिल्ली. 'हहहह (इश्टाचें नांव) यांचे अपघातात निधन' ताका थरथरो सुटलो. ताणें पान परतीलें. दुसऱ्या पानार आनीक एक बातमी हहहहयांची संस्थेच्या अध्यक्षपदी निवड. खरें म्हळ्यार हांगा त्या इश्टाचो फोटो येवपाक जाय आशिल्लो थंय अपघातांत सोंपिल्ल्या मनशाचो फोटो घाल्लो आनी ताच्या जाग्यार हाचो. ताका दिसाळ्याच्या संपादकाक 'खांव काय गिळूं' अशें दिसलें. खूब राग आयलो. जितेपणी पेपरार मरण म्हळ्यार कितें? तरी नेटान ताणें तिसरें पान परतिलें. भविश्य वाचपाक. ताच्या राशींत बरयल्लें 'छान करमणूक होईल' ताणें रागान दिसाळ्याचे कुडके-कुडके केले. दिसाळ्याचेर वाचून गांव जमलो. फोनार फोन येवंक लागले. इश्ट-सोयरे आयले. ताका जितो पळोवन कांय जाणांक सूऽऽऽ जालें. कांय जाण फावट फुकट गेली म्हूण बेजार जाले. वेळ फुकट होगडावपाचो पडलो म्हूण कांय जाणांनी दिसाळ्याक गाळी मारल्यो. कांय जणांची मात 'बरीऽऽ करमणूक' जाली. पूण त्या बाबड्या इश्टाक ते दिसा जालो तितलो मनस्ताप पयलीं केन्नाच जालो ना. ताणें दिसाळीं वाचप सोडून दिलें.

मनीस हातावयल्या रेशांत भविश्य सोदता. खंयतरी वाचिल्लें 'नसीब तो उनका भी होता है जिनके हात नहीं होते' म्हाका दिसता तांचें नशीब कपलार बरयलां आसतलें. एक मात खरें उज्वल भवितव्य घडोवपाची तांक मनशाच्या सकारात्मक विचारांत आसा, दिसाळ्यांतल्या भविश्यवाणीत न्हय, हें जे दिसा सामान्य मनशाक कळटलें तो दीस आनंदाचो.

सुण्या - नांवरूपां

जेन्ना जेन्ना हांव शाळेंत 'सुण्याची शेंपडी वाकडी ती वाकडीच' ही औपार शिकोवपाक हातांत घेतां, तेन्ना सगल्यांत पयलीं म्हाका याद येता ती रेंजराची. हो 'रेंजर' म्हळ्यार आमच्या एवरशायन अपार्टमेंटातलो शेंपडी नाशिल्लो (तुटको) सुणो. चुरचुरे बाबड्याचे! ज्या दिसासावन हांव ताका पळयतां तेन्ना सावन तागेली शेंपडी हांवें केन्नाच पळयली ना.

तशें पळयल्यार आमगेल्या बिल्डींगेतल्या भुरग्यांनी ह्या सुण्यांचीं नांवांय एका परस एक दवरल्यांत. लांबेल्या सुण्याक 'राँकी', दोळो फुटक्या सुण्याचें नांव 'स्ट्रायकर'. बाराय म्हयने तिनूय त्रिकाळ मातयेन आनी धुल्लान भरिल्ल्या पेट्याक नांव दवरलां 'रनोव्ही'. तातूंत एक मोटवो, ल्हान जातीचो सुणो आसा, ताकाय 'लेपटॉप' नांव दवरून हीं मेकळीं. ह्या भुरग्यांक हीं नांवां सुचतात तरी कशीं, म्हूण हांव बुचकळ्यांत पडटां. ही जाली तांच्या नांवांची खबर. आनी अशो जायत्यो खबरो, किजिलां हांव तुमकां सांगपाचें आसा.

वाड्यावयल्या भुरग्यांचें आनी ह्या सुण्यांचें बेसबरें जमता हें आनी वेगळें सांगपाची गरज ना. वाड्यार कोणालेंय लग्न, वाडदीस, बारसो कितेंय आसूं, हीं सगलीं सुणीं आपल्या घरचोच तो सुवाळो अशें समजून तातूंत वांटो घेतात. तांची उमेद आनी नेट

पळोवन मागीर म्हाका 'आज म्हजो वाडदीस गोड गोड दीस, वाड्यावयलीं भुरगीं आयलीं वीस आनी तीस' हें पद मुजरत गायन दिसता. सणा परबेक तर विचारूंच नाका, सक्काळीं फुडें दारांत हजर. आमीय तांची बेसबरी कुयदाद घेतात. आमच्यांतलीं कांय जाणां 'श्वानमोर्गी' आशिल्ल्यान तांकां जेवंक खावंक घालप, वखदपाणी दिवप अशीं जापसालदारकेचींय कामां व्हडा उमेदीन आंगार घेतात.

सांगचेंच जाल्यार आमगेल्या मारीसाबायक तर ह्या सुण्यांचो सुमाराभायर मोग. ताका म्हापशां कॉलेजीक वतना वाटेर खंयूय सुण्या पेटे बी दिश्टी पडत जाल्यार, तें रोखडेंच तांकां पोतयेंत घालून घरा घेवन येता. अशे तरेन ह्या 'श्वानांची' संख्या दिशींदिशीं वाडत चल्ल्या. बरें! ताका तांची इतली काकुळट की तांकां घरा हाडून न्हाणोवप, धुंवप. पावसां दिसांनी वेट दोतोरालागीं व्हरप, त्याभायर न्हिदपाक तांकां साका कुडके नाजाल्यार बोंदरांय तयार दवरप. बरज पडल्यार हीं सुणीं

लोकांनी आपल्या स्कुटरीर वा गाडयेर घातिल्लीं कापडांय व्हरून आपली वेवस्थीत सोय करून घेतात. तांचो केल्लो हो धाटमाट पळोवन म्हजी तिडक सामकी तकलेक चडटा. म्हाका तांचो सामको भयरो जळोप. तांची ल्हंव घरात येत, लाळ सगळेकडेन जायत म्हण हांव घरभर डेटॉला बाटल्यो घेवन भोंवता. वाटेर दिश्टी पडल्यार तांकां हॅट्ट केले बगर केन्नाच रावना. हांव घरा आयलें कितें, गेलें कितें, तांकां पडलां थोडेंच! हेरांक मात तीं सामकीं जीव घालतात. ताच्या फाटल्यान 'क्यें, क्यें' करून धांवप, आंगार उडक्यो मारप बी सरकशी चलतात. फाटल्या दिसांनी अंनिमल रेस्क्यूचे वांगडी येवन तांच्या गळ्यांत बेल्ट घालून गेल्यात. बेल्ट घालूंक लागत पासून हांचो झेतूय सुबेज जाला.

आमच्या ह्या सुण्यांक आनी उण्यांक कशेंच पडना. कोणेय पांव वा पौळयो खावंक घाल्यार तोंड पासून लायनात. बिल्डींगेतल्या पसरकारांनी तांकां उरिल्लें सामोसे, पेंटीसां घालून तांची जीब सामकी दाट करून

उडयल्या. त्या भायर फॉरनरांनी बिरकुत्यांचे आख्खे पुड्यांचे पुडे खावंक घालून नस्ती अपुर्बाय केल्या. मागीर तीं उण्याक तोंड लायतलीं तरी कशीं? एकदीस हांवें धुवेक टायगर बिरकुत्यां पुडो विकतो हाडूंक धाडलें. जाल्यार म्हणूंक लागलें, 'मम्मी, म्हाका टायगर बिरकुत्यो हाडूंक लावं नाका, म्हाका लज दिसता. सकयल सुणे टायगर बिरकुत्यो खातात.' तेन्नाच्यान आमीय ह्यो बिरकुत्यो खावपाच्यो सोडून दिल्यात. ह्या सुण्यांचीं किजिलां सांगत तितकीं उणीं. एक दीस हांवें शाळेंतल्यान घरा येवन म्हज्यो नव्यो ताल्ल 'चिप्स' व्हाणांचो पार दाराभायर दवरलो. ते राती एकल्यान त्यो व्हाणो 'चिप्स' घातलेल्यावरी चाबडावन दवरल्यो. त्या दिसा म्हाका तांची सामकीच भिरभिरी मारली. दुसरी गजाल आमचीं हीं सुणीं हांगेलीं जौतीं तांगेल्या दारांत व्हरून उडोवपाक सामकी फिशाल. मागीर दुसरे दिसा आमच्या किजिलांक भार येता. जायते फावट मेल्लो हुंदीर, हाडां

बी हाडून दारांत उडयतात. एक मात, सुण्यांक लागून चोरयांचें प्रमाण मात साप्प उणें जालां. नाजाल्यार कोणायच्या गाडयेंतल्यान पेट्रोल ना जावप. दारांतले बल्ब गायब जावप. अशें घडटालें. पूण आतां चौवीस वरां कडक सेक्युरिटी उपलब्द आसता. ताका लागून उशाक हात घालून आमकां न्हिदूंक मेळटा. हरशीं दिसभर गांवार खंयूय भोवूं. 'हर कुत्ता आपनी गली का शेर होता है।' तसो आमच्या पुराय वाड्यार तांचो शेक चलता. चलूं बाबड्यांचो! म्हाका कितें? हालीं तेपार

हीं सुणीं आमचे शाळेभोंवतणी भोवूंक शिकल्यांत. इंटरवलाक भुरग्यांच्या हातांतले जिन्नस खावंक मेळटात म्हूण बरोबर इकरा वरांचेर तीं गेटीकडेन पावतात. बरें हांगाय पावलीं म्हूण म्हजें कितें वता ना. पूण जेन्ना कोणूय एकलो वांगडी म्हाका विचारतात 'आणो, हीं सगलीं सुणीं तुमचीं मगो?' तेन्ना मात तांचो म्हाका दोळे फोडून राग येता. पूण दुसरेवटेन बरेंय दिसता. कारण ह्या बेवारशी सुण्यांक त्या निमतान हांवें आदार दिल्ल्याचें समादानूय भोगता. सुणीं आसूं वा गोरवां, तीं जर प्रामाणीक जात म्हूण जग वळखता, जाल्यार हांवेंच 'पडमूर' म्हूण कित्याक म्हणून घेवचें? हय काय न्हय?

— काश्मिरी स. पावसकार

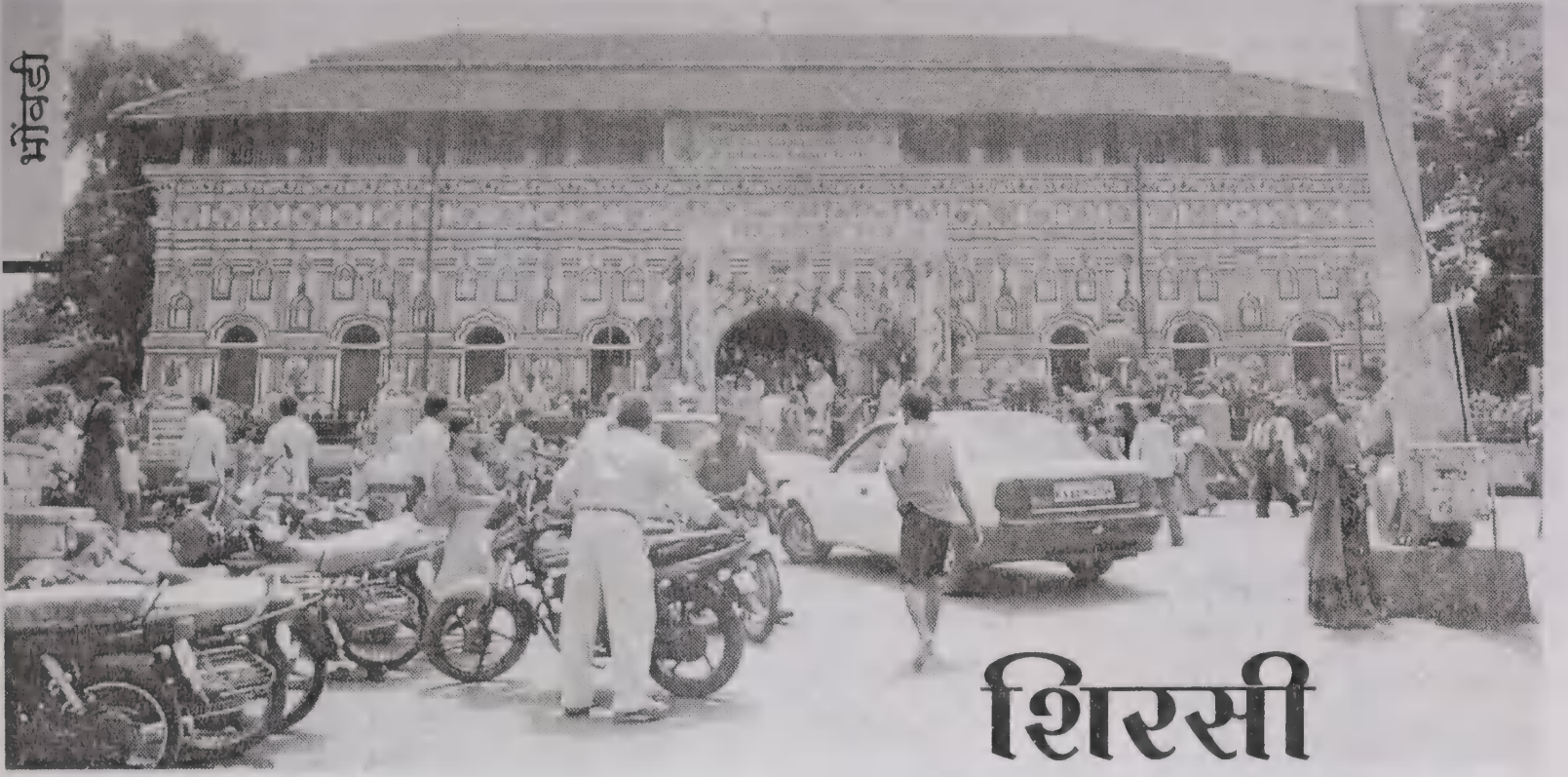
एवरशायन अपार्टमेंट,
शिवोली-गोंय.

बिम्ब प्रकाशनाचीं नवीं पुस्तकां

तॉलस्तॉय	: रवीन्द्र केळेकार	मोल : १२० रुपया
बाकी विशेश	: दिलीप बोरकार	मोल : १०० रुपया
जाय काय जूय? (दुसरी आवृत्ती)	: दत्ता दामोदर नायक	मोल : १०० रुपया
आत्मभान (कादंबरी)	: सुजाता सिंगबाळ	मोल : २०० रुपया
रवीकार (कथा संग्रह)	: सुजाता सिंगबाळ	मोल : १२० रुपया
काणी एका सुण्याची (बाल साहित्य)	: सुधा खरंगटे	मोल : १०० रुपया
सांवळी सांज (कविता)	: तेजश्री प्रभु गांवकार	मोल : १०० रुपया
बोलके ठसे (मराठी कविता)	: तेजश्री प्रभु गांवकार	मोल : १०० रुपया
आरके गो घुरके (कविता)	: सुफला प्रभु शेळकार	मोल : १०० रुपया
पंचारत (एकांकी संग्रह)	: सुफला प्रभु शेळकार	मोल : ८० रुपया
बोरकारी	: दिलीप बोरकार	मोल : २०० रुपया
Shreyarthee	: Dilip Borkar	Rs. 200

पुस्तकां खातीर संपर्क करात : फोन : २४३८३५५
ऑर्डर नोंद केल्यार आमी पुस्तकां घरघोव पावयतात
१५% सबलती सयत.

शिरसी

‘शिरसी’ उत्तर कन्नड जिल्ह्याचें शिरस्थान. कर्नाटकांतुलें एक प्रसिद्ध शक्तिस्थान. अंबा, काळी, दुर्गा, परमेश्वरी, कात्यायिनी... अशां अनेक नावांनी, अनेक रुपांनी प्रसिद्धी पाविल्ली जागृत देवी ‘श्री मारिकांबा’ शिरसींतु आस्सा.

भारतीय संस्कृतीचें मूळकेंद्र म्हळ्यार देवस्थान. ताका पक्का उदाहरण शिरसीचें मारिकांबा देवस्थान. भायल्यान तें पळयल्यार राजमहालशें दिसता.

कावी कलेची अभिरूची आसिल्ल्यांनी मुद्दाम हें देवस्थान पोळोवका संपूर्ण देवळाच्यो वणत्यो भायल्यान, भितरल्यान कावीकलरान अती सुंदर सजयल्यात अशीं कावी चित्रकला पोळोच्याक भारी अपरूप आनंद मेळता.

स्वच्छता, प्रसन्नता ह्या देवळाचीं वैशिष्ट्यां. नित्य नेमान त्रिकाल पुजा, शुक्रवार विशेष पुजा, नवरात्रांतु, दिपावळीक, कार्तिक महिन्यांतु विशेष कार्यक्रम उरताती. ह्या देवळांतु विशाल सभामंडप आस्सा. साहित्य, कला, सांस्कृतिक कार्यक्रम जायत उरताती. आषाढ एकादशी ते कार्तिक एकादशी पर्यंत चातुरमासांतु दर एकादशी दिवस ‘ताळ-मदले’ कार्यक्रम उरताती.

‘ताळ-मदले’ म्हळ्यारी कन्नड भाषेंतु

रामायण, महाभारत वा पुराणांतुली खंचेतरी एक प्रसंगाचेरी आधारीत सुसंवाद आनी विस्तारान विश्लेषण कोर्चे एक जानपद कला. हो कार्यक्रम तीन-चार घंटे चलता. व्हड-व्हड पंडीत पात्रधारी जावन भाग घेताती.

गर्भगृहांतुली देवाली मुर्ती लाकडाची. एक तळ्यांतु मेळ्ळील खंय! त्या तळ्याक ‘देवी केरे’ म्होणु नांव पडलां. कन्नडांतु केरे म्हळ्यार तळें. शिरसी गेल्यारी तें तळें आजय पोळोच्याक मेळता. देवी केरेंतु मेळ्ळिली मुर्ती. शालिवाहन शके १६११ शुक्ल संवत्सर, वैशाख शुद्ध आष्टमी मंगळवार दिवस, अत्तां आस्सिलकडेन प्रतिष्ठापन केल्ली.

प्रसिद्ध शिरसी जत्रा, दोन वर्सांतु एकपटे, फाल्गुन महिन्यांतु पूर्ण एक आठवडो चलता. कर्नाटक, केरळ, आंध्रप्रदेश, महाराष्ट्रासावन लक्षगटळ्यांन जन एताती. तेन्नांचो देवीलो अलंकार, जत्रेचो वैभव पळयल्यारी जीव तृप्त जाता. जन्म सार्थक जाता.

आदीं ह्या देवीक रेडे, बकरे, कोंबे बली दिताले. हजारों निष्पाप जिवांची हत्या देवील नावांन जातशिल्ली. तेन्ना गांवचो पुढारी दिवंगत शेषगिरी नारायण केशवैन हाणें जिवाची बाजी लावन इ.स. १९३५ तु शिरसींतु महात्मा गांधी आयिल तेन्ना पशुबळी बंद करयली. इतलें न्हय हरिजनांक मंदिरांतु

प्रवेश दिवयलो. आज त्या मंदिराचे पुजारी ब्राह्मणेत्तर जातीचे जावनास्साती. उत्तम रितीन पुजा विधी कोर्नु आस्साती.

कितलेकी जन चारधाम यात्रे वोच्चून येताती. तिरुपती रामेश्वर, मंत्रालय, धर्मस्थळ म्होणू कार, टेंपो कोर्नु वताती. पण तांका तांगेले गांवा आशिल्लें, गांवचे लागी आशिल्लें कितलेकी पुरातन देवस्थानाबद्दल जाण उरना. उत्तर कन्नड जिल्ल्यातु (उर्नु) ‘मारिकांबा’ देवस्थान पळयनाशिल्यांक कस्सले (कितें) म्होणका?

शिरसी सुपारी, याळ (वेलदोडे), मिरयां, खावची पानां, केळीं.. निमित्त मलेनाडु (घाटावयलो प्रदेश) प्रदेशांतुले प्रसिद्ध व्यापारी केंद्र जावनास्सा.

जास्त दूर ना. एकपंता (एकफावट) जरूर पळोवन येया. फुरसती आसल्यार दोन दीस राबचें कोर्नु वचा. आजू-बाजून आस्सिलीं अनेक प्रेक्षणीय स्थाना पोळोयत. १३ कि.मी. पयस ‘सहस्रलिंग’ आस्सा. उत्तरेक १६ कि.मी. ‘सोंदे’ आस्सा. ६० कि.मी. अंतराचेर जगप्रसिद्ध ‘जोग फॉल्स’ आस्सा. ४० कि.मी. पयस ‘विभूती फॉल्स’ आनी ‘याणा’ आस्सा.

हें सर्व पोळोवच्याक जास्त खर्च जायना. फक्त मन कोर्का. मन केल्यारी मार्ग दिसता.

सोंदे

हो गांव शिरसी-यल्लापूर रस्त्यारी, शिरसीच्यान १५ मैल अंतराचेरी आस्सा. नैसर्गिक दृष्टीन मनोहरी, रमणीय जावनास्सा. उडुपी अष्ट मठांतुल एक मठाचें (सोंदे मठ) मूळ स्थान हांगा आस्सा.

विजयनगर राज्य अंत्य जाल्लेनंतर, गेल्ले गेल्ले कडेन हैदरअली विजयी जाता. मुसलमान राज्य कर्त्यालो प्रभाव वाढता. कर्नाटकांतु बिळगी, केळदी, सोंदे घराण्याचे, पराजीत जाताती. इ.स. १७६३ पर्यंत, सोंदे राज्याची राजधानी जावनास्सिल ह्या गांवचे प्राचीन वैभव अजून हांगा दिसून येताती.

सोंदे घराण्याच्या अरसप्पा नायकान, श्री वादिराज स्वामीले विद्वत्तेक मान दिवन तांका श्री रमात्रिविक्रम मंदीर बांदून दिलिले. तें आज पळयल्यागी, आमकां प्राचीन शिल्पकलेचें वैभव दिसता. ह्या मंदिराची कथा अशी आसा.

श्री रमात्रिविक्रमाली रथारूढ मुर्ती, वादिराजालो परमभक्त, सेवक भूतराजान बदरीसावनु रथ समेत उक्कोळुन हाडली. येतनाव वाट्टेरी राक्षस भूतराजाक अडयताती दोगांमदें लढाई (युद्ध) जाता. भूतराज त्या रथाचें एक चक्र शस्त्र म्होणु हात्तांतु धोरु त्या राक्षसांले संहार कोर्ता आनी मुहूर्ताक समऽ जावन सोंदे येवन पावता. त्या घटणेक साक्षी जावन श्री रमात्रिविक्रमाल्या रथाक फक्त तीन चक्रां आस्साती, चार नाती. (The temple desigend as a chariot) ह्या देवळा पुढल्यान (समोर) साधारण ८० फूट ऊंच ध्वज स्तंभ आस्सा. तो स्थापना करतना खूब कष्ट जाल्ले. नीट राबोच्याक केलिल्ले सर्व प्रयत्न विफल जाल्ले त्या वेळार मठाधिपती जावनु श्री वादिराजाले शिष्य आस्सिले. श्री वादिराजान १२० वर्षांचे आसतना जिवंत समाधी घेतिली. कालांतरान एक दिवस

मठाधिपतील स्वप्नांतु, 'त्या ध्वजस्तंभारी मेगेल चित्रो कोरांतियाती. हांवु तो स्तंभ उक्कोलनु धर्ता' म्होणु श्री वादिराजा सांगता. त्या प्रमाणे ते शिल्प पूर्ण करताती. आनी तो ध्वजस्तंभ विनायास नीट राबैताती. आजीक ५०० वर्ष जालीं, तो ध्वजस्तंभ नीट राबून आस्सा.

मठांतु वोचका जाल्यार वाट्टेरी हयग्रीव समुद्र म्हळील विशाल सरोवर लागता. आत्तां देखरेक नांसी चिखलान पुरून गेला तांतू कमळां फुलां फुलताती. आजू-बाजूचे वनांत विविध प्रकाराचे वृक्ष, विविध प्रकाराचे पक्षी निदर्शनाक येताती. परिसर एकदम शांत जावच्यादिकून मन प्रसन्न जाता.

श्री रमात्रिविक्रम मंदीर पळोनु मात्रशें सकल देवनू गेल्यारी सोंदे मठ आस्सा. मठाचें बांधकाम, त्या वेळार वापरिले लाकडी खांबे, जंते (बीम) आनी ताजेर केलिलें काष्ठ शिल्प अप्रतिम जावनास्सा. दोळ्यांतु अंजन घालतू सोदिल्लातिकां खंयी मेळिस्सना. मठाचे पुढल्यान (समोर) राजांगण आस्सा (होड आंगण) राजांगणासावनू सकल देंवनू गेल्यारी 'धवळ-गंगा' पुष्करणी आस्सा. पुष्करणीचें उदाक स्वच्छ जावनास्सा. तीर्थ क्षेत्रारी आयिले भक्त हांगा न्हावनू देवदर्शनाक वताती. ह्या धवळगंगे आजू-बाजून सान-होड अनेक देवस्थाना आस्साती. परिसर पवित्र जावनास्सा.

शलमली नदी तिराचेरी अपूर्व निसर्ग सौंदर्यान भरिलें तपोवन विसरनांसी पोळोका

श्री वादिराज हांगा तपश्चर्याक बसताशिले खंय! थंयचे एक शिलेचेरी तांगेली पादमुद्रा (फूट प्रिंट) आजिकय दिस्सून येता. हें तपोवन भाविकांक स्वर्ग समान जावनास्सा. मध्वाचार्याल परंपरेंतु अत्यंत पूजनीय श्री वादिराजानी जिवंत समाधी घेतिली. तांगेल वृंदावन सोंदेंतु आस्सा. त्या कारणान सोंदे उत्तर कन्नड जिल्ह्यातुले एक प्रमुख आध्यात्मिक केंद्र जावनास्सा.

इतिहासांतु ह्या गांवचे नांव 'सुधापूर' म्होणू आस्सा. वर्तमान कालांतु ह्या गांवाक 'सोंदे', 'स्वादी', 'सोदे'.... इत्यादी नावांन वळखताती.

हांगा लागी 'स्वर्णवल्ली मठ' आस्सा. तो सुदां पोळोचे सारको आस्सा. हें जागृतस्थान श्री गंगाधरेंद्र सरस्वती स्वामी निमित्त प्रसिद्धी पावल्यां. हे स्वामी पर्यावरण जागृती खातिर खूब धडपडताती.

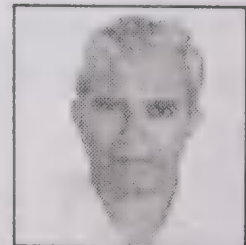
चला, विचार करा, एकपंता शिरसी, सोंदे, स्वर्णवल्ली दिकोन वोचून येया. एक-दोन दिसांचो प्रवास. खर्चु जास्ती येना. वेळ आसल्यारी आयिल तेन्ना जवळपास आस्सिले प्रेक्षणीय स्थळां, सहस्रलिंग, बनवासी, गुडवी पक्षिधाम, जोग फॉल्स, याणा, विभूती फॉल्स पोळोन येया.

— पद्मनाभ नायक

टिळकनगर, डोंबिवली.

फोन : (०२५१) २४२१४०१

ज्ञानपीठ पुरस्कार भेटवण सुवाळ्याचे पुर्वसंध्येर रवीन्द्र केळेकार हांच्या घराकडेन तांच्या 'ओथांबे' ह्या मूळ कोंकणी पुस्तकाचो रेखा देशपांडे हाणी केल्ल्या मराठी अणकाराच्या पुस्तकाचें तशेंच रवीन्द्रबाबाच्या 'कषाय मधुर' ह्या माधवी सरदेसाय हाणी संपादन केल्ल्या पुस्तकाचें विमोचन करतना भारतीय ज्ञानपीठ ट्रस्टाचे संचालक रवीन्द्र कालिया, नामनेचे उडिया कवी आनी ज्ञानपीठकार सीताकांत महापात्रा, नामनेचे लेखक आनी समिक्षक डॉ. नामवरसिंह आनी रवीन्द्र केळेकार.

रवीन्द्र केळेकार हांकां
ज्ञानपीठ पुरस्कार भेटोवन जाले
उपरांत उत्स्फूर्तपणान
रवीन्द्र केळेकारांच्या भाशणाचो
पोत धरून समर्पक भाश्य करपी
लोकसभेच्यो सभापती
मीरा कुमार.
माचयेर गोंय राज्याचे मुखेलमंत्री
श्री दिगंबर कामत,
रवीन्द्र कालिया,
नामवरसिंह,
रवीन्द्र केळेकार आनी
ज्ञानपीठ पुरस्कार
निवड समितीचे अध्यक्ष
सीताकांत महापात्रा

पुरस्काराचो स्वीकार केल्या उपरांत
रवीन्द्रबाबान पुरस्कारासयत
प्रसारमाध्यमांक अशी पोझ दिली.
पुरस्कार स्वरुपांत
सात लाख रुपयांचो चेक,
वाग्देवीची काश्य मूर्ती आनी
भोवमानपट हांच्या सांगाताक रवीन्द्रबाब.

BSNL 3G

Faster than your thought

Now in Goa

**Download
happiness**

@ 3.6 Mbps

For assistance Dial 1503/1800 180 1503

बिम्ब मासिक/ ऑगस्ट २०१०/४०

www.bsnl.in

रवीन्द्रबाबांचें अभिनंदन करतना
आदल्यो मुखेलमंत्री आनी
साहित्याच्यो रसिक
श्रीमती शशिकला काकोडकार.

रवीन्द्रबाबांचें अभिनंदन करतना
लोकसभा खासदार श्री. श्रीपाद नायक.

रवीन्द्रबाबांचें अभिनंदन करतना
सभापती आनी गोंय कला अकादमीचे अध्यक्ष
श्री. प्रतापसिंग रावजी राणे.

रवीन्द्रबाबांचें अभिनंदन करतना
सुटके झुंजारी लिबी लोबो सरदेसाय.

RAJ BRAGANCA RESIDENCY

FLATS

Here's your chance
to scale new heights at Mapusa!

'Raj Braganca Residency' is at Altinho-Mapusa. A location that offers a pleasing panoramic view, peaceful ambience and the serenity all around. This residency is well planned with 1-2 bedroom luxury living spaces with graceful interiors & ultra modern amenities.

So come, and create a world
of your own.

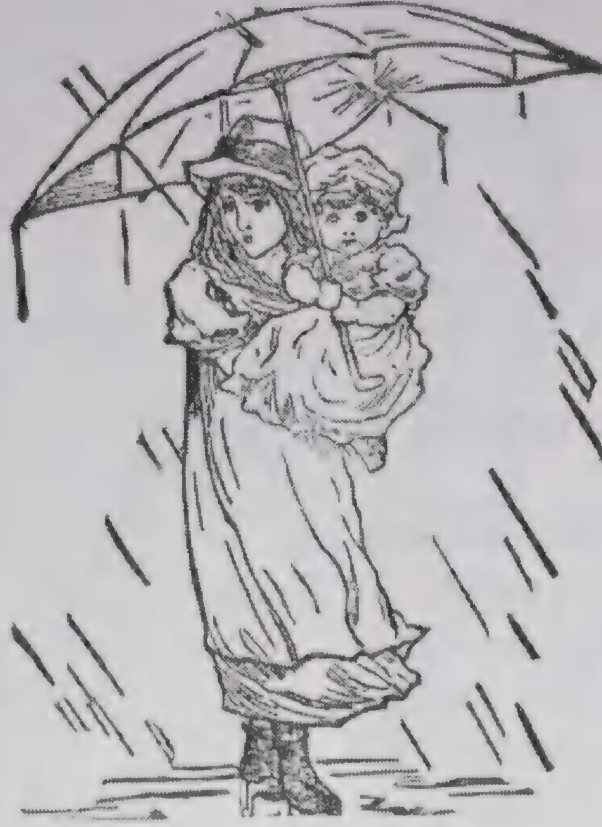
At 'Raj Braganca Residency'!

PROJECT BY:

**Raj Housing
DevelopmentTM
Pvt. Ltd.**

website : www.rajhousinggoa.com

पावस पिसो!

असो कसो, पावस पिसो
सकाळपसून रावला व्हांवत
म्हातारेचो कळसो कसो

वडयो केल्यो गेल्यो भिजून
मिरसांगेचो पिठो अजून
तेंवता पळे रगत कसो
असो कसो, पावस पिसो

आंगण पळे तळें जालां
तुळशी रोपोय बुडून गेला
हांगा थंय लागलां धावूंक
पांजऱ्यांतलो पिसो सोंसो
असो कसो, पावस पिसो

रांदनी-पोल्लांत न्हिदला बुकी
एकूय सुवात ना गे सुकी
भितोडेत कुडकुट्टा
कोंबलो म्हजो इल्लोसो
असो कसो, पावस पिसो

वासरेभितर काळोख गुपाट
पाट सोदल्यार मेळटा ताट
तांदळांतले फातर वेंचून
जीव जालो सामको पिसो
असो कसो, पावस पिसो

आयलो पावस

आयलो पावस , आयलो पावस
लिकक जोगूल हांसता
गडगडो हो उडक्यो मारीत
धोलकें बडयत नाचता

आयलो पावस , आयलो पावस
ताड माड धोलता
दसणीचो तांबडो बोंगो
जिबली दाखयत हांसता

घरामुखार भल्ल्या तळी
कागदा-व्हडीं सुट्टलीं
शींड नासून, येरें नासून
दर्या-पार पावतलीं

आयलो पावस , आयलो पावस
लाटून फुटून आयलो
म्हज्या मना-भुंयेंत हांवें
खोसये-रांपो लायलो

पावस पिसो!

पयर पसून रकता असो?
मळबा बुराक पडला जसो
बुल्लुशिल्लो भुरगो कसो
म्हणटा म्हाका पावस पिसो
न्याय गा तुमचो असो कसो?

‘यो रे पावसा’ आपोवणे पावन
रोखडोच मिर्गार आयलों धांवन
येवकार दिलो ल्हान व्हडान
म्हणटांत आतां पावस पिसो
न्याय गा तुमचो असो कसो?

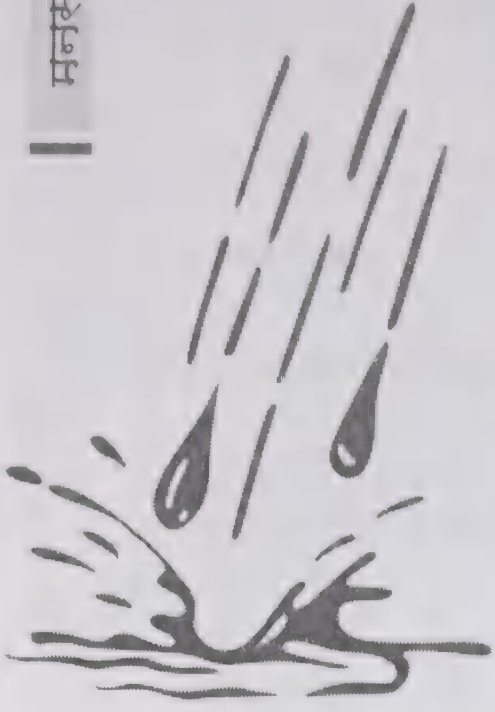
बाविल्ल्या रोप्यांक उदीक घालें
भुरग्यांखातीर आंगण भरलें
व्हड्यांनी खेळून खुशाल जाले
म्हणटात आतां पावस पिसो
न्याय गा तुमचो असो कसो?

मायाचो म्हयनो पुरूमेताचो
नेम आसता घरकान्नीचो
सामान हाडचें कोंत्राद तुमचो
वयल्यान म्हणटात पावस पिसो
न्याय गा तुमचो असो कसो?

रान्नी पोल्लांत बुकी सुखी
कोंबले बाबाची भितोड सदिंची
वर्सान जाता भेट तुमची
तरी म्हणटात पावस पिसो
न्याय गा तुमचो असो कसो?

- विजयाबाय सरमळकार

- मनोहरराय सरदेसाय

जोगूल

निटच पडूंक सोदता
करणेचें दर एक पावल
अनवळखी वाटे वरी
चितनाक सेगीत शिटकायता
अशेंच अचकीत खिणा
चितना भायलें मतीं येता
नवें जरी आपले वाटेक
जिणेचे बांदावळीचें पावल दिसता
मन उजू वाटेन वता
घडये ताचीच ती गवाय
खिण्याळी जाणविकाय
ते खिणा जोगूलशें पेटून वता
नदरेच्या घासाक गावना केन्नाय
मतीचे पोशाक फटोवन वता

— महेश पारकार
शिरोडे-गोंय

जेन्ना भाटां विकून सोंपलीं

विकून विकून जेन्ना सगळीं
भाटां विकून सोंपलीं...
बिल्डींगेचीं बियां थोडीं
शेतान व्हरून ओंपलीं
हळुहळू शेतान जालें
बिल्डिंगांचें रान
पयस देशाक उडून गेले... कोगुळांचें गान
कापीत कापीत कसायांनी
दोंगर-रानां कांपलीं
थोडीं बिल्डिंगांनी थोडीं कचऱ्यान व्हरून धापलीं
चंवरिल्ल्या काजी-आंब्या
पयस गेलो गंध
इतिहासान शेणून गेले... सुरणाचे कंद
गरीब रस्त्यार रडटना
दोळ्यार ओडली तोपी
कितल्यो खाल्ल्यो डोझरांनी
धनगरांच्यो खोंपी
शेवटाक नदरो तांच्यो
मांडवीचेर पडल्यो
जुगारांच्यो बोटी हाडून... हड्ड्यार तिच्या सोडल्यो
गोंया लागी विकपा सारकें
कांयच आतां उरूंक ना
सगळें सोपलें विकून तरी
भुको तांच्यो मरूंक ना... भुको तांच्यो मरूंक ना

— रमेश साजू घाडी
साळगांव - गोंय
फोन : ९८५०४५३३५५

चवथो कोनसो घराचो

दरेकल्यान हांगा
घोव-बायल-भुरगीं
हांचेच त्रिकोन रचल्यात
आनी घरांतल्या जाणट्यांक
चवथ्या कोनशाक उडयल्यात

खरें घर त्रिकोनी न्हय
तें चवकोनी आसता
पूण... आतां
त्रिकोनी घरां रचपाची कला
जायत्या जाणांक जमपाक लागल्या

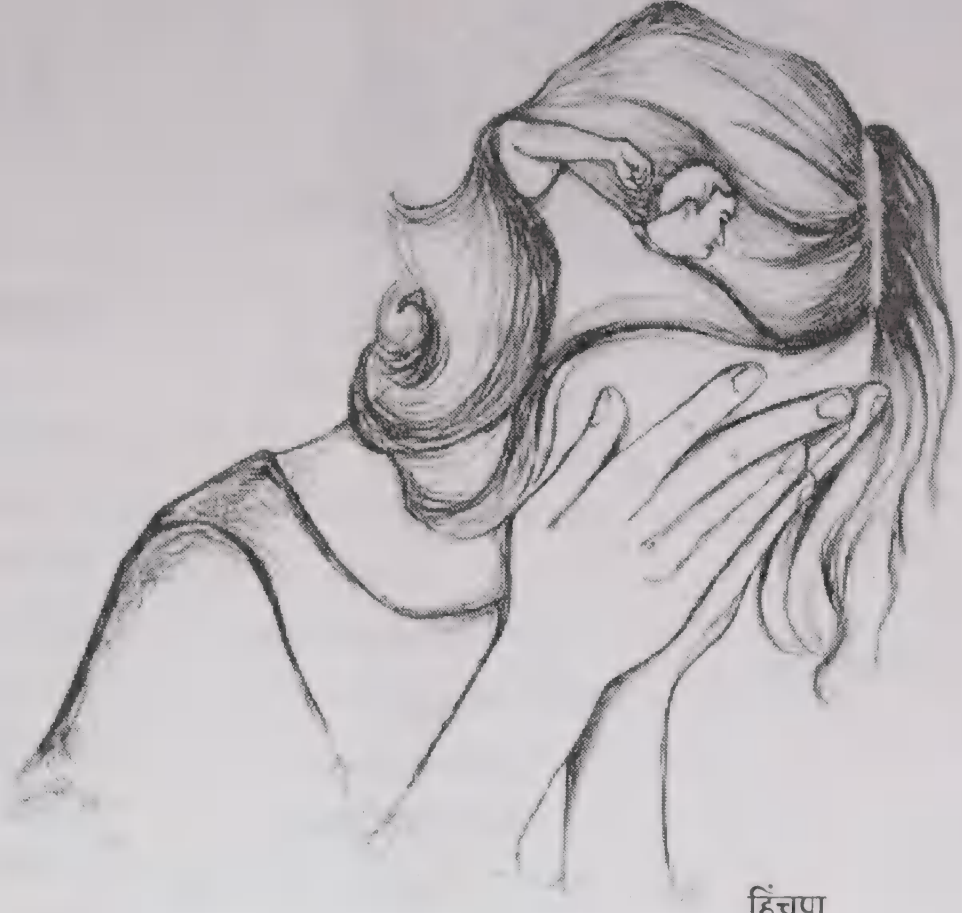
तुमी चवथ्या कोनशाक उडयिल्ले
सगले जाणटोले, दियात म्हाका
हांव व्हरतां तांकां
पूण, एक सांगात
... तुमच्या भुरग्यांक
न्हीद पडचिना

तेन्ना मात, ह्या जाणट्यांक
सोदूंक येनाकात म्हजेकडेन
हांव एकल्याकय
तुमचे सुवादीन करचें ना

त्या जाणट्यांचें,
कितें करतलें म्हण विचारतात?
हांव तांकां, चिरे कशे दाळटलें,
एकाचेर एक, आनी उबारतलें
एक व्हडलो वृध्दाश्रम!
कित्याखातीर?

तुमचींय भुरगीं
त्रिकोनी घरां रचतलीं
तेन्ना
तुमकां येवन रावचेखातीर

— रंजीता बी. नायक
फोंडवें, रायबंदर - गोंय
फोन : ९९२३१३५२२

स्वतंत्रतायेची

स्वतंत्रतायेची फांतोड उदेल्ली
आयिल्लो उरांत प्राण
धावूय दिको मुक्त न्हिदिल्ल्यो
प्रतिक आमचें म्हान
विजयोत्सवाची धरून आस
मुखार सरत राविल्ले
हातांत घेतिल्लीं शस्त्रां सोडलीं ना
तन मन भुंयेक अर्पिलें
रणांगणाची वाजिल्ली तुतारी
सळसळिल्ली जयहींद भुमी
देशाखातीर रगत सांडयल्लें
कश्ट घेतिल्ली ही जल्मभुमी

वी भुंये पूत अमर जाल्ले
राखून देशाची शान
मुखार सरिल्ले फाटीं सरले नांत
मुक्ततायेचो मेळ्ळो मान

रुखारुखावळी धोलूंक लागिल्ल्यो
खुशी जाल्ली मंगल खिणांत
स्वतंत्रतायेचो दीस भाग्याचो
प्रफुल्लीत मनात गीत विणात

जरवम

तुजो असो उपाट्ट मोग
सहन जावचो ना म्हजेकडेन
इतलेंच म्हणून तो गेलो
ते चिप्प भिजिल्ले राती
ताच्या उक्त्या आंगार
म्हज्या नाकटांनीं काडिल्ले वळ
अजूनय चुरचुरता आसतले ताका
तेन्ना मात ताणें म्हणिल्लें
हें सहन करप कांय न्हय
म्हजे खातीर
हजा जरवमांत लेगीत
तुजो
मोग लिपला...

हिंचण

सुटलें भोवशें तें
गरयेक फारवल्लें
गरी-म्हाडया सयत
हांयस घेवन गेलें
कांय नजो
तांवसाक नवी गरी
म्हाडयो जशाक तशो
बांदून नवें हायस लावपाचें
लायलें-तरीय आयलेंना
पनवत-कांयच लागलेंना
शेवटाक माल्लो पोलेर
शेवटून उदकांत
तेन्नाच हींचण पावलें
बुळबुळीत हातभर
गरयेचें सुटना
धोडायल्यार मरना
मोग असोच खंय?
मनांतल्यान केन्ना मरना!

- अशोक शीलकार
शीला, सावयवेगे.

- अन्वेषा सिंगबाळ
फोंडें - गोंय
फोन : ९४२२४४४२११

- अशोक भोंसले
भाटले - गोंय.

आजो आनी नातू

म्हजें बिलू

दुदा रंगाचें बिलू म्हजें
लांब लांब ल्हेवेचें
पळोवंक दिसता सोडलां कोणें
बंडल व्हुलाचें

आंग ताचें मोव मोव
खाटीवेल्या उशा भशेन
कान ताचे लांब लांब
खेळण्यांतल्या सुपा भशेन

भूक मातशी लागली जाल्यार
पायांकडें येवन रडटा
नुस्त्याची पोती दिसल्यार
ताचेर मात तें घुरीच घालता

अशें हें आमचें बिलूबाय
मिटकी मारून खाता साय
सबावान जरी आसलें फुलू
अपुरबायेचें तें म्हजेंच बिलू

बाबुल्याच्या माथ्यार
काबुलीवाली चेपें
बाबुल्याचें आजोळ
शिरवय केपें

बाबुल्याच्या हाताक
घडयाळ 'फोरेन'
बाबुलो रावता
आल्दोना 'कारेन'

बाबुल्याच्या पांयांक
'साटां'चे बूट
बाबुल्याक शिंवला
दुरंगी सूट

बाबुल्याचो देव
माशेलांत मल्लीनाथ
बाबुल्याक सदांच
मन मेकळी साथ

असोच आमचो बाबुलो
सदांच हांसता खेळटा
आज्याच्या उल्याक
सदांच धांवून येता

काटांदोर

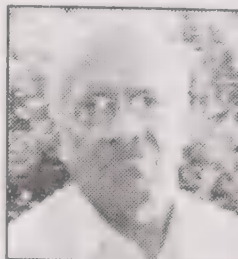
एक आसलो काटांदोर
तो सामको तिरादोर
उडी मारतालो मेजार
खावंक मेळना जातकच
जातालो बेजार
काळोकिट्ट ताचो रंग
न्हिदेचो आमचे करता भंग ।
सायेच्या मेळायांची ताका खूब गोडी
मेळायां शिंसो तो दिसता तेन्ना फोडी
वन्टीपाऱ्यावेल्यान भोंवता अचळय
काळखान दिसता तुमकां जाल्यार पळय?
मारता आंगाक ताच्या हिमसाण
कसलीच ना ताका निवळसाण
टुकुटुकू आमकां पळयता
नदर पडतकच मान आपली वळयता
मनशांभशेन चलता
वण्टीपाऱ्यार भोंवता
राज्य ताचें रातच्यावेळार
दोळे ताचे पाटल्यांतल्या फळार

- धनवीरा संजय राऊत देसाय

यत्ता : १०वी
असोल्डा- केपें.
फो. : २७८४५२६

- डॉ. भिकाजी घाणेकार
पणजी - गोंय.

- अथर्व सुदत्त शेणवी मांद्रेकार

घर नं. २, भितल्ली पेठ,
दिवचल-गोंय, ४०३ ५०४
यत्ता : ६वी
शांतादुर्गा हायस्कूल, दिवचल
मो. : ९८५०४५६२०३

पावस

रामू धांवत धांवत आपल्या घरा येतालो. चार दिसांनी पावस येवपाचो आसा अशी खबर ताणें लागींच आसलेल्या रेडियोर आयकल्ली. तो खूब खूश आसलो. फाटले फावटी दुश्काळाच्यो ताच्यो यादी जाग्यो जाल्यो. त्याचबराबर पांचव्याचार शेतांचीं, सुंदर मळ्यांचीं सपनांय ताका दिसपाक लागलीं. फाटले फावटी आयिल्ल्या दुश्काळांत ताका खूब त्रास जाल्लो. खूब त्रासांत ताणें ते दीस काडिल्ले. केन्ना एकदांचो पावस येता म्हणपाची खबर घरा वचून सांगतां अशें ताका जाल्लें.

तो घरा पावता. घरांत भितर सरता. ताका असो घामान भिजिल्लो पळोवन ताची बायल ताका म्हणटा, “आरे, कितें जालें? असो कितें फाटल्यान कुत्रो लागिल्ले सारको धांवत आयला?”

“आगो लागींच आसलेल्या रेडिओर हांवें आयकल्लें की चारूच दिसांनी पावस येवपाचो आसा खंय! आगो चल तयारेक लाग. नांगर, कुदळ, खोरें सगळें काडून दवर.”

“पयलीं तुमी मात्शे बसात पळोवया. पावस कितें रेडियोचें आयकता, की रेडियोचें आयकतूच धांवत येतलो?”

“आगो रेडियो कितेंय खबर सांगना, म्हजो इश्ट म्हणटालो की रेडियोची खबर खूबदां खरी आसता.”

“तशें खरेंच जातलें म्हू? तशें

जालें तर ह्या वर्सा आमी खूब शेत रोवया. बरें भात पिकोवया.”

हे सांगतना रामुचे बायलेच्या दोळ्यांत सुंदर आनी सुखी संवसाराचें एक सपन फुल्लें.

चार दिसांनी काळीं कुपां मळबांत दिसपाक लागलीं. पूण एक प्रकारच्या वत सावळेचो खेळूच त्या दिसा चलतालो. रामू आनी ताची बायल उमेदीन पावसाची वाट पळयतालीं. पूण पावस त्या दिसा पडलोच ना आनी दुश्काळाचे वायट विचार तांच्या मनांत परते येवपाक लागले. रामून ताका रडटना पळयलें, “आगो अशें रडूं नाका, पावस येतलोच अशें म्हजें मन म्हणटा.”

“फाटले फावटीं अशेंच जाल्लें. काळीं कुपां येतालीं आनी वतालीं. पूण पावस पडलोच ना”

“आगो पावस पडटलोच.” मनांत दुःख पूण तोंडार खुशी आनी आत्मविश्वासाचें सवंग घेवन रामू घरांत गेलो.

दुसरो दीस उजवाडलो. रामू घरा भायर आसलेल्या ओटचार बसलेलो. हातांतलो नांगर, कुदळ, खोरें तो साफ करतालो. ताची नदर कामार पूण मन मळबाचेर लागिल्लें. तोंडा फुडलें उजाड शेत ताका दिसतालें.

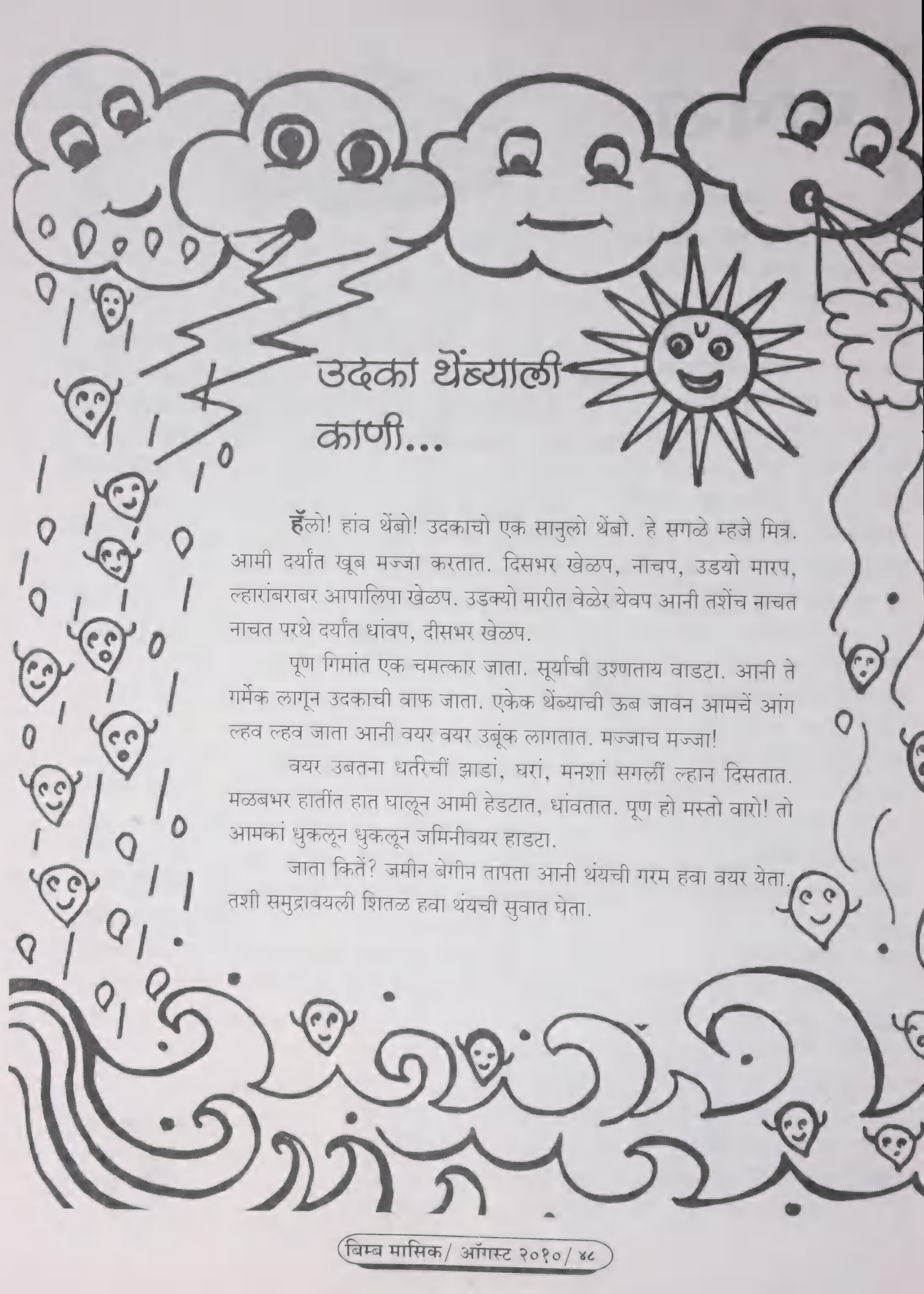
रामूची बायल घरांत काम करताली.

अचानक मळबांतलीं काळीं कुपां गडद जातात अशें रामूक दिसलें. कुपांचो गडगड आयकूंक आयलो. पयसुल्ल्यान मोर केकाटपाचो आवाज आयकपाक आयलो. बेगीन बेगीन तो घरांत गेलो, “आगो पावस आयलो, चल भायर.”

तो मेरेन काळीं कुपां ताच्या घरावयर पातळ्ळीं. हळुहळू पावसाचे थेंब सकयल येवपाक लागले. सगळेकडेन पडपाक लागले. रामू आनी ताची बायल शेतांत उबीं रावलीं. पयल्या पावसाचे पयले थेंब तांचेर पडपाक लागले. झाडां पेडां सगळीं प्रफुल्लीत जालीं. पक्षी गोड गावपाक लागले. मळबांत इंद्रधोणू उबें रावलें. त्या इंद्रधोणवाच्या सात रंगानी रामू आनी ताचे बायलेचीं सपनांय रंगपाक लागलीं. मोठे उमेदीन तीं शेत नांगरपाक लागलीं. आनी शेत नांगरतना एक प्रकारचें समाधान तांच्या दोगांच्याय हासण्यांत दिसतालें.

— सिध्देश शिरोडकार
फाज हाऊसिंग कॉलनी,
माडेल, थिवीम.
फो. : ९०४९८९५९८०

उदका थेंब्याली काणी...

हॅलो! हांव थेंबो! उदकाचो एक सानुलो थेंबो. हे सगळे म्हजे मित्र. आमी दर्यांत खूब मज्जा करतात. दिसभर खेळप, नाचप, उडयो मारप, ल्हारांबराबर आपालिपा खेळप. उडक्यो मारीत वेळेर येवप आनी तशेंच नाचत नाचत परथे दर्यांत धांवप, दीसभर खेळप.

पूण गिमांत एक चमत्कार जाता. सूर्याची उश्णताय वाडटा. आनी ते गर्मेक लागून उदकाची वाफ जाता. एकेक थेंब्याची ऊब जावन आमचें आंग ल्हव ल्हव जाता आनी वयर वयर उबूंक लागतात. मज्जाच मज्जा!

वयर उबतना धर्तरेचीं झाडां, घरां, मनशां सगलीं ल्हान दिसतात. मळबभर हातींत हात घालून आमी हेडटात, धांवतात. पूण हो मस्तो वारो! तो आमकां धुकलून धुकलून जमिनीवयर हाडटा.

जाता कितें? जमीन बेगीन तापता आनी थंयची गरम हवा वयर येता. तशी समुद्रावयली शितळ हवा थंयची सुवात घेता.

वारो आमकां धुकलून फुडें व्हरता. पूण पळयत जाल्यार फुडें दोंगरच दोंगर. हो सह्याद्री पर्वत. फुडें सुवात ना म्हणून आमी वयर वयर उबत रावतात. इतले वयर मळबांत पावतकूच हांवें दोळे गुप्प मिटून घेतले. दोळे उगडीत जाल्यार सगलीकडेन धुंवरच धुंवर.

एका जाणट्या थेंब्यान हांसून सांगलें, 'आरे हो धुंवर न्हय, हीं कुपां! गरमेन उदकाची वाफ जाता आनी थंडेन वाफेचें उदक जाता.'

पळयत जाल्यार खरेंच आमी सगलीं वाफेचीं कुपां जायत वतालीं. धवीं फुल्ल कुपां! उबून वतां वतां आमकां खूब शीं खावंक लागलें. कडकड्या थंडी!

मागीर आंग जड-जड जायत रावलें. आनी गम्मत पळय... आमी एकएकटे परते उदकाचे थेंबे जावंक लागले. परतें आमकां आमचें आंग गावलें तशें खोशयेन आमी नाचूंक लागले. धव्या कापसावरी कुपांचीं काळीं काळीं कुपां जालीं. आमी नाचूंक लागलीं तशें घर्शणान चकूचक वीज खेळूंक लागली. दाट काळखांतल्यान जोगूल जमनीर पडली झगू करून! आनी फाटल्यान मोट्टो घडाड गडगड आवाज जालो. उजवाडाची गती आवाजाचे गतीपरस जलद आसता, म्हणून पयलीं जोगूल दिसता आनी मागीर गडगड आयकूंक येता.

आमी सगले मोटे मोटे जायते गेले तशे एकमेकांक पळोवन हांसूंक लागले. आमकां सगल्यांक धरून कुपांक सामकी खरस लागली.

सकयल पळयत जाल्यार धर्तरी सुकल्या, तानेल्या. आनी आमच्यान रांव येता?

घेऽऽऽ! एका दोगान लीडर जावन सकयल उडी मारलीच. आमी बी तयार जाले. कुपांतल्यान सरसर सरी आयल्यो आनी आमी तांचेर बसून झरझर मळबांतल्यान देंवलीं.

आमकां पळोवन खोशयेन तुमी धांवत भायर आंगणांत आयलीं. आमकां आंगाखांदार घेवन नाचूंक लागलीं. कितली मज्जा आयली, न्हय?

मागीर व्हाळांतल्यान व्हांवत, व्हांवत आमी न्हंयच्या उदकांत पावलीं. न्हंय सामकी नेटान आमकां घेवन फुडें धांवताली. दोंगरावयल्यान उडयो मारीत, इतल्या जोरान खंय घेवन वतालीं तीं आमकां?

पळयतां, पळयतां आनीकूय झरी, नाले मेळून न्हंय सामकी व्हाडली

जायत गेली. मागीर सुळळ करून समिंदरांत गेली.

आहा! दर्या पळोवन आमकां इतलो आनंद जालो. तिनेंय आमकां मायेमोगान लागीं केलें.

आनी परते आमचे खेळ सुरू जाले.

अशें हें आमचें जळचक्र निरंतर चालू आसता. याद उरतली न्हय तुमकां? हांव थेंबो! उदकाचो एक सानुलो थेंबो!

हे पावसाचे दीस. आमच्या देशांत पावसाक खूब म्हत्व. उदक, अन्न, फुलां, फळां, अर्थवेवस्था उबी जीणच पावसार आदारून आसता.

पावस पडचे पयलीं वातावरण कशें आशिल्लें, पावस पडतना कशें आसता, आनी पावस पडटकूच कशें दिसता? पावस कितले दीस उरता? पावस पडतना तुमच्या जीवाक कशें दिसता? भुरग्यांनो तुमचे पावशी अणभव, गम्मत 'बिम्ब' मासिकाक बरोवन धाडात. काणयो, निबंद, प्रसंग, चित्रां, कविता, फोटो, कितेंय धाडात. पूण त्यो तुमीच बरयल्यो जाय.

फुडें पळयात

पावसाचो थेंबोच तुमकां आपली काणी सांगता.

- इंदू अशोक गेरसप्पे

बंगळुरु

भुताचो भंय

एका गांवांत एक जाणटो शेतकार रावतालो. त्या गांवांत तो सगळ्यांत जाणटो असो मनीस आसलो. सगळे लोक ताणें सांगिल्लें उतरान उतर मानताले आनी ताचेर विश्वासय दवरताले. त्या गांवांत वडाचें एक व्हडलें झाड आशिल्लें. लोकांचो समज आसलो की रातीच्या वेळार त्या झाडाभोंवतणी उजवाड चक्कर मारता आनी जो कोण त्या वेळार थंय भोंवता तो परत दिसूंक शक्य ना. गांवच्या सगळ्या लोकांचो हे गजालीचेर विस्वास आसलो.

त्या जाणट्या मनशाचो एक नातू आसलो. तो सामकोच हुशार आनी शिटूक बुद्दीचो आसलो. ताका सदांच दिसतालें की ही गजाल खरी न्ही म्हूण! ताका खरें कितें तें जाणून घेवपाची उत्सुकताय आसली. एक दीस ताणें सात पांच चितून एक मांडणी काडली. ताणें आपले आवयक सांगलें की ताका ताच्या मास्तरान आपल्या घरा आपयला आनी येना जाल्यार ताका ख्यास्त भोगची पडटली. घरांतल्या सगळ्या लोकांनी ताका नाका म्हूण सांगलें. कारण ताचो मास्तर दुसऱ्या गांवांत रावतालो आनी तो रस्तो त्या झाडाकडल्यानच वतालो.

पूण ताणें तांचें एक आयकलें ना आनी तो भायर सरलो. पयलीं ताणें आपल्या मास्तरागेर वचून मन लावन अभ्यास केलो. थोड्या वेळान तो परत येवपाचे वाटेक लागलो. दीस पडपाक लागिल्लो आनी ताका भंय लेगीत दिसतालो. जेन्ना तो त्या झाडाकडेन पावलो आनी ताणें धाडसान वयर पळयलें, जाल्यार ताका उजवाड भोंवपाच्या वाट्या कांय काजुले भोंवतात ते दिसलें. तें पळोवन ताका सामकें हांसपाक आयलें. हांसत हांसत तो घरा पावलो आनी ताणें घडिल्ली गजाल तांकां सांगली.

पयलीं तांचो ताचेर मातूय विस्वास बसलो ना. पूण जेन्ना ताणी स्वता थंय वचून पळयलें तेन्ना तांकां खरें कितें तें कळलें आनी तांचो एक व्हडलो गैरसमज पयस जालो.

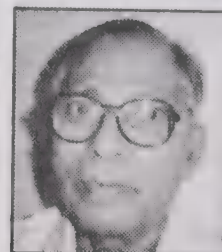

- पल्लवी जुवारकार
धाव्वी,
द न्यू एज्युकेशनल इंस्टीट्यूट
कुडचडें - गोंय.

कविता म्हजी आसा अशी

कवितेंतली चानी म्हजी
तुरू तुरू पळटा
कवितेंतलें माजर म्हजें
हुंदरा फाटल्यान धांवता
कवितेंतलो कोगूळ म्हजो
कुहूऽ कुहूऽ गायता
कवितेंतलो मोर म्हजो
पिसारो फुलोवन नाचता
कवितेंतलो पावस म्हजो
वता वांगडा खेळटा
कवितेंतलो चंद्रीम म्हजो
आंगणभर चान्नें शिंपता
कवितेंतली आई म्हजी
सुंदर आल्लय गायता
कवितेंतली बाई म्हजी
भुरग्यांक साक्षर करता
कवितेंतलो देस म्हजो
सारे जहाँ से अच्छा
कवितेंतलो भेस म्हजो
अस्मिताये जपणूक करता
कवितेंतलीं उतरां म्हजीं
सोबीत मोगरे कळे जशीं
कविता म्हजी तेच कळे
गुंतून घाल्ली हळी कशी

- नागेश नायक वडिये
मडगांव-गोंय.

- विन्सी क्राड्रूस
'स्नोज कृपा',
आर्लेम राय,
सालसेत-गोंय
मो. 9822587498

पुलीस तपास

तुजो घोव
एक दीस
जर्मनीक
वचपाचो
आसलो. ताचे
बराबर ती
बायल
वचपाची
आसली.
तांची एअर
टिकेट
पळोवन तुका
तिडक
मारली.
कित्याक
तिणें आपूण
तुज्या घोवाची
बायल म्हण
तिकेटीचेर
नमूद केल्लें.

“सखाराम, हांवें घंटी वाजयले बगर कोणाकच भितर सोडनाका. भायल्यान पत्रकार आसात तांका सांग, तपास जातकच हांव म्हायती दितलें म्हण.” इन्स्पेक्टर नलिनीन कडक आवाजांत आदेश दिलो.

“ओके मॅडम.” सखाराम भायर गेलो आनी दार बंद केलें.

“म्हजी झडटी अशी बंद रुमांत कित्याक जाता?” इन्स्पेक्टरा मुखार बसून आशिल्ले अस्तुरेन प्रस्न केलो.

“हो बंद रूम न्हय. हो झडटी घेवपाचो रूम. रुबिना, आर यू रेडी टू रिकॉर्ड?” रुबिना इन्स्पेक्टराचें तपास सहायक.

“एस मॅम” रुबिनान ते अस्तुरेचे स्टेटमेन्ट रिकॉर्ड करूंक आपलीं यंत्रणां सज्ज केली. कंप्युटराची तपासणी केली. मायक तपासलो. “ओके मॅम. कॅरी ऑन.”

“तर सुझी, हांव म्हजें कार्य सुरू करतां. तूं तयार आसा?” आपल्यो फायली मांडीत इन्स्पेक्टरान तिका विचारलें. तिणें मान हालोवन हयकार दिलो.

“बाणावले गांवांत एक २८ वर्सांचे बायलेचो खून जाला आनी त्या खुनांत तुजो घोव घुस्पल्लो आसा म्हणपाची आमचेकडेन म्हायती आसा.”

“म्हजो घोव त्या खुनांत घुस्पल्लो आसा म्हण तुमी ताका अटक केल्या. कोर्टांत तुमी तें प्रोवार करात. म्हाका हांगा कित्याक हाडलां? म्हजो त्या खुनाकडेन किते संबंद आसा?”

“पयलो संबंद, तूं ते बायलेक वळखता. ती तुकाय वळखताली. दुसरो संबंद, तिचो खून करतल्या दुबाविताची तूं घरकान्न. तिसरो संबंद त्या खुनांत खंय ना खंय तुजोय सहभाग आसपाचो आमकां दुबाव आसा.”

“म्हजो त्या खुनाकडेन कसलोच संबंद ना.”

“शांत राव. पयलीं हांव म्हजो संबंद सांगतां. हांव फक्त एक इन्वेस्टीगेटिंग ऑफीसर म्हण ही केस हाताळना, बगर खंयचेय अस्तुरीचेर अन्याय जाल्लो म्हज्यान पळोवंक जायना म्हण हे केशींत हांवें लक्ष घालां. तुका दिसना ते बायलेचेर अन्याय जाला म्हण?”

“ना. ती एक चरीत्रहीन अस्तुरी. तिणें आपल्या घोवाक सोडला आनी दुसऱ्या कोणाक तरी घेवन भोंवताली.”

“दुसरो म्हळ्यार तुजो घोव?”

“ना. म्हजो घोव न्हय.”

“त्या मनशाक तूं वळखता?”

“ना. म्हाका म्हज्या घोवानच सांगिल्लें.”

“आमचे म्हायतीप्रमाणें तूं म्हणटा तातूंत सत्य आसा. पूण तुज्या घोवाचें आनी तिचें सारकें नातें कितें?”

“एक दीस पार्टक तीं मेळ्ळीं आनी तांची

इश्टागत जाली. दादलो आनी बायलेची इश्टागत जावप हातूंत गैर कितें आसा?”

“तूं, तुज्या घोवाकडेन लग्न जावंचे पयलीं तुजो एक बॉयफ्रेंड आशिल्लो. तो आजून पासून कुंटत कुंटत कित्याक भोंवता तें मात्शें सांगशी?”

“ताच्या पर्सनल लायफाचेर हांव कित्याक उलोवं?”

“तुज्या घोवाच्या मनशांनी ताच्या पांयाचें हाड मोडिल्लें म्हण सांगपाक लज दिसता? तुजो संबंद दुसऱ्या कोणाकडेन आशिल्लो ताका खपलो ना. जाल्यार ते बायलेचो संबंद आनीक कोणाकडेन आशिल्लो ताका खपतलें?”

“तो म्हजो घोव म्हणटगीर ताका तसो अधिकार उरता. ते बायलेचो तो कोणच न्हय.”

“बरें आसा. हांगा पासून मानून घेवंचा तुजो घोव ते बायलेचो कोण न्हय. आमचो तपास सांगता तुज्या घोवाचीं जायतीं अफेरां आसात.”

“हें सगळें फट आसा. तो म्हाका निश्ठावान आसा.”

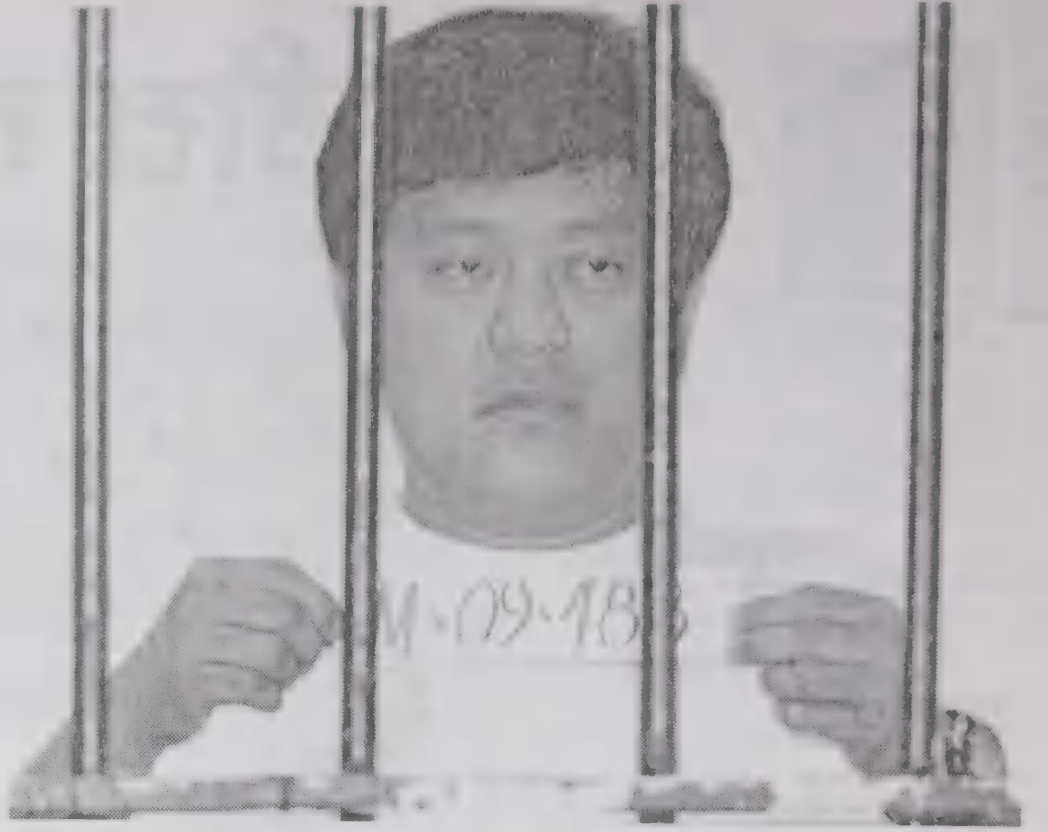
“ती बायल जिवंत आसली आनी तुजो घोव ते बायले फुड्यांत आसतना सापडिल्लो जाल्यार...”

“हांव तिचो खून करतलें आसलें.”

“इतली तिडक कित्याक आयली? एक दीस न्यू इयर पार्टिक कितें घडलें ताची याद करतां. तुजो घोव ते बायलेक घेवन पार्टिक वचपाचो आसलो. तुका ही खबर कळ्ळी. तुवें ताचो पाठलाग केलो. एका वॉल्ताचेर तुज्या घोवान तुजी गाडी वळखली. तो थांबलो. सगळीं आपापले गाडयेंतल्यान भायर सरलीं. ते बायले हुजीर तुज्या घोवान तुजेर रस्त्याचेर एक थापट मारलें आनी तुका परतून घरा वचूंक सांगलें. हें मान्य करता?”

“ताची याद म्हाका ना.”

“तुजो घोव एक दीस जर्मनीक वचपाचो आसलो. ताचे बराबर ती बायल वचपाची आसली. तांची एअर तिकेट पळोवन

तुका तिडक मारली. कित्याक तिणें आपूण तुज्या घोवाची बायल म्हण तिकेटीचेर नमूद केल्लें. तूं विमानतळ मेरेन गेलें. थंयसरूय तुज्या घोवान तुजो अपमान केलो. हेंय विसरलें?”

“तसल्यो ल्हान ल्हान गजाली याद दवरपाक म्हाका वेळ ना. हांव सुखी जिवीत जियेवंक सोदतां.”

“ह्या सुखी जिविताक भुलून तुवें तुज्या घोवाक शर केलो? तुमचो धर्म अशी तुका परवानगी दिता?”

“हांवें म्हज्या घोवाक शर करूंक ना.”

“ती एक घरसंवसारी अस्तुरी. तिका घोव आसलो. एक भुरगें आसलें. तुज्या घोवाच्या पैशांक भुलून तिणें आपल्या घोवाक आनी भुरग्यांक लेगीत सोडलो.”

“म्हज्या घोवाच्या पैशांनी तिणें घडये इश्टगतीचो फायदो काडला आसत. पूण म्हज्या घोवान तिचे कडेन अनैतीक संबंद दवरूंक नांत.”

“तूं दोळे धांपून दूद पियेवपाचें नाटक करता. हांव जरी खुनाविशीं तपास करतां, तरी तुजेभितर आशिल्ल्या मनीसपणाचो हांव थाव घेवंक सोदतां. तूं आपल्या घोवाक वांचोवपाचो यत्न करिना

बगर तूं आपूण एक बायल म्हण विसरपाचो यत्न करता. घोवाच्या दुडवां खुस्तार मारिल्ल्या मौजांक लागून मनीसपणाक विसरपाचो यत्न करता. हांव अशें लेगीत म्हणटां कोण तरी तिचो खून करतलोच आसलो पूण जे परिस्थितींत तिचो खून जाला, ती परिस्थिती तुज्या घोवाक जबाबदार धरता. तूं ताचेर चादर ओडूंक सोदता हें सारकें न्हय. कित्याक तूं आतां मनीसपणाचो खून करूंक सोदता, एके बायलेच्या चारित्र्याचो खून करूंक सोदता.”

“तिचो खून जावंक ना, तिणें आत्महत्या केल्या.”

“हें तुज्या घोवान सांगलां न्हय तुका?”

“हय. ताचेर म्हाका भरवंसो आसा.”

“ती आत्महत्या करतना तो थंय कितें करतालो? तो तांच्या घराकडेन कित्याक गेल्लो? तेदे वेळार ताणें आपल्या धंद्याचेर आसूंक जाय आसलो. ताचे कचेरेंत कितलेच जाण ताका सोदून गेले. प्रत्येकाक तो not available आसलो. हाचो अर्थ कितें? तुज्या घोवान तिका प्रवृत्त केली आत्महत्या करपाक वो तुज्या घोवानच तिका वीख दिलें?”

“तूं म्हज्या घोवाक पुराव्या विणें

गुन्यावकार धरता हें बराबर न्ही.”

“तुका सगळी खबर आसतनाच तूं तुज्या घोवाची कित्याक बाजू घेता? एके बायलेचेर अन्याय जालां अशें तूं कित्याक मानून घेना?”

“अखेरेक तो म्हजो घोव न्हय?”

“घोव? कसलो घोव? आपलें चारित्र्य होगडावन बसला तो घोव? परदार करता तो घोव? निष्पाप चलयांक, बायलांक आपल्या पैशांच्या नेटार फसयता तो घोव? तांचे कडेन अनैतीक संबंद दवरून तांका पयलीं गुरवार करता तो घोव? कसल्या कसल्या वांकड्या कामांत घुस्पल्लो आसा तो घोव? आपल्या पैशांच्या बळार पुलीसांच्या दोळ्यांक पानां पुसता तो घोव? तुजो घोव गुन्यावकार म्हण तूं मान वा ना मान, हे फावट तो कसोच निर्दोश सुटचोना असो आमी निर्धार केला.”

“आनीक एक पदक मेळोवंक वो आपली बडटी करून घेवंक तुमी म्हज्या घोवाक ह्या खुनांत घुस्पयतात?”

“शट अप. परत परत तेंच उलयता.”

“मागीर तुमचेकडेन कसले पुरावे आसात म्हण...”

“स्टॉप इट नाव. रुबीन, पूट द स्लॉट विडीयो. तुज्या घोवाचें आमी स्टिंग ऑपरेशन केलां. कोणाकोणाकडेन ताचे संबंद आसात ताचे फोटो घेतल्यात. ताका आमी खूब आदीं धरपाचीं आसलीं. पूण ह्या खुनाक लागून तो आपूणच जाळांत सांपडला.”

थोड्या खिणांक तांचे संभाषण थांबलें. रुबिनान विडीयो सुरू केलो आनी तिच्या घोवाचे कारनामे दाखोवंक सुरू केले. ताचे चलयांकडले संबंद, वाकडे धंदे करप्यांकडले संबंद आनी देसाच्या दुस्मानांकडले संबंद. कांय फोटे, कांय क्लीपींग्स दाखोवन रुबिना परत आपल्या जाग्यार बसलें.

“हे पुरावे आमचेकडेन आसात म्हण तुज्या घोवाक खबर ना. आतां तरी तुजो घोव गुन्यावकार म्हण तूं मानून घेता?”

“तो हेर कडेन गुन्यावकार आसत पूण ते बायलेच्या खुनांत तो मीसळ ना.”

“तुजे सहनशक्तीची दाद दिवंची पडटली. इतल्या गुन्यावकारी वृत्तीच्या मनशाक तूं वाचोवंक सोदता. बरें आसा. आता निमाणो प्रस्न, आनी निमाणो फोटो. हांव तुज्या घोवा विरुद्ध गवाय दिवंक सांगिना बगर इतलेंच मानून घे की तुजो घोव ह्या ना जाल्यार त्या गुन्यावांत सामील आसा. तो चलयां-बायलांचेर अत्याचार करता. तुजेर लेगीत ताणें अत्याचार केल्यात. तो एक समाज दुष्ट मनीस, परद्वारी आनी देस घातकी. मनीसपणाच्या नांवार एक खत. कोर्ट ताची नीत करतलोच, हो फोटू पळोवन तूं ताची नीत कर.” रुबिना ताका एक फोटू दाखयता. त्या फोटवांत असभ्य अवस्थेत तिची भयण तिच्या घोवाचे वेंगेंत आसता.

“ओ, नो.” ती आपल्या दोळ्यांचेर हात दवरता.

“आमी अस्तुच्यानी दादल्यांचें कितलें म्हण सोंसून घेवपाचें? तांच्या गुन्यावाचेर कितलें म्हण पांगरून घालपाचें? बायलो म्हळ्यार खेळणी म्हण समजुपी दादल्यांक कितलें म्हण प्रोत्साहन दितलीं? ती मेल्या ती बायल कोणय आसूं, तिका पवित्र करपाचो म्हजो यत्न न्हय. आमीच आमचेर अत्याचार करून कित्याक घेवपाचें? बायलमनीस ही देवाची पवित्र रचना, तिका समाजांत फाव तो मान मेळूंक जाय आनी ते नदरेन सगळ्यांनी तिची प्रतिमा सांबाळूंक जाय.”

“इन्स्पेक्टर मॅडम, हांव तुमचेकडेन सहमत आसां. म्हज्या घोवा विरुद्ध हांव गवाय दिवंचेना, पूण आमच्या समाज प्रवृत्तीक आव्हान करतलें, आमच्या धर्म प्रवृत्तीक आव्हान करतलें, आमचे जिणे मुल्यांक आव्हान करतलें. खंय सय करूं?”

इन्स्पेक्टरान तिच्या खांदार हात घालो आनी घंटी वाजयली.

“हो पुलीस तपास गरज पडल्यारच कोर्टांत वतलो. तुजो स्वतंत्र स्टेटमेंट दिवंक तुका परवानगी आसा. सखाराम पत्रकारांक म्हज्या रुमांत बसय हांव येतां.”

“ओके मॅडम.”

When in Mumbai

॥ हायवे गोमंतक ॥ कोंकण्याची खानावळ

महिला गृहउद्योग ४४२४ गांधी नगर
मराठा स्टोअर्सच्या मागे
पश्चिम महामार्गा समोर, वांद्रे (पूर्व) मुंबई ४०० ०५१
दूरध्वनी : २६४०९६९२ / २६४५३१२०

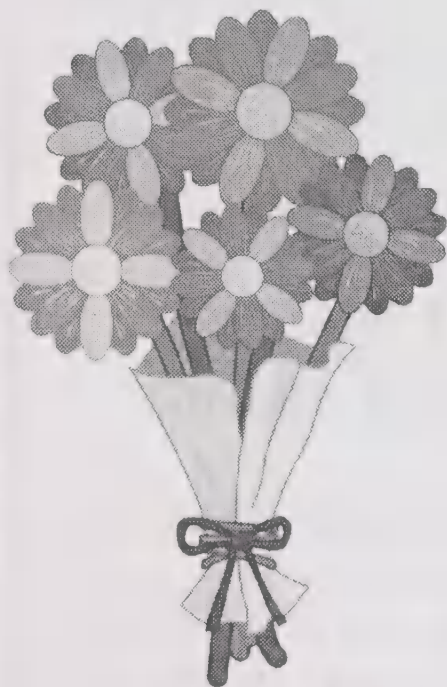
Authentic Goan Food at it's Best

Prop : R. P. Potnis
(गुरुवारी बंद)

With

Best

Wishes :

Italab (GOA) PVT. LTD.

(Surveyors - Quality Inspectors - Analysts)
Ores - Minerals - Waters - Foods - Soil
Effluents & Air Pollution Monitoring
Margao - Goa

Phone : (0832) 2704883 &
2704836

Fax : (0832) 2736296

E-mail : italabgoa@dataone.in

visit us at [http ://www.italabgoa.com](http://www.italabgoa.com)

Branches : Sanvordem - Mulgao -
Vasco da Gama -
Mangalore - Karwar -
Bellikery - Vizag -
Paradeep & Haldia

Operating Offices : Japan, Taiwan,
China, Korea,
Europe

Associates : Italab Pvt. Ltd., Mumbai.
: Italab Japan Ltd., Tokyo.

and also in major ports around the world.

- रुपा कोसंबे

शिंदोळी, सांकवाळ,
कुठ्ठाळी-गोंय.
फोन-२४५२१५०

भविष्यवाणी

एकदां असोच
ताचो टेलिफोन
बंद जालो.
लायमनाक
दाखयल्यार
लायनमन
पळोवपाक येता
तेन्ना फोन
चालू, घरांतलीं
फोन करपाक
गेल्यार फोन
बंद.

लायनमनान
यंत्रपेंत कांयच
दोश ना म्हण
सांगतगीर हो
धावलो
देवीकडेन
प्रसाद घेवपाक.
भटाक आपलें
गा-हाणें
सांगतगीर भट
पसून खंय
हांसलो!

दिसाळें उगडतनाच जायरात हातांत पडली. एक ज्योतीश शास्त्राची. तातूंत बरयिल्लें खंयचेय बाबतींत तुमी निराश आसात जाल्यार येवन मेळात. मनशाचे जिणेंत जीं जीं संकश्टां येतात त्या सगळ्या संकश्टांची वळेरी दिवन हीं सगळीं संकश्टां पत्रिकेच्या ग्रह-तान्याच्या उतार चढावावयल्यान जातात आनी सगळीं संकश्टां आपूणच पयसावपाक शकतात. व्हडले व्हडले नट, अधिकारी, दोतोर, वकील अशे समाजांतल्या सगळ्या स्तरावयल्या लोकांच्यो समस्या आपणे ज्योतीशशास्त्राच्या आधारान ना केल्यात अशें ताचें म्हणणें आशिल्लें. मनीस म्हणटगीर अडचणी ह्यो आयल्योच. खंयचोय मनीस मागीर जांव तो राव वा रंक, सगळेवटेन सुखी केन्नाच नासतलो. खंयची ना खंयची तरी चिंता ताका आसतलीच. शेणिल्ल्याचें मन खंय धा कडेन ह्या नेमाप्रमाण ज्योतिशाचे वळेरींत दिल्ल्या संकश्टांचें निवारण करून घेवप्यांचीय संख्या बरीच आसतली. आनी अशे अडचणीत सापडिल्ल्या लोकांची नस ज्युस्त वळखून हे ज्योतिशी आपलो धंदो वेवस्थीत चलयतात.

विज्ञानान इतलो चमत्कार केला, मनीस चंद्राचेर राबितो करपाक सोदतात, सुनीता विल्यम्स अंतराळांत वचून रावून आयली आनी आमी मात हांगा आमच्यो अडचणी पयस करचे खातीर नक्षत्रां जन्मपत्रिका घेवन ह्या त्या ज्योतीशाचो आनी भविष्याचो आधार घेतात.

देव, देवस्पण करचे खातीर कांयकडेन

नरसंहार करतात, भुरग्यांचो बळी दितात असल्योय खबरी आमकां ह्या विज्ञानयुगांत आतऱ्या पयऱ्यान दिसाळ्यांचेर वाचूंक मेळटात. म्हज्या मतान देवाचेर श्रद्धा आसप वेगळी आनी अंधश्रद्धा वेगळी. हे सृश्टीचो जगन्नियंता कोणतरी आसा, तो आपलें बरें-वायट कर्म सगळें पळयता. बरें कर्म केल्यार आपल्याक तशेंच. घडये आपले फुडले पिळगेक ताचें बरें स्त्रय मेळटलें आनी वायट कर्म केलें जाल्यार ताचें पानत्रळ आमका भोगचें पडटलें हो विचार देवावयले श्रद्धेंतल्यान फुडें येता आनी वायट कर्म करतना मनीस मात्सो तरी काचाबूल जाता. देवाक अमूक दिलें जाल्यार देव प्रसन्न जातलो, कोंबो-बोकडो कापून येवजिल्लें काम साध्य जातलें, यज्ञयाग करून पुण्य मेयटलें, असले विचार म्हणल्यार, अंधश्रद्धा. 'असेल माझा हरी, तर देईल खाटल्यावरी' म्हणून कांयच प्रयत्न करिनासतना रावून देवाकय धर्मसंकटांत घालपी महाभागय ह्या संवसारांत उणे नांत.

म्हजो एक कलीग आसा. ताचो प्रसाद पाकळेचेर खर विस्वास. घरांतली शांतताय बिगडली, कोण बरीं ना जालीं, भुरगीं अभ्यास करनात, येवजिल्लें काम साध्य जायना, धावलो देवीक प्रसाद लावपाक. आपलें खंय कितें चुकलां म्हण देवीक विचारपाक. प्रसाद घेवपी मनशाची देवाचेर श्रद्धा जाय. जाल्यार सगळीं संकटां पयसावतात अशें ताचें म्हणणें. प्रसाद लायतना देवाच्या मुर्तीचेर आशिल्ली खंयच्याय आंगावयली पाकळी पडल्यार देव कितें सांगूंक सोदता हाचें आपल्याक ज्युस्त ज्ञान आसा अशें तो म्हणटा.

आपल्या घरच्यांच्याच न्हय तर ऑफिसांतल्या कोणाच्याच तोंडाक चिंतेचें सांवट दिसलें जाल्यार हो खोदखोदून विचारता आनी ताकाय प्रसाद-पाकळी घेवपाक लायता. गरज पडल्यार आपूण त्या मनशाबराबर वचून देवाक प्रसाद लावन ताचें सगळें जाग्यार घालपाच्या वावरांतय तो सदांच फुडें आसता. हें सगळें करता तें तो निव्वळ सद्भावनेंतल्यान. एकदां असोच ताचो टेलिफोन बंद जालो. लायमनाक दाखयल्यार लायनमन पळोवपाक येता तेन्ना फोन चालू. घरांतलीं फोन करपाक गेल्यार फोन बंद. लायनमनान यंत्रणेंत कांयच दोश ना म्हण सांगतगीर हो धावलो देवीकडेन प्रसाद घेवपाक. भटाक आपलें गा-हाणें सांगतगीर भट पसून खंय हांसलो! भटाकय हो संवकळीचोच. हाचो देवीवयलो विश्वास खबर आशिल्ल्यान भट बेगीन-बेगीन प्रसाद लावपाक बसलो. देवीक आडवे तिडवे प्रस्न विचारून, नड जी आसा ती घरा भितर नासून घरा भायरच आसा ह्या निर्णयाचेर ताचो शिककामोर्तबूय जालो. घराकडेन येवन ताणें भायलेवटेन बारीकसाणेन पळयल्यार वाऱ्या भरशी दारांतल्या कडुनिंबाची खांदी येवन टेलिफोनाचे वायरीचेर पडटाली आनी फोन बंद पडटालो हें ताका तेन्ना समजलें. ताणें बेगोबेग ती फांदी कापलीच पूण भटाक फोन करून सांगपाक विसरलोना, 'पळयले मरे, देवीन सांगलें, तशेंच जालें. नड घरा भायरच आशिल्ली.' मागीर भटानय सावरासावर केली, तुजो देवीवयलो खर विश्वासच खंयच्याय संकश्टांतल्यान तुका तारून व्हरता. भटान मनाक म्हळां जातलें नडीचें काडूंक जाता, बडीचें कोण काडटलो?

असोच आनीक एकलो म्हजे वळखीचो. नुस्त्याबगर हाका उंडी वचना. ताणें आपल्या हाताचेर मारुती गोंदून घेतला. 'हांव शेनवाराक नुस्तें खायना. हरशीं कितेंय आसूं, म्हजो शेनवार खर' म्हण तो हातावयल्या मारुतीचें चित्र दाखयता. शेनवार सोडल्यार मारुती हरशिल्या दिसांनी तोंड आनी नाक बंद करून रावता काय?

म्हाका दिशिल्लें हो अंधविश्वास, अंधश्रद्धा आमच्याच देशांत आसतलो म्हण! पूण ना! फुडारिल्ल्या देशांचोय भविश्याचेर

कसो विश्वास आसा हें आमकां हालींच फिफा फुटबॉल संवसारीक करंड सर्त २०१० हातूंत दिसून आयलें. खेळपी कुशीकच उरले. पूण सगळ्यांच्यो नदरो ओडून घेतल्यो त्यो दोन वर्सांच्या पॉलान. हो ऑक्टोपस जातींतलो. हाणें भविश्यवाणी वदोवन आखल्या संवसारांत धमाल केली. ह्या ऑक्टोपसाचें भविश्य खरें जाता तशें तशें ताचेरच लोकांचें चड लक्ष केंद्रीत जावंक लागलें. थोड्यांक तर खेळापरस प्रसारमाध्यमांनी प्रसारीत केल्ल्या, ऑक्टोपसाच्या भविश्याचेंच चड कुतूहल दिसपाक लागलें. ऑक्टोपसाक प्रसिद्धी मेळटा थंय आसा, अर्जेटीनाचो डॉल्फीन भविश्यवाणी करपाक मुखार सरलो. एका ज्योतीशान मनी नावाच्या आपल्या लांब शेंपटेच्या किराक फुडें करून आपलो फायदो करून घेतलो. दिसाक धायेक गिरायकां आशिल्लीं तीं वराक धा गिरायकांचेर ताची मजल गेली. मात ऑक्टोपसाच्या ह्या भविश्यवाणीचो चडांत चड फायदो करून घेतलो तो सट्टेबाजांनी. जवळजवळ ४२ लाखांचो सट्टो लागलो. संवसारीक सर्त जिखपी पंगडाक तीन कोटी डॉलर तर ऑक्टोपसाच्या भविश्यवाणीकडेन जुळपी भविश्यवाणी करपी मनशाक स कोटी डॉलर असो हो सट्टो. खेळगडी बाबडे फाटींच उरले पूण आयत्या पेटिल्ल्या इंगळ्यांचेर कायजाणांनी आपली पोळी भाजून घेतली. कांय लोक भविश्यवाणी बी फट आनी योगायोगान ऑक्टोपसाचें भविश्य खरें थारता ह्या मताचे आशिल्ले.

पूण अंतीम स्पर्धेन बरोबर भविश्यवाणी केल्ल्यान कांय जाणांक ऑक्टोपसा भशेन हुशार प्राणी आपणें पाळचो कसो दिसलें. थोड्यांनी तर पाळीव प्राणी विकपाक आसात त्या दुकानांनी चवकशी केली. सगळ्या जगांत बुद्धीमान ठरिल्ल्या एखाद्या ऑक्टोपसाक गोंय सरकारान विकतो घेवन पोसलो जाल्यार तो जे कोण राजकारणी सॅक्स स्कॅडल, ड्रग माफिया प्रकरण, तिकेटीचो गैरवेव्हार, प्रेयसीचो खून असल्या एक से बडकर एक प्रकरणांत घुस्पल्ल्यात तांकां ज्युस्त सोदून काडून तांचेर गुन्हो साबीत करपाक सरकाराक पालव दीत काय?

सिध्देश रेस्टॉरंट

गोंयकारांच्या सुवादीक जेवणाची सुवात

सी एम् एम् फॅक्टरी सामकार, तिसरी गेट, सपना पार्क लागीं
बेतोडा मार्ग, फोंडे - गोंय

आमी पाट्याचीय ऑर्डर घेतात

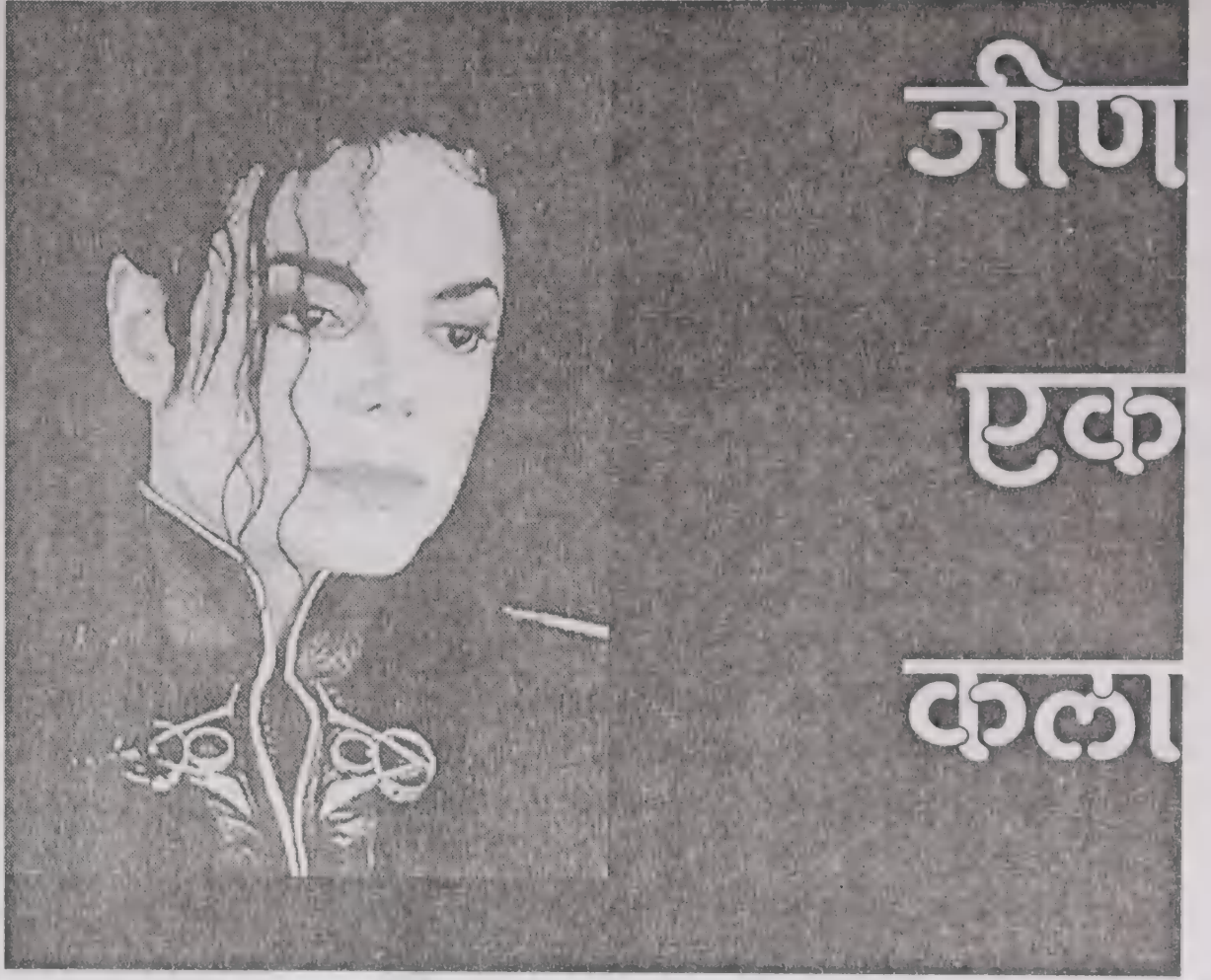
संपर्क करात : धनंजय मुर्ती - मो. : ९८२२११८१८२ / ९७६६७७८१८२

फोन : २३३०१८२

- कुसूम अग्रवाल
शिवोले-गोंय
फोन : २२७२०२१

ह्या भुरग्याकडे
कांयच
जावचेंना. हो
सामको लोलो.
असो छाप
ताचेर मारलो
जाल्यार मागीर
सगलो समाज
ताका तेच
नदरेन
पळयता. ताचीं
फकांडां
करतात.
आवय-
बापायच्या
मनांत त्या
भुरग्याबद्दल
प्रस्नचिन्ह
निर्माण जाता.

गानसम्राज्ञी लताबाई मंगेशकारान पाँप संगिताच्या राजाबद्दल आपल्यो भावना व्यक्त करतना म्हणलें 'म्हाका मायकल जॅक्सनाक मेळपाची खूब उमळशीक आसली. आपूण ताका मेळपाक शकलिना ही खंत सदांच म्हजें मन बेचैन करतली.' एके गानसम्राज्ञीक दुसऱ्या पाँप संगिताच्या राजाबद्दल आशिल्ली ही आदराची भावना.

जगाचे दृश्टीन असामान्य आशिल्लो, लोकांक आपल्या सुरांच्या आनी नृत्याच्या तालार नाचोवपी मायकल जॅक्सन आयुश्याच्या निमण्या खिणांक एकसुरी जीण जगलो.

मुमरां सगल्यांकूच येतात. ताका ह्या मुमरांचो खूब त्रास जातालो. चारचौगांत भोंवपाक ताका लज दिसताली. हारशांत पळयल्यार ताका आपल्या मुखमळाचो तिरस्कार जातालो. लोकांक आपलें मुखामळ दिसचें न्हय म्हूण काळखांत लोकांचे नदरेपासून पयस रावतालो. घडये ताच्या बापायनूच ही प्रतिमा ताच्या मनांत तयार केल्ली. आपलें मुखामळ विद्रूप आसा जाल्यार कितें जालें? म्हाका देवान आवाज दिला. नाचपाची कला दिल्या. आज सगळें जग म्हाका नाचतना आनी गायतना

पळोवपाक आशेता हाचेर ताणें आडनदर केली. आपल्याकडे आशिल्ल्या गुणांचेर केन्नाच समाधानी रावलोना. बाह्य सोबीतकायेचेर चड भर दिवपाक लागलो. आनी प्लास्टीक सर्जरी करून आपलें मुखामळ बदलत रावलो.

मायकल जॅक्सनानाभशेन आमी जिणेंत केन्नाच समाधानी आसनात. आमी सदांच आमची तुळा आमच्या परस एक पावंडो ऊंच आशिल्ल्या मनशाकडे करतात. तांचेभशेन जावपाचो प्रयत्न करतात. तांची उंचाय मेळोवपाच्या प्रयत्नांत आमी आमकांच विसरून वतात. आनी मागीर आमची जिणूच आमकां गौण दिसूंक लागता. जिणेकडे पळोवपाचो दृश्टीकोन निराशवादी जाता.

आपल्या भुरग्यांची तुळा आमी आमच्या इश्टाच्या भुरग्यांकडे करतात. दुसऱ्याच्या भुरग्यांची चाल-चलणूक आमकां बरी दिसता. ताच्या बुद्धीची आमी तोखणाय करतात. अशें करतना आमी खंयतरी आमच्या भुरग्यांचेर अन्याय करतात. तांची कुवत समजून घेनात. तांका उर्बा दिनात. तांच्या कुवतीपरस आमी तांचेकडे चड अपेक्षा करतात. पालकाच्या अपेक्षेप्रमाण जावपाक शकना म्हूण भुरगोय खूचता. ताच्या मनाचेर ताण पडटा. आनी निमाणें सुखाचो

सोद घेवपाखातीर वांकडो तिकडो रस्तो आपणायता एकामेकांचे विचार पटनाशिल्ल्यान पालक आनी भुरग्यांमदीं पोकळी निर्माण जाता. न भरपासारकी.

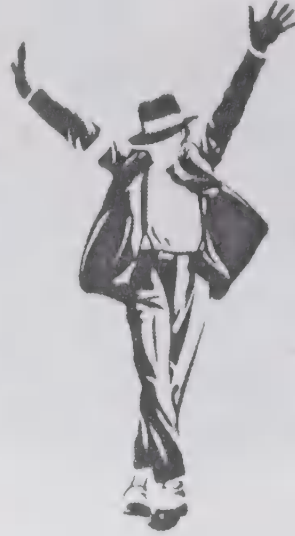
सैमांत आशिल्ल्या प्रत्येक वस्तूचो उपेग जाता. फक्त आमी तो करून घेवचो पडटा. मनीस तर देवान निर्माण केल्ली सुंदर प्रतीकृती. 'ह्या भुरग्याकडे कांयच जावचेंना. हो सामको लोलो. असो छाप ताचेर मारलो जाल्यार मागीर सगलो समाज ताका तेच नदरेन पळयता. ताचीं फकांडां करतात. आवय-बापायच्या मनांत त्या भुरग्याबद्दल प्रस्नचिन्ह निर्माण जाता. ह्या सगल्या वागण्याचो त्या भुरग्याचेर परिणाम जाता. आपली जीण खरीच अर्थशून्य आसा? असो प्रस्न त्या भुरग्याक पडटा.

सावियोक ल्हानपणासावन कपडे शिवपाचें पिशें. ल्हान ल्हान विस्तीद तो शिवतालो ते सुद्धां वेगवेगळ्या डिजायनाचे. हें सगळें तो मन लावन करतालो. विस्तीद शिवप हो ताचो छंदूच आशिल्लो. तन मन लावन शिवप करतालो पूण तितलें लक्ष दिवन तो अभ्यास करिनासलो. एक दीस तिडकीन एका शिक्षकान ताका म्हणलें, 'साव्हियो तूं जिणेंत कांयच करपाक पावचोना' ह्या दिसा साव्हियो मुसमुसून रडलो. शिक्षकाच्या त्या उतरांनी ताच्या काळजांत न पेखपा

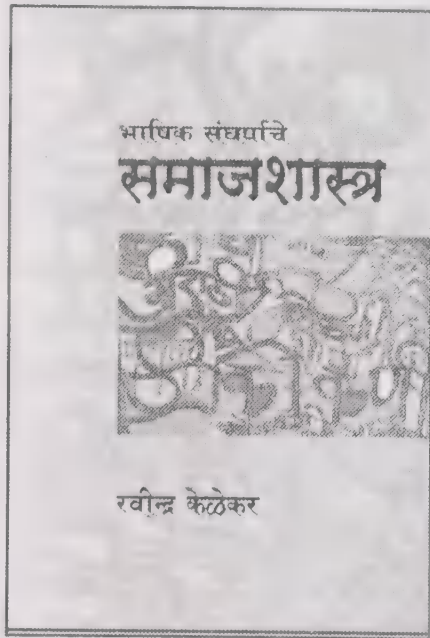
सारको घाय केल्लो.

दीस गेले, काळ बदल्लो. आज साव्हियो आंतरराष्ट्रीय ख्यातिचो 'फॅशन डिझायनर' म्हूण गाजता. आज त्या शिक्षकाचें मन ताका भितरल्या भितर दुशण दिता आनी म्हणटा 'हांव साव्हियोक वळखुपाक शकलों ना.'

आमी आमचेच न्हय तर दुसऱ्यांचे जिणेकडे सुद्धां सकारात्मक नदरेन पळोवपाक जाय. आपलेकडे कितें कितें ना हाची यादी करचे परस आपलेकडे कितें आसा हाचेर भर दिवपाक जाय. जें सूख आमकां मेळना तें सूख आडमार्गान घेवन जिणेंत असंतुष्ट आसचेपरस थोड्याच सुखान समाधानी आसप चड गरजेचें

आमकां जाय तसले आवय-बापूय मेळनांत. आमकां जाय तसलें रंग-रूप मेळना. जें मेळटा तें शाश्वत नासता. त्याखातीर मेळिल्ले जिणेचें भांगर करून प्रत्येक खीण खोशयेन जगपाक शिकुया. हें शक्य आसा जर आमी आमच्या बऱ्या गुणांचेर भर दिली जाल्यार. मायकल जॅक्सनाभशेन जिणेंत इतली नामना मेळोवन सुद्धां 'हांव एकसुरो आसां. म्हजो कोणूच मोग करिना' अशें सांगपाची पाळी आमचेर येवपाक जायना.

मूल्य : रु. 135 /-
(ट. ख. नि.)

भाषिक संघर्षाचे समाजशास्त्र

बहुभाषाप्रेमी चिंतक, उत्तम मराठी व कोंकणी लेखक — भारतीय ज्ञानपीठ पुरस्काराने सन्मानित, पद्मभूषण श्री. रवीन्द्र केळेकर यांनी समाजभाषाविज्ञानाच्या आधारे गोव्यात मराठीच्या विरोधात लिहिलेल्या लेखांपैकी काही संपादित आणि भाषांतरित लेख, तसेच हिंदी-हिन्दुस्तानी संघर्ष, देशी भाषा व इंग्रजी संघर्ष यांच्या अंतःप्रवाहाचे विवेचन.

लेखक : पद्मभूषण श्री. रवीन्द्र केळेकर
अनुवाद व संपादन : डॉ. अरुणा दुभाषी

प्रकाशक : राजहंस वितरण

1, मीनाक्षी बिल्डिंग, डॉ. व्होल्फांगु द सिल्व्ह मार्ग, पणजी, गोवा - 403 001

फोन : (0832) 2220320 / 2232177 E-mail : rajhaunsvitaran@dataone.in

संवसारीक स्तनपान सप्तक

— संवसारभर १ ऑगस्ट ते ७ ऑगस्ट 'संवसारीक स्तनपान सप्तक' मनयतात. आवयचें दूद हें भुरग्याक कितलें गरजेचें आसता तशेंच ताचें म्हत्व जाणपाक लागून ही जागृताय हें सप्तकभर करतात.

प्रत्येक आवयन आपूण गुरवार आसतनाच मनाची तयारी अशी करूंक जाय जेणे करून, आपलें भुरगें जल्मल्या बराबर रोखडेंच ताका आपल्या दुदाक धरतली आनी ताका चडांतचड काळ आपलें आंगावेलें दूद दितलीच.

- आवयच्या दुदाचे फायदे अशे आसात
१. आवयच्या दुदान भुरग्याची शारिरीक तशीच मानसिक वाड बरी जाता.
२. आवयचें दूद निर्जंतूक आसता, तें सरळ आवयकडल्यान भुरग्यांमेरेन पावता, देखून तातूंत जंतू जावंक पावना.
३. आवयचें दूद एक परिपूर्ण अन्न आसता. तातूंत भुरग्यांची भूक, तान सगळी भागता. तशेंच तातूंत भुरग्यांक जाय तसलीं सगळीं जीवनसत्वां तसोच आहार आसता. देखून पयले चार-स म्हयने तरी भुरग्यांक हेर कसलेंच भायलें अन्न-पेय दिवची गरज आसना.
४. आवयच्या दुदाक पयशे लागना. आवयक तें भुरग्यांक जाय तेन्ना, जाय तितलें आनी खंयच्याय वेळार दिवपाक मेळटा. हाणें कुटुंबाचो खर्च वाटावता.
५. आवयचें दूद घेवपी भुरग्याच्या काळजांत मोगाचें नातें आपसूकपणान फुलून येता. आवय-भुरग्यामदीं माये-ममतेचें बंधन तयार जाता.
६. आवयचें दूद घेवपी भुरग्यांक परतून-परतून थंडी, परसाकडे आनी असलीं बारीक-सारीक दुयेंसां चड जावंक पावनांत. तशेंच अॅलर्जी सारखीं दुयेंसांय कमी प्रमाणात जातात.
७. भुरगें जल्मतकच रोखडेंच जर ताका आवयन दुदाक धरलें जाल्यार आवयच्या आंगार जावपाचें प्रमाण कमी जाता.
८. भुरगें जल्मतकच रोखडेंच अर्दर्या वराभितर

आवयन ताका दुदाक धरचें. पयले दोन दीस आवयच्या दुदांतल्यान एक हळदुवो पदार्थ पाझरता ताका 'चीक' (कोलस्ट्रम) अशें म्हणटात. हो चीक भुरग्यांची रोग प्रतिकार शक्ती वाडयता आनी 'अ' (Vitamin A) जीवनसत्वाची पुरवण करता.

९. आवयन जर एक सारखे रात आनी दीस भुरग्याक आंगावयलें दूद दिलें जाल्यार तिची म्हयन्याची पाळी बेगीन जायना आनी हो एक गर्भनिरोधक उपाय जाता जेणे करून तिका दुसरें भुरगें बेगीन जावंक पावना.
१०. स्तनपान करपी बायलांक स्थनांचो तसोच गर्भपिशवेचो कर्करोग जावपाचें प्रमाण कमी जाता.

- स्तनपाना संबंदी थोड्यो सुचोवण्यो
- आवयन भुरग्याक आंगावेलें दूद दिवपाची तयारी गुरवाचारा सावन करपाक जाय.
 - भुरगें जातकच रोखडेंच अर्दवरां भितर ताका दुदाक धरपाक जाय.
 - भुरगें जेन्ना जेन्ना रडटा तेन्ना तेन्ना ताका दुदाक धरपाक जाय. भुरग्याचें समाधान जायसर ताका पयस करूंक जायना.
 - जितले चड फावटीं भुरग्याक दुदाक धरता तितलें चड आवयड दूद तयार जाता.
 - भुरग्याक दूद दितना ताचें समाधान जायसर ताका एकेच वटेतल्या स्तनाक धरचें आनी परत दुसरे फावटी रडटा तेन्ना दुसरे वटेन धरचें. दुदाक धरतकच पयलेंच जें दूद येता तें पातळ आसता आनी जीवनसत्वाचें प्रमाण चड आसता म्हूण भुरग्याची तान भागयता. मागीर जें दूद येता तें दाट आसता आनी हें भुरग्याची भूक भागयता. ह्या सगळ्याची गरज भुरग्याक आसता, म्हूण थोडो वेळ एका स्तनाक आनी थोडो वेळ दुसरे वटेन धरच्या परस एका वेळा एके वटेन आनी परतून भुकेक रडटा तेन्ना दुसरे वटेतल्या स्तनाक धरचें.
 - भुरग्याक दूद मेळप हें स्तनांच्या आकाराचेर अवलंबून नासता. स्तनांचो आकार व्हड वा ल्हान आसूं. आवय जितली भुरग्याक चड वेळा दुदाक धरता तितलें भुरग्याक चड दूद

मेळटा.

- आवयन दिसाचें आनी रातचें भुरग्याक दूद दिवंक जाय.
- बारीक-सारीक दुयेंसा (थंडी, जोर) जर आवयक आसत जाल्यार भुरग्याक दूद दिवपाचें बंद करपाची गरज आसना.
- दूद दितना आवयन वेवस्तीत बसून वा आड पडून दूद दिवचें. भुरग्याक दुदाक धरतना फाटीक आदार घेवंचो.
- घरचें वातवरण आनंदीत आनी समादानी आसचें. घरांतल्या जाणट्यांनी आवयक मानसीक आदार दिवचो आनी तिचो आत्मविस्वास वाडोवंचो.

भुरग्याक कमीत-कमी ४-६ म्हयने जातासर फक्त आवयचें दूद दिवचें. भुरग्याची वाड आनी मानसीक विकासाखातीर फावो ते सगळे पदार्थ आवयच्या दुदांत समतोल प्रमाणांत आसतात आनी त्यो पचपाक सोप्यो आसतात.

भुरग्याक नाका डब्यांची दया,
दियात ताका आवयच्या दुदाची माया.

— डॉ. वंदना धुमे
फोन : ९८२२५८५२८५

स्वताचे जाणवायेन वखदां घेवप धोकेदायक थारुं येता. तुमकां बरोवन दिल्ल्या वखदाविशीं (रशेद) जर कितेंय चवकशी करपाची आसत जाल्यार आमच्या फार्मासिस्टाकडेन उलयात.

हिन्दु फार्मासी

पणजी

फोन : २२२३११७३

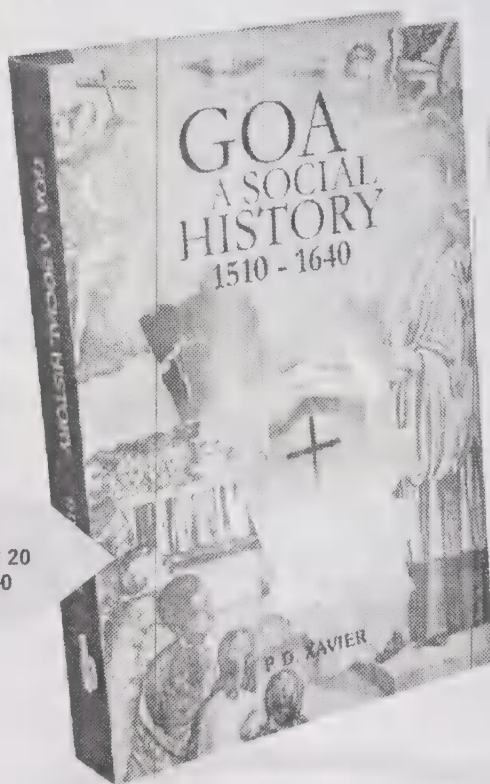
HARD HISTORICAL FACTS in HARD BOUND

GOA A SOCIAL HISTORY 1510 - 1640

by P. D. XAVIER

The Social History of Goa is of great importance as it proves beneficial to research scholars and general readers and to understand the social interaction of the people of 16th century Goa. The book is written in an inimitable style and sustains the interest of the readers throughout.

A-5, 364 Pages
H/B Price : 800/- \$ 50 £ 20
ISBN 978-81-85339-91-0

The Goa Inquisition

The Terrible Tribunal for the East

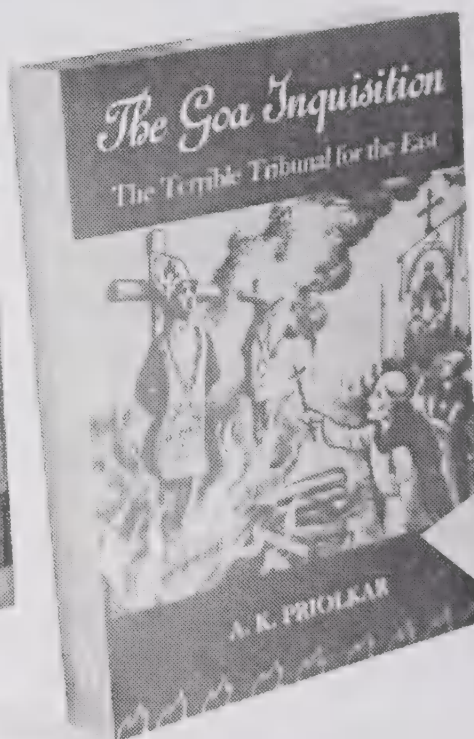
by A. K. PRIOLKAR

— This book presents a dispassionate and objective account of the Inquisition against the background of the religious policy of the Portuguese.

It is based on authentic archival documents and correspondence of the Jesuits.

Dr. Dellon's experiences as a prisoner are also reprinted at the end.

A-5, 320 Pages
H/B Price : 695/-
ISBN 81-7810-694-9

Publisher :
RAJHAUNS VITARAN

1-Meenakshi Bldg., Dr. Wolfango da Silva Marg, Panaji 403 001
Ph. : 2220320 / 2232177 E-mail: rajhaunsvitaran@dataone.in

**NOW
ON
STANDS**

शेणिल्लो शेजारी

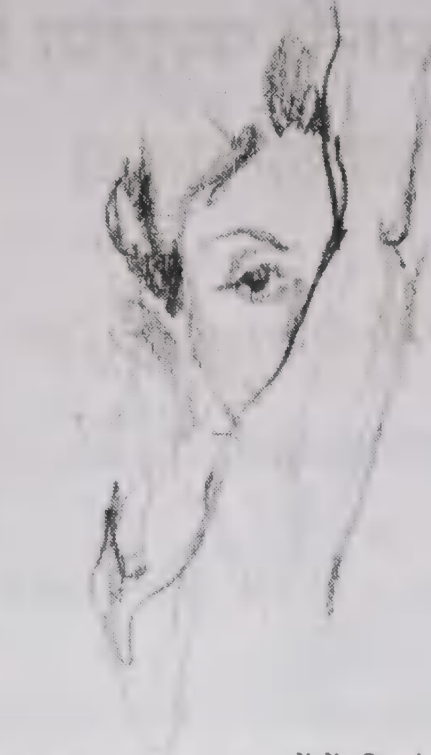
जण एकल्या मनशाक आपल्या सांगाताक रावपाक शेजाऱ्यांची गरज आसता. हो मनीस कोणूय जांव तो शेजरा आसल्यार पुरो. असो हो शेजारी जिणेचो म्हत्वाचो भाग म्हणूं येता. गरजेक, वायटबऱ्याक तरी सोयऱ्यापरस शेजारीच पयलीं पावता आनी शेजाऱ्यांचोच चड आदार आसता.

शेजारी जावपाक जात, धर्म, गिरेस्तकाय, गरिबी, ल्हान व्हड हांचीं कांयच बंदना लागनांत. शेजारधर्म पाळप, दुसऱ्यांक मजत करप, बऱ्यावायटाक पावप हो धर्म अशें आदल्या तेंपार मानताले.

आदल्या तेंपार शेजारी म्हळ्यार कुटुंबातलोच एक सदस्य अशें समजताले. शेजारचे व्हनीबायक सांगल्या बगर शेजारच्या घराब्यांतले पुरूमेंताचे पापड, वडयो, शेवयो सांडगे हे जिन्नस तयार जायना आसले. हाचें कारण म्हळ्यार पुर्विल्ल्या तेंपावेलो एकठांय घराबो. हे जिन्नस करतनांच चडशे करचे पडटाले. त्या भायर जावंय जेवपाक, रावपाक येवपाचो आसल्यार तरेकतरेच्यो पनवारी करपाक, शेजानीक सांगल्यार पुरो. शेजारची ताईबाय आपूण जावन मजत करपाक तयार आसताली. दुसऱ्यावेळार तितल्याच हक्कान आनी आपलेपणान तीय बी दुर्गाबायक आफोवंक फाटी फुडें पळयनासली. अशेतरेन शेजाऱ्यांकडेन हें एक नवें नातें तयार जातालें.

शेजारच्या दादल्यांचें वा ल्हान भुरग्यांचें विचारूंच नाका. तरेकतरेचे खेळ, शेजाऱ्यांच्या सोप्यार बसून व्हडली व्हडली विचारांची देवाणघेवाण करताले. हो शेजाऱ्यांलो सोपो म्हळ्यार आजतक, बीबीसी, बातम्या हे सगळे आयचे टिव्ही चॅनल अशे भासताले.

फाटल्या दारांतल्यान बायच्या जनेलांतल्यान व्हनीबाय 'हांवें बरें आळू केलां.

तुमच्या बाप्पाक इल्लेंशें दितां आं.' 'मावशीबाय तुका आयज फावतलें? हांवें थोड्यो चकऱ्यो करपाच्यो थारायल्या मात्सो चकरदातो दी आं! आयज बरो पावस पडटा सांजेची कुळदाची पिठी दळून करतलीं.' हातुंतल्यान काम केल्ल्याचे कश्ट वाटून वताले आनी दात्यावेल्यो होंवयो फुलताल्यो. तरेतरेच्या जीनसाबरोबर रूचीक संवाद कानार पडटाले. झगडीं झुंजां हीं शेजाऱ्यांच्या शब्दकोशांत नासलीं.

कोणालें चली, कामाक हुशार, नाकादोळ्यान नाजूक, कोणाले भाव कर्तबगार हे विशय चलताले. तातुंतल्या तातुंतच सोयरिगती जुळटाल्यो. मजतीक गेल्लेकडेन तुज्या घरकाराक पापडाच्यो गुळयो रूच पळोवंक व्हर. भुरग्यांक पापड व्हर अशेतरेन वेगवेगळे जिन्नस एकामेकांगेर पावताले. राधाबायचो शेव बरो जाता तेन्ना तांगेर वचून धुवेक वज्याक धाडपाक करूया, अशें थरोवन राधाबायक सांगल्याबरोबर तीय बी आपलीं कामां दवरून शेव अपुरबायेन करून दिताली. थंय वेव्हार नासलो. मोग आसलो. एकामेकांक दिवपाचे संस्कार नकळत ल्हान भुरग्यांचेर जाताले.

होच शेजारी आयज गांवगिऱ्या वाठारांत जांव शारांत अजुनूय एकामेकांच्या शेजराच रावता पूण हो शेजारी ह्या आधुनीक जगांत शेणला म्हळ्यार अतिताय जावंची ना. आयची बायल जांव दादलो कामानिमतान घराभायर आशिल्ल्यान तांकां धड आपल्या संवसाराकडेन आनी भुरग्यांकडेन पळोवंक वेळ ना. तीं शेजाऱ्यांक आनी कितें पळयतलीं! आयज घर जांव वा फ्लॅट घराचीं दारां सदांच बंद पळोवंक मेळटात. शेजाऱ्यांक हडकुवपाचें सोडूच. पूण कोण दुयेंत, आसा? कोणागेर चोरी जाल्या? कोण हें जग सोडून देवागेर गेलो? हें लेगीत कॉलनीत, बिल्डींगेत वा गांवांत कळपाक कठीण जालां. हांचें आनीक एक कारण म्हळ्यार आमच्या गोंयांत दुसऱ्या राज्यांतले लोक चड जाल्यात. उलयतले जाल्यार भाशेचो प्रस्न उप्रासता. ह्या धांवपळीच्या युगान कोणाकूच कोणाचें पडूंक ना. कोण कोणाच्या कसल्याच कामांत दखल दिवंक सोदनात. सगळेच मनीसपण विसरल्यात आनी मनशांक पयशांनी जोखूंक लागल्यात. मनीस आपलीं कर्तव्यां सामाजीक बांदिलकी आपलेपण विसरला. फक्त मनशांभितर दुस्वास भरला. तो पयशेकार, ताचें कितें जालां जाल्यार तो पळोवं अशी मनशांची वृत्ती जाल्या आनी म्हज्या सारक्यांक कोणाकूच जाप दिवचिशी दिसता पूण कांय शेजारी पळोवन पळयनाशिल्लेवरी करतात तेन्ना मनांत विचार येता, मात्शें हाशिल्लें जाल्यार हाचें कितें सोपता? आमचो सगळ्यांचोच शेजार आयज शेणला. पूण हांकां काय अपवादूय आसतात. कांय शेजारी अजुनूय भावभयणीच्या नात्यान वागतात. म्हणून हांवूय बी देवाकडेन मागतां म्हाका एक शेजारी बरो मेळचो आनी तोंडांतल्यान आपसूकच उतरां येतात. 'निंदकाचें तरी घर आसचें शेजरा.'

- नंदिनी सु. शेणवी मांद्रेकार

घर नं : २, दिवचल-गोंय

मो. : ९८५०४५६२०३

पशुसंवर्धन आनी पशुरोग चिकित्सा संचालनालय

आर्थिक पालव दिता

जशे

१. संकरीत जातीच्या मादी पाडकांच्या फळपा पिराये मेरेन खावड खरेदी करूंक आनी डेरी उबारणी तशेंच कोंबयो, धुकरां पोसूंक.
२. संकरीत गायो आनी सुदारीत म्हशी खरेदीपासत.
३. खावड लागवडीपासत.
४. ह्यो येवजण्यो राबोवपी सगल्या लाभधारकांक प्रशिक्षण सुविधाय.
५. आमी सगळ्या पशुसंवर्धन वेवसायिकांक फायदेशीर आपरोजगारापासत विंगड विंगड पशुसंवर्धन कार्यावळींचो लाव घेवंक आवाहन करतात.

अदीक म्हायती आनी मार्गदर्शनापासत लागशिल्ल्या पशुरोग दवाखानो/इन्सिपतलाकडेन संपर्क सादात.

पशुसंवर्धन आनी पशुरोग चिकित्सा
संचालनालय

गोंय सरकारचे वतीन वितरावणी

डायरी-ए-कश्मीर

- दिलीप बोरकार

सहारा हॉटेलांतल्यान आमचें स्थलांतर आयज दलसरोवराचे देगेक एका हॉटेलांत जावपाचें आशिल्लें. आयची रात थंयच सारून सकाळीं भोंवडेक भायर सरता आसतना सामान गाडयेंत घालूनच भायर सरूं येतालें आनी दिसभर हांगा थंय भोंवल्या उपरांत रातचें हॉटेल सोदूं येतालें असोय एक विचार मनांत येतालोच.

पूण आमचें मन त्या हॉटेलांत उबगल्लें. निरुपाय म्हण आमी थंय रावंक तयार जाल्लीं. आमचे सुरक्षतायेक लागूनच ती सुवात ताणीं पळयल्ली जायत पूण आमी बंदखणीत रावंक येवंक नाशिल्लीं. आमी फाटले दोन-तीन दीस भोवल्या उपरांत आमकां कळिल्लें दल सरोवराच्या परिसरांत कोणाची चडशी भिरांत ना. कश्मीरच्या हेर वाठारांत कितलोय आतंक चलूं, कितलेय दीस त्या वाठारांत संचारबंदी जांव. पूण दलसरोवर हो पर्यटक वाठार. थंय पर्यटकांक त्रास जावंक फावना. आतां हें सगळें पर्यटकांचेर प्रेम आसा म्हूण न्हय. पूण थंयच्या थळाव्या लोकांचें ह्याच पर्यटकांचेर पोट आशिल्लें. तांचे अक्रोड, बदाम, सफरचंदां हांचे मळे नाशिल्ले, एकदां पीक घेतली आनी वर्सूयभर घरांत बसून खा अशें करपाक. जांचे सफरचंदांचे मळे आसात ते

हांगा लक्षाधीश म्हळ्यार जाता. सफरचंदांचो एक ल्हानसो मळो आशिल्ल्यांची एका सिझनांत पांच-स लाख रुपया जोड जाता खंय! म्हणटकच म्हयनोभर संचार बंदी जाली वो बंद पुकारून लोकांक घरांतूच बसून रावचें पडलें जाल्यार तांचो प्रस्न नाशिल्लो. पूण जाचो दीस शिकारो आनी हॉटेलांचेर चलता तांका हांगा दिसपट्टो बंद आनी संचारबंदी उपकारनाशिल्ली. देखून हांगा पर्यटकांच्या नांवान थोडी तडजोड आशिल्ली. तसो प्रसंगूच आसत जाल्यार दुकानदार शटरां सकयल ओडून आपलो तेंको उक्तायताले. पूण हांगच्या थळाव्या लोकांक, तांचे जोडीर परिणाम जावंचो न्हय होय एक हेतू आशिल्लो. म्हणटकच त्या सहारा हॉटेलांत आमी सुरक्षीत आसात अशें जरी जॉन साबाच्या ह्या भाच्यांक दिसतालें तरी आमकां दलसरोवर परिसरांत चड सुरक्षीत दिसतालें.

त्या हॉटेलांत आमकां दवरपा फाटलें कारण सुरक्षितताय हेंय आसूं येतालें आनी आमी तांचे सोयरे म्हणचे सगळो खर्च तांच्या बोडार जाल्ल्यान जाता तितल्या उण्या लुकसाणांत सोयरेधर्म पाळपाचो तांचो डाव आसूं येता. त्या हॉटेलांत तिसऱ्या माळ्यार चड, बसूंक सारकें कदेल ना, टिवी पळयतलो

जाल्यार एक-दोन चॅनलांमुखार तिसरो चॅनलूच दिसना, बरोवंक बसतलों म्हळ्यार बरोवपा सारकें टेबल ना. सकयल्यान टेबल वयर हाडटलों म्हळ्यार दारांतल्यान तें भितर सरना. सकाळीं गरम उदक जाय जाल्यार स वरांचेर उठूंक जाय. काम ना, न्हिदून रावूया आनी सातांक उठुया म्हळ्यार मागीर उदकाचो प्रस्न. आमी सकयल्यान गरम उदक हाडून दिवं तुमकां अशें मालकान सांगिल्लें. पयले दिसा तसो प्रयत्नूय केल्लो ताणें. पूण सकयल्यान गरम उदकाची बालदी वयर पावता म्हळ्यार ती न्हिवून धुगधुगीत उरताली. त्या उदकाचो ते थंडेंत कांयच उपेग नाशिल्लो. हे सगळे त्रास नानपयत करूंक आमकां थंयच्यान कूस मारूंक जायच आशिल्ली. बऱ्या हॉटेलांत रावंक मेळटा जाल्यार आमकां पयशे खर्चूचें पडल्यार उपकारतालें. आनी आमी तांच्या नाड्यार आदन दवरून कश्मीरचे भोंवडेक थोडींच आयिल्लीं!

उद्यानाची सफर करून आमी दल सरोवराकडेन परतलीं. आयज हॉटेल सोडपाचो बेत आसा म्हूण आमी सकाळीं भायर सरतना आमचें सगळें सामान बॅगांत भरून दवरिल्लें. दलसरोवराचे ते पासयेचेर जॉन साबाच्या भाच्यांचें जंय दुकान आसा थंयच गुजरात्यांचें

एक हॉटेल आशिल्लें. फराळाचें हॉटेल गुजरात्यांचें. वयलें लॉजींग कोणाचें तें खबर ना. विचारपाची गरजूय नाशिल्ली. वता थंय मटन-चिकनची रेलचेल आशिल्ल्या ह्या पर्यटनथळांत म्हाका जर शुध्द शाकाहारी खंय मेळपाचें तर हांगाच. कित्याक हांवें गुजराती लोकांचो शाकाहार पळयला आनी मांसाहाराचो तिटकारो. म्हणटकच म्हाका थंय मन सोडून कितेंय खावपाक मेळपाचें.

आझाद आनी मन्सूरान आमचें सामान त्या हॉटेलांत हाडिल्लें. रूमूय बरो ऐसपैस आशिल्लो. म्हजो रूम दल सरोवराचे वटेन जनेल उगडटा आनी सरोवराचें मनभुलायणें चित्र दिसता अशे दिकेन आशिल्लो.

हांव खंयीय कसोय रावंक शकतां. म्हाका तश्यो व्हडल्योश्यो खोडी नांत. हांव म्हाका सहज अँडजस्ट करूंक शकतां. पूण म्हाका एक वायट दुयेंस आसा तें हेरांचो हुसको करपाचें. हांव केन्ना म्हजे पुरतें पळयना. म्हाका वायट सवयी (हेरां नदरेन) आसात ताचो बळी दुसरे ठरूंक फावनांत हाची हांव बारीकसाणेन जतनाय घेतां.

म्हाका उसरां मेरेन वाचपाची संवय. दिव्याच्या उजवाडाक लागून म्हज्या रुमांतल्या हेरांक न्हिदेचो प्रस्न उप्रासूंक फावना. म्हाका सकाळीं स मेरेन भितर कशेंच रावंक जमना. चलप शक्य ना जाल्यार मोकळे हवेंत तरी वचूंक

जायच. हो वेळ खूब जाणांचो साखर न्हिदेचो आसता. अशे वेळार खाडून खुडूक जावन एकदां न्हीद मोडली जाल्यार मागीर ती परतून येना. म्हणटकच हांव ही जतनाय घेतां.

नवें हॉटेल आनी तातुंतली रूम सामकी मस्त आशिल्ली. हॉटेलांतली रूम मस्त म्हणपाचे म्हजे क्रायटेरिया दोन. बाथरूम स्वच्छ आसचो आनी तातूंत युरोपियन टॉयलेट आसचो आनी बरोवपाखातीर एक आवांताद मेज आसचें. फाटले तीन चार दीस म्हजे सामके हाल जाल्ले. खाटीर उताणो पडून, खंयची तामरेत घेवन कसरत करीत हांव बरयतालों.

लेखक म्हणटकच खंयीय वता थंय लेगीत बरोवंकूच जाय अशें कांय ना. खरें म्हळ्यार बरोवपाचें नासताच अश्या मताचो हांव. जें कितें प्रवासांत पळयता तें पंचेद्रियानी ग्रहण करून शार्टहॅन्ड लिपींत मनाच्या कागदाचेर नोंद करून घेवपाचें आसता. लेखक म्हळ्यार रिपोर्ट बरोवन घेवपी कारकून आसूंक फावना. पूण हांवें गोंयच्या दोन-तीन वृत्तपत्रांनी 'कॉलम' नांवाची विकती पिडा आंगार ओडून घेतिल्ली. कॉलम म्हणटकच म्हयनोभर आसूं रे म्हणूंक शक्य जायना. थोडे जाण करतात तशें. पूण म्हज्या कॉलमाक वाचक रावतात असो समज हांवें आनी संपादकान करून घेतिल्ल्यान थरिल्ल्या दिसा कॉलम पावंकूच जाय आशिल्लो. देखून ते बरोवन म्हाका मेल अथवा फॅक्स करचे पडटाले.

सकाळीं आमचो कार्यक्रम आशिल्लो गुलमर्ग वचपाचो. गुलमर्ग हें हांवें फक्त साहित्यांतल्यान आनी चडशें सिनेमांतल्यान आयकल्लें. आयकल्लें कित्याक, पळयल्लें. सगळ्या ऋतूंत ह्या सुवातेचें चित्रिकरण खूबश्या चित्रपटानी जालां. बॉबी चित्रपटांतलें 'हम तुम एक कमरे में बंद हो' हें गीत हांगच्याच एका बंगल्यांत चित्रित केल्लें अशें आयकल्लें. राजेश खन्नाचें 'जय जय शिव शंकर' हेंय गीत गुलमर्गाच्या शिवमंदिरांत आनी मंदिराच्या भायर चित्रित केल्लें अशेंय आयकल्लें. फाल्यां जेन्ना हांव गुलमर्गाक पावतलों तेन्ना तें गुलमर्ग म्हाका नक्कीच वळखीचें, हे आदीं हांवें खंयतरी पळयलां अशें नक्कीच दिसतलें आशिल्लें.

गुलमर्ग वचपाच्या हुसक्यान म्हणा वो सदचे सवये प्रमाण सकाळींच जाग आयली. आतां म्हाका तसो हुसको करपाची गरज नाशिल्ली. पुराय जग जागें जायसर हांतरूणार तळमळपाचीय गरज नाशिल्ली. उठून बसून वाचन करूंक शकतालों, बरोवंक शकतालों. जाय जाल्यार भायर पासयेकूय वचपाक शकतालों.

हांतुणार लोळपाक, चार वण्टींभितर रावपांत कांयच अर्थ नाशिल्लो. सकाळचीं पावणे स जाल्लीं. उठून जनेलाकडेन येवन जनेलांतल्यान भायर पासय मारली. रूम टेम्परेचरांत भायली थंडसाण कळनाशिल्ली.

जनेल उगडलें मात, शिंयाचें एक ल्हार भितर आयलें. नाका सायबा हे थंडेंत भायर सरप अशें खीणभर दिसलें. पूण हीच तर खरी मजा आशिल्ली!

दल सरोवर हय न्हयश्या धुक्यांत शांत भुरगें कशें न्हिदिल्लें. भुरग्यांक गोंड्यांगोंड्यांचें तोपरें घालां अशें सरोवराचेर आशिल्ले शिकारे आनी हाऊसबोटी पळोवन दिसतालें. लोकांची वर्दळ सुरू जाल्या काय ना हें कळपाक मार्ग नाशिल्लो. जनेलांतल्यान तें दिश्टी पडपाचें नाशिल्लें.

बूट घालून हांव गोंयांत जसो सदचो चलपाक वतां तसो भायर सरलों. मुखेल रस्त्यार दल सरोवराच्या काठार येत जाल्यार कितें, लोक मॉर्निंग वॉक घेतात. सगळ्यांनी स्वेटर चडयल्यात, माथ्याक कानतोपयो घाल्यात. चडश्या थळाव्या लोकांच्या आंगार तांची ती काबाय आशिल्ली. हे काबायेंतले थोडे लोक ते फूटपायरें गणयताले. ते शिकारेवाले म्हणपाचें कळटालें. म्हळें, दल सरोवराच्या काठान फूटपावेवेल्यान बरीच व्हडली पासय मारुया. पयलीं थोडोवेळ त्या कुडकुड्यांत हू हू जालें. जसो पांयांनी वेग

घेतलो तसो ती ठंडी आपशींच पयस पयस वचूंक लागली.

सकाळचें चलपा खातीर, ती फूटपाथ म्हळ्यार एक आदर्श वॉकींग, जॉगिंग ट्रेक आशिल्लो. दल सरोवराच्या काठान फूटपाथ बांदून ताचेर फरशी घालून ती फूटपाथ बरी सप्पाट आनी लांबचे लांब केल्ली. साडेचार पांच किलोमिटरांचो तो पट्टो दोळ्यांमुखार शेकानशेक पातळिल्लो.

सकाळीं चलपी कोण हें म्हाका पळोवंक जाय आशिल्लें. चलपी चडशे थळावेच लोक आशिल्ले. दोग-चोग जाण पर्यटकूय दिसले. तेय म्हजे सारके आसतले. ताणीं पुराय देह गरमेच्या कपड्यांनी लपेटून घेतिल्लो आनी बोल्सांत हात घालून 'हूड हूड' असो आवाज काडीत आपलें शरीर मुखार धुकलपाचो यत्न करताले. फक्त टी शर्ट, मोटवें कालसांव आनी बूट घालून चलपी म्हजे सारको म्हातारो! तांचें लक्ष वेधून घेतालें.

पयलोच दीस आशिल्ल्यान एक अडेज-तीन किलोमिटराची भोंवडी करून हांव परतलों. आमकां गुलमर्ग व्हरूंक आमचे

भालदार चोपदार णव वरांचेर येवपाचे आशिल्ले. ते केन्ना येतात तेन्ना येवं आशिल्ले. आमचें काम ताणीं सांगिल्ल्या वेळार तयार जावन हजर रावपाचें!

आमी ब्रेकफास्ट करता आसतनाच आझाद आनी मन्सूर पावले. सरजी आरामसे, भाभीजी आरामसे म्हणत आझादान तोंडाचो चंबू करून सूड करून थंड हवा भितर घेतली, आपलेच हात चोळ्ळे आनी संवये प्रमाण हासलो आनी भायर सरून गेलो. तो आता सिगरेट मारतलो म्हणपाचें कळ्ळें.

ब्रेकफास्ट करून आमी गाडयेकडेन आयलीं. गाडी चलयतलो काय म्हण मन्सूरान खुणेनूच विचारलें. गरज आसल्यारूच चलोवं येताली. म्हाका मुक्तपणान टेन्शन फ्री रावपाचें आशिल्ल्यान हांवेंय खुणेनूच ना म्हण सांगलें. हांव वचून ड्रायव्हर सायडीक सदचेवरी बसलों. आमचो श्रीनगर गुलमर्ग प्रवास सुरू जालो.

रस्त्यावेल्यान वतना म्हाका रस्त्याच्या मैलाचे फातर पळोवपाची आवड. कितल्या मैलांचेर खंयची सुवात आसा, हें

सगळें लक्षांत दवरप हें एका खऱ्या वाहनचालकाचें कामूच आसता.

पूण हांगचे दरेक सायन बोर्ड, दिशादर्शक फलक भलतेच लिपींत बरयल्ले दिसताले. ती कसली लिपी आनी खंयचे भाशेंतलीं अक्षरां काय?

सामाजिक, राजकीय, आर्थिक नदरेन ह्या धर्तरेवेल्या सर्गाकडेन, कश्मीराकडेन पळयत जाल्यार ह्या कश्मीराचे भोगणारूच जाल्यात अशें दिसून येता. इतलो सैमीक सुंदरायेन भरिल्लो प्रदेश शापीत जावन कसो पडलो काय? असो प्रस्न पडटा.

आमी जाका कश्मीर, कश्मीर म्हणत कश्मीराक येतात आनी श्रीनगर येवन रावन गुलमर्ग, पहलगाम, सोनमर्ग बी दोनचार पर्यटन थळां पळोवन कश्मीराक वचून आयले म्हूण मिरयतात पळय तें कश्मीर न्हयच.

कश्मीराचे भौगोलीक नदरेन तीन भाग आसात. जम्मू, कश्मीर आनी लडाख. तिनूयकडचें हवामान वेगळें. तिनूयकडेन वेगवेगळ्या धर्माचे लोक. जम्मू हिन्दूंचें, कश्मीर देंगण मुसलमानाचें आनी लडाख बौध्दांचें. हे भायर हांगा आनीक कश्मीर आसा. तें 'आझाद कश्मीर' १९४७च्या आक्रमणांक पाकिस्तानाक काश्मीरचो जो भाग ताब्यात घेतिल्लो तो हो.

जम्मूतले डोगरा कश्मीरी विस्थापितांकडेन आपल्याचेर घाल्लें वजें हे नदरेन पळयतात. कश्मीरी लोक देखणे. ते सावळ्या रंगाच्या राकट डोगरांक आपले परस उणाक लेखतात. हे डोगरा आपली डोगरा भास उलयतात.

कश्मीरी पंडित हे कश्मीर डेंगणांतल्यान जम्मूक पळून आयिल्ले शरणार्थी. तांका लागून थळाव्यांक नोकरी मेळचीना ही डोगरांक भिरांत.

डोगरा, कश्मीरी आनी लडाखी ह्यो कश्मीर राज्याचो तीन भासो. पूण लडाखी कितें उलयता तें डोगरांक, डोगरा कितें उलयता तें कश्मीर्यांक आनी कश्मीरी कितें उलयतात

तें लडाखी आनी डोगरांक कळना.

डोगरा ही भास देवनागरीत बरयतात. पयलीं हे भाशेची लिपी दुसरी आशिल्ली म्हणटात. ती मागीर ना नपयत जावन गेली. 'कश्मीरा टायम्स' ह्या दिसाळ्यांत एक पान डोगरा भाशेंत काडटात तें पळयलें. तें पान थळाव्यांक लागीं ओडपाक दाखयल्लें साखरे बोट.

कश्मीरी भास पयलीं शारदा लिपींत बरयताले खंय! मुस्लीम आक्रमकांच्या वर्चस्वाक लागून हळुहळू ४० टक्के संस्कृत उतरां आशिल्ली भास उरली तरी तिची मुळावी लिपी जी शारदा ती नानपयत जावन गेली. ते सुवातेर फारशी लिपी आयली. हेच फारशी लिपयेंत हें जें कितें बरयलां तें पळोवन ती भास कश्मीरी, उर्दू, इराकी काय आनी खंयची तेंच कळूंक मार्ग नाशिल्लो. म्हणटकच कर्नाटकांत वतकच भकास नदरेन ह्या मायलस्टोनांकडेन पळोवप जाता तेच नदरेन हांगायच्या मायलस्टोनांकडेन पळोवप जावंक लागलें. पूण म्हाका माईल्स माईल्स टू गो अवे करपाचें आशिल्ल्यान ह्या मैलांच्या हिशेबांकडेन आडनदर करून हांवें सैमाचे भव्यतायेचेर नदर मोखूंक दोळे आनी मान वयर केली.

श्री नगरच्यान गुलमर्गचें २८ मैल अंतर. एक काळार हें दाट जंगल आशिल्लें. आयज गुलमर्ग म्हळ्यार संवसारीक नामनेचें पर्यटन स्थळ जालां. जंय संवसारीक नामनेचो गोल्फ कोर्स आसा, संवसारीक नामनेची केबलकार आसात आनी संवसारीक नामनेचें आनीक जायतें कितें आसा.

श्रीनगर तें गुलमर्ग हांगा मेरेन येवपाक श्रीनगरच्यान हेलीकॉप्टर सेवाय आसा. रस्त्यावेल्यान ४८ किलोमिटरांचें हें अंतर रस्त्यावेल्यान येवपाक लेगीत ह्या लोकांक वेळ ना म्हूण, काय उंचायेवेल्यान धर्तरे चडांत चड सुंदर दिसता म्हूण हे वयल्यान वतात? पूण ल्हान रावनूच, सकयल रावनूच सैमाची उंचाय तोखेवंक जितली मनाक उंचाय

लाबता तितली उंचाय वयल्यान अधांतरी रावन पळोवंक मेळटा अशें म्हाका दिसना. सैमांतल्या अप्रुपाची खोलाय, उंचाय तोखेतलो जाल्यार तेच धर्तरेचो सशक्त आदार आमच्या पांयांक आसचो पडटा.

आमची गाडी बारामुल्लाच्या रस्त्यान वताली. बारामुल्ला जांव वाटेर सायन बोर्डाचेर बरयिल्लीं नांवां आमकां सामकीं संवकळीचीं जाल्लीं. दिसाळ्यांचेर, रेडिओ-टिवीचेर हीं नांवां फाटलीं कितलीं तरी वर्सां वाचूंक, आयकूंक मेळटात. कश्मीराक आतंकवादाचो शिराप बादसावन हांगच्यो समस्या घेवन डझनभर तरी हिन्दी चित्रपट तयार जाल्यात. ह्या चित्रपटांतल्यानूय आमकां हे वाठार पळोवंक मेळ्ळ्यात, वाठारांचीं नांवां संवकळीचीं जावन गेल्यांत.

पीर पंजाल पर्वतांच्या मुळसांतल्यान आमची गाडी धांवताली. मन्सूर आपले धुंदीत गाडी चलयतालो. ताचे खातीर हे रस्ते संवकळीचे आशिल्ले. श्रीनगर सोडल्या उप्रांत आरंभीचो कांय वाठार सपाट आशिल्लो! गोंयचीं शेतां आनी हांगचीं शेतां हातूंत व्हडलोसो फरक दिसना. मैलाचीं मैल शेतां. हो असलो देखाव आमकां गोंयांत, महाराष्ट्रांत बी सपाट प्रदेशांत पळोवंक मेळटा. पूण अप्रूप तें शेतांत काम करपी चलयंचें. आमच्या शेतांनीं कामेच्यां काम करतात तीं बाराय म्हयने दुशकाळांतल्यान आयिल्लीं कशीं! एका काळार हांचो हो दुकळ नदरेआड जातालो. शेतांत रोवणी चलतना, नडणी चलताना तांच्या तोंडांतल्यान ओवयो भायर सरताल्यो आनी पुराय वाठाराक चैतन्य हाडटाल्यो. त्या संगीतांत तांचे प्रस्न आनी तांची सुरोपाय हाचेकडेन भोवतेक कोणाचें लक्ष वचनाशिल्लें जावये! पूण हांगा शेतांनी काम करपी चलयो तर शेतांत काम करपी कश्यो दिसच नाशिल्ल्यो. जणकाय हिन्दी चित्रपटांतल्यो नायिका आनी हेर सहकारी कलाकार शेत रोवपाची अॅक्टिंग करतात. सगळ्याच चलयोच्या तोंडार उमेद आनी हांसो.

कोणाच्या पोल्यार गुलाबां फुलल्यांत तर कोणाच्या पोल्यार आपोलां पिकल्यांत. ही शेतरोवणी चळल्या काय गुलाबाची बाग फुल्ल्या? सफरचंदाचो मळो पिकला?

भातशेतांचो वाठार काडल्या उप्रांत सफरचंदाच्यो ऐसपैस बागो. झाडांक सफरचंदा लागून आकार धरतालीं. रंगूय चडूंक लागिल्लो. पानांतल्यान एक एक सफरचंद अशे तरेन दिसतालें की वयार येवंक लागिल्लें चली दाराच्या आडसाक रावून सोयऱ्यांकडेन पळयता.

सफरचंदाच्या बागानी मदीं मदीं बदामाचीं आनी अक्रोडाचींय झाडां आपली हजेरी लावन आमीय आसात आं म्हूण सांगतालीं.

शेतवड, बागो सोपल्या उप्रांत गाडयेन आतां उंचायेचो रस्तो धरिल्लो. मदीं आझादान चेरीची बाग पळोवया काय म्हूण विचारलें. थंय ते वाटेर चेरीचे मळे पिकयताले. ते मळे पर्यटकांखातीर उक्ते आशिल्ले. मळ्यांत वचपाचें, दोळेभर त्यो पिकिल्ल्यो चेरी पळोवपाच्यो, जाय जाल्यार एक एक काडून तोंडांत उडोवपाच्यो. फुकट खाता म्हूण कोण विचारपाचो ना. पूण तोय तांच्या वेवसायाचोच एक भाग. कोणूय त्या मळ्यांत भितर सरलो काय मळो, तीं झाडां, तांचेवेल्यो चेरी तोखेतलोच. तटूतटूतीत, पुटपुटीत तांबश्यो, हळदुव्योश्यो त्यो पिकिल्ल्यो चेरी पळोवन कोणाच्याय तोंडाक उदक सुट्टलेंच. तो पयलीं एक चेरी भीत भीत तोंडांत उडयतलो. मागीर आनीक एक. पुराय मळो फिरून भायर येता तेन्ना ताणें पंचवीसेक तरी चेरी भकाभका खाल्ल्यो आसतात. मागीर कितें निर्लज्जावरी तसोच वतलो? वतना वांगडा एक-दोन चेरीच्यो पेटयो विकत्यो घेतलोच.

सकाळफुडें त्या चेरीच्या मळ्यांत वचपाचो म्हाका व्हडलोसो इंटरेस्ट नाशिल्लो. येतना पळोवया अशें सांगलें आनी आमी सपाट वाठार सोडून उंचायेचेर वचपाक

लागले. सरभोंवतणचो वाठार आमचे नदरेमुखार गाडी वयर चडटां चडटां चित्रपटांतल्या दृश्यावरी येतालो आनी नाच जातालो. रस्तोच असो तयार केल्लो की आमी जणकाय दोंगरांक पळोवंक त्या रस्त्यार फेरयो मारतात.

रस्त्याचे दोनूय वटानी सफेदा, देवदार, पाईन्स बी जातीचीं व्हड व्हड रूखां. गाडी मुखार वतां वतां केन्ना एके वटेन मळबा मेरेन पावपी दोंगर दिसतालो तर थोड्या वेळान गाडयेन शार्प वोल्त घेतकच सकयल खोल खोल देंगण दिसतालें. थंयच्यान पयस नदर मारीत जाल्यार बर्फान माखिल्लीं पीर पंजाल दोंगरावळीचीं शिखरां दिसतालीं. पुराय रस्तोभर हातांत अर्विल्लीं शस्त्रां घेवन पांचव्या निळ्या भेसांतले सैनिक उबे आशिल्ले दिसताले. येतले वतले गाडयेक पळयत, भेदक नदरेन प्रवाशांक तेळटाले. तांच्या दोळ्यांत खंयच जीवंतपणा म्हणटात तो म्हाका दिसलोना.

कांय वेळान मन्सुरान आझादाक कश्मीर भाशेंतल्यान कितें तरी म्हळें. म्हाका बारकायेन दक्षिण भारतीय खंयचीय भास आयकतकच निदान अदमास काडूंक कळटा. पूण हे कश्मीरी भाशेंतल्यान एकमेका कडेन कितें उलयतात हाचो पत्तो लागपाचो ना.

“भाभीजी, हम टंगमर्ग पहुंचे. हमे रुकना पड़ेगा. च्याय बाय करके, गरम कपडा लेके आगे जायेंगे.”

सकाळीं ब्रेकफास्ट तसो केल्लोच. पूण ताका आतां दोन वरां सरिल्लीं. प्रवासांत आनी तातूंत थंड वातावरणांत भूक ही लागताच. ते भायर च्या आनी खावपाच्या निमतान खंयीय वाटेर रावपाक मेळटकच थंयच्यान सरभोंवतणी निवांत नदर मारूंक मेळटा.

टंगमर्ग हो ल्हानसोच गांव कसो. थंय च्याचीं दुकानां आनी गरम कपड्यांचींय दुकानां. गरम कपडे म्हळ्यार ओव्हरकोट, माथ्याक कॅपां आनी हाताक ग्लोज बी असले

भाड्याकूय मेळटाले आनी विकूंकय आशिल्ले. एक दोन वरां खातीर हीं आयुदां विकतीं कित्याक घेयात म्हूण चडशे लोक भाड्याक घेताले.

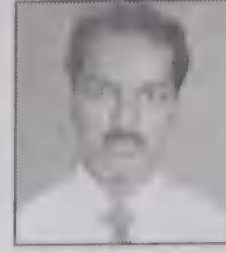
म्हाका कसलीच गरज नाशिल्ली. म्हाका असले थंडेंत रावपाची आदली संवय आशिल्ली. आझादाकडेनूय कांय नाशिल्लें. मागीर हांवें तरी कित्याक घेवप? अशें चिंतून आडनदर केली. काकीन, कुकीन आपल्याक जाय तें घेतलें. थंय थोडें खावन, च्या बी पिवन आमी फुडलो रस्तो धरलो.

टंगमर्गाक आशिल्ली थंडी ही गुलाबी थंडी म्हणूं येताली. ती सोसूंक व्हड कितें? असो विचार हांवें केल्लो. हांव तर थंयच्या सैमसुंदरायेन पिसो जाल्लों म्हळ्यार जाता. पूण तीं पिशेपणां म्हाका भुजपाचीं आसात हें म्हाका खंय खबर आशिल्लें?

लडाख, लेह, सोरेंग बी वाठारानी जेन्ना हांव भोंवतालें तेन्ना ऐन तारूण्यांत आशिल्लों. आंगात रक्त सळसळटालें. आतां म्हाका पन्नास सरून बावन्न-त्रेपन्नांकडेन पावलां हाची म्हाका कल्पना नाशिल्ली वो हांव तशें मानून घेवपाक तयार नाशिल्लों.

गाडयेचीं दारां बंद आशिल्लीं म्हूण म्हाका गुलमर्ग पावमेरेन भायले थंडेची कल्पना नाशिल्ली. आमी गुलमर्ग पावलीं आनी हांव सगळ्यांत पयलीं गाडयेंतल्यान सकयल देंवलां मात, आंगातली गरमी शुन्याचेर देंवली. हात आपसूक बोलसांत गेले. ते बोलसांत घालून हांव हू हू करूंक लागलों. सुरवेक हांव फकाणां करतां अशें दाखयतालें खरो पूण आझादूय सकयल देंवून, हात कामरून तशेंच करूंक लागलो आनी “दिलीपजी, आपने स्वेटर लाना चाहिये था. आज सर्दी बहुत है.” अशें ताणें म्हणूं नाका, म्हजे दांत कडकडकड करून वाजूंक लागिल्ले. गुलमर्गान आमकां हो असो येवकार दिलो.

(चलता)

- संतोष शिवराम हळर्णकार
बांदिवडे-बंदर,
फोंडा-गोवा ४०३ ४०१

१. तेंकप, फाट लावन बसप.
३. आपांवणें
५. भाड्याचें (मराठी)
७. तलवार
९. खोलसाण
१०. लक्ष्मी
१२. पेनाचें धातूचें पोंत, नीब
१३. त्रास जावप, कला मारप, दूख बादप
१४. तीन रंगांचो आमचो झेंडो
१५. मलय (दुदावयली)
१६. आयतार (मराठी)
१८. सूर्य
२०. धा (हिंदी)
२१. नोकर
२२. फटोवप, नागोवप
२३. देवळाचें वयलें पोंत
२४. वर्साचो पांचवो म्हयनो
२६. पयलो पांडव
२७. पातक करपी
२८. बे

१		२			३	४			
				५					६
७			८				९		
		१०			११				
१२					१३				
			१४					१५	
१६		१७			१८	१९		२०	
		२१				२२			
	२३				२४				२५
२६				२७				२८	

१. घर उबारपाक लागपी पारो
२. खड्याच्या रुपांत आशिल्ली साखर
३. फातरांचें दुगीग
४. मिनिस्टर
६. लांब-रुंद
८. दबाव, नेट
९. रोवप, खुटयेक हुंबकळावप
११. जादू करपी
१२. आंब्याचो रोस
१४. पालशें, वांकडें
१५. कामांत येस मेळप, मनासारकें जावप
१७. बडबडें, खूब उलोवपी
१९. म्हयन्याचे पयले पंद्रशीतल्या
चोवथीदिसा केल्ली गणपतीची पुजा
२३. काम, वावर
२४. पूण, फकत
२५. एक आनी दोन

उ
बे

गु	मु	२	ख्या	ली		दा	मा	जी	
स्ता		ज		स	क	स	प	ण	
य	म	क			ळा		प		त
की	२		शा	णा	त	प		म	द
	त		त			स		न	ळ
स	वा	त			अ	भा	ड		आ
ण		२			ण	त		सं	प
स	ण	स	मा	रं	भा		क	पा	ट
ण			ला	ग	त	ड		द	
प	२	त	ड	प		फ	त	क	ळ

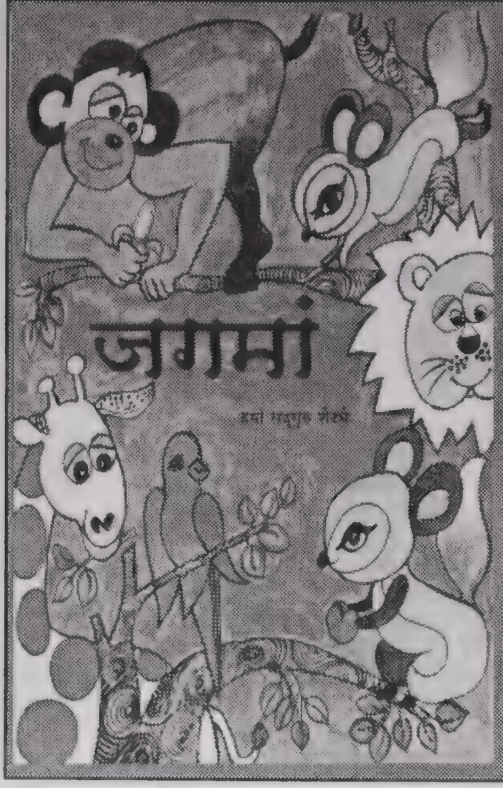
जु
ला
य
उ
त
र
कु
वा
ड्या
ची
जा
प

ज्ञानपीठकार, पद्मभूषण रवीन्द्र कैलेंकार हांचें कषाय मधुर हें नवें ताल्ल पुस्तक.

कषाय मधुर एका आधुनीक तपस्वी संवेदनैच्या पुराय तपाचें संचित; पूण तातुंतल्या धारणा-अवधारणांचें, आलौचन-अवलोकनांचें पाश्चि पळेल्यार ताका भावी बदलाचें आश्वासक अर्जित म्हणूंक जाय. तातूंत युगान्तराची संभावना लिपल्या आनी... भाकित्यू! अशें ह्या पुस्तकाक प्रस्तावना बरोवपी डॉ. किरण बुडकुलें म्हणटात.

माधवी सरदेसाय हाणी संपादीत केल्ल्या ह्या ३८५ पानांच्या पुस्तकांत ५० वैगवैगळ्या विशयांचें लेख आसात.

जाग प्रकाशनान मौज प्रिंटिंग ब्यूरो, मुंबय हांगा छापिल्ल्या ह्या हार्डबाऊंड सौबित पुस्तकाचें मोल ३३५ रुपया आसा. पुस्तकाक मुखपृष्ठ नामनेचें चित्रकार डॉ. सुबोध कैरकार हांचें आसा. हें पुस्तक साहित्य अकादमीच्या रायटर्स इन रेसिडेन्स हे येवजणे खाला उजवाडाक हाडलां.

जगमां हें हर्षा सदगुरू शेटचे हांचें मुरग्यां पासत बरयल्लें पयलें पुस्तक.

हर्षान आजवेर ललित लेख, कविता, कथा अशें खूब साहित्य बरयलां. प्रवास करप आनी प्रवासवर्णनां बरोवप ही हर्षाची खाशियत.

ल्हान मुरग्यां खातीर बरोवप हें खूब कठीण. तांचे पातळेर वचून तांचेकडेन संवाद सादप गरजेचें. हर्षाक तें बेसबरे सादलां. आपलो पूत दत्तराज हाका खेळयतां खेळयतां तांचेकडेन आल्लय गायतना हर्षाक सुचिल्लीं हीं कवनां म्हळ्यार जगमां.

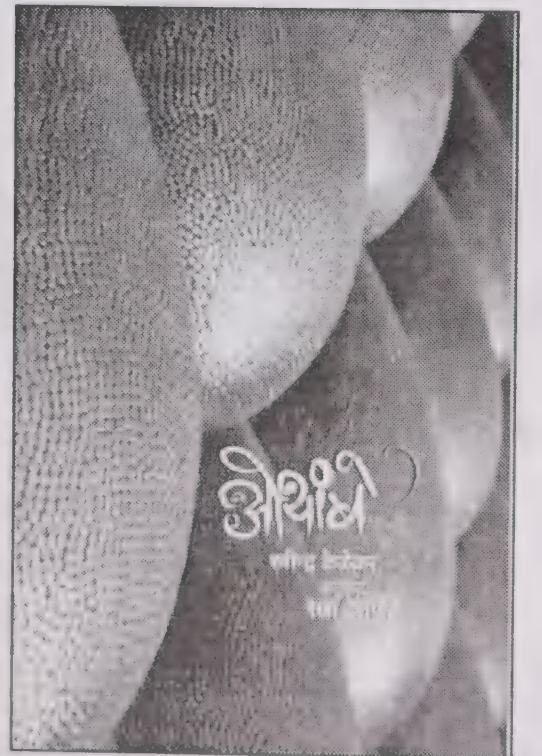
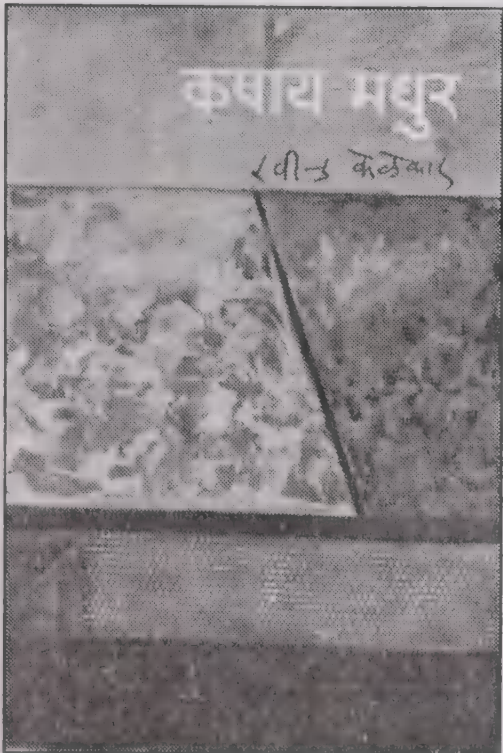
ह्या पुस्तकांत ४२ कवनां आसात तशेंच माणकुल्यांचें लक्ष ओडून घेवपी आश्विनी प्रभू हाचीं सुंदर चित्रां आसात. मुखचित्रूय तांचेंच आसा. गोवा कोंकणी अकादमीच्या बालसाहित्य पुस्तक प्रकाशन आर्थिक पालव हे येवजणे खाला उजवाडाक हाडिल्ल्या ह्या पुस्तकाचें मोल जावन आसा रुपया ५०.

रवीन्द्र केलेकार हांकां ज्ञानपीठ पुरस्कार भेटोवपाचे पुर्वसंधेर तांच्या घराकडेन दोन पुस्तकांचें प्रकाशन जालें तांतलें दुसरें पुस्तक म्हळ्यार ओथांबे. ओथांबे हें मूल कोंकणी पुस्तक. मुक्तचिंतनावेल्या स्फुट लेखांचो हो संग्रह.

ह्या पुस्तकाचो मराठी अनुवाद नामनेच्यो चित्रपट समिक्षक आनी ज्येश्ठ पत्रकार रेखा देशपांडे हाणीं केलां आनी पद्मगंधा प्रकाशनाचे अरूण जाखडे हाणीं तें प्रकाशित केलां.

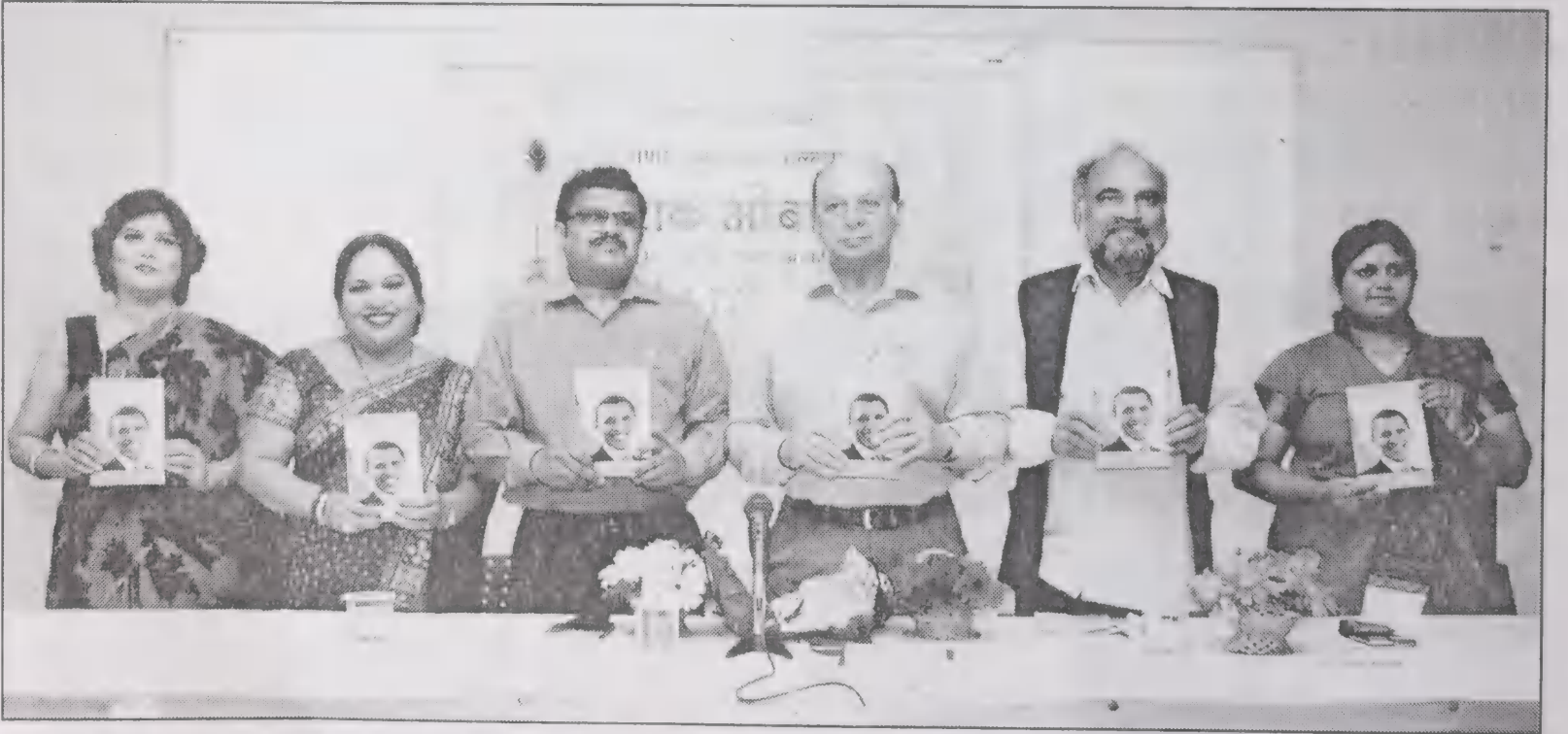
ह्या पुस्तकाचें मोल १५० रुपया जावन आसा.

पुस्तकाचें मुखपृष्ठ डॉ. सुबोध केरकार हांचें जावन आसा. १८३ पानांचें पुस्तक वाचतना डाग हेममरशोलडच्या 'Markings' ची याद येता. मनांत आयिल्ले विचार, सुक्ष्म भावना, जीवन आनी मरण हांचेविशीं खोल चिंतन हेममरशोलड एकठांय करून दवरतालो. तेच प्रमाण रवीन्द्रबाबांतलो चिंतक कविचे नदरेन ह्या संवसाराकडेन पळयता तें ह्या लेखांनीं दिश्टी पडटा.

हर्षा शेटये हांच्या जगमा ह्या बालकविता संग्रहाचें प्रकाशन करतना दत्तराज शेटये वांगडा गौरांग प्रभूदेसाय, सोनल शेटये, मानसी गुडे आनी कुणाल गुडे.

ज्योती कुंकळकार हांच्या 'बराक ओबामा' ह्या अणकारीत पुस्तकाचें विमोचन करतना सभापती प्रतापसिंग रावजी राणे, दावे वटेंतल्यान संगीता अभ्यंकर, ज्योती कुंकळकार, संजय आवटे, पुंडलीक नायक आनी संगीता जाधव

TERROR

Let's Fight It Together...

Be Alert; Be Safe, Anywhere, Everywhere

FOLLOW THESE DO'S & DON'TS

Do's

- Physically check or screen bags carried by the visitors or customer.
- Look out for suspicious-looking persons or suspicious movements
- Call or alert the police in case of suspicion
- Brief children on observing precautions
- Install CCTV

Don'ts

- Don't admit any stranger or suspicious-looking person; insist on identification.
- Don't accept any package from any one without identification.
- Don't touch or go near any unattended bag or package or object.
- Don't employ any one without verification.
- Don't let out house or shop without verifying the tenant.

DIAL 1093
YOUR CALL CAN SAVE ALL

Your identity
will be
kept secret

Together we can fight Terror

Issued in public interest by

GOA POLICE

peace • justice • service

PCR - 100

SPCR Panaji: 2428400
DPCR Margao: 2714450
You may also contact
nearest Police Station.

Website: www.goapolice.gov.in
e-mail: goapol@sancharnet.in

कोंकणी खातीर तनमन ओंपपी
'ज्ञानपीठ'कार
रवीन्द्रबाब केळेकारांक
काळजा सावन परबीं
म्हान व्यक्तीमत्व
रवीन्द्रबाबाक परबीं
कोंकणीची घुडी अशीच
उंच उरूं दी
म्हालगडे साहित्यिक
पद्मभूषण रवीन्द्रबाब केळेकाराक
ज्ञानपीठ पुरस्कार
फावो जाल्ले खातीर
तांकां आमचीं परबीं

राजभाशा संचालनालय गोंय सरकार

५वी माळी, १ली लिफ्ट
जुन्ता हावस, पणजी - गोंय
फोन : २४२००७१, २४२०१७९

नव्यान जियेवंक मेळिल्लें जाल्यार

- रवीन्द्र केलेकार

मनीस दुसऱ्यांक फटयता तो फटयता, खासा आपणाकूय फटयता. धरूया, ताका कोणें म्हळें, तूं जें जिवीत आतां मेरेन जियेला तें तुका परतें जियेवंक मेळ्ळें जाल्यार, तूं कितें करतलो? आतां मेरेन आयुश्यांत जें केलें तेंच करतलो? काय दुसरें कितेंय करतलो? तूं तुज्या जिविताक कसलें रूप दितलो?

जाल्यार, ह्या प्रस्नाक तो जाप दितलो, “म्हाका म्हजें जिवीत जियेवंक मेळ्ळें जाल्यार आतां मेरेन जें कितें केलें तेंच हांव परतें करतलों. आतां मेरेन जियेत

आयलां, तेच तरेचें जिवीत परतें जियेतलों.”

व्हडल्या व्हडल्यांनी ह्या प्रस्नाक हेच तरेची जाप दिल्या.

म्हाका हे तरेचो कोणेय प्रस्न केलो जाल्यार हांव ताका असली जाप दिवचों ना. म्हाका म्हजें जिवीत परतें जियेवंक मेळ्ळें जाल्यार हांवें आयुश्यांत ज्यो चुको केल्यो त्यो परत्यो करचों ना. आतां मेरेनच्या अणभवांचो लाव घेवन हांव म्हज्या जिविताक एक वेगळें रूप दिवपाक वावुरतलों.

हाचो अर्थ, आतां मेरेन जें जिवीत हांव जियेलों ताचो म्हाका पश्चाताप जाता वा

ताची लज म्हाका दिसता, असो न्हय. म्हाका म्हजें जिवीत कोणाच्या कसल्याच बांदपासां बगर मेकळेपणान जियेवंक मेळ्ळां. हांवें म्हाका जाय तेंच केलां. जिविताच्या एका एका खिणाचो हांवें बऱ्यांतलो बरो उपयोग केला. तसो हांव भितरल्यान तृप्त आनी समाधानी. असलें जिवीत जियेवपाक भाग्य जाय.

गोंयान कूस परतली त्याच वेळार म्हाका म्हज्या कर्तुत्वाखातीर मेकळी वाट मेळ्ळी. तीन मोट्या चळवळिंनीं वांटो घेवपाचें भाग्य म्हाका मेळ्ळें आनी ह्यो तिनूय चळवळी यशस्वी जाल्यो.

पश्चात्ताप करपासारकें वा जल दिसपासारकें हांवें ह्या जिवितांत कितेंच करूंक ना. म्हाका हांचें समाधान आसा. तरी आसतना, हांव म्हणटां-

म्हाका म्हजें आयुश्य परतें जियेवंक मेळत जाल्यार हांव जियेलां ते तरेचें जिवीत परतें जियेवचों ना. ज्यो चुको आयुश्यांत केल्यो त्यो परत्यो निखालूस करचों ना. नव्यो चुको करितच मनीस मुखार वता. पोन्न्यो चुको परत्यो केन्नाच करचों ना. पोन्न्यो चुको ह्यो चुकोच आशिल्ल्यो हें कबूल करपाक हांव अनमनना.

एक मोट्यांतली मोटी चूक सांगतां - चुकूच न्हय, एक मोट्यांतलें मोटें पातक हांव करतां. देखीक हांव जें अन्न खातां तें हांव पिकयना. हांव जें लुगट न्हेसतां-खादिचें जांव मागीर तें - तें हांव कांतिना, विणिना. हांव जें जोतें घालता तें हंव शिंविना. ज्या घरांत हांव रावतां तें घर हांवें बांदूंक ना. ज्यो सुख-सोयी म्हज्या वांट्याक आयल्यात त्यो कोण तरी, खंय तरी कमर बागोवन वावुरता, मर मर मरता, म्हूण म्हाका मेळूंक पावल्यात.

हाचे बदला हांव तांकां कितें दितां?

म्हणपी म्हणटले, हे रे बाबा कितें, नाका जाल्लें? तूं करता तें काम समाजाच्या उपेगाचें न्हय? तूं लेख बरयता, पुस्तकां बरयता, संस्कृतायेंत आनी साहित्यांत भर घालता, तें कितें उण्या मोलाचें? समाज निखट्या स्वावलंबनाचेर चलना. तो परस्परावलंबनाचेर चलता. तांणी अन्न पिकोवपाचें, लुगट विणपाचें, घरां बांदपाचें, तुवें लेख बरोवपाचे, पुस्तकां बरोवपाचीं, भाशणां दिवपाचीं... लोकांक सज्ञान करपाचे, संस्कारी करपाचे.

हांव म्हणटां, हाका परस्परावलंबन म्हणचें, काय वाटमारेपण म्हणचें? समज, ह्या अन्न पिकोवपी, लुगटां विणपी, जोतीं शिंवपी, घरां बांदपी लोकांनी म्हाका सांगलें, 'तूं करता तें काम समाजाच्या उपेगाचें जाल्यार, आमीय तेंच करतां. निदान, तुजीं पुस्तकां वाचून आमी पयलीं सज्ञान जातां, संस्कारी जातां. मागीर तुजे खातीर अन्न पिकयतां, लुगट विणटां, जाल्यार कशें जातलें?'

समाज परस्परावलंबनाच्या तत्वाचेर चलता हें मान्य. पुणून परस्परावलंबन उपेगी कामां मजगतींच चलूंक जाय. अन्न पिकोवप्यान अन्न पिकोवचें आनी तें लुगट विणटल्याक दिवन ताचे बदला लुगट घेवचें हाका परस्परावलंबन म्हणूं येता. समाजांत जितलींय कामां चलतात - मेस्ताचीं, शेटिचीं, कुमारांचीं, शेतकामत्यांचीं, कारिगरांचीं तांचो सगळ्यांचो पावंडो सारके धरून आमी हांचे मजगतच्या परस्परावलंबनाचेर समाज उबारून काडिल्लो जाल्यार तें न्यायाचें परस्परावलंबन म्हणूं येतालें.

म्हजें काम तसलें न्हय. लेख बरोवप, पुस्तकां बरोवप, भाशणां दिवप हांकां आमी बौद्धीक कामां म्हणटात आनी शेतकामती, लुगट विणपी, गवंडो हांच्या कामांक आमी शरीरस्त्रमाचीं कामां म्हणटात. दोनांचोय पावंडो सारको अशें आमी आमचे धवाड्यांचे संस्कृतायेंत वाडिल्ल्या तथाकथीत सभ्य लोकांनी थारायलां. स्रम करप्यांनी न्हय. आमी आमचे आदर्श तांचेर थापल्यात आनी तांणी ते मोन्यांनी मान्य केल्यात. परिणामी, ह्या masses follow the classes नेमान तेवूय आतां समाचेर आधारलेल्या कामाक उणाक कामां मानून बौद्धीक कामां करपाक लागल्यात.

आज शेट, दोतोर वा आद्वोगाद जाता, पेटणें हातांत घेना; मेस्त प्रोफेसर वा ऑफिसर जाता, मेस्तपण करिना; शेतकामती प्यून म्हूण खंय तरी काम करपांत व्हडपण मानता, कुदळ खोरें हातांत घेना; गवंडो काँट्रॅक्टर जाता. घाटा वयल्या लोकांक हाडून कामां करून घेता. आपूण करिना.

म्हाका असलो हो समाज मोडपाचो आसा.

म्हाका सगळ्या कामांक सारको पावंडो जोडून दिवपाचो आसा. देखून, म्हाका जर आतां मेरेन जियेल्लें आयुश्य परतें जियेवंक मेळ्ळें जाल्यार हांव सगळ्यांत पयलीं म्हज्या जिवितांत स्रमाचें तत्व दाखल करून घेतलों. दिसांतलीं पांच वरां तरी हांव शेतांत वा वोट्टांत काम करपाची संवय लावन घेतलों. वरभर तरी हांव चरख्यार सूत कांतलों वा मागार बसून विणटलों. म्हजीं सगळीं कामां

हांवूच करतलों. दुसऱ्यांचेर धुकलचों ना.

राजेन्द्रबाबू राष्ट्रपती जाले उपरांत लेगीत मान्यांतल्यान न्हावन भायर सरत आसतना आपणालें पुडवें आपणाल्या हातां धुवनूच भायर सरताले.

समाक आमच्या जिवितांत सुवातूच ना. म्हूण समाजांत ऊंच उणाकपण उरलां गरिबी उरल्या. हे दोनूय अवगूण ना करून समाज सामाजीक समानतायेचेर उबो करपाचो आमचो हावेस आसत जाल्यार बौद्धीक कामां करतल्यांनीच आपणाले देखीन शरीरस्रमाक व्हडपण आनी प्रतिश्ठा जोडून दिवंक जाय.

म्हाका मेस्त, दोतोर आद्वोगाद जाल्लो नाका सो कोणे समज करून घेवचो न्हय. तो दोतोर आद्वोगाद जावचो, प्रोफेसर ऑफिसर जावचो, लेखक जावचो, फुडारी जावचो. पुणून, विन्नें आनी तुतयो, किसूळ आनी खरवत ताणे सोडची न्हय. ह्या कामाकूय ताणे प्रतिष्ठा जोडून दिवची.

गांधीन एक नेम केल्लो. ताणें ब्राह्मणाच्या हातांत भंग्याची सान्न दिल्ली आनी भंग्याच्या हातांत वेद दिल्लो.

ऊंच उणाकपण ना करपाक हाच्याकूय चड क्रांतिकारी कार्यावळ कोणे देशा मुखार दवरल्या न्हय?

आमी जे संस्कृतायेंत वाडल्यात ती संस्कृताय eliteची. भद्र लोकांची. हाताचो उपेग दुसऱ्यांक धपकावपा खातीर, पायांचो उपेग मांडी घालून बसपा खातीर, जिबेचो उपेग ओर्दी सोडपा खातीर वा चाडयो करपा खातीर, दोळ्यांचो उपेग सिनेमा नाटकां पळोवपा खातीर, कानांचो उपेग धवळे आयकुपा खातीर करतल्या लोकांची संस्कृताय ही.

तीच आज प्रतिश्ठीत जाल्या. तिची ही प्रतिश्ठा मोडूंक जाय.

जिवितांत स्रमाक प्रतिष्ठा जोडून दिवंक जाय ह्या निर्णयार जेन्ना तॉलस्ताय पावले तेन्ना ताचे फुड्यांत एक गणीत उबें रावलें. तो म्हणपाक लागलो, दिसाक वरां चोवीस. तांतलीं आठ वरां न्हिदेखातीर राखून दवरात. उरलीं सोळा. बौद्धीक कामां करतल्याक-म्हळ्यार, वाचपी बरोवपी मनशाक दिसांतलीं पांच वरां वाचपाक पुरो.

मनशाक पांच वरां वाचपाक मेळ्ळीं जाल्यार संवसारांतलें सगळें गिन्यान जोडपाक, बऱ्यांतलें बरें सगळें साहित्य वाचपाक पुरो. उरतात मागीर इकरा वरां. ह्या इकरा वरांत तुमी कितें करतात? चकाटां, धवळे, नाच गाणे, इस्पिको असल्याच गजालिंनी होगडायतात मू? तुमकां हें सगलें करून जो आनंद मेळटा ताच्याकूय चड आनंद-सात्विक आनंद-तुमी तांतलीं फकत पांच वरां शेतांत वा वोट्यांत काम केल्यार तुमकां मेळटलो. तरीय स वरां तुमकां जाय तें करपाक मेळटलीं.

ताँलस्ताँय हो संवसारांतलो एक व्हडांतलो व्हड लेखक. हें गणीत ताणें मांडलां ताचे पयलीं चाळीस वर्सां ताणे लेखक म्हूण काम केल्लें आनी सुमार पांच हजार पानांचें साहित्य बरोवन काडिल्लें. संवसारांतलें बऱ्यांतलें बरें साहित्य बरयल्लें. तो म्हणटा, हांवें इतलींय ही वर्सां खंयच्याय शेतकामत्या भशेन दिसाक आठ आठ वरां शेतांत काम केल्लें, दिसांतलीं फकत पांच वरां वाचिल्लें आनी सप्तकांत फकत एक दीस चार पानांच बरयल्लीं जाल्यार पांच हजार पानांचें साहित्य निर्मुपाक म्हाका चवदाच वर्सां पुरो जातलीं आशिल्लीं.

हांवें ताँलस्ताँयचें हें गणीत वाचलें तेन्ना म्हजी न्हीद खळ्ळी. म्हळें हांवें ह्या त्रेसस्त वर्सांच्या जिवितांत कितें केलें?

एक खरें, हांव एका सामान्या भायल्या काळांत जल्माक आयलों. ह्या काळान कांय आव्हानां मुखार उबीं केल्लीं. तीं झेलून मुखार गेलों. कोंकणी भाशेक देशांत तिगेलो हक्काचो एक प्रदेश जोडून दिवपाचो, ह्या प्रदेशांत तिका संस्कृतीक अभिव्यक्तिची आनी राज्यकारभाराची मुखेल भास म्हूण पावंडो जोडून दिवपाचो जो वावर चल्लो ताका हातभार लावंक पावलों. थोडें भोव साहित्यूय निर्मूक पावलों. सगळें खरें, पुणून इतलेंय आसून जिवितांत एक उणें उरलें-

अन्नाचो एक गोटो लेगीत निर्मुपाक म्हजो हातभार लागलो ना. एका लेंसा पुरतें लेगीत लुगट विणून काडलें ना. उत्पादक स्रमाक म्हज्या जिवितांत हांव व्हडलिशी सुवातूच दिवंक पावलों ना.

बेनल्ले सारकें जिवीत जियेलों.

संवसारान म्हाका जें दिलां ताच्या लाखाव्या वाट्यां येदें लेगीत ताका परतें फारीक करूंक पावूंक ना. ताँलस्ताँयावरी दिसाक आठ वरां सोड-सकाळचें एक आनी सांजवेळचें एक अशीं दोनूच वरां हातांत कुदळ खोरें घेवन कमर बागोवन जमनीर काम करूंक पाविल्लों जाल्यार, अडेची पासय मारपाची म्हाका गरज भासची नाशिल्ली. मदीं केन्ना केन्ना जो वाज येता तो केन्नाच येवंक पावचो नाशिल्लो. दुयेंत केन्नाच पडचों नाशिल्लों.

कुदळ खोरें घेवन वावुरलेलों जाल्यार-जमनींतल्यान जशें भांगर काडूंक पावतलों आशिल्लों तशें म्हज्याय जिविताचें भांगर करूंक पावतलों आशिल्लों.

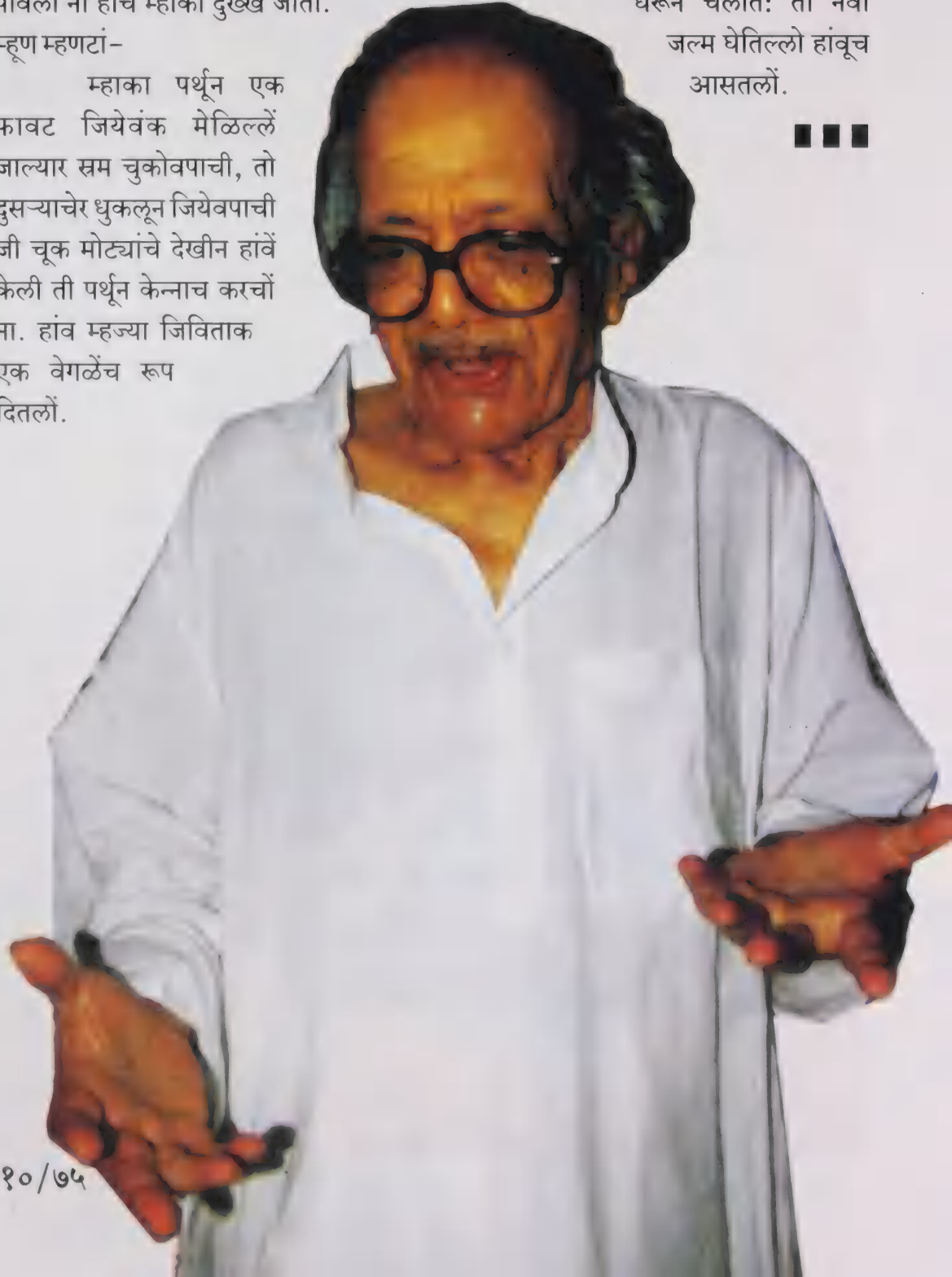
असलें जिवीत हांव जियेवंक पावलों ना हाचें म्हाका दुख्ख जाता. म्हूण म्हणटां-

म्हाका पर्थून एक फावट जियेवंक मेळिल्लें जाल्यार स्रम चुकोवपाची, तो दुसऱ्याचेर धुकलून जियेवपाची जी चूक मोट्यांचे देखीन हांवें केली ती पर्थून केन्नाच करचों ना. हांव म्हज्या जिविताक एक वेगळेंच रूप दितलों.

हांव हिन्दू, जल्मानूय आनी संस्कारानीय बी. पुनर्जल्माचेर भावार्थ दवरून जियेवपी मनीस. ह्या जल्माक जें करूंक पावलों ना तें फुडल्या जल्मांत करपाक हांव खातरीन नवो जल्म घेतलों. आयज पसून सात्तीस वर्सांनी, म्हज्या जल्म शताब्दी वर्सा, कोंकणीच्या मळार असो कोणूय तुमकां दिश्टी पडलो, तो दिसांतलीं आठ वरां शेतांत वा वोट्यांत काम करता, जो दिसांतलीं फकत पांचूच वरां वाचनांत खर्चिता आनी संवसारांतलें बऱ्यांतलें बरें साहित्य वाचता, सप्तकांतल्यान फकत दोनूच दीस चार चार आठूच पानां बरयता, ह्या कामांक जो खंड पडूंक दिना, असलो कोणूय तुमकां, हांव नासतना, दिश्टी पडलो जाल्यार

धरून चलात: तो नवो जल्म घेतिल्लो हांवूच आसतलों.

■■■

तुमच्या सांस्कृतिक दृष्ट्याचे जतन करात

गोंय राज्य संग्रहालयाक भेट दियात

हे भीउददेशी संग्रहालय गोंयच्या संस्कृतायेचें सम्यक् दर्शन घडोवपाखातीर यत्न करीत आसा
संग्रहालयांत सांप्रत सकयल दिल्लीं दालनां आसात.

१. मुर्तिसभ्य
२. शिक्ती कलादालन
३. वैनजी कलादालन
४. धार्मिक अभिव्यक्तीदालन
५. सांस्कृतिक मानववंशशास्त्र दालन
६. समकालीन कलादालन
७. नाणकशास्त्र दालन
८. गोंयच्या सुटके झुजाचे दालन
९. मिनेझिस बागाड्रा दालन
१०. फर्निचर दालन
११. सैमाचो वारसो दालन
१२. पर्यावरण आनी उदरगत दालन
१३. गोंयच्या उत्सवाच्या फोट्यांचे दालन

संग्रहालयांत धा हजारांवयर वस्तुंचो संग्रह आसा

संग्रहालयांत दृश्याव्य विभाग आसुन, विनवणेप्रमाण विशाध्याखातीर अज्ञातचित्रफितीच्यो कार्यावळी दाखयतात.
सद्याच्या दालनांवांगडाच भूगर्भशास्त्र ह्या विशयाचेकडेक दुख दालन उबारपाची येवजण आसा.

पुरातन प्रस्तर चित्रांच्या थळाची फायबाग्यास प्रमाणबध्द प्रतिकृती संग्रहालयाच्या वाठारांत उबारलेली आसा.

हे संग्रहालय तुमचें जावन आसा आनी तुमचेकडल्या वस्तुंचो मोलादीक संग्रह, दान, विकून वा ठेव अशा रुपांत संपन्न करूंक शकता.

गोंय राज्य संग्रहालय

संग्रहालय विभाग

इंदोमी संकुल, पाटो, पणजी - गोंय

फोन : 2438006, 2437306, 2437307

वेबसाइट : www.goamuseum.nic.in

E-mail : museum-goa@sancharnet.in

चमत्कार

“कांय
दिसांसावन
ग्रहांच्या
वायट
दशेक
लागून
तुमच्या
तब्बेतीचेर
वायट
परिणाम
जाला.
अशेंच चालू
उरत
जाल्यार
ताचो असर
तुमच्या
वेपाराचेरूय
जांव येता.
तुमच्या
वेपाराक
गिराण लागूं
शकता.”

‘शेठ पूनमचंद’ वेपारांत नशिबवान आसलो. खूब कश्टान ताणें आपलो वेपार खूब फुडें व्हेल्लो. लक्ष्मी ताका खूब प्रसन्न जाल्ली. आपल्या वेपारान ताणें खूब धन कमयल्लें. पूण दुर्दैवान हे गडबडीन ताची तब्बेत साप्प खालावल्ली. आतां तर ताचें पोट खूब मोटें जाल्लें. जेवणय बरे भशेन पचनासलें. हाका लागून तो बेजार आसलो. ताणें जायत्या दोतोरांकडल्यान आनी वैद्यांकडल्यान वखदांय घेवन पळयलीं पूण कांय लाब जालो ना. वखद घेतलें काय मात्शें बरें दिसतालें. आनी वखद बंद केलें काय परतून तेंच दुयेंस चालू जातालें. एका वैद्यान ताका सांगलें फकत वखदां घेवन कांयच जावपाचें ना. तब्बेत सारकी दवरूंक जाय जाल्यार शारिरीक कश्ट करपाची गरज आसा. दिसूयभर बसून उरिल्ल्यान हे त्रास जातात.

शेठणीक हीच गजाल नाका आशिल्ली. अशें सांगपी वैद्य आनी दोतोरांचेर बेजार जावन ताणें कितलेशेच वैद्य आनी दोतोर बदलून पळयल्ले पूण सगळेजाण अशेंच सांगताले. शेठणी ह्या सगळ्याक लागून खूब बेजार जाल्ली.

गांवांतल्यान दोन मैल पयस एक देवूळ आसलें. हें देवूळ थंय आशिल्ल्या एका बाबाच्या नांवान फामाद आसलें. खरें म्हळ्यार बाबा ह्या देवळांत भट आशिल्लो, तो देवळा कुशीकूच एके मठयेंत रावतालो. सादेशें जिवीत आसलें ताचें. खूब

अभ्यास आसलो ताचो. केन्नाय कोण बाबाकडेन आपलें दुखणें घेवन येतालो तेन्ना बाबा ताका ताचेर उपाय दितालो. ताच्या उपायांनी खूब जाणांक लाव जाल्लो. बाबाक गांवांत खूब मान आसलो.

एक फावट कोणेतरी शेठजीक त्या बाबाक मेळपाचें सुचयलें. शेठजी खूब कश्टान वेळ काडून त्या बाबाक मेळपाक टांग्यांत बसून गेलो. बाबाक मेळून शेठजीन सगळी गजाल ताका सांगली आनी हेंय सांगलें की सगळेजाण ताका शारिरीक कश्ट घेवपाचो उपाय सांगतात तें ताका पसंत ना. बाबान सगळ्यो गजाली आयकल्यो आनी कांय वेळ विचार करून उलयलो.

“शेठजी, म्हाका दिसता कीं हें सगळें कांय ग्रहांच्या नाराजीक लागून जाता. हो त्रास वखदानूय पयस जावपाचो ना आनी नाय शारिरीक कश्टान. आतां हें सगळें कित्याक लागून जाता, हें फकत तुमची कुंडली पळोवनूच सांगू शकतलों.”

“दुसऱ्या दिसा कुंडली घेवन खूब उमेदीन शेठजी बाबाक मेळपाक गेलो. बाबान शेठजी कडल्यान कुंडली घेवन गणीत करपाक लागलो. बाबा तंद्री लावन कुंडलीचो अभ्यास करतालो. मागीर कागदार आकडेमोड करून शेठजीकडे पळोवन उलयलो, “खूब खर गजाल आसा...”

“कितें आसा बाबा?” शेठजीन अधीर

जावन विचारलें.

“कांय दिसांसावन ग्रहांच्या वायट दशेक लागून तुमच्या तब्बेतीचेर वायट परिणाम जाला. अशेंच चालू उरत जाल्यार ताचो असर तुमच्या वेपाराचेरूय जांव येता. तुमच्या वेपाराक गिराण लागूं शकता.”

“हाचेर कितेंय उपाय आसतलोच न्हय?” शेठजीन भियेवन विचारलें.

“हय... उपाय तर आसा पूण तुमच्यानी तो करपाक जातलो काय ना, सांगप कठीन.” बाबा उलयलो.

“तुमी उपाय तर सांगात, हांव ताचेर जरूर विचार करतां.” शेठजीन सांगलें.

“हाचेर उपाय म्हणजे सूर्य देवाची पूजा करची पडटली.”

“कितें कसलो यज्ञ बीन करचो पडटलो? हांव तयार आसां.” शेठजी सट्ट करून उलयलो.

“ना, तसलें कांयच करपाची गरज ना.... तुमी स्वता मात्शे कश्ट घेवचे पडटाले.”

“सांगात, कितें करचें पडटलें?”

“हांव सांगतां तें शादूर रावून आयक. हांव सगळें कितें सविस्तर सांगतां.”

बाबान सांगलें, “तुमकां कांय दीस सूर्योदया पयलीं हातरूण सोडचें पडटलें. मागीर आपल्या घराकडल्यान हांगा देवळामेरेन चलत येवचें पडटलें. हांगा येतकूत हांव तुमकां कांय मंत्रायल्ल्यो दूर्वा दितलों. त्यो दूर्वा खावन पूर्व दिशेकडेन फुडो करून उताणो न्हिदून ते दिशेन हात जोडून नमस्कार करचो पडटलो. मागीर ल्हव ल्हव उबें रावपाचें, उबें रावून दोनूय हात तकलेवयर हाडून नमस्कार करचो पडटलो. परतून उताणो पडून हें सगळें

परतून करचें पडटलें. पयले दिसा पांच फावट हें सगळें करचें पडटलें. मागीर दर दिसा पांच-पांच वाडोवन पंचवीस मेरेन वाडोवची पडटली.

पंचवीस मेरेन पावतकूच त्या दिसासावन तीन म्हयने मेरेन तुमकां अशें करचें पडटलें. हाका लागून ‘सूर्यदेव’ प्रसन्न जातलो आनी तुमचें दुयेंस पयस जातलें. तुमच्यान करपाक जातलें हें सगळें!”

शेठजीक हें सगळें खूब कठीण दिसलें. कांय वेळ विचार करून ताणें थारायलें आनी बाबाक सांगलें, “हे पिडेपासून वाटावपाक हांव कितेंय करीन. इतले कश्ट घेवन हांवें वेपार केलो आनी इतलें जोडलें, ती जोड तशीच रावची शी म्हाका दिसता.”

दुसऱ्याच दिसा शेठजीन बाबान सांगलां तशें करपाक सुरवात केली. पयले दोन-चार दीस ताका मात्सो त्रास जालो पूण मागीर ताका संवय जाली. ताची उमेदूय वाडली.

ताणें पळयलें की हो उपाय बरो लागू पडटासो. ल्हव ल्हव ताचें मोटें जाल्लें पोट उणें जावपाक लागलें. ताका नेटान भुकूय लागपाक लागली. रातीं न्हिदूय बरी पडपाक लागली. ताका दिसभर उमेद दिसपाक लागली. ताच्यो तब्बेतिच्यो सगळ्यो तक्रारी ल्हव ल्हव पयस जाल्यो.

तीन म्हयने कशे सरले कांयच कळलें ना. तीन म्हयन्यां उपरांत तो, सामको सडसडीत दिसपाक लागलो. बाबाचे पांय धरून तो म्हणपाक लागलो “बाबा तुमी तर चमत्कार केलो. हांव तुमचे उपकार जिवीतभर विसरचों ना. गुरुदक्षणां म्हूण हांव तुमकां कितें दिवंक सोदतां. तुमी मान्य करात.”

“पळय पुता, हातूंत हांवें कांयच करूंक ना. हीं सगळीं तुज्या कश्टाचीं फळां. वयल्यान म्हाका फट उलोवचें

पडलें, हाचें दूख जाता.” बाबान म्हटलें.

“फट, कसली फट बाबा?” शेठजीन अजाप जावन विचारलें.

“वैद्यांनी आनी दोतोरांनी तुमकां जें कितें सांगिल्लें तें सगळें सारकें आसलें. पूण जेन्ना हांवें पळयलें कीं शारिरीक कश्टांचें नांव आयकून तुका तिडक मारता तेन्ना हांवें तुज्या मानसीक तिडकीचो अभ्यास करून ग्रहांच्या नाराजी बदल तुमकां फट सांगलें. आनी तुमचेकडल्यान हें सगळें करून घेतलें. नकळत तुमी ‘सूर्य नमस्कारा’चो व्यायाम केलो. त्याभायर सकाळीं उठून हांगा चलत येवपाचोय तुमकां लाभ जालो.

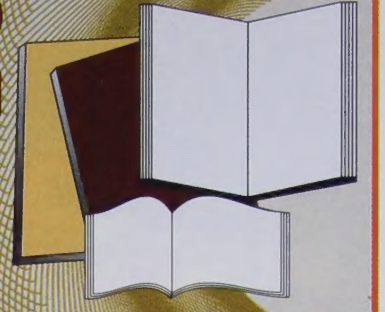
कुंडली, भविश्य आनी ग्रह असल्या गजालींचेर म्हजो विस्वास ना. पूण गरज म्हूण म्हाका हें सगळें करचें पडलें. आनी मंत्रायल्ली दुर्वा म्हूण हांव तुमकां जें कितें खावंक दितालों तें सादेंच गवत, पूण तें गवत पोटांतल्या दुयेंसाक बरें. हांव हें सगळें तुमकां जर पयलींच सांगतां जाल्यार घडये तुमी हें सगळें करचे नासले. म्हणून म्हाका फटीचो आदार घेवचो पडलो. हाचे फुडेंय तुमी हें सगळें चालूच दवरलें जाल्यार तुमची तब्बेत एकदम बरी उरतली आनी वेपारूय बी.” बाबान सांगलें.

शेठजीचे दोळे उगडले आनी आतां ताका एक नवें जीवन फावो जालें. शेठजीच्या अती आग्रहाक लागून बाबान ताचे कडेन एकूच मागणी केली. ती अशी कीं ताणें गांवांतले शाळेखातीर एक घटमूटशी इमारत बांदची, जी मागणी शेठजीन मूजरत मानून घेतली.

(देवीचरण राठौर हांचे हिंदी कथेचो उदय देशप्रभू हाणी केल्लो कोंकणी अणकार)

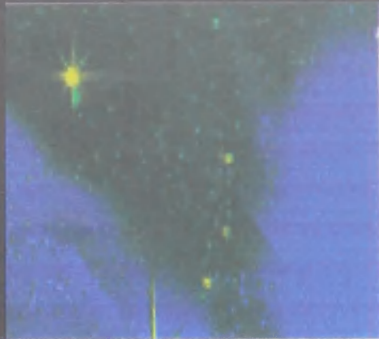
ACADEMIC EXCELLENCE AND ENLIGHTENED CITIZENSHIP IS OUR ENDEAVOUR THROUGH

- ◆ Establishment of SCERT.
- ◆ Establishment of Knowledge Commission.
- ◆ Establishment of Integrated Education Advisory Council.
- ◆ Introduction of NCERT Syllabus and Text Books.
- ◆ Quality Education Programme in collaboration with Bharatiya Jain Sanghathana.
- ◆ Establishment of State-of-the-Art Computer Laboratories in Secondary and Higher Secondary Schools under Information and Communication Technology Scheme.
- ◆ EDUNET (Cyberage) Student Scheme
- ◆ Laptop Scheme for Teachers.
- ◆ Sarva Shiksha Abhiyan to universalize elementary education for quality education at elementary stage.
- ◆ Infrastructure Development Loan Scheme
- ◆ Vocational Education
- ◆ Environmental Education Scheme
- ◆ Mid Day Meal Scheme (Stds. I-VIII)
- ◆ Free Text Books for students of Stds. I-VIII.
- ◆ Free Uniforms, Notebooks and Raincoats for students of Stds. I-IV.
- ◆ Revised Scheme for Education of Children with Special Needs (Disabled children).
- ◆ Girls Education Motivation Scheme.
- ◆ School Complex Programme.
- ◆ Bharat Yatra.
- ◆ Adoption of Govt. Schools Scheme.
- ◆ Scheme for Minor Repairs of Government Schools by village/Urban Education Committee.
- ◆ Construction of new Directorate of Education building.
- ◆ Development of Sanskrit Education.
- ◆ Revised opportunity Cost Scheme for S.C. and S. T. students (Stds. I-XII).
- ◆ Scheme for Literacy and Vocational Training for Adults.
- ◆ Scheme for establishment of Integrated Educational Complexes at Bambolim, Margao, Mapusa etc.
- ◆ Scheme for promoting and strengthening Pre-Primary Education.
- ◆ Scheme for promoting Pre-Vocational Education (in High Schools).
- ◆ SUCCESS for universalisation of Secondary Education.
- ◆ Mobile School and programme for out-of-school children
- ◆ Smart Classroom Project

DIRECTORATE OF EDUCATION
GOVERNMENT OF GOA
PANAJI - GOA.

MORMUGAO PORT TRUST

Harbouring the Welfare of Goa Since 1885

When we began our operations on a humble scale 125 years ago, we could not have imagined our rise to the premier status of the most dynamic and prosperous harbour on the West Coast of India. Our status has been achieved through our continued commitment to international trade from the shores of Goa. Record exports from Mormugao Port Trust (MPT) have enriched Goa and our nation. After 125 years of service we look back and cherish our achievements and look forward to future growth and prosperity.

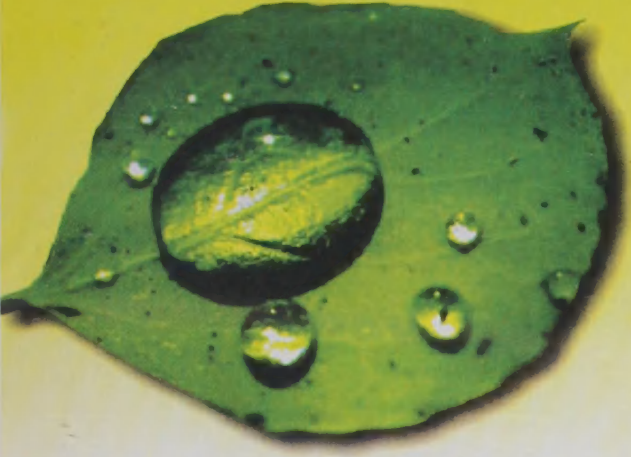
As we commemorate this memorable milestone, we pledge to sail forward on a higher tide to further horizons of success.

Our achievements would not have been possible without the services of our dedicated workforce and our Able Seamen, many of them from Goa. We cannot have come this far without taking the people of Goa into confidence. MPT is committed to an environmental friendly atmosphere of mutual growth and prosperity. On this landmark occasion, we renew our pledge to sustain the land and to extend a helping hand in the development of Goa and our Country.

**Celebrating
125 Years
of Service to Goa
and the Nation**

MORMUGAO PORT TRUST
SERVING THE NATION SINCE 1885

तुमच्या तळहातार
पुराय संवसाराचें
भवितव्य पेलतना
तुमकां कशें दिसतलें?

हो तुमच्या उदकाचो निमणो थेंब आसल्यार
तुमी तो कितली काळजी घेवन जतनायेन वापरतले?

गोंय हें उदका पुरवण पातळी, पुरवठो क्षेत्र
आनी प्रमाणशीर पुरवठो हातूंत पयल्या क्रमांकाचें राज्य.
तरीय, असमान वितरण आनी कांय गिरायकांकडल्यान
सुमाराभायलो वापर आनी उधळपट्टी उदकाचो उणाव हाडटा.

उदक सांबाळून वापरात

**गोंय राज्यांत सकयल दिल्ल्या बांदावळ येवजण्याखाल
उदरगत आनी उत्कर्श सादपाचो यत्न**

- अ) रस्ते आनी पूल: राष्ट्रीय म्हा-मार्गांसयत, म्हत्वाचे रस्ते आनी गांवगिरे रस्ते.
- ब) संस्थांखातीर संकुलां आनी हेर रासवळ इमारती.
- क) मुखेल उदका पुरवण येवजण, गटार येवजण आनी सुलभ शौचालया सारक्या उण्या खर्चाच्यो भलायकी देण्यो येवजण्यो
- ड) जेटी आनी धक्यां सारक्यो उदकासंबंदी येवजण्यो.
- इ) खेळां मैदानां आनी जलतरण तशेंच शार आनी गांवगिऱ्या वाठारांखातीर हेर नागरी बांदावळ.

उदरगत आनी उत्कर्शाद्वारा विकास

आरबिडी कायदो, १९६९ प्रमाण जन्म आनी मृत्यू नोंदणी सक्तीची आसा.

रासवळ बांधकाम खातें
गोंय सरकार

भारतीय स्टेट बँक
तुमच्या वांगडा - दर खिणाक

फक्त बँकिंग.
हेर कांयच न्हय

जेन्ना विस्वासाचो प्रस्न येता
तेन्ना स्टेट बँक सदांच
पयल्या क्रमांकार आसता.

**साहजिकच आमचेर
पिळग्यान पिळग्यो विस्वास
दवरतात.**

- प्रिमियम सेविंग्स अकाउंट
- टर्म डिपॉझिट
- स्पेशल टर्म डिपॉझिट
- सेविंग्स प्लस
- एसबीआय टॅक्स सेविंग्स येवजण
- मनी बॉक्स

आमकां www.sbi.co.in चेर संपर्क करात.